

Universiteit Gent
Faculteit Letteren en Wijsbegeerte
Vakgroep Talen en Culturen van Zuid- en Oost-Azië

Academiejaar 2002-2003

**Susham Bedī's '*Ciriyā aur Cīl*'; een selectie
met een blik op de Indiase diaspora**

Volume I

door

Britt Roels

**Verhandeling voorgelegd tot het behalen van de graad
van licentiaat in de Oosterse talen en culturen**

Promotor : Prof. Dr. F. Van Den Bossche

Dankwoord

In de eerste plaats dank ik zeer oprecht mijn promotor Prof. Dr. F. Van Den Bossche. Hij wijdde me in in de wondere wereld van het Hindī. Zijn hartstochtelijke wijze van doceren vormde te allen tijde een inspiratie voor mij. Tevens bedank ik hem voor de vrijheid die hij me toekende bij de keuze van het onderwerp en de uitwerking van deze thesis.

Ook dank ik Prof. Dr. E. Moerloose die door zijn jarenlange begeleiding in zeer grote mate bijdroeg tot mijn vorming als Indoloog.

Grote dank ben ik verschuldigd aan Dra. Christine Everaert die door haar onderwijs van de voorbije twee jaar mij aanspoorde om mij verder te verdiepen in de wereld van het Hindī. Haar lessen Urdū, haar ideeën, raadgevingen, opmerkingen, aanmoedigingen, de vele goede suggesties en het ter beschikking stellen van enkele persoonlijke boeken waren onmisbaar om deze thesis tot een goed einde te brengen.

My very special thanks go to Prof. Dr. Susham Bedi (Columbia University, New York City) for her willingness to answer all possible questions, for her inspiring enthusiasm about my work ... in short for making this thesis far more interesting than I could ever have imagined. And last but not least for her warm reception at her home in New York.

Ook bij Dra. Eva de Clercq en Dr. Erik Seldeslachts kon ik enkele malen te rade gaan, waarvoor mijn dank.

Van Hilde De Keukelare, onze steeds vriendelijke secretaresse, zal ik de grenzeloze hulpvaardigheid en het luisterend oor nooit vergeten.

Mijn ouders dank ik voor hun emotionele en intellectuele steun, aanmoedigingen en geduld tijdens mijn studies.

Inhoudstafel

Volume I

Dankwoord	i
Inhoudstafel	ii
Lijst afkortingen	vi
Transcriptiesysteem	vii
Inleiding	viii

Deel I: Leven en werken van Susham Bedī

I.1. Biografie	1
I.2. Werken	5
I.2.1. <i>Havan</i>	6
I.2.2. <i>Lauṭnā</i>	8
I.2.3. <i>Grappling with the literary self in the diaspora</i>	8
I.2.4. <i>Ciṛiyā aur cīl</i>	9
I.3. Foto's	11

Deel II: Besprekingen en vertalingen van de kortverhalen

II.1. Herfstromance (<i>Patjhaṛ kā romāns</i>)	
II.1.1. Bespreking	12
II.1.2. Vertaling	22
II.2. Terugkeren (<i>Lauṭnā</i>)	
II.2.1. Bespreking	36
II.2.2. Vertaling	41

II.3. In het park (<i>Pārka meri</i>)	
II.3.1. Bespreking	60
II.3.2. Vertaling	65
II.4. Een zoektocht...de hare (<i>Talās...apnī</i>)	
II.4.1. Bespreking	80
II.4.2. Vertaling	86
II.5. Een harnas van ijs (<i>Jamī barf kā kavac</i>)	
II.5.1. Bespreking	95
II.5.2. Vertaling	100

Deel III: De Indiase diaspora als historische achtergrond

III.1. Wereldwijd	108
III.1.1. De Indische Oceaan	109
<i>Mauritius</i>	110
<i>Seychellen</i>	111
<i>Madagaskar & La Réunion</i>	112
III.1.2. Caraïben	112
<i>Guyana</i>	114
<i>Trinidad</i>	114
<i>Jamaica</i>	116
<i>Suriname</i>	116
III.1.3. Afrika	117
<i>Oost-Afrika</i>	118
<i>Zuid-Afrika</i>	120
III.1.4. Fiji	121
III.1.5. Het Verenigd Koninkrijk	122

III.2. Noord-Amerika	
III.2.1. De Verenigde Staten	
<i>A. De eerste golf</i>	124
<i>B. De tweede golf</i>	144
<i>C. De derde golf</i>	146
III.2.2. Canada	159
Besluit	161
Index	163
Bibliografie	167

Volume II

Deel I: Bijlage: Leven en werken van Susham Bedī

Krantenartikels

Websites

Deel II: Originele Hindī-teksten uit *Ciṛiyā aur cīl*

Paṭjhaṛ kā romāns

Lauṭnā

Pārk meṛh

Talās...apnī

Jamī barf kā kavac

Deel III: Bijlage: De Indiase diaspora als historische achtergrond

Kaarten & schema's

Websites

Extra:

- *Vibhakt* door Susham Bedī

Rupture door Tahira Naqvi

- *Saṛak kī lay* door Susham Bedī

Le rythme de la rue door Galina Rousseva-Sokolova

Lijst afkortingen

cf.	confer
EI	<i>Encyclopaedia of Islam</i>
Ibid.	Ibidem
Id.	Idem
lett.	letterlijk
n ^o	verwijst naar het nummer van de voetnoot
p.	pagina
r.	regel
§	paragraaf
~	vergelijk met..., denk aan...

Transcriptiesysteem

Ik gebruikte het gangbare transcriptiesysteem dat ons aangeleerd werd. Het loopt gelijk met het transcriptiesysteem dat ook in het woordenboek van MCGREGOR (1993) gehanteerd werd. De anusvār werd door het font dat ik gebruikte *m̄*.

Een kleine aanmerking over de spelling van de voornaam Susham is hier vereist. Ik koos voor een ‘*sh*’ in plaats van een gecerebraliseerde ‘*s*’ (zoals een correcte transcriptie zou vereisen) omdat Susham met een ‘*sh*’ in alle literatuur en op alle websites op deze manier geschreven wordt.

Inleiding

◆ Keuze van het onderwerp

Het begon allemaal met het boek *Out of India*¹. Dra. Christine Everaert schoof het me in de loop van vorig academiejaar toe met het oog op de keuze van mijn thésisonderwerp. Ik verslond het in minder dan één dag. Het werk geeft zeer beknopt een overzicht van de verschillende emigratiebewegingen van Indiërs naar het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en Canada en maakt vervolgens een analyse van zo'n 65 Hindī-werken waarvan het Indiase hoofdpersonage zich in een buitenlandse (i.e. Westerse) omgeving bevindt. Het idee om iets te doen met Indiërs buiten India, een onderwerp waarover ik destijds helemaal niets wist, stond me dus wel aan.

De tweede stap was op zoek gaan naar een Hindī-auteur of Hindī-teksten. In onze bibliotheek vond ik een reisdagboek van een Indiase man die aan het eind van de 19de en het begin van de 20ste eeuw zowel in Europa als Azië had rondgetrokken. Ik vertaalde enkele pagina's maar merkte al gauw dat het niets was waarnaar ik op zoek was.

Nu had ik toevallig bij *Star Publications* in London het boek *Odyssey: Stories by Indian women writers settled abroad*² op de kop getikt. Dit werk bevat, zoals de titel verraaft, 13 kortverhalen van Indiase schrijfsters (weliswaar naar het Engels vertaald). Daarmee was de kous nog niet af natuurlijk. Om te vertalen waren kortverhalen het aangewezen genre voor een thesis. In *Odyssey* merkte ik een schrijfster op die in 1995 een bundel kortverhalen³ uitgegeven had en zelf naar de Verenigde Staten geëmigreerd was. Haar naam was Susham Bedī. Een exemplaar van haar bundel kortverhalen was in de bibliotheek van de *School of Oriental and African Studies* in Londen aanwezig. Dra. Christine Everaert kopieerde er een verhaal (*Patjhaṛ kā romāns*, cf. II.1.) uit de bundel voor me en opnieuw waagde ik een poging tot vertalen. Het was ondertussen eind september 2002 en dus dringend tijd om een keuze te maken. Hoe moeilijk ik *Patjhaṛ kā romāns* ook vond, de inhoud van het verhaal stond me aan en ik besloot om Susham Bedī als mijn auteur te kiezen.

---

¹ STASIK, D., *Out of India: Image of the West in Hindī literature*, Manohar Publishers & Distributors, New Delhi, 1994

² MATHUR, D. (ED), *Odyssey: Stories by Indian women writers settled abroad*, Star Publications Ltd., New Delhi, 1998

³ BEDĪ, S., *Cīṛiyā aur cīl*, Abhiruci prakāśan, Delhi, 1995

Nu het vertaalwerk begonnen was, ging ik op zoek naar informatie over Susham Bedī. Tenslotte had ik er geen flauw idee van wie ze was. Mijn zoektocht door boeken en tijdschriften over Hindī-literatuur leverde me tot mijn grote zorg geen resultaten op. Ik richtte me tot het internet. Zo kwam ik te weten dat Susham Bedī momenteel doceert aan de *Columbia University* in New York City. Ik vond op de website van *Columbia University* haar emailadres en nam contact met haar op. Ze reageerde zeer enthousiast en was bereid me te allen tijde hulp bij te staan. Het hoogtepunt van mijn persoonlijk contact met Bedī vond plaats op 10 en 11 februari 2003 in New York City. Ik volgde twee van haar Hindī-lessen aan de *Columbia University* en werd vervolgens bij haar thuis uitgenodigd. Ik had op voorhand zoveel mogelijk informatie zowel in verband met haar leven als over haar literatuur verzameld, maar niettemin was deze zeer beperkt. Aan de hand van artikels die zij me meegaf, haar verhalen tijdens onze ontmoeting en latere briefwisseling schreef ik Bedī's biografie (cf. I.1.). Ik besprak ook haar belangrijkste werken waarvan ik een recensie in mijn handen kon krijgen (cf. I.2.). Het gebrek aan kritische bronnen over Bedī's literatuur had tot gevolg dat ik haar niet in een bepaalde stroming kon onderbrengen of een historische achtergrond kon schetsen.

Toen het vertaalwerk en ook Bedī's biografie afgerond waren, rees de vraag wat ik hiermee verder zou aanvangen. Vermits ik nergens aan kritische bronnen over Bedī's literatuur geraakte, moest ik dus op zoek naar andere alternatieven. Mijn oorspronkelijk plan verder te werken aan het concept 'Indiase schrijvers in diaspora' (en dan liefst Hindī-auteurs) of migrantenliteratuur moest ik - ongelukkiger wijze - opzij schuiven. Welgeteld drie bronnen in verband met Indiase auteurs die in het buitenland leven of migrantenliteratuur, bevonden zich in de Universiteitsbibliotheek van Gent⁴. Ook andere bibliotheken in België lieten op dit vlak de wensen over. Niettemin waren deze drie boeken interessant maar toch stelde er zich een probleem. Zowel NELSON (1993) als SPEERSTRA (2001) bespraken hoofdzakelijk Indiase auteurs die in het Engels schrijven zoals Salman Rushdie, Vikram Seth, V.S. Naipaul en Hanif Kureishi. Dit zijn inderdaad Indiase schrijvers in diaspora (net zoals Bedī) maar toch beschouwde ik het onmogelijk om een auteur die werken in het Engels

---

⁴ KING, R., CONNELL, J., WHITE, P. (EDS), *Writing across worlds, Literature and Migration*, Routledge, London, 1995

SPEERSTRA, U., *Representaties van culturele identiteit in migrantenliteratuur: de Indiase diaspora als case studie*, Leiden, 2001

NELSON, E.S. (ED), *Writers of the Indian Diaspora: A bio-biographical critical sourcebook*, Greenwood Press, Westport, 1993

uitgeeft naast één te plaatsen die er in het Hindī schrijft. De taal van een literair werk is toch evenveel als de inhoud ervan een representatie van een bepaalde cultuur, sfeer of gevoel.

Uiteindelijk besloot ik over te stappen op mijn laatste alternatief: een overzicht schrijven over de Indiase diaspora (cf. Deel III). Hierbij schonk ik meer aandacht aan de diaspora in Noord-Amerika omdat Bedī tot deze groep behoort.

◆ **Het bronnenprobleem**

Zoals reeds vermeld, vormde het vinden van geschikte literatuur zowel in verband met Susham Bedī als over de Indiase diaspora een probleem.

Het eerste probleem (i.v.m. Bedī) kon ik echter in grote mate oplossen. De informatie die ik over Bedī vergaard had vóór mijn bezoek aan New York, had ik integraal uit websites, de omslagen van enkele van haar boeken en de inleiding in *Odyssey* gehaald. Bedī was echter zo vriendelijk om mij van tientallen artikels (waarvan het merendeel in het Hindī) te voorzien. Enkele kon ik zeer goed gebruiken maar van sommige was Bedī daarentegen zelf de referenties kwijtgespeeld. Deze artikels werden net zoals de informatie van de gebruikte websites, ter inzage in Volume II bijgevoegd.

Mijn bezoek aan New York was niet alleen productief omwille van de ontmoeting met Bedī, maar ook om andere redenen. Het onderdeel over de Indiase diaspora deelde ik in twee stukken op. Vermits Bedī naar de Verenigde Staten emigreerde achtte ik het belangrijk om een uitgebreide geschiedenis van de Indiase immigranten aldaar weer te geven. Een kort overzicht van de andere aanzienlijke Indiase gemeenschappen in de wereld is ook voorhanden (cf. III.1).

Aangezien de geschiedenis van de Indiase bevolking in de Verenigde Staten en Canada grotendeels gelijk bleek te lopen, besloot ik deze twee landen onder de noemer van Noord-Amerika onder te brengen. Uit de weinige artikels en boeken die ik in de Aleph-catalogus in verband met dit onderwerp terugvond, had ik via de bibliografieën opgemerkt dat enkele boeken door verschillende auteurs steeds opnieuw aangewend werden. Tot mijn grote frustratie heb ik ook weinig van deze boeken kunnen bemachtigen. Ze waren niet beschikbaar in de bibliotheek van Leiden en ook niet in die van Parijs. De *Asian American Writers' Workshop* in New York is een initiatief die schrijvers van Aziatisch-Amerikaanse afkomst een stem geeft en ook boeken over de Aziatisch-Amerikaanse geschiedenis uitgeeft. Het is in

deze boekenwinkel dat ik de boeken van TAKAKI (1998)⁵ en CHAN (1991)⁶ vond waarop het grootste deel van mijn informatie inzake de diaspora in Noord-Amerika gesteund is.

Andere boeken zoals *An immigrant succes story: Asian Indians in America* van HELWEG & HELWEG (1990), *Passage from India: Post 1965 Indian Immigrants and Their children* van AGARWAL (1991), *On the Trail of an Uncertain Dream: Indian Immigrant Experience in America* van DASGUPTA (1989), *Passage from India: Asian Indians in North America* van JENSEN (1988) en SARAN & EAMES' (1980) *The New Ethnics: Asian Indians in the United States* bleven echter buiten mijn bereik. Ik trachtte ze te bestellen bij een boekenwinkel maar kreeg te horen dat geen van allen nog verkrijgbaar was. Bijgevolg heb ik me moeten behelpen met de schaarse middelen die ik had.

Hetzelfde probleem ervoer ik met de literatuur over de andere Indiase diasporagemeenschappen. Boeken over Fiji of Trinidad waren er wel maar dan moest er ook nog iets mee kunnen aangevangen worden. Om dan toch maar aan de nodige informatie te geraken baseerde ik me soms op artikels of boeken die niet zo relevant lijken maar waarin toch nuttige, algemene en belangrijke informatie terug te vinden was. Zo werden bijvoorbeeld algemene feiten over de Indiërs in Trinidad teruggevonden in *Music of Hindu Trinidad: Songs from the India Diaspora* (MYERS, H., 1998), in wezen een boek over de muzikale traditie in Trinidad; of algemene feiten over Mauritius in het artikel *Hindī in Mauritius: a perspective* (RAMYEAD, L.P., 1988).

De beschikbare literatuur zorgde dan op zich ook weer voor een aantal problemen. Het lijkt wel of een behoorlijk en volledig algemeen overzicht van de Indiase diaspora gewoon nog niet geschreven is, met uitzondering van het boek van TINKER (1977)⁷. Maar dit is dan weer van een te verouderde datum en bespreekt de recente emigratiegolven niet. De andere literatuur is te gefragmenteerd en bovendien ingedeeld volgens de religie van de Indiase immigranten. Zo wordt een onderscheid gemaakt tussen de hindoe en de sikh diaspora; of wordt te veel de transformatie van de religie door de omgeving van het gastland onderzocht. Dit was niet waarnaar ik op zoek was. Ik besloot dan ook de diaspora te bespreken per gebied (cf. kaarten van de gebieden in Volume II) in plaats van de diaspora per religieuze gemeenschap. Het is enigszins simplistisch om een hindoeïstische Indiër over dezelfde kam te scheren als een sikh of een moslim, maar ik wou religie er buiten houden. Ik

---

⁵ TAKAKI, R., *Strangers from a different shore: a history of Asian Americans*, Little, Brown and Company, Boston-New York-London, 1989 (1998)

⁶ CHAN, S., *Asian Americans: an interpretive history*, Twayne Publishers, New York, 1991

⁷ Trouwens TINKER'S veel geciteerde werk *A new system of slavery* (1974) over het systeem van contractarbeid ingevoerd door de Britten, kon ik ook niet bemachtigen.

spitste me dus eerder toe op de migratiebewegingen, de reacties uitgaande van de lokale bevolking op het toestromen van Indiërs en de plaatselijke wetgeving inzake immigratie.

Een ander probleem dat ook in de vakliteratuur verscheidene malen aangehaald wordt, was die van de benaming. De ene maal wordt om immigranten van het Indisch subcontinent te benoemen de term Zuid-Aziaten gebruikt, de andere maal de term Indiërs. De benaming Zuid-Aziaten is de verzamelnaam die in deze literatuur gebruikt wordt om de inwoners van India, Bangladesh en Pakistan aan te duiden (die uit Bhutan, de Malediven, Nepal, Sikhim en Sri Lanka horen hier dus niet bij). Ze houdt echter geen andere betekenis in dan de term Indiërs. Beide termen worden in deze thesis dus door elkaar gebruikt en houden steeds de inwoners van India, Pakistan en Bangladesh in. Deze Babylonische verwarring is alleen maar groter geworden door de *Partition* in 1947. Waar de census van een land toen wel degelijk een onderscheid is beginnen maken tussen Pakistanen of Indiërs, heeft men dat wijselijk niet in de wetenschappelijke literatuur gedaan. In Amerika hebben de Zuid-Aziatische immigranten dan ook de naam *Asian Indians* opgeplakt gekregen en dit om verwarring met de benaming *Indians* ‘de Indianen’ tegen te gaan.

Tenslotte wil ik nog vermelden dat ik hier en daar ook informatie (foto’s en statistieken) van enkele websites gehaald heb. Eén hieronder is de website van *Berkeley University* in California, die in 2001 een tentoonstelling organiseerde over de Amerikaanse Indiërs. Ik vertrouwde hierbij dus op de reputatie van Berkeley University. De andere websites worden ook in de vakliteratuur vermeld (kopie van de websites werd in Volume II bijgevoegd).

♦ De vertalingen en besprekingen

Vertalen is geen gemakkelijke opdracht en nog minder wanneer men kiest voor literaire werken omdat auteurs dikwijls een bepaalde stijl hanteren. Bedī speelt in haar verhalen graag met woorden en betekenissen, zoals later nog zal blijken. Een betekenis, een idee of een inhoud overbrengen is slechts één aspect van het vertalen; stijl is een andere zaak. Ik moest dus ergens een middenweg tussen beide zoeken.

Het spreekt vanzelf dat een progressief niet altijd letterlijk vertaald wordt, dat een woord dat in het Hindī in de singularis staat met het oog op een mooie Nederlandse tekst wel eens wordt omgezet naar de pluralis, dat een directe rede een indirecte rede wordt,...e.d Bij dergelijke gevallen heb ik niet steeds een voetnoot met de letterlijke vertaling geplaatst maar enkel in die gevallen waar ik het echt nodig achtte.

Zoals reeds aangehaald heeft Bedī een specifieke stijl. Ze maakt vrij veel gebruik van Engelse woorden omdat haar personages zich doorgaans in Engelstalige gebieden bevinden. Evenwel in gedachten houdend dat Bedī voornamelijk voor een Indiaas publiek schrijft dat zich juist wel in India bevindt (cf. I.1.), moeten deze Engelse en soms Franse (cf. II.5.) woorden een functie hebben waardoor ik ze meestal niet vertaalde. Ze creëren een bepaalde sfeer voor Bedī's Indiase lezerspubliek. De Engelse of - zal ik zeggen Amerikaanse - woorden zijn trouwens vaak representaties van typisch Amerikaanse symbolen (cf. *Disneyland*, II.1). Bovenop haar Engelstalig woordgebruik speelt Bedī ook wel eens graag met klanken en betekenissen. Ook hier trachtte ik zo weinig mogelijk afbreuk te doen aan haar stijl. Desbetreffende keuzes omtrent de vertaling werden steeds in de voetnoten verdedigd.

De bundel *Ciṛiyā aur cīl* bevat 15 kortverhalen. Ik koos hieruit 5 verhalen om te vertalen. Bovendien las ik nog twee andere kortverhalen van Susham Bedī, waarvan 1 uit *Ciṛiyā aur cīl*. Ik las ze aan de hand van een vertaling. Met andere woorden: ik hield zowel de originele Hindī-tekst als de vertaling bij me, trachtte eerst het Hindī te verstaan en bekeek daarna de vertaling. Dit was een goede oefening voor mijn Hindī en tegelijkertijd een manier om enkele andere verhalen van Bedī te lezen. Deze twee verhalen heb ik echter niet besproken, maar ter illustratie in Volume II (cf. Extra) bijgevoegd.

De keuze van de kortverhalen is volstrekt willekeurig verlopen. Ik ging hierbij af op het feit of de titel me aanstond of niet. Enkel *Jamī barf kā kavac* (cf. II.5.) koos ik doelbewust omdat het verhaal zich in Brussel afspeelt. De chronologische volgorde waarin de kortverhalen in de bundel *Ciṛiyā aur cīl* gerangschikt werden, gooide ik dooreen.

De besprekingen van de kortverhalen plaatste ik vóór mijn vertalingen omdat ik ermee soms accenten leg waarop in de tekst moet gelet worden. Bij elk kortverhaal besprak ik respectievelijk de inhoud, de titel, het vertelperspectief, de hoofdpersonages, de tijd en de ruimte en parallellen met de auteur. Het is vanzelfsprekend dat niet elk kortverhaal een functie geeft aan bijvoorbeeld de ruimte of de tijd. De parallellen met de auteur zijn, net zoals grote delen van de biografie, gebaseerd op wat Bedī me vertelde tijdens onze gesprekken op 10 en 11 februari 2003.

In de besprekingen citeerde ik ook wel eens stukken uit mijn vertalingen. Ik maakte hierbij steeds een verwijzing. Deze gaat echter wel terug op de oorspronkelijke Hindī-tekst. De afkorting p. staat voor het paginanummer in de bundel *Ciṛiyā aur cīl*, het teken § voor de

paragraaf op de desbetreffende pagina en de afkorting r. voor het nummer van de regel in de paragraaf.

I.1. Biografie

Susham Dhamija-Bedī werd geboren op 1 juli 1945 in Fīrozpur, Pañjāb¹. De families van haar ouders waren afkomstig uit Dera Ismāīl Khān, een gebied dat na de *Partition* in 1947 Pakistaans werd². Haar vader, Ishvar das Dhamija, werkte voor de *Raj*³ als garnizoeningénieur bij de *Military Engineering Service*. Zo werd hij om de drie jaar overgeplaatst naar een andere stad. Haar moeder heette Shantidevi Taneja. Ze gebruikte de naam Dolly of Dalo om Susham in haar kinderjaren aan te spreken⁴.

Op het moment van Sushams geboorte was haar vader dus op post in Fīrozpur waar ze haar allereerste levensjaren doorbracht. Hun huis in Fīrozpur werd na de *Partition* het toevluchtsoord voor vele familieleden die Pakistan ontvluchtten⁵. Ze had drie oudere zussen en één oudere broer en was dus de jongste van de familie. Haar moedertaal was Pañjābī maar vermits ze opgroeide in Haridwār (Uttar Pradeś), waarnaar haar vader was overgeplaatst, kwam ze reeds op jonge leeftijd in aanraking met het Hindī. Op de leeftijd van ongeveer 7 jaar bracht ze haar zomervakantie door bij familie in Madhya Pradeś waar ze gedurende drie maanden Hindī sprak; eenmaal terug thuis gekomen is ze Hindī blijven spreken⁶.

Ondanks het feit dat haar vader voor de Britten werkte geloofde hij stevast in India's onafhankelijkheid (*āzādī*) en bijgevolg ook in Gandhi, Nehru en hun idealen van het secularisme, het patriotisme en de eenheid van India. Hij voedde zijn kinderen dan ook op vrij van enige traditionele beperkingen. Zo liepen zijn vier dochters school en spoorde hij zijn kinderen ertoe aan een politiek bewustzijn of eerder een gevoel van politieke correctheid (i.e. geen hindoe- of moslimfanatisme) te ontwikkelen. Overeenstemmend met zijn idealen van één India benadrukte hij het belang van het Hindī als de nationale taal en zweerde hij het Engels af als taal van de onderdrukker. Zo werd Susham naar een middenschool gestuurd waar Hindī gesproken werd⁷. Maar reeds in de basisschool schreef ze gedichten en verhaaltjes in het Hindī die ze enkel voor zichzelf hield en niemand liet lezen⁸. In haar

---

¹ BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003

² BEDĪ, S., 1997, p. 45-46

³ De wortel *raj* betekent in het Sanskrit 'regeren' en werd als zelfstandig naamwoord gebruikt door de Britten om hun heerschappij in India te omschrijven (COHEN, S.P., 2001, p. 52).

⁴ BEDĪ, S., schriftelijke overeenkomst, 24/23/2003

⁵ BEDĪ, S., 1997, p. 45-46

⁶ BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003

⁷ BEDĪ, S., 1997, p. 46

⁸ BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003

puberjaren, van 1957 tot 1960⁹, speelde ze mee in Hindī hoorspelen van de *All India Radio*¹⁰ in Lucknow¹¹.

Op zestienjarige leeftijd verhuisde ze naar Delhi waar ze begon te studeren aan het *Indraprasth College*¹². Drie jaar later, in 1964, behaalde ze haar *bachelor degree (B.A.)*¹³. Het was tijdens die drie jaren dat ze voor het eerst deelnam aan literaire wedstrijden. Aangespoord door haar professor nam ze samen met haar twee beste vriendinnen in haar tweede jaar van haar *B.A.* deel aan een literaire wedstrijd waar ze de derde prijs won voor de categorie poëzie en de eerste voor de categorie kortverhalen. Verrast door haar succes besloot ze dat zelfde jaar eveneens deel te nemen aan een *All India Competition* waar ze opnieuw in de prijzen viel¹⁴. Met haar medestudenten las ze toen de geschriften van de postkoloniale Indiase schrijvers en samen bediscussieerden ze de hopeloosheid en frustratie (ten aanzien van India's onafhankelijkheid) van de Indiase middenklasse die in deze geschriften geportretteerd werden¹⁵.

In 1966, toen ze nog maar net 21 geworden was, behaalde ze haar *master degree (M.A.)* in Hindī en Hindī-literatuur en begon dadelijk les te geven aan *Kamlā Nehrū College* in Delhi¹⁶ waar ze zowel aan *B.A.*- als *M.A.*-studenten les gaf. Het waren zeer drukke tijden en van schrijven kwam niet veel in huis omdat ze overdag les gaf en 's avonds zelf lessen nam¹⁷. In 1968 behaalde ze haar *Master in Philology* aan de *Delhi University*¹⁸. Niet alleen haar academische activiteiten weerhielden haar van te schrijven maar ook het feit dat ze als actrice verscheen op de Indiase televisie en radio slorpte veel van haar tijd op¹⁹.

Op 11 december 1969 trad ze in het huwelijk met Rahul Bedī en in september 1970 werd haar zoon Varun in Chandīgarh geboren²⁰. In 1972 besloot ze ontslag in te dienen aan de *Delhi University* om haar echtgenoot die als manager voor de *Tea Board of India* op theeplantages werkte, te vervoegen. Net zoals ze beschrijft in haar kortverhaal *Lautnā* (cf.) voelde ze zich ginder afgesloten van de wereld "omdat er niets anders is dan plantages". Bijgevolg hield ze zich voornamelijk bezig met haar eerste kindje Varun. Ondertussen had ze

---

⁹ BEDĪ, S., 2002 [omslag]

¹⁰ http://www.umiacs.umd.edu/users/sawweb/sawnet/books/susham_bedi.html [03/04/2003]

¹¹ BEDĪ, S., 2002 [omslag]

¹² *Ibid.*

¹³ <http://www.hindinest.com/lekhak/sushambedi.htm> [03/04/2003]

¹⁴ BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003

¹⁵ BEDĪ, S., 1997, p. 48

¹⁶ BEDĪ, S., 2002 [omslag]

¹⁷ BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003

¹⁸ BEDĪ, S., 2002 [omslag]

¹⁹ BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003

²⁰ BEDĪ, S., schriftelijke overeenkomst, 24/03/2003

ook gesolliciteerd voor een assistentschap aan de universiteit in Chandīgarh en was ze daar aangenomen²¹. Het was in 1979 dat ze hier haar *Ph.D.* behaalde. Haar doctorale verhandeling handelde over proefnemingen en vernieuwingen in het Hindī theater²².

In maart 1974 beviel ze in Chandīgarh van een dochter. Dit kleintje werd Purva genoemd²³. Ondertussen was haar man echter overgeplaatst naar Brussel en na één jaar alleen in Chandīgarh gewoond en gewerkt te hebben, liet ze India voor de eerste maal achter zich en vertrok in maart 1975, juist na Purva's eerste verjaardag, naar Brussel²⁴.

In Brussel werd ze aangesteld als correspondent voor de *Times of India*²⁵. Opgesloten in een appartementsblok met twee kinderen voelde ze zich ook hier heel eenzaam (cf. het kortverhaal *Jamī barf kā kavac*). Overigens was het de eerste keer dat ze haar thuisland verliet en het feit dat ze slechts onder Engels sprekende mensen vertoefde wekte eveneens een zekere heimwee op. Ze leerde Frans van enkele archeologische vrienden uit het Museum voor Schone Kunsten terwijl zij hen Hindī aanleerde. Vanuit Brussel bezocht ze ook vele andere Europese landen. Het was in deze periode dat ze opnieuw de pen ter hand nam²⁶. Zo verscheen in 1978 voor het eerst een kortverhaal in het literaire tijdschrift *Kahānī*²⁷.

In 1979 liet de familie Bedī België achter zich en emigreerde naar de Verenigde Staten, meer bepaald New York City²⁸. Na haar eerste publicatie in *Kahānī* verschenen geregeld nieuwe kortverhalen van Susham Bedī in verschillende voorname Hindī-tijdschriften zoals *Hams*, *Dharmayug* en *Bhārtīy Sāhitya*²⁹.

Na verscheidene jaren Hindī gedoceerd te hebben aan de werknemers van het Consulaat van India in New York³⁰ werd ze in 1985 aangesteld als coördinator van het Hindī-Urdū taalprogramma aan de *Columbia University*, New York City. Van 1990 tot 1991 werkte ze als correspondent mee aan het wekelijks programma *Letters From Abroad* op de BBC waarin ze het leven in New York City beschreef³¹.

Afhankelijk van het aanbod houdt ze zich sporadisch nog steeds bezig met acteren³². Zo speelde ze reeds mee in een aflevering van de soapserie *Law & Order: Special Victims*

---

²¹ BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003

²² हिंदी नाट्यः प्रयोग के संदर्भ में (BEDĪ, S., 1997)

²³ BEDĪ, S., schriftelijke overeenkomst, 24/03/2003

²⁴ BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003

²⁵ MATHUR, D. (ED), 1998, p. 103

²⁶ BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003

²⁷ http://www.umiacs.umd.edu/users/sawweb/sawnet/books/susham_bedi.html [03/04/2003]

²⁸ MATHUR, D. (ED), 1998, p. 103

²⁹ <http://www.hindinest.com/lekhak/sushambedi.htm> [03/04/2003]

³⁰ *Bedi: Profilic writer and Academic* [krantenartikel, cf. bijlage]

³¹ MATHUR, D. (ED), 1998, p. 103

³² BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003

Unit (NBC) en werd haar eveneens een rol toegewezen in de film *ABCD (American born confused desi)* van Krutin Patel³³. Deze film verhaalt de generatieconflicten van een Indiase familie die ontstaan tussen de in Amerika geboren en opgegroeide kinderen en de ouders die zich vasthouden aan Indiase culturele tradities³⁴.

Naast doceren en creatief schrijven bracht Bedī ook reeds hulpmiddelen op de markt om de luister- en spreekvaardigheid van Hindī-studenten te ontwikkelen³⁵. Bovendien is ze een examiner en lesgever Hindī bij het *American Council on the Teaching of Foreign Languages* (ACTFL). Bedī heeft een uitgebreide talenkennis: ze kent vloeiend Hindī (inclusief Braj en Avadhī), Pañjābī, Urdū, Sankrit, Engels en Frans³⁶.

Haar lezerspubliek bevindt zich grotendeels in India waar ze reeds een zekere bekendheid verworven heeft. Zo zijn er de laatste jaren heel wat Hindī studenten (in India) die met haar contact opnamen om een doctoraat over haar schrijven. Bovendien ontvangt ze wekelijks brieven van lezers die haar romans loven³⁷. Er is ook heel wat informatie over haar terug te vinden op het internet. Diverse websites categoriseren haar als een bekend Aziatisch-Amerikaanse schrijfster³⁸. Ook alsmar meer vertalers bejubelen Bedī's capaciteiten om de ervaringen en culturele en psychologische conflicten van de Indiase immigrant te portretteren en beginnen haar werken naar het Engels te vertalen. Toch verschijnen de meeste besprekingen van haar werken in het Hindī³⁹.

Als persoon is Bedī zeer begaan met en geïnterigeerd door het leven van Indiërs in de Verenigde Staten (zoals duidelijk naar voren komt in haar literaire werken) en geeft ze geregeld lezingen op conferenties hierover⁴⁰. Zo zegt ze: “*My continuous stay abroad has certainly changed me and this has specially reflected in my writings. Not too long ago, my friend, Dr. Prakash Desai, drew my attention to my constant use of symbols like bird, its flight for freedom. I have always yearned for a free spirit. I have found it here to an extent....To write tirelessly free of any questions, of freedom, could only be possible in America. I have*

---

³³ D'AMORE, A., 2003

³⁴ MATSUMOTO, J., 2001

³⁵ *Sunna-Samajhna: Listening Comprehension in Hindi* (2 volumes and 2 videotapes), 1992, ACTFL, Yonkers, New York

Authentic Materials for developing reading comprehension in Hindi (2 volumes), 1991, ACTFL, Yonkers, New York (<http://www.columbia.edu/cu/mealac/faculty/bedi>)

³⁶ <http://www.columbia.edu/cu/mealac/faculty/bedi> [03/04/2003]

³⁷ BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003

³⁸ Het project 'Voices from the gaps' uitgaande van de University of Minnesota:

<http://voices.cla.umn.edu/PROJECT.html>

Ook de South Asian Women's network (SAWNET):

<http://www.umiacs.umd.edu/users/sawweb/sawnet/about.html>

³⁹ D'AMORE, A., 2003

⁴⁰ BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003

*found an objectivity which can only be found outside India. ... I have found the freedom to explore the world from both angles although I have been writing since my childhood, the real voice in my writing came after I left India*⁴¹”

Ook haar dochter Purva⁴² die als actrice ondertussen een veel grotere faam dan haar moeder verwierf, speelt steeds mee in Indiaas-Amerikaanse films die het lot van Indiase immigranten in Amerika portretteren (bvb. *American Desi* en *Green Card Fever*). Purva is tevens een medestichter van het eerste Zuid-Aziatische theatergezelschap, *Disha*, in New York City. Het doel van dit gezelschap is de schrijvers, producers en acteurs van de Zuid-Aziatische diaspora een stem te geven⁴³.

I.2. Werken

Haar eerste roman *Havan* verscheen eerst als serie in het tijdschrift *Ganga* en werd later in boekvorm uitgegeven bij Parag Prakāśan in 1989⁴⁴. Deze roman werd door David Rubin⁴⁵ naar het Engels vertaald en werd in 1993 bij Heineman uitgegeven in de *Asian Writers Series* met de titel *The Fire Sacrifice*⁴⁶. In 1992 werd de roman eveneens naar het Urdū vertaald en uitgegeven door Nigarśat in Lahore, Pakistan⁴⁷. Na het verschijnen van haar eerste roman volgden er in snelle opeenvolging nog eens vijf.

Haar tweede roman *Lauṭnā* (De terugkeer) verscheen in 1992 eveneens bij Parag Prakāśan en werd ook vertaald naar het Urdū en net zoals *Havan* uitgegeven door Nigarśat⁴⁸. Ook deze roman werd door David Rubin vertaald naar het Engels onder de titel *Portrait of Mira*, maar werd nog niet uitgegeven⁴⁹.

Twee jaar later gaf Bedī haar derde roman, *Katra dar Katra* (Druppel per druppel) bij Abhisek uit. In 1995 verscheen haar eerste collectie kortverhalen *Cīṛiyā aur Cīl* (De spreuw en de valk). Deze collectie bevat die verhalen die Bedī in de loop der jaren in literaire magazines publiceerde en later liet bundelen⁵⁰. Een vierde roman *Itar* (De ander) volgde in 1997 en werd uitgegeven bij de National Publishing House in Delhi. Twee jaar later, in 1999,

---

⁴¹ MATHUR, D. (ED), 1998, p. 103

⁴² <http://www.purvabedi.com> [03/04/2003]

⁴³ <http://www.dishatheatre.org> [03/04/2003]

⁴⁴ <http://www.hindinest.com/lekhak/sushambedi.htm> [03/04/2003]

⁴⁵ David Rubin is een auteur en Indoloog (TABIOS, E., 1996, p. 82).

⁴⁶ TABIOS, E., 1996, p. 82

⁴⁷ <http://www.columbia.edu/cu/mealac/faculty/bedi> [03/04/2003]

⁴⁸ *Ibid.*

⁴⁹ TABIOS, E., 1996, p. 82

⁵⁰ *Ibid.*

verscheen bij dezelfde uitgeverij haar volgende roman *Gatha Amarbel kī* (Het lied van de amarbel⁵¹). Zeer recent, in 2002, verscheen haar zesde roman *Navābhūm kī ras kathā* (Epiek van het nieuwe land)⁵².

Momenteel heeft ze een nieuwe roman, *Morce*, klaar om gedrukt te worden en werkt ze alweer aan een andere, *Maiṁne nātā torā*. Binnenkort komt eveneens een poëziesamenvatting uit en een nieuwe bundel kortverhalen kan binnen twee jaar verwacht worden⁵³.

I.2.1. *Havan*

Havan is de kroniek van de gebeurtenissen in het leven van een Indiase vrouw Guddo (een bijnaam voor Uma) die na de dood van haar echtgenote besluit te emigreren naar de Verenigde Staten⁵⁴.

Guddo, een aantrekkelijke, jonge weduwe die geen last wil vormen voor de familie, wordt verleid door de brieven van haar zus die de vreugdes van het Amerikaanse leven beschrijven. Ze besluit het comfortabele leven in India achter zich te laten en het geluk tegemoet te treden in Amerika⁵⁵. In het beloofde land op zoek naar de *American dream* wordt ze geconfronteerd met een ware strijd om te overleven en om zich aan te passen⁵⁶.

Aangekomen in New York belandt ze echter niet in het paradijs waarover haar zus geschreven had maar in een vijandige omgeving waar niemand vriendelijk blijkt te zijn. Guddo voelt zich gevangen in het appartement van haar zus waar ze wordt behandeld als een bediende. In haar zoektocht naar een job wordt ze geconfronteerd met het feit dat haar academische prestaties waarop ze in India zo trots was, geen waarde hebben in het beloofde land. Uiteindelijk vindt ze een job in een kiosk op een perron in een metrostation. Ze beschouwt het werk echter als vernederend voor een weduwe van een prominent ingenieur⁵⁷.

Zowel aangetrokken als afgestoten door de glitter en glamour van het Amerikaanse leven, kan ze er zichzelf toch niet toe brengen naar India terug te keren; ze laat zelfs haar dochter en hun echtgenoten overkomen. Guddo, ambitieus niet zozeer voor zichzelf maar

---

⁵¹ amarbel: parasitical creeper, *cassyta filiformis* (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 51a)

⁵² <http://www.columbia.edu/cu/mealac/faculty/bedi> [03/04/2003]

⁵³ BEDĪ, S., schriftelijke overeenkomst, 24/03/2003

⁵⁴ RAO, S., 1994, p. 429

⁵⁵ SHARMA, B., 1994, p.7

⁵⁶ RAO, S., 1994, p. 429

⁵⁷ SHARMA, B., 1994, p.7

eerder voor haar kinderen, grijpt gretig naar elke kans om hogerop te geraken. Hierbij moet ze, opgevoed volgend de filosofie van de *Ārya Samāj*, steeds haar principes opzij schuiven⁵⁸.

Bedī geeft met deze roman een zeer realistische voorstelling van het grijze en harde leven van een Indiase immigrant in de Verenigde Staten hopeloos op zoek naar de *American dream*⁵⁹.

Zoals reeds vermeld, werd deze roman in 1993 in een Engelse vertaling uitgegeven. Over deze vertaling is Bedī - ook al vermeldt ze duidelijk dat ze het zelf niet beter zou gekund hebben - niet helemaal tevreden. Ze legt daarbij de nadruk op specifieke problemen die ontstonden bij de vertaling van het werk die door David Rubin met Bedī's hulp gemaakt werd⁶⁰.

Een vertaling kan, volgens Bedī, een inhoud of betekenis overbrengen maar in mindere mate een stijl of specifieke beelden. Hierbij wijst ze op een aantal stijltechnieken die in de Engelse vertaling verloren gingen⁶¹. Zo bracht Rubin een lineair tijdsverloop in het verhaal aan terwijl de aaneenschakeling van verhalen in de Hindī versie een cirkelvormige beweging maakt. Het idee hierbij was dat alle personages rondom een sacraal offervuur (*havan*) zaten waarbij het licht iedere keer op een ander personage viel en zo steeds een nieuwe dimensie aan het verhaal werd toegevoegd waardoor een soort van *stucco*-stijl ontstond. Rubin deelde de roman echter in hoofdstukken op waardoor de circulaire structuur verloren ging. Het oorspronkelijke beeld waarbij Guddo het middelpunt van het verhaal vormt met rondom haar de andere karakters is in de Engelse vertaling dus niet meer terug te vinden⁶². Rubin zette ook vele dialogen om naar een vertelperspectief en omdat hij de vele *flashbacks* en *flash forwards* verwarrend vond, plaatste hij de verhalen in een chronologische volgorde⁶³.

Naast de opmerkingen die Bedī heeft bij de vertaling van haar roman, wijst ze toch ook op de voordelen die zo'n Engelse vertaling met zich meebrengen. Zo beschouwde, vooraleer ze in het Engels verscheen, niemand in de Verenigde Staten haar echt als een schrijfster; simpelweg omdat alleen Hindī kenners haar romans verstonden. Bijgevolg, nu ze wat bekendheid verwierf in de Verenigde Staten, werd haar publiek ook in India breder. Haar werk trekt aldaar nu ook een publiek dat wel Engels kent maar geen Hindī, aan⁶⁴.

---

⁵⁸ *Ibid.*

⁵⁹ SHARMA, B., 1994, p.7

⁶⁰ TABIOS, E., 1996, p. 83

⁶¹ *Id.* p. 85

⁶² *Id.* p. 84-85

⁶³ *Id.* p. 86

⁶⁴ *Id.* p. 91-92

I.2.2. *Lautnā*

Lautnā is een roman die het verhaal van een 40-jarige vrouw op zoek naar haar identiteit portretteert. Deze vrouw, Mira genaamd, was een klassieke danseres in India. Een klassieke dans kan niet uitgevoerd worden zonder live muzikanten: de interactie tussen de danser en de muzikant is noodzakelijk; zonder live muzikanten is er geen dans. Op het moment dat deze vrouw emigreert naar de Verenigde Staten betekent dat ze haar wereld m.a.w haar cultuur verliest⁶⁵.

De roman is een monoloog van haar gevoelens over de nieuwe wereld en de wereld die ze achterliet. Gevoelens van ontworteling en acculturatie en een sterk verlangen om terug te keren wellen steeds in haar op. Hoezeer ze India blijkt te missen, kan ze er zichzelf niet toe brengen om haar nieuwe wereld waar ook haar echtgenoot zich bevindt, achter te laten⁶⁶.

I.2.3. *Grappling with the literary self in the diaspora*

Toen ik Bedī vroeg waarom ze niet in het Engels schreef omdat ze daar toch een grotere doelgroep mee zou bereiken en of ze zichzelf nu als een Indiase, Amerikaanse of een Indiaas-Amerikaanse schrijfster beschouwde, overhandigde ze me haar artikel *Grappling with the literary self in the diaspora* verschenen in 2000 in het driemaandelijks tijdschrift *Hindi Language Discourse Writing*.

Waarom ze creatief (i.e romans, gedichten en kortverhalen) niet in het Engels schrijft, legde ze uit door een uitspraak van Anita Desai⁶⁷ te citeren: “A witer writes the way a spider spins; it is all he knows how to do and he does it without thought, almost without consciousness. To him it is a compulsive and instinctive act.” Schrijven in het Engels is simpelweg geen optie, de verhalen komen in haar op in het Hindī niet in het Engels. Ze wees daarbij op het feit dat ze een te beperkte woordenschat heeft in het Engels en dat ze de vaardigheden mist om bepaalde nuances in een andere taal dan het Hindī weer te geven⁶⁸.

In *Grappling with the literary self in the diaspora* schrijft ze over de hedendaagse status van het Hindī. Enerzijds heeft Hindī als officiële nationale taal een zekere politieke

---

⁶⁵ TABIOS, E., 1996, p. 90

⁶⁶ *Ibid.*

⁶⁷ Anita Desai is een Indiase schrijfster geboren in 1937 in Mussoorie (Uttar Prades). Haar moeder was van Duiste afkomst, maar Desai groeide op in de buurt van Delhi. Heden ten dage pendelt ze tussen de Verenigde Staten, Engeland en India. In 1978 ontving ze de *Sahitya Academy Award*. (NELSON, E.S. (ED), 1993, p. 85-86)

⁶⁸ BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003

macht die te pas en te onpas door politici misbruikt wordt, anderzijds wordt Hindī ook maar door een beperkt percentage van de Indiase bevolking⁶⁹ gesproken. Daartegenover wordt het Engels om pragmatische redenen (zoals taal van de wetenschap) door heel wat mensen geprefereerd. De vraag is nu of Indiase schrijvers die in het Engels schrijven tot de Indiase literatuur gerekend moeten worden? Tot voor kort hadden deze schrijvers een ietwat vreemde status van buitenstaanders juist omdat ze in de taal van de kolonisten schreven, maar naarmate de populariteit van deze auteurs steeg, werd ook deze literatuur teneinde Indiaas genoemd. Maar hoe zit het met die Indiase schrijvers die buiten India wonen en nog steeds in het Hindī schrijven? Zijn zij Indiase schrijvers of worden ze gecategoriseerd onder de schrijvers van het land waarin ze verblijven? Een vraag die hier mee samenhangt is: wie bepaalt de identiteit van een schrijver? Is dit een keuze die moet worden overgelaten aan de schrijver? Wordt het bepaald door de bevolking van het land waarin de schrijver verblijft? En verder: is het de inhoud of de taal die als determinerende factor voor de identiteit van een schrijver buiten zijn geboorteland kan dienen? En in Bedī's geval: als de schrijver de cultuur en maatschappij van het gastland portretteert, is deze dan een schrijver van dat land, ook als het lezerspubliek zich bevindt in het thuisland⁷⁰?

Antwoorden op deze vragen heeft Bedī niet. Ze kan alleen maar waarnemen dat ze nu eens als Indiaas-Amerikaanse auteur en dan weer als Indiase gecategoriseerd wordt. Zelf beschouwt ze zich als een Indiase schrijver die zich in het buitenland vestigde en waarvan het merendeel van haar lezers zich in India bevindt. Dit laatste moet nogmaals benadrukt worden. Overschakelen naar het Engels om creatief te schrijven is geen optie, terwijl ze voor wetenschappelijke publicaties hoofdzakelijk het Engels aanwendt⁷¹.

I.2.4. *Ciriyā aur Cīl*

Ciriyā aur Cīl is Bedī's eerste collectie kortverhalen die verscheen in 1995. De collectie bevat 15 kortverhalen waarvan het eerste in 1978 en het laatste in 1994 geschreven werd. Geen enkel verhaal werd op Indiase bodem gecreëerd. Ze zijn stuk voor stuk Bedī's persoonlijke herinneringen en avonturen die op papier werden gezet. De hele collectie vormt in zekere zin een samenvatting van Bedī's reizen en leven buiten India. De eerste twee

---

⁶⁹ Volgens de census van 1991 hebben 337.272.114 mensen het Hindī als moedertaal. Dat komt neer op 22 procent van de Indiase bevolking.

⁷⁰ BEDĪ, S., 2000, p. 277-279

⁷¹ BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003

verhalen (*Jamī barf kā kavac* en *Bīc kī bhaṭkan*) spelen zich op Europese bodem af; de overige dertien op Amerikaanse⁷².

De verhalen omschrijven ervaringen en gevoelens die Bedī niet kon vastleggen aan de hand van een roman. Zoals Bedī in haar voorwoord uitlegt, zijn deze kortverhalen het resultaat van een diep verlangen om zichzelf te kunnen begrijpen in een omgeving verschillend van haar Indiase⁷³.

De collectie werd opgedragen aan Dr. Virendra Mehamdiritta. Deze man is een goede vriend waarmee Bedī ten tijde van haar tewerkstelling aan de universiteit in Chandīgarh een kantoor deelde. Samen verrichtten ze onderzoek in verband met het Hindī theater. Bovendien was hij de man die haar verhalen las nog vooraleer ze in literaire magazines verschenen. Hij gaf haar raad over de schrijfstijl en de afloop van de kortverhalen en droeg op die manier in grote mate bij tot Bedī's ontplooiing als volwaardig auteur⁷⁴.

---

⁷² BEDĪ, S., 1995

⁷³ *Ibid.*

⁷⁴ BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003

II.3. Foto's

**Susham
Bedi⁷⁵**

**Susham Bedi
samen met haar echtgenoot Rahul
en dochter Purva⁷⁶**

---

⁷⁵ http://www.umiacs.umd.edu/users/sawweb/sawnet/books/susham_bedi.html [03/04/2003]

⁷⁶ <http://www.purvabedi.com> [03/04/2003]

Geen data voorhanden van deze foto's.

II.1. Herfstromance (*Patjhar kā romāns*)

II.1.1. Bespreking

♠ *Een noot bij de vertaling*

Patjhar kā romāns is het eerste kortverhaal van Susham Bedī dat ik vertaalde en meteen werd ik geconfronteerd met de subtiliteit van het vertaalwerk. Zoals later ook nog zou blijken, speelt Susham Bedī graag met woorden en stijltechnieken. Deze woordspelingen (cf. II.1.2. n°36 en 60, II.3.2. n° 33, 37 en 43) zijn vaak heel verfijnd in het Hindī, maar worden buitengewoon moeilijk wanneer men ze moet overbrengen naar een andere taal. Een vertaling kan een inhoud of een idee van een werk vrij gemakkelijk overbrengen; het betreuenswaardige aspect hieraan is dat de specifieke stijl van een auteur hierbij verloren kan gaan.

In *Patjhar kā romāns* werd ik geconfronteerd met twee termen (namelijk *romāns* en *nāyikā*) die herhaaldelijk voorkomen in de tekst en waarvoor een gepaste vertaling niet voor de hand liggend was.

Om te beginnen is het woord *romāns* niet opgenomen in een Hindī woordenboek; het is simpelweg de fonetische transliteratie van het Engelse woord *romance* dat in het Hindī overgenomen werd. Op zich leek dit geen problemen te veroorzaken totdat ik het Engels woordenboek¹ raadpleegde en zag dat *romance* zoveel betekent als ‘romance, romantisch verhaal, liefdesgeschiedenis, romantische literatuur en romantiek’. Nu ontstond de moeilijkheid om tussen twee categorieën te kiezen. Enerzijds was er de meer algemene categorie van romantiek, die een geheel van kenmerken van een bepaalde situatie omvat² en anderzijds de categorie *romance* waarmee een idyllisch liefdesavontuur tussen mensen en het daarmee samenhangende verhaal wordt bedoeld. Uiteindelijk werd al gauw duidelijk dat ik de term naargelang zijn context zou moeten vertalen, waardoor ik de ene keer opteerde voor ‘romance’ en de andere keer voor ‘romantiek’.

---

¹ TEN BRUGGENCATE, K., BROERS, A., 1956, p. 654a

² Of romantiek als richting in de Europese kunst (18de/19de eeuw) waarbij gevoel en verbeelding op de voorgrond treden (VAN STERKENBURG, P.G.J., 1988, p. 854b): deze betekenis kon echter helemaal niet van toepassing zijn in dit verhaal, vandaar dat ze geëlimineerd werd.

De term *nāyikā* bezorgde me echter veel grotere kopzorgen. Het MCGREGOR Hindī-Engels woordenboek neemt het woord op met drie betekenissen³. De eerste omschrijft *nāyikā* als de echtgenote van een *nāyak*⁴. Nu werd echter al gauw duidelijk dat dit verhaal handelde over een gescheiden en dus ongehuwde vrouw, waardoor deze betekenis zonder aarzelen kon opzij geschoven worden. De derde betekenis is ‘leider’ en omdat dit helemaal niet paste in de context, liet ik ook deze achterwege.

Het was echter de tweede betekenis waarmee ik iets kon aanvangen: *nāyikā* als een vrouwelijk hoofdpersonage of heldin in een toneelstuk en als maîtresse of geliefde in de poëzie of de retoriek. Maar ook nu was het probleem nog niet van de baan. De auteur hanteert namelijk een artistiek stijlprocédé waarbij aan de personages van het verhaal geen namen worden toegekend. Het gaat hier om een affaire tussen een man en een vrouw. De man krijgt zijn naam toebedeeld door het beroep dat hij uitoefent. Hij is namelijk minister en dit woord heb ik dan ook consequent vertaald als ‘minister’. Naar de vrouw, het feitelijke hoofdpersonage, wordt echter steeds verwezen met het woord *nāyikā*.

Aanvankelijk vertaalde ik dit woord nu eens als ‘heldin’ en dan weer als ‘vrouwelijk hoofdpersonage’ of ‘protagonist’. Maar naarmate ik vorderde met mijn vertaling had ik de indruk dat ik het woord evengoed kon vertalen als ‘geliefde’ of - nadat de *nāyikā* een relatie begint met een getrouwde man - als ‘maîtresse’. Het resultaat van deze methode liet echter de wensen over en ik ging op zoek naar andere alternatieven.

De gemakkelijkste oplossing had eruit bestaan het woord consequent als ‘geliefde’ te vertalen, maar ergens vond ik dat deze uitweg afbraak deed aan de oorspronkelijke Hindī-tekst. Het woord *nāyikā* leek precies gekozen omwille van zijn vele betekenisniveaus.

Een andere mogelijkheid was het hoofdpersonage simpelweg *Nāyikā* te noemen (m.a.w. een verpersoonlijking van een literair-technische term). Opnieuw had dit echter een deel van de stijl die de auteur bewust hanteerde, weggenomen. Overigens was deze optie ook uitgesloten precies omdat Bedī haar lezerspubliek aanspreekt in de eerste twee paragrafen van de tekst met de boodschap dat de naam

---

³ नायिका: 1. wife of a *nāyak*. 2. leading female character, heroine; leading lady (in a drama); mistress, beloved. 3. leader (female) (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 554a).

⁴ नायक: 1. leader. 2. chief, principal; overseer. 3. a junior non-commissioned officer. 4. leading character, hero (as of a drama, novel). 5. a lover. 6. a skilled musician; conductor (*Id.* p. 554a).

van het hoofdpersonage van weinig belang is (hetzelfde doet ze trouwens later met het mannelijk hoofdpersonage).

Uiteindelijk bleef er maar één optie meer over en dat was het woord *nāyikā* gewoonweg behouden. Na mijn probleem met Susham Bedī besproken te hebben, raadde ook zij mij aan het op die manier aan te pakken. Ze vertelde me overigens dat het haar bedoeling was geweest te verwijzen naar het klassieke Sanskrit drama waar er verschillende soorten *nāyikā*'s aan bod komen. Vandaar dat ik besloot de personages te beschrijven (cf. II.1.1.D.) aan de hand van de theorie over de *nāyikā*'s en *nāyaka*'s in het klassieke Sanskrit drama.

◆ *Nāyikā en nāyaka in het klassieke Sanskrit drama*

In de Sanskrit literatuur zijn verschillende soorten *nāyikā*'s en *nāyaka*'s, m.a.w. hoofdpersonages, aanwezig. De termen *nāyikā* en *nāyaka* zijn afkomstig van de Sanskrit wortel *nī* ('leiden')⁵.

Volgens KEITH⁶ wordt de *nāyikā* in drie types ingedeeld naargelang haar relatie met de held, de *nāyaka*, van het verhaal. Is ze zijn vrouw dan wordt ze *svā* of *svīyā* genoemd, behoort ze tot een andere man *anyā* of *anyāstrī*⁷ en als ze tot alle mannen behoort, m.a.w. een courtesane of *veśya* is⁸, *samānyā*⁹.

De *svīyā* kan opnieuw onderverdeeld worden in drie categorieën: die van de *mugdā*, de *madhyā* en de *pragalbā*. Als *mugdā svīyā* wordt ze omschreven als een jong en onervaren meisje, de *madhyā svīyā* als jeugdig en gedeeltelijk ervaren en de *pragalbā svīyā* als volwassen en helemaal ervaren in het minnespel¹⁰. De *anyāstrī* komt meestal aan bod in twee vormen, namelijk als vrouw van een ander of als maagd. De *samānyā* of courtesane aanvaardt dan weer elke man zolang hun geld blijft binnenstromen¹¹.

In de erotische literatuur of in de liefdesverhalen kunnen vrouwen - naast deze algemene categorisatie - ook nog eens onderverdeeld worden naargelang de *nāyikā*'s

---

⁵ KEITH, A.B., 1954, p. 305

⁶ Naast hun relatie tot de held deelt KONOW ze ook nog eens in naargelang hun stand of klasse: er zijn godinnen (*dīvyā*), koninginnen (*nṛpatnī*), vrouwen uit goeie families (*kulastrī*) of courtesanes (*gaṇikā*).

⁷ Ook *parakīyā* genoemd (BHATTACHARYA, N.N., 1975, p. 57) Bovendien spreekt BHATTACHARYA ook nog van een andere klasse, namelijk die van de weduwes (*Id.* p.74).

⁸ KEITH, A.B., 1954, p. 305

⁹ BHATTACHARYA, N.N., 1975, p. 57

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ KEITH, A.B., 1954, p. 308

gemoedstoestand en situatie in relatie tot haar geliefde¹². Hierin zijn er acht types terug te vinden. De *svādhīna-patikā* is de heldin die de geliefde helemaal onder controle heeft. De *utsukā* of *utkā* is die heldin die treurig is om het feit dat de geliefde niet komt of kwam opdagen. De *vāsaka-sajjā* is de heldin die helemaal opgetut haar geliefde staat op te wachten. De bedrogen beminde wordt de *vipralabdhā* genoemd. Zij die haar liefje verliet omwille van een ruzie is de *kalahāntarītā*. Wanneer de geliefde kwaad is om de ontrouw van haar man is ze een *khaṇḍitā*. De vrouw die zo verliefd is dat ze het huis uitsluit (als ze niet mag) om haar minnaar te ontmoeten noemt men de *abhisārikā*. De laatste en achtste is de *proṣita-patikā*, de heldin die wegwijnt van verdriet omdat haar geliefde weg gegaan is (naar een ander land)¹³.

De uiterlijke kenmerken verbonden met het ontstaan van de liefde worden in drie fases opgedeeld. In de eerste fase of de *bhāva* zijn de eerste aanwijzingen van het gevoel merkbaar. In de *hāva* handelt de heldin zo dat haar verliefdheid duidelijk begint te worden. In de derde fase, de *helā*, is deze verliefdheid alomtegenwoordig¹⁴.

De held of de *nāyaka*, in tegenstelling tot de *nāyikā*, wordt geclassificeerd volgens zijn karaktereigenschappen. Meestal heeft hij (naar het voorbeeld van *Rāma*) ontelbaar goede kwaliteiten. Hij is bescheiden, knap, welbespraakt, standvastig, van hoge afkomst,...¹⁵

Er zijn vijf types *nāyaka*'s: de nobele en gedisciplineerde (*dhīra*), de luchtige en vrolijke (*lalita*), de kalme (*śānta*), de aanzienlijke (*udātta*) en de trotste en hooghartige (*uddhata*)¹⁶.

Ook de helden kunnen onderverdeeld worden naargelang hun houding ten opzichte van de liefde. De *dakṣiṇa* is de hoffelijke held die in zijn hart plaats vindt om meer dan één vrouw lief te hebben. De *śatha* is hij die de vrouwen bedriegt, terwijl de *dhṛṣṭa* de held is die geen schaamte kent om deze daden. Deze laatste twee houden niet meer van hun vorige geliefde, zijn onverschillig jegens haar woede en pijn en steken hun nieuwe relaties niet weg. De *anukūla* is de geliefde die zijn liefje zijn hele leven lang trouw blijft (zoals *Rāma*)¹⁷.

---

¹² Deze categorisatie kan het best gebruikt worden voor *Paṭjhar kā romāns*.

¹³ BHATTACHARYA, N.N., 1975, p. 57

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ KEITH, A.B., 1954, p. 305

¹⁶ *Ibid.*

¹⁷ *Id.* p. 307

A. Inhoud

Patjhar kā romāns is het verhaal van een succesvolle Indiase advocate in de Verenigde Staten. Ze is veertig jaar en nog steeds op zoek naar romantiek. Een huwelijk en ook een scheiding met een Amerikaanse man heeft ze reeds achter de rug. Het feit dat ze veertig is, nog steeds alleen op de wereld staat en dat ook wel eens zou kunnen blijven, begint haar parten te spelen. Ze is onzeker en haar saaie leven heeft dringend een portie opwinding nodig. Het gevolg hiervan is dat ze valt voor de eerste beste man die haar enigszins aandacht schenkt. De man, een minister uit India op vakantie in Amerika, is eigenlijk helemaal niet zo fantastisch maar met de juiste woorden windt hij de advocate zonder enige moeite om de vinger. Daarenboven is hij getrouwd en heeft twee kinderen.

Op het moment dat zijn vakantie voorbij is en hij terugkeert naar zijn familie in India, klampt de *nāyikā* zich aan hem vast. In zekere zin dringt ze zich aan hem op met het besluit hem in november in India te bezoeken. Het is echter duidelijk dat hij niet zo gesteld is op dit plan.

De *nāyikā* wacht november af en reist naar India. Ze heeft slechts twee weken vakantie en wil zoveel mogelijk genieten. Ze ziet maar niet in dat haar fantastisch liefdesavontuur met de minister voor hem slechts ‘een verandering van spijs’ was. Hij houdt haar twee weken aan het lijntje met alle mogelijke excuses dat hij het te druk heeft om haar te zien. Haar laatste vakantiedag kan de naïeve advocate het eindelijk opbrengen eerlijk te zijn met zichzelf. Ze besluit deze hele affaire achter zich te laten.

B. Titel

De titel van het verhaal kan op twee verschillende manieren geïnterpreteerd worden. Ten eerste neemt dit verhaal aanvang in het begin van de herfst. De *nāyikā* gaat immers in november naar India.

Ten tweede bevindt de *nāyikā* zich ook in de herfst van haar leven: “Het was alsof een lente elke porie van haar lichaam overschaduwde had - een lente die kwam in de herfst. De twijgengans werden als het ware overladen met bloesems op het moment van het verschrallen” (p.124, § 2, r. 4-6). De advocate is namelijk veertig, een cruciale leeftijd voor vele vrouwen. Veertig wordt beschouwd als de leeftijd waarop alles

begint af te takelen. Bovendien geeft het MCGREGOR Hindī-Engels woordenboek ‘tijd van verval of aftakeling’ als tweede betekenis voor *patjhar*¹⁸ op.

C. Vertelperspectief

We krijgen hier te maken met een ingewikkelde verteltechniek. In zekere zin wordt er een soort van kader gecreëerd door de auteur die haar lezerspubliek toespreekt. Er moet evenwel opgemerkt worden dat ze dit bij het slot van het verhaal niet meer doet. Dit toespreken duurt vrij lang. Het is echter hieruit dat we het ganse levensverloop van de *nāyikā* te weten komen. Tussenin verweeft de auteur ook persoonlijke ideeën over romantiek, huwelijk en scheiden. Hierbij wordt nogal van de hak op de tak gesprongen. In de oorspronkelijke Hindī-tekst manifesteert dit zich door de afwisseling in het gebruik van de onvoltooide en voltooide tijd.

Op het moment dat de feitelijke liefdesaffaire begint wordt overgegaan op het auctorieel vertelperspectief en trekt de auteur zich op de achtergrond terug. De ontwikkelingen tussen de *nāyikā* en de minister worden op de voet gevolgd. In het vervolg wordt veelvuldig gebruik gemaakt van dialogen om de relatie tussen de twee geliefden te portretteren.

D. Personages

◆ *De nāyikā en nāyaka in Patjhar kā romāns*

De *nāyikā* waarmee we te maken krijgen in dit kortverhaal verschilt ietwat van die *nāyikā*'s die we terugvinden bij de klassieke Sanskrit drama's.

Ten eerste kunnen we die categorisering, die *nāyikā*'s indeelt naargelang haar relatie tot de *nāyaka* (van het verhaal), niet hanteren. Onze *nāyikā* is niet de ministers echtgenote (*svīyā*), ook niet de vrouw van een ander (*anyā*) en al zeker geen courtisane (*samānya*). Ze is een vrouw die reeds een huwelijk met een Amerikaanse man achter de rug heeft en nu, gescheiden, alleen leeft. We kunnen dit misschien beschouwen als een modernere versie van een *nāyikā*.

---

¹⁸ पतझड़: 1. fall of leaves 2. time of decline or decay 3. leafless (adjective) (MCGREGOR, 1993, p. 596a).

Ze heeft duidelijk een vrijgevochten karakter. Het vergt immers veel moed van een jonge Indiase vrouw om haar thuisland achter te laten om helemaal op haar eentje in zo'n groot land als Amerika te gaan studeren¹⁹. Ze is ook ervaren en heeft een gevorderde leeftijd (*pragalbhā*). Bovendien heeft alles wat ze ooit wilde bekomen, namelijk geld, carrière, een goed naam en een rijke echtgenoot, bereikt. Alleen bevredigde het huwelijk haar blijkbaar niet genoeg en scheidde ze van haar echtgenoot. Scheiden is ook een actie die in een Indiase omgeving niet vlug had kunnen plaatsvinden. Scheiden wordt door de verteller dan ook voorgesteld als “*American style*” (p. 122, § 2, r. 7).

Ze wordt eveneens afgeschilderd als een intelligente vrouw die haar mannetje kan staan als begaafd advocate in de rechtbank. Daarom dat het des te verwonderlijk is dat ze zich zo blindelings in een affaire stort met een getrouwde man die dan nog niet eens in Amerika woont. Waarom ze precies tot de minister aangetrokken is, wordt niet duidelijk gemaakt. Naast het feit dat ze zijn ministeriële status en zijn wijsheid bewondert, is ze fysiek helemaal niet tot hem aangetrokken: “Hij had ook een dikke buik en uit zijn mond kwam altijd een slechte geur van vis- en vleesresten” (p.123, § 3, r. 2-4). Hierdoor wordt de indruk gewekt dat de *nāyikā* zo wanhopig op zoek is naar liefde en affectie dat ze met eender welke man iets zou beginnen.

Ondanks het feit dat ze zich afvraagt of de minister haar écht graag ziet, trekt ze toch naar India. Opnieuw kan dit beschouwd worden als een teken dat ze deze man ergens als haar laatste redding beschouwt. Mislukt deze affaire, dan zal ze niet gauw de moed meer hebben om opnieuw op zoek te gaan naar die prins op het witte paard die haar leven met “opwinding en romantiek zal vullen” (p. 123, § 1, r.5-6). De minister is als het ware haar laatste hoop.

De tweede categorisering die *nāyikā*'s beschrijven, baseert zich op haar houding ten opzichte van haar geliefde. Deze kunnen we beter gebruiken. Zoals verscheidene keren reeds benadrukt werd, hebben we hier te maken met een vrouw die een huwelijk achter de rug heeft. Dat wil dus zeggen dat ze niet geheel onervaren is

---

¹⁹ KURIEN (1999) vermeldt dat Indiase genderpatronen in grote mate migratie controleren. Indiase normen hechten uitermate belang aan de maagdelijkheid van een vrouw. De migratie van vrouwelijke Indiase studenten naar landen als de Verenigde Staten zou daarom als een gevaar voor deze maagdelijkheid beschouwd worden. Die vrouwelijke studenten die toch emigreren komen meestal uit een non-conformistische familie die zich van dergelijke patronen niets aantrekt. Ook werd vastgesteld dat deze vrouwelijke studenten over het algemeen niet trouwen met een Indiase Amerikaan omdat ze deze seksisten vinden. De mannelijke Indiase studenten in de Verenigde Staten trouwen echter wel met Indiase vrouwen die ze dan laten overkomen uit India. Deze theorie geldt wel voor die Indiase immigranten die tussen 1965 en 1980 naar Amerika emigreerden. Sinds de jaren '80 zijn alsmear meer vrouwelijke Indiase studenten in de Verenigde Staten gaan studeren.

op het vlak van relaties. We kunnen een duidelijke evolutie waarnemen in haar gedrag. Hoe haar houding ten opzichte van de minister aanvankelijk was, kunnen we spijtig genoeg niet onderkennen. Wel blijkt het al gauw dat haar de hemel in te prijzen meer dan genoeg is om haar voor zich te winnen. Binnen de kortste keren hangt ze aan zijn lippen en verandert ze in een *mugdhā nāyikā* (p.124, § 2, r.1), een naïef verliefd meisje. Wanneer ze zo aan hem verknocht is dat ze hem niet meer wil laten gaan, begint ze zich onzeker te voelen en zoekt ze naar bevestiging. De minister van zijn kant lost dit op met een paar mooie woordjes. Wanneer de minister haar op de laatste dag die ze samen kunnen doorbrengen uren laat wachten in de lobby van zijn hotel kunnen we onze *nāyikā* beschouwen als *utsukā*: onrustig en verdrietig omdat de minister niet komt opdagen. Ook na zijn vertrek is ze *utsukā*, vooral ten gevolge van zijn onverschillig gedrag en onpersoonlijk afscheid.

In die maanden voor ze naar India vertrekt is ze onrustig omdat ze begint te twifelen aan de relatie. Misschien beseft ze ergens diep vanbinnen wel dat deze affaire gedoemd is tot mislukken. Maar ze wil niet opgeven en vertrekt toch. Opnieuw vormt dit een bewijs dat ze de minister als haar laatste hoop aanziet. In India houdt de minister haar aan het lijntje tot ze plots beseft dat hij de hele tijd een spelletje met haar heeft gespeeld en haar openlijk bedrogen heeft; ze is nu de *vipralabdhā nāyikā*. Gelukkiger wijze maakt ze nu toch de juiste beslissing en laat deze bedrieglijke minister achter zich.

Ook de minister, onze *nāyaka*, kunnen we niet omschrijven als een klassieke *nāyaka*. Deze bezit namelijk ontelbaar goede kwaliteiten. De minister heeft er juist heel weinig; hij lijkt er alleen maar slechte te bezitten. Hij is een bedrieger, een leugenaar, een opschepper,... Hij is gewetenloos en lijkt er helemaal geen problemen mee te hebben om bijvoorbeeld over de dijen van zijn maîtresse te blijven wrijven terwijl hij met zijn vrouw en kinderen aan de telefoon hangt (p.124, § 4, r.2-3).

De minister is niet zozeer een personage dat evolueert in de loop van de tekst. Van meet af aan wordt hij afgeschilderd als een walgelijke man. Zijn daden bevestigen alleen wat we reeds de hele tekst door vermoeden. Hij geeft geen greintje om de gevoelens van de *nāyikā* en het enige waar hij op uit was toen hij haar de hemel in prees, was een leuk avontuurtje. De man wordt hier voorgesteld in zijn slechtste gedaante. Hij is tegelijkertijd een *śatha*, een bedrieger en een *dhr̥ṣṭa*, een schaamteloze.

E. Tijd en Ruimte

Het verhaal kan in drie tijdsvakken opgedeeld worden. De verhalende stukken die terugblikken op de *nāyikā*'s geschiedenis moeten hierbij buiten beschouwing blijven. De eerste periode speelt zich op Amerikaanse bodem af en beschrijft de relatie tussen de *nāyikā* en de minister.

Het tweede tijdvak vormt een overgangperiode tussen twee verschillende omgevingen (Amerika en India). De gebeurtenissen spelen zich evenwel nog in Amerika af maar ook de *nāyikā* maakt op emotioneel vlak op dit moment een overgang door. De minister is ondertussen teruggekeerd naar India. Het is nu dat ze voor het eerst haar affaire met de minister in vraag stelt.

De voorvallen in derde periode worden in India gesitueerd. Hier vindt de *nāyikā* haar gezond verstand terug en besluit de affaire achter zich te laten.

De ruimte vormt in Bedī's verhalen steeds een belangrijke component. Het is de omgeving - of laten we zeggen - de verandering van omgeving die een persoon tot een immigrant maakt. De meeste van haar personages zijn steeds Indiase immigranten die niet langer in India leven. Dit mag niet uit het oog verloren worden. Tegelijk moeten we hierbij ook denken aan Bedī's eigen achtergrond. Waar haar verhalen zich grotendeels buiten India afspelen, schrijft ze wel voor een publiek dat zich in India bevindt.

De omgeving waarin een immigrant belandt is niet louter een omgeving. Een bepaalde omgeving hangt ook samen met bepaalde normen, gebruiken, een bepaalde mentaliteit, een bepaalde sfeer...Het zijn veeleer die zaken waardoor de personages worden beïnvloed. Ook onze *nāyikā* is geen Indiase meer maar een Indiaas-Amerikaanse, juist omdat ze werd beïnvloed door haar 'nieuwe' omgeving.

Dit kortverhaal focust voornamelijk op een Amerikaanse omgeving. Het is waarschijnlijk ook omdat de minister zich in een Amerikaanse omgeving bevindt, dat hij een affaire met de *nāyikā* begint. In zijn Indiase omgeving zal hij daar wel niet zo gauw de kans toe krijgen. Misschien zou hij er zich ook niet aan wagen: per slot van rekening bevindt hij zich in Amerika; liefdesaffaires zijn daar toch schering en inslag! Zijn gedrag in Amerika staat in schril contrast met dat van in India.

F. Parallellen met de auteur

Dit verhaal incorporeert een idee dat universeel is: de zoektocht van mensen naar de ideale liefde en partner. Deze *nāyikā* wil niet voor de rest van haar leven alleen overblijven. Een psychologisch dilemma speelt haar parten. Ze is op een punt in haar leven gekomen dat ze op een nuchtere, rationele manier met liefde omgaat. Toch laat ze het emotionele uiteindelijk de bovenhand halen, maar tegelijkertijd wordt dit haar finale tegenslag. De techniek waarbij beide personages geen naam toebedeeld kregen, benadrukt het feit dat iedere persoon in zo'n situatie kan belanden. Daarenboven is het kiezen tussen ratio en gevoel een keuze die iedere geliefde op een bepaald moment in de relatie moet maken.

In tegenstelling tot de andere kortverhalen die ik vertaalde, is dit verhaal niet gebaseerd op gebeurtenissen uit Bedī's persoonlijke leven.

II.1.2. Vertaling

Herfstromance

Welke naam u ook zou willen geven aan de *nāyikā*²⁰ van dit verhaal, het doet er niet toe²¹. Dan bedoel ik wel eender welke zéér romantische naam – Rādhikā, Rati, Ritu, Ramā of Anurādhā! Eigenlijk zal men haar ook met filmnamen niet kunnen benaderen²² omdat deze *nāyikā* van een iets andere aard is. Een auteur van sprookjes geeft de voorkeur aan magische romances waarin een mus op het moment dat men met de ogen knippert²³ met een tingeling²⁴ verandert in een prinses en neerdaalt op de aarde en nadat zij vervolgens het hoofd van één of andere prins op hol bracht, deze [prins] niet zomaar her en der ronddwaalt, meer nog: hij is bereid om verschillende keren zijn leven [voor haar] te wagen. Misschien zou een slechte filmproducent zomaar één of andere naam kiezen²⁵ maar denk er toch om dat²⁶ onze *nāyikā* op zoek is naar romantiek, daarom moet de naam romantisch zijn.

Feitelijk, indien de naam geïncorporeerd zou zijn in deze romance²⁷...dan zou er hierover onenigheid kunnen ontstaan²⁸. Tenslotte kon de exacte definitie van romantiek tot op vandaag nog niet onderzocht worden...Zoek daarom de perfecte romantische naam ...En bovendien is er niet alleen het probleem van de naam...maar ook die van de leeftijd. Deze *nāyikā* is niet één of ander zestienjarig meisje of een prinses. Ze staat op het punt veertig te worden, vervolgens moet ook zij nu romantiek vinden. De *nāyikā* vindt dit zelf ook zeer vreemd²⁹ omdat toen ze effectief een zestienjarig meisje was, de angst hiervoor het meest

---

²⁰ नायिका: 1. wife of a *nāyak*. 2. leading female character, heroine; leading lady (in a drama); mistress, beloved. 3. leader (female) (MCGREGOR, 1993, p. 554a).

²¹ चलेगा: het zal gaan; het zal passen.

²² फ़िल्मी नामों से कुछ दूर ही रहियेगा: zal men er met filmnamen enigszins ver vanaf blijven.

²³ पलक मारना: to wink (*Id.* p. 612a).

²⁴ झन्न waarschijnlijk afkomstig van झन्नाना = झनझनाना: to ring, to resound, to jingle, to rattle, to clash (*Id.* p. 390).

²⁵ कोई नाम चल जाये: één of andere naam laten gaan.

²⁶ ज़रूरी बात यह है: het is [toch] belangrijk dat.

²⁷ रोमांस से जुड़ा क्या नाम होना चाहिए: indien het zou toegevoegd zijn aan de romance welke naam het moet zijn.

²⁸ इस बारे में भी मतभेद हो सकता है: kan er in verband hiermee ook onenigheid zijn.

²⁹ यह बात नायिका को खुद भी बड़ी अजीब-सी लगती है: deze zaak hecht zich op een zeer vreemde [wijze] aan de *nāyikā* zelf.

dominerende³⁰ gevoel gebleven was³¹. Angst van om het even wat. Ze was zelfs bang van haar ouders...Dit ging zo ver³² dat ze ook angst had voor jongens...alsof ze zwanger zou worden van zodra ze een woord tegen hen zou zeggen, waarvan het gevolg een sprong in een waterput of een medogenloze vaste slaap verkregen door het mededogen van slaappillen³³ zou geweest zijn.

Haar zeer goede vriendin Śamā (dit is ook een zeer romantische naam...ogenblikkelijk [denkt men aan] een *ġazal*³⁴ of een gedicht³⁵ - in de zin van *śamā* en *parvānā*³⁶) had echter een fantastisch romance gehad maar misschien was onze *nāyikā* hierdoor iets teveel afgeschrikt omdat de huisgenoten van Śamā een omheining van beperkingen hadden opgetrokken rondom het huis. Tot daar toe dat staan op de veranda van haar huis verboden was omdat het onderhoud van deze romance goed gevolgd kon worden vanuit het raam van het huis van de overburen. Toen de *nāyikā* de rol van bordeelhoudster tussen dat bevriend liefdespaar van haar beginnen vervullen was, was ze begonnen met zichzelf te vergelijken met die *nāyikā*'s uit de films die door alsmaar de rol van bordeelhoudster te vervullen zelf de *nāyikā* worden³⁷. Zoiets heeft zich - gelukkiger of ongelukkiger wijze - niet voorgedaan met onze *nāyikā*. Toen zij met een klasgenote had gefantaseerd³⁸ over een romance die zich

---

³⁰ हावी होना: to include, to dominate or to be prominent (at the expense of, पर): (*Id.* p. 1071a).

³¹ जब वह सचमुच षोडशी थी तब जो भाव सबसे ज्यादा उस पर हावी लगता था वह था डर: toen ze effectief een zestienjarig meisje was, het gevoel dat het meest prominent was gebleven ten opzichte daarvan, angst was geweest.

³² यहां तक

³³ रहम से मिली: ontmoetend het medelijden van de slaappillen.

³⁴ *ġazal*: een populaire dichtvorm in de Urdu-literatuur. Het is een lyrisch gedicht van 6 tot 26 versregels. Liefde vormt in de *ġazals* het hoofdthema (ALI, A., 1973, p. 8).

³⁵ गजलाना या कविताना: गजल (poem or ode) (QURESHI, B.A., 2002, p. 444a) en कविता (poetry, a poem) (MCGREGOR, 1993, p. 180b). Aan beide woorden werd het suffix - आना toegevoegd waarmee een denominatief gevormd wordt (*Id.* p. 87b). Letterlijk staat er zoveel als 'aan *ġazals* doen of dichten'.

³⁶ शमा (candle, lamp) (*Id.* p. 943b) en परवाना (moth; self-immolating) (*Id.* p.604b), vormen samen een beeldenpaar dat zeer populair is in de Urdu poezië. (ALI, A., 1973, p. 9) Śamā is de vlam van een kaars of het licht van een lamp en staat symbool voor de beminde. Parvānā is de mot die aangetrokken door het licht van de kaars zichzelf verbrandt. Hij symboliseert de vurige geliefde. Parvānā wordt trouwens in het woordenboek ook met een figuurlijke betekenis opgenomen: one obsessed as a moth by a flame (MCGREGOR, 1993, p. 604b); an ardent lover (QURESHI, B.A., 2002, p. 155a). Voorbeelden van deze beeldtaal kunnen rijkelijk worden teruggevonden bij Ġalib, een bekend Urdu poëet. Zo vond ik een voorbeeld terug in RUSSEL, R., ISLAM, K., 1994 op pagina 43. Ik vond het belangrijk deze twee termen niet te vertalen omdat Bedī hier speelt met het woord *śamā*.

³⁷ तो वह अपनी तलना उन फिलमी नायिकाओं से करने लगी थी जो दूतिका की भूमिका निभाते-निभाते खुद ही नायिका बन जाती हैं: dan zelf tot *nāyikā* worden gemaakt alsmaar de rol van koppelaarster vervullend.

³⁸ कल्पना करने लगी: was beginnen fantaseren.

slechts in theorie was blijven afspelen, [was daarin] helemaal geen mus die veranderde in een prinses en ook niet één of andere prins die gek werd uit liefde, [voorgekomen].

Omwille van haar leeftijd waren al deze fantasieën weggevloeid, juist omdat ze al deze theorieën uitgetest had³⁹ ...Misschien was dit ook een facet van de romantiek – al doende leert men. Door iets nieuws, iets stoutmoedigs of iets belangrijks te doen of te verwezenlijken. Onze *nāyikā* had al doende ook zeer veel geleerd – nadat ze op haar twintigste een studiebeurs verworven had, is ze aangekomen in Amerika. In die dagen vormde Amerika dé romance van haar leven en alles wat ze had kwam uit Amerika - Amerikaanse universiteiten, Amerikaanse kledij, Amerikaanse ideeën en zelfs een Amerikaans bruidegom. Ja, onze *nāyikā* had ook een Amerikaanse bruidegom gevonden en vervolgens ook een Amerikaanse scheiding! U hoorde zeker al: “*Divorce American style!*” Dat betekent dat er onder elkaar besloten werd zonder te ruziën⁴⁰ dat er niet meer kon samengeleefd worden⁴¹ waardoor een scheiding noodzakelijk was! Volgens de moslimgewoontes is het⁴² zo [dat wanneer] er drie maal⁴³ *talāk*⁴⁴ gezegd wordt, er alsnog gescheiden wordt; in de hindoe huishoudens wordt er wel gedreigd met een scheiding maar over het algemeen vindt de scheiding niet plaats, tenzij in de vorm van een begrafenis⁴⁵ ...maar hier kan het woord scheiding⁴⁶ echter niet aangewend worden. In plaats van een scheiding te veroorzaken werd er zoveel gezegd als: “*Let us separate*”

Aldus had onze *nāyikā* haar zoektocht naar romantiek niet volbracht⁴⁷. Ze had met deze zoektocht ook geen enkele parel verworven. Eigenlijk was ze ook nu nog [naar die parels] aan het duiken want ze begon zich, haar leeftijd in beschouwing nemend, zorgen te maken. Toen ze als zestienjarig meisje⁴⁸ [had gezien] dat één of andere man van middelbare

---

³⁹ उम्र का वह सारा हिस्सा बस थ्योरियों चाटने में ही निकल गया: gans dat deel van haar leeftijd was weggenomen precies door het genoeg theorieën proeven.

⁴⁰ बिना लड़ाई-झगड़े के आपस में: onder elkaar van zonder ruzies en gevechten.

⁴¹ कि अब हम और साथ नहीं रह सकते: wij nu niet [meer] kunnen samenleven: overgang van directe rede naar indirecte rede.

⁴² मुस्लिम रिवाज में तो सुना है तीन बीर तलाक कहा जाता है: over de moslim algemene geldigheid is er gehoord.

⁴³ बीर moet typefout voor बार zijn.

⁴⁴ तलाक़: divorce (MCGREGOR, 1993, p. 443).

⁴⁵ जनाज़ा उठना: the bier to be raised; a funeral to begin or to take place (*Id.* p. 355b).

⁴⁶ तलाक का नाम: de naam van een scheiding.

⁴⁷ सो हमारी नायिका की रोमांस का खोज खत्म हुई ही नहीं: Aldus was de zoektocht naar romantiek van onze *nāyikā* immers niet tot een einde gebracht.

⁴⁸ वह षोडशी थी: ze een 16-jarig meisje was geweest.

leeftijd terwijl die voorbijliep⁴⁹ de moeder van haar vriendin Śamā aangeraakt had, was ze uitermate verbaasd geweest! Wat had die man een aantrekkingskracht gehad ten opzichte van zo'n oude vrouw! Zou zij ook nog zo zijn eenmaal vijfendertig - veertig !

De ultieme grens van romantiek voor onze *nāyikā* was absoluut het huwelijk geweest! Maar nu, nadat ze ook deze grenzen afgemeten had, waren die eindeloos of grenzeloos geworden⁵⁰. Ze had een grote kennis in verband met romantiek opgedaan. Namelijk dat de inhoud van romantiek de zoektocht naar die zaken was die ze tot nog toe niet had kunnen vinden! Eigenlijk kon onze *nāyikā* nog steeds niet inschatten⁵¹ of ze zoiets waarin romantiek -of laten we zeggen - opwinding zou zijn, wel moest hebben en of ze wel de moeite moest doen om het te verwerven! Het verlies of de schade die gewoonlijk het grootst is bij het toenemen van de leeftijd, is die van de romantiek en de opwinding. In het leven van onze *nāyikā* waren er nog maar weinig zaken aanwezig die haar konden opwinden. Ook al waren de dromen van een rijke echtgenoot in vervulling gegaan, ook al had ze het tot een gerenommeerd advocate in de stad geschopt. Tot nu toe hadden precies een carrière, een [goede] naam en geld, de bronnen van haar romantiek gevormd⁵². De man die in haar leven op het toneel zou verschijnen, zou zich niet in het centrum kunnen planten⁵³, juist omdat er zich voorheen een massa andere grondslagen van romantiek in het centrum hadden geworteld. Daarom had ze door te scheiden van haar man⁵⁴ ook wel een gevoel van bevrijding gehad. Maar nu was haar stemming ten aanzien van deze zoektocht aan het veranderen...ze verlangde naar die prins die met zijn bestaan alleen al haar centrum helemaal zou domineren en in gelijk welke staat vastberaden [naar haar] op zoek was...en als hij dan op een keer zou opduiken, haar leven zou vullen met romantiek en opwinding!

Is ze dan ook nu nog steeds op zoek naar de opwinding van ieders eerste liefde?

---

⁴⁹ राह चलता: a passerby (*Id.* p. 864a).

⁵⁰ पर अब इन सीमाओं को नापने के बाद वह अछोर या असीम हो गया है: maar nu na dit afmeten van die grenzen was dit eindeloos en grenzeloos geworden.

⁵¹ फैसला करना: to settle a matter, to judge, to adjudicate (*Id.* p. 689b).

⁵² अब तक उसके रोमांस के स्रोत भी यही थे - कैरियर , नाम , पैसा !: tot nu toe waren precies deze zaken de bronnen van haar romantiek geweest – een carrière, een [goede] naam [en] geld.

⁵³ जो पुरुष जीवन में आया वह भी केन्द्र में नहीं रह सकी: de man die in haar leven zou komen, zou niet in het centrum kunnen verblijven.

⁵⁴ पुरुषहीन हो जाने में: in het manloos worden.

Hoewel ze zeker veertig is, ziet ze er alleszins niet ouder uit dan dertig of tweeëndertig⁵⁵. Ze is aantrekkelijk. De contouren van haar lichaam zijn evenwichtig uitgelijnd. Nu worden de rimpels in haar wangen ook gegrift⁵⁶ in het hart van haar toeschouwers. De schittering zoals het zonlicht van warme⁵⁷ landen is nog steeds aanwezig in de donkere huidskleur van haar gezicht en het belangrijkste is echter dat ze al intens pleitend⁵⁸ een zeer begiftigd redenaarster wordt.

Zo ontmoette onze aantrekkelijke *nāyikā* alias indrukwekkend advocate een minister uit India die op reis was in het buitenland⁵⁹. De naam van deze minister – vooruit, neemt u maar gewoon iets – Satīś Kumār, Kamal Kumār, Aruna Kumār of Surendra Kumār. De naam zal immers wel iets in de trant van Kumār⁶⁰ zijn omdat onze *nāyikā* er wel belang aan hechtte dat die minister niet één of andere diepreligieuze persoon was afkomstig uit één of andere Hindī [talige] provincie gekleed in een *dhotī*⁶¹ en een *kurtā*⁶², [en] ook niet één of ander Zuid-Indiaas donker gekleurd type dat Reddy of zo heet⁶³; meer nog: deze stond twee trappen hoger dan één of andere Amerikaanse Indiër die zich gedraagt naar de Westerse codes, gekleed is in een maatpak en das en *Oxford-Engels* spreekt⁶⁴. De Amerikaanse zou zijn haren kleuren op

⁵⁵ यूँ वह चालीस की [उम्र] ज़रूर है पर तीस-बत्तीस से ज़्यादा की [बात] दीखती नहीं: Vermits ज़रूर een adverbium is, is het vreemd dat de postpositie की gebruikt wordt vandaar de veronderstelling dat het woord उम्र achterwege gelaten is.

⁵⁶ गढ़े [हुए] बना डालते हैं: al kervende duidelijk gemaakt.

⁵⁷ ऊष्म: the hot season (*Id.* p. 138b).

⁵⁸ वकालत करते-करते: intensivum van वकालत करना to plead a case (*Id.* p. 905b).

⁵⁹ तो इस प्रवक्ता-वकील उर्फ आकर्षक नायिका की मुलाकात हे विदेश यात्रा पर आये भारत के एक मंत्री जी से: Zo was er kennismaking van onze aantrekkelijke *nāyikā* alias indrukwekkend advocate met een minister van India gekomen op een reis naar het buitenland.

⁶⁰ De verwijzing naar Kumār is een woordspeling omdat *kumār* prins betekent. De minister is dan ook de prins op het witte paard voor onze *nāyikā*. Daarnaast krijgen de helden in sprookjes ook vaak de naam *kumār* of *rajakumār* toebedeeld [Bedī, S., schriftelijke overeenkomst, 10/03/2003].

⁶¹ धोती: a piece of cloth worn round the lower body, one end of which passes between the legs and is tucked in behind (*Id.* p. 534b).

⁶² कुरता: a collarless shirt (*Id.* p. 206b).

⁶³ रेड्डी-वेड्डी: een echowoord: Reddy is eigennaam (BEDī, S., schriftelijke overeenkomst, 10/03/2003).

⁶⁴ क्योंकि हमारी नायिका को उनमें जो खास बात लगी वह यह थी कि न तो ये मंत्री जी धोती-कुरते वाले कोई हिन्दी-प्रदेश के भजनलाल-देवीलाल किस्म के थे, न ही कोई दक्षिण भारतीय गहरे श्याम-वर्णिय रेड्डी-वेड्डी टाईप के, बल्कि ये तो ऑक्सफोर्ड शैली की अंग्रेज़ी बोलने वाले सूट-टाई से सुसज्जित, पश्चिमीकरण की लम्बी प्रक्रिया से निकले किसी अमरीकी भारतीय से दो कदम आगे ही थे: omdat dewelke belangrijke zaak zich hechtte aan onze *nāyikā* daarin, dat was dit dat die minister niet zomaar iemand van het diepreligieus soort was vanuit één of andere Hindī [talige] provincie gekleed in een *kurtā* en *dhotī* was, ook niet van een of ander Zuid-Indiaas sterk donker gekleurd type Reddy of zo; meer nog hij was

de leeftijd van vijfenvijftig of zestig jaar alsof hij er hierdoor jonger op zou worden⁶⁵. Uiteindelijk indien hij jong van hart zou zijn dan zou hij dat wel niet doen⁶⁶. Want hij werd toch helemaal tot over zijn oren verliefd⁶⁷ door te kijken en te luisteren naar onze *nāyikā*. De *nāyikā* voelde zich echter ook zo⁶⁸. Goed, wat volgde? Telefoontje na telefoontje...afspraken na afspraken! De minister sprak onvermoeibaar: “Wat een betovering is dit, op ons! Echt waar, in heel mijn leven heb ik nog nooit zo’n vrouw ontmoet...Zo mooi, zo geleerd, zo welbespraakt, zo gesofisticeerd...Echt waar, deugdzaam⁶⁹ en veelzijdig⁷⁰!”

Van tijd tot tijd begon onze *nāyikā* die helemaal ondergedompeld werd in een oceaan van liefde van de minister, te twijfelen – de minister was immers getrouwd, hij had⁷¹ drie volwassen dochters en twee volwassen zonen. Bovendien had hij ook een dikke buik en uit zijn mond kwam altijd⁷² een slechte geur van vis- en vleesresten⁷³. Wanneer de minister sprak dan leek het altijd alsof hij een speech aan het geven was en als hij al iets zei dan handelde dat alleen over zichzelf⁷⁴. Met andere woorden: hij had in zijn verleden zo’n grootschalige werken verricht dat iedereen hem al smekend kwam overtuigen⁷⁵ om een ministeriële post⁷⁶ te bekleden⁷⁷. Anderzijds beschouwde de minister zichzelf als een *scholar*,

---

twee stappen vooruit op een of andere Amerikaanse Indiër die zich gedraagt volgens de Westerse manier, gedecoreerd met een maatpak en das [en] Engels sprekend op de Oxford manier.

⁶⁵ उम्र में पचपन-साठ के होते हुए भी बालों में अमरीकी डाई यानी कि खिजाब लगाकर कुछ जवान हो गये थे: De Amerikaanse zou zijn haren kleuren zijnde op de leeftijd van vijfenvijftig-zestig alsof hij al kleurende de [haren] er jonger op zou worden.

⁶⁶ रहे होंगे: *presumptivus: participium perfectum + futurum* >> तो पहले के ही रहे होंगे: dan zou hij wel precies zo blijven als voorheen.

⁶⁷ लड्डू होना: to be or become infatuated with (par) (MCGREGOR, 1993, p. 882b).

⁶⁸ हाल तो यही नायिका का भी था: Deze toestand was ook echter die van deze *nāyikā*.

⁶⁹ सर्वगुण: endowed with every excellence, gifted with every good quality (MONIER-WILLIAMS, 1936, p. 1185b).

⁷⁰ कला: 3. an art, a skill or accomplishment (MCGREGOR, 1993, p. 178a).

संपन्न: prosperous, rich; well-off; completed, accomplished (CHATURVEDI, M., TIWARI, B.N., 2000, p. 762a).

⁷¹ [उनके] तीन बड़ी-बड़ी ...

⁷² और उनके मुंह से बासी मांस-मछली वाली एक बू भी आती रहती थी: en uit zijn mond bleef maar komen een slechte geur van vis- en vleesresten....

⁷³ बासी: left over food, faded, stale (MCGREGOR, 1993, p. 728).

⁷⁴ और जब भी बात करते तो सिर्फ अपने बारे में ही करते: en als hij al iets zei dan was dat slechts in verband met zichzelf.

⁷⁵ राजी करना : to gratify, to satisfy, to persuade, to prevail, to conciliate (*Id.* p.861a).

⁷⁶ पद: an office, status, rank (CHATURVEDI, M., TIWARI, B.N., 2000, p. 593b).

⁷⁷ सुशोभित करना: to adorn, to grace (a post) (MCGREGOR, 1993, p. 1032b).

met andere woorden een geleerde. Het waren echter de omstandigheden geweest die van hem een politicus gemaakt hadden. Op die manier trachtte hij zichzelf alsmaar uit te geven voor een politicus van een hoger niveau en zo schilderde deze uitzonderlijke geleerde behept met diplomatische waarden⁷⁸ zichzelf af als een wijze.

Vervolgens werd onze *nāyikā* omgetoverd tot een kinderlijke *nāyikā* die bij elke woord van de minister zeer gefascineerd bleef. Met zijn onderwerpen toonde hij haar de schommelingen⁷⁹ van de activiteiten van de Indiase staat aan. Zo werd ze nog meer verblind. Ze was nog nooit eerder zo dicht in de buurt van de staat gekomen. Het was een zeer vreemde drug. Het was alsof een lente elke porie van haar lichaam⁸⁰ overschaduwde had - een lente die kwam in de herfst. De twijgjes werden als het ware overladen met bloesems op het moment van het verschrallen⁸¹. Nieuwsgierig als een kind⁸², bleef ze maar vragen stellen: ‘Wat is het aantrekkelijkste in de politiek, macht of ideologie?’ ‘Hoe ga je om met zo’n grote verantwoordelijkheid⁸³, ben je niet bang dat je voorzichtig zal moeten zijn of niet?’ ‘Wordt een man binnenin ergens groot door de controle over een gans land in handen te nemen of blijft hij precies hetzelfde?’

Terwijl hij de *nāyikā* in zijn armen neemt en kust geeft de minister soms een rechtuit en soms een dubbelzinnig antwoord op haar vragen, waarop in haar ogen nadrukkelijk die uitdrukking van haar verschijnt. Die uitdrukking die er op elk moment was⁸⁴; was zo nadrukkelijk geworden in combinatie met [de gebeurtenissen] van de ganse week dat de *nāyikā* haar pleidooi vergat en toen ze een mus in een kooi geworden was, kwam ze naar beneden.

- Ik wil bij jou blijven.
- Ja, waarom niet! Ik blijf toch naar hier komen...ik zal nog wel een paar excuses aanwenden voor jou.

---

⁷⁸ मान्यता प्राप्त: lett.: behept met diplomatische waarde. In het Hindī dus grammaticaal singularis.

⁷⁹ उतार-चढ़ाव उतरते-चढ़ते: de schommelingen op- en neer-gaand: vermits de op- en neergaande bewegingen van de schommelingen reeds vervat zitten in het woord ‘schommelingen’ liet ik deze bepaling van gesteldheid achterwege.

⁸⁰ पोर-पोर: every inch of the body (CHATURVEDI, M., TIWARI, B.N., 2000, p.445b).

⁸¹ सूखने को: als accusatief van tijd.

⁸² एक कौतूहल भरे बालक की तरह: op de manier van een kind gevuld zijnde met nieuwsgierigheid.

⁸³ कैसा लगता है इतनी बड़ी जिम्मेदारी उठाकर: hoe is het na zo’n grote verantwoordelijkheid verworven te hebben.

⁸⁴ पल-पल में गुणा वाला वह आकार: die uitdrukking die op het punt stond op elk moment te verschijnen.

- Nee, zo is het niet...We zullen elkaar heel weinig zien⁸⁵... Ik wil veel tijd met jou doorbrengen...Ik zou naar India kunnen komen...Op vakantie?
- Ja ja...ja ja...Waarom niet...Waarom niet...Ik zal je een sessie van het Indiaas parlement laten bijwonen...In de *loksabhā*⁸⁶ speelt zich een waar politiek drama af.
- Het zal ongelooflijk opwindend zijn. Ik zal zeker komen...Ik zou kunnen komen in november?
- Ja, kom tijdens de periode van de wintersessies.

Plots rinkelde zijn telefoon⁸⁷. Telkens wanneer ze met de minister in een gesprek verwickeld raakte⁸⁸ dan rinkelde die telefoon. Maar dit verstoorde hun geluk niet⁸⁹. Hij bleef rustig verder spreken, terwijl hij met zijn ene hand de hoorn van zijn telefoon vasthield⁹⁰ en met zijn andere over de dijen van de *nāyikā* wreef. De *nāyikā* vond dit nogal vreemd...was dit dan ook een manier van liefhebben?

Op een keer telefoneerde zijn familie – gedurende lange tijd spraken zijn echtgenote en zijn vijf kinderen één voor één [met hem]⁹¹...misschien een bestelling. En toch was hij zeer spontaan het lichaam van de *nāyikā* blijven strelen.

Maar de *nāyikā* wou de betovering van die liefdesmomenten niet verbreken⁹². Ze begon dan, zich lichtjes opwindend, te wachten op de koude wind terwijl ze geen acht sloeg⁹³ op die verschrikkelijke stofstormen. Ze wist namelijk al dat vanaf hij die hoorn vast nam, hij

---

⁸⁵ बहुत कम मिलना होगा: het ontmoeten zal heel weinig zijn .

⁸⁶ लोकसभा: name of the lower house of the Indian parliament (MCGREGOR, 1993, p. 901a).

⁸⁷ अचानक फोन की घंटी बज उठती है: plots rinkelde de bel van zijn telefoon.

⁸⁸ रंग पकड़ने लगती है: begon verwickeld te raken.

⁸⁹ रंग में भंग: spoiling happiness or contentment (*Id.* p. 847a).

⁹⁰ कान के पास: bij zijn oor hield.

⁹¹ देर तक पत्नी और एक के बाद एक पांचों बच्चों ने बत की: zijn vrouw en vijf kinderen spraken één voor één [met hem] gedurende lange tijd.

⁹² लेकिन नायिका प्रणय के क्षणों के जादू को टूटने नहीं देना चाहती: maar de *nāyikā* wou het niet toelaten om de betovering van die liefdesmomenten te verbreken: infintief op – ने + देना: permissief.

⁹³ नज़रअंदाज़ करना: to brush aside, to take no notice off, to overlook, to ignore, to disregard (CHATURVEDI, M., TIWARI, B.N., 2000, p. 349a).

zou beginnen aan de bouw van een lofpiramide over haar uitmuntende schoonheid en persoonlijkheid en dat ze hieronder bedolven zelfs zichzelf zou vergeten⁹⁴.

Vervolgens hadden ze plots gezegd dat de eerste minister onmiddellijk moest terug keren...ze waren kwaad omdat hij al zoveel dagen in het buitenland verbleef. De *nāyikā* had zich angstvallig aan hem vastgeklampt..

“Ga je me verlaten?”

“Ik verlang er echt naar om jou in mijn armen vast te houden...maar ik moet werken⁹⁵.”

“Hoe zal ik verder leven zonder jou?”

“Nu, je komt toch naar Delhi, niet?”

“Zal je wel tijd hebben⁹⁶ om met mij door te brengen?”

“Waarom niet...Waarom niet...Een politicus moet niet de ganse tijd werken⁹⁷.”

“Ergens ver...We zouden naar één of andere prachtig plekje kunnen gaan...We kunnen een week met elkaar doorbrengen...helemaal alleen...!”

“Ja, ja...Dat kunnen we ook regelen⁹⁸.”

“Dus, het is afgesproken. Het weer zal in november excellent zijn. Ik zal dan komen”

De *nāyikā* kwam in een vlaag van angst terecht...Ze begon afgezaagde⁹⁹ vragen te stellen...Precies [die vragen] die iedere *nāyikā* stelt op één of ander punt in de relatie...Vooral als ze zich onzeker begint te voelen.

“Hield je soms ook nog van...Ik vraag niet naar de situatie met je vrouw...”

“Nee”

“Echt?”

“Ik wil in gans dit continent mijn ogen zelfs naar niemand anders oplichten buiten jou...Ik ben helemaal in de ban van jou, zowel lichamelijk als geestelijk¹⁰⁰.”

---

⁹⁴ उसे अब तक यह भी मालूम हो चुका है कि फ़ोन का चोगा रखते ही वे उसकी खूबसूरती और उसके व्यक्तित्व की विशिष्टा के बखान के पिरामिड बनाने लगेंगे और वह उसके नीचे दबी अपने-आपको भी भूल जायेगी: Tot nu toe wist ze reeds dat op het moment van het vastnemen van de hoorn van de telefoon hij zou beginnen aan het bouwen van een piramide van lof over de uitmuntendheid van haar schoonheid en haar persoonlijkheid en dat ze hieronder bedolven zelfs zichzelf zou vergeten.

⁹⁵ [मुझे] काम तो करने ही हैं

⁹⁶ [आपके पास] वक्त होगा

⁹⁷ हर वक्त राजनीति का ही काम नहीं होता: het werk van de politiek is niet op elk tijdstip.

⁹⁸ उसका भी इंतज़ाम कर लेंगे हम: we zullen een regeling maken van dat.

⁹⁹ घिसा - पिटा: hackneyed, worn out (*Id.* p. 189b).

“Ik ben...Betekent dat...één in ieder continent...?”

“Wat zeg jij nu?”

De scherpzinnige *nāyikā* glimlachte geloofwaardig.

“Jij bent dan ook een zeer listig ding!”

“Waarom? Zou je dan van me houden als ik een dommerik was!”

“Het is al goed.”

Een ogenblik later:

“Ik zal morgenavond moeten vertrekken...Wat zouden we kunnen doen¹⁰¹?”

“Zullen we morgen de dag samen doorbrengen?”

“Jouw kantoor...?”

“Ik zal vrijaf nemen.”

De volgende dag nam ze vakantie en ging naar het hotel van de minister. Er lag¹⁰² een boodschap dat hij meteen zou komen...en zo begon ze te wachten in de lobby. Eén uur...twee uur...en om 4h ‘s middags¹⁰³ werd de *nāyikā* verschrikkelijk ongerust...Ze wist niet wat ze moest doen... Zou ze iets te weten komen als ze naar het consulaat belde?

Precies op dat moment zag ze de minister binnenkomen door deur...Achter hem aan liepen drie à vier mannen...In hun handen droegen ze allemaal loodzware zakken volgepropt met spullen¹⁰⁴.

Op het ogenblik dat de minister haar zag, zei hij:

- *I am very sorry*. Mijn vrouw en kinderen hebben me zo’n lange *shoppinglist* meegegeven waardoor ik al deze spullen haast niet kan meenemen...[Behalve] de videocamera is er niet bij¹⁰⁵...Kom, gaat u naar boven...Al deze spullen moeten¹⁰⁶

---

¹⁰⁰ इस पूरे महाद्वीप में मेरा तो तुम्हारे सिवा किसी दूसरे की ओर आंख उठाकर देखने का भी मन नहीं हुआ...बस तुम्हीं में रम गया है तन-मन Ik wil kijken, na mijn ogen te hebben opgelicht naar geen enkel ander buiten jou, in dit ganze continent...mijn lichaam en geest zijn helemaal aangetrokken tot jou.

¹⁰¹ क्या किया जाये: wat zou gedaan worden.

¹⁰² संदेश मिलता है: er was een boodschap voor handen....

¹⁰³ शाम के: 's avonds.

¹⁰⁴ सबके हाथों में सामान से भरे भारी-भारी थैले हैं: in de handen van allen waren loodzware zakken gevuld met spullen.

¹⁰⁵ वीडियो कैमरा तो रह ही गया: de videocamera is echter gebleven.

¹⁰⁶ [उन] सारा सामान [को] पैक भी करना है

nog ingepakt worden...we hebben nog tweeënhalve uur vooraleer mijn vlucht vertrekt¹⁰⁷.

De vier kruiers droegen de spullen aan¹⁰⁸. Aangekomen in de kamer werden alle spullen uit hun zakken gehaald om ze in te pakken – een videospeler¹⁰⁹, een camera, een microgolf oven en talloze andere elektronische apparaten. Horloges, *sārī's*, parfums. Tegen dat de spullen ingepakt waren, was het hoog tijd om naar de luchthaven te vertrekken. Beneden in de lobby waren allerlei mensen aangekomen om hem uit te wuiven¹¹⁰. Buiten¹¹¹ stond een limousine om hem naar de luchthaven te voeren. Toen de kruiers de spullen ingeladen hadden¹¹², liet de minister een blik van goedkeuring gaan over de menigte die hem kwam uitwuiwen, vervolgens nam hij voor de ogen van allen¹¹³ op een zeer formele wijze vlug afscheid van de *nāyikā* en ging in de *limo* zitten. De minister was nog maar wat groter geworden, zij nog maar wat kleiner.

Bedroefd¹¹⁴ en overwonnen door de vermoeidheid stapte de *nāyikā* de straat op en deed ze met een handgebaar een taxi stoppen. Op het moment dat ze in de taxi ging zitten, drong een zeer vreemde geur haar neusgaten binnen...Het deed haar plots denken aan de slechte geur die uit de mond van de minister gekomen was...Ze opende haar tas, haalde haar parfum tevoorschijn en begon deze rondom zich te spuiten...Vervolgens liet de bedroefde haar hoofd zakken op het hoofdstuntje¹¹⁵ achter zich en sloot haar ogen.

Het leek erop dat de *nāyikā* het onderhoud van haar romance niet goed gekozen had. Ergens was dit nu het moment van kiezen of van afwachten! Het seizoen dat haar bloemenkrans zou verwelken was immers aangebroken¹¹⁶. Die minister houdt helemaal niet van mij. De man die zijn geliefde uren ongerust¹¹⁷ laat wachten terwijl hij ondertussen voor

---

¹⁰⁷ फ्लाईट में सिर्फ दो-ढाई घंटे ही रह गये हैं: er blijven nog tweeënhalve uur over tot mijn vlucht.

¹⁰⁸ चारों बाशिन्दे सामान लेकर साथ ही आये: alle vier bedienden, na de spullen opgenomen te hebben, kwamen mee.

¹⁰⁹ वी. सी. आर.: VCR: Engelse afkorting voor videospeler.

¹¹⁰ बिदा देना: to give a send-off; to bid farewell (*Id.* p. 522b).

¹¹¹ होटल के बहर: buiten het hotel.

¹¹² लिमो में रख रहे थे: in de *limo* hadden gestoken/geplaatst.

¹¹³ सबकी उपस्थिति के प्रति: voor de aanwezigheid van iedereen.

¹¹⁴ उदास-मन: met een bedroefde geest.

¹¹⁵ पीछे की सीट पर: op het zitje achter zich.

¹¹⁶ उसकी माला के फूल तो मुरझाने को ही हैं: het was immers het moment van het verwelken van haar bloemenkrans.

¹¹⁷ सुखाना = सूखाना: to be frightened, to pine, to stanch,...(PATHAK, R.C., 1976, p. 1107b).

zijn vrouw en kinderen inkopen aan het doen is en dan op het moment van zijn vertrek niet eens een stomme blijk van genegenheid met zijn ogen zou geven ook al was het alleen maar om de hypocrisie hoog te houden, moet een *nāyikā* ook wel helemaal weggagen¹¹⁸.

Maar de *nāyikā* begon rusteloos november af te wachten. Vóór de vastgestelde maand aanbrak, had ze de minister een brief geschreven [met het nieuws] dat ze naar India zou komen en vervolgens ook het vastgestelde tijdstip waarop ze zou aankomen.

Aangekomen in Delhi belde ze naar zijn huis. Iemand vertelde haar dat hij naar het hospitaal gegaan was. Ze was geschrokken, waarop de persoon aan de andere kant van de lijn¹¹⁹ had gezegd dat zijn vrouw een beenbreuk had opgelopen en hij haar in het hospitaal was gaan bezoeken. Ze liet haar nummer achter en ging een oude vriendin opzoeken.

Twee dagen gingen voorbij. De minister nam geen contact op.

Toen ze de vierde dag opnieuw telefoneerde, was de minister aanwezig. Hij zei:

“U bent toch gekomen! Zeer goed. Wanneer zullen we [elkaar] ontmoeten?”

“Zouden we elkaar vandaag kunnen zien?”

“Vrijdag vindt het huwelijk van mijn dochter plaats...We zijn volop bezig met de voorbereidingen¹²⁰.”

“Oh!...Wanneer zouden we elkaar dan kunnen ontmoeten? Ik heb toch ruim op voorhand de data...”

“U zou naar het huwelijk kunnen komen, niet?...Dat zou nog eens een ontmoeting zijn!”

Toen ze hoorde over het huwelijk van zijn dochter wekte dat geen greintje enthousiasme op bij de *nāyikā*. Elke dag was haar kostbaar. Ze kreeg¹²¹ echter maar twee weken vakantie per jaar...Er was al een ganse week gepasseerd. Ergens in haar hoofd sprak een stemmetje - Zou die persoon me niet willen ontmoeten in zijn eentje? Datgene wat allemaal gebeurd is...? Ik zou niemand kennen op dat huwelijksfeest. Als ik ging, wat zou ik daar dan doen? Maar de minister had zelfs geen aandacht voor of ze al dan niet kwam daarom was ze blijven wachten tot hij haar zou opbellen. Maar toen ook haar tweede week verlopen was, had ze toch weer zelf opgebeld... Ze slaakte een zucht van opluchting, toen de minister aan de telefoon kwam.

---

¹¹⁸ घटा बताना: to drive away, to escape, ... (MCGREGOR, 1993, p. 702a).

¹¹⁹ फोन रिसीव करने वाले ने: de persoon die de telefoon ontving.

¹²⁰ उसी की तैयारियों में लगे हैं: we zijn verwickeld in de voorbereidingen hiervoor.

¹²¹ [उसे] मिलती है

“Sorry, ik kon niet naar het huwelijk komen.”

“Wat...wie...?”

“Meneer, ik...ik...”

“Oh! Zo, hoe gaat het met u?”

“Kan ik u vandaag zien¹²²?”

“Er heeft zich een grote ramp voorgedaan...Gisteren heeft mijn oudste zoon met zijn auto een man omver gereden...Er is een grote commotie ontstaan...Die onwetende politiemannen weten ook helemaal niets...Ze hebben hem weggevoerd en gearresteerd – Ik ben nu al enkele dagen bezig met deze [zaak] in orde te brengen...Tegenwoordig krijgen¹²³ die jaren van niemand nog respect ...”

Met een klap brak er iets in het binnenste van de *nāyikā*. Het was alsof één of ander reusachtig gebouw recht tegenover haar, haar verpletterde en in stukjes brak. En tegelijkertijd viel haar leven in duigen¹²⁴...Haar naïeve, dromerige romantische *Disneyland*...

Temidden van die puinhoop probeerde ze te spreken.

“Ik wou samen met u een sessie van het Indiase parlement bijwonen...Wanneer gaat u naar het kantoor... Ik kan u daar ontmoeten.”

“Het kantoor...Ik ben...Ik weet echter niet wanneer ik naar daar zal kunnen gaan... hier is het verschil tussen het kantoor en het huis klein.”

“Wanneer werkt u op het kantoor?”

“Dit...Als het werk eenmaal begint, blijft het maar komen...”

“Dat betekent...?”

“Dat betekent dat het nu eenmaal uit zichzelf blijft komen...Luister, het werk van een welvarend land kan slechts af en toe stilgelegd worden.”

“Morgen keer ik terug naar Amerika.”

“Je bent gekomen, je zal ook terugkeren.”

“Genoeg, ik kreeg¹²⁵ twee weken vakantie. Ik ben speciaal voor u gekomen ...Ik heb u de data geschreven in mijn brief. Als ik had geweten dat u het zo druk ...”

“Oh vriend, blijf nog wat langer...”

“Nee, hoe kan ik blijven...Als ik terug ben moet ik¹²⁶ ook mijn werk onderhouden.”

---

¹²² आज मुलाकात हो सकती है: kan er vandaag een ontmoeting zijn!

¹²³ इन सालों को [मिलता]

¹²⁴ और उसी के साथ दह रहा है उसका अपना संसार: en samen met deze werd haar eigen leven verwoest.

¹²⁵ [मुझे] मिलती

“Ja, wat is werk...Dat blijft toch komen...”

“Ja, voor mij gaat ook niets vanzelf, ik moet u laten gaan¹²⁷.”

De minister sprak met een enigszins stille en zachte stem -

“Oh! Kijk, ik kan je lichaamsgeur ruiken door de telefoon heen¹²⁸...Luister, ik zal er werk van maken om volgende zomer een tweede keer naar Amerika te komen...Misschien kan ik in datzelfde hotel verblijven...Als je zou willen dan kan ik twee à vier dagen in jouw appartement...”

De *nāyikā* had het gevoel dat die puinhoop zich aan het omvormen was tot één of andere walgelijke modderpoel en dat ze daarin aan het verzuipen was.

“Zo gemakkelijk is het, niet?...Het is zo gerieflijk voor u...Liefde of ruzie...politiek...of een relatie...”

En traag legde ze de telefoon op de haak. Plots begon die stank opnieuw haar neusgaten binnen te dringen. Om een relatie van gemakzucht te vermijden, had ze zichzelf van dit verbond bevrijd...was dit dan nog iets meer dan gemakzucht? Ze begon zichzelf te wentelen in het verdriet...Ze voelde zich opgesloten, net als een vogel in één of andere kooi! Neen...Nu moest ze niet meer wachten op één of andere prins...Ze moest naar de open hemel...om te vliegen...om te vliegen met open gespreide vleugels¹²⁹...een eindeloze hemel...!

---

¹²⁶ [मुझे] काम संभालना

¹²⁷ [मुझे आपको] चलाना पड़ता

¹²⁸ देखो तो फोन में भी तुम्हारे बदन की महक आने लगी है: Kijk, je lichaamsgeur begint te komen door de telefoon heen....

¹²⁹ पूरे पंख फैलाकर: na haar vleugels helemaal opgespreid te hebben.

II.2. Terugkeren (*Lauṭnā*)

II.2.1. Bespreking

A. Inhoud

Lauṭnā is het verhaal over twee beste vrienden Siddhārta en Gurprīt. Hun vriendschap ontstond tijdens hun legerdienst en sindsdien werden de twee onafscheidelijk. Na hun studies verhuizen beiden naar theeplantages in Bengalen waar ze dienst nemen in hetzelfde theebedrijf. Ook al hebben de twee een zeer verschillend karakter en familiale achtergrond, dit lijkt aanvankelijk geen problemen op te leveren voor hun vriendschap. Ze trouwen, krijgen twee kinderen en genieten van hun glansrijke leventje. Alles gaat hen voor de wind totdat de Britten de plantages aan de *Mārwārī* verkopen, Gurprīt bijgevolg zijn job verliest en terugkeert naar zijn geboorteplaats in de Pañjāb. Siddhārta die zijn goede vriend mist, neemt daarom uit eigen beweging ontslag en keert ook terug naar de Pañjāb.

Beiden hebben een familie en twee kinderen, maar geen werk! Ze besluiten samen een bedrijf op te richten maar hebben hiervoor kapitaal nodig. Drie ex-collega's die wel vertrouwen hebben in Siddhārta maar niet zozeer in Gurprīt, zijn bereid geld te investeren en de stille vennoten te worden. Na maanden hersenwerk starten ze ergens in de buurt van Delhi een bedrijf dat handwerktuigen vervaardigt, op. Vermits de fabriek initieel niet genoeg opbrengt om twee families te onderhouden, offert Siddhārta zichzelf op en gaat in Amerika bij een buitenlands bedrijf werken. Niettegenstaande zijn vader hem meermaals waarschuwt goed na te denken over zijn emigratie want "Tijden veranderen...de mentaliteit van de mensen verandert..." (p.48, § 5, r. 3), vertrouwt hij de leiding van het bedrijf toch toe aan Gurprīt.

Drie jaar later, wanneer Siddhārta voor een vakantie terugkeert naar India, heeft het bedrijf al wat winst gemaakt. Maar wat blijkt: Gurprīt kocht zonder Siddhārta's medeweten de andere stille vennoten uit en dit zonder dat hij hun voorzag in een deel van de winst. Siddhārta maakt bezwaren om deze onethische daad, maar Gurprīt wuift ze op een listige manier opzij.

Na enkele jaren keert Siddhārta voor een tweede keer terug. Het bedrijf doet het meer dan goed en zijn vriend Gurprīt geniet ten volle van deze vruchten. Hij is het

prototype van een *nouveau riche* met een decadent huis en een dure auto geworden. Nu het bedrijf duidelijk genoeg geld opbrengt, maakt Siddhārta dan ook aanstalten om permanent terug in India te komen wonen. De boot wordt echter afgehouden door Gurprīt.

Terug in Amerika besluit Siddhārta, grotendeels aangespoord door zijn echtgenote, dan toch maar definitief terug te keren naar India. Aldaar veinst Gurprīt dat de fabriek op het punt staat failliet te gaan. Niets blijkt echter minder waar. Integendeel: Gurprīt heeft gedurende al die jaren gelogen over de opbrengsten van de fabriek en bovendien verkocht hij Siddhārta's aandeel in het bedrijf aan één van zijn *nouveau riches* vriendjes.

B. Titel

Twee mogelijke vertalingen kwamen voor de titel in aanmerking. Grammaticaal bekeken is de vorm *lauṭnā* zowel een infinitief als een algemene imperatief. Er is in de tekst echter geen enkele aanwijzing die aangeeft dat deze vorm als een imperatief zou moeten vertaald worden. Met de infinitief kan evenwel verschillende richtingen uitgegaan worden. Als het woord gesubstantiveerd wordt dan is het resultaat hiervan 'het terugkeren'. Ik koos echter voor het behoud van de infinitief. De titel verwijst naar het steeds opnieuw terugkeren naar India.

C. Vertelperspectief

Het hele verhaal werd geschreven met een auctorieel vertelperspectief. De onpersoonlijke verteller lijkt nu eens dicht bij de gebeurtenissen en er dan weer verder vanaf te staan. Tussenin werden verhalende beschrijvingen over personen en omgevingen alsook dialogen ingelast. Deze zijn grotendeels functioneel en uit de inhoud ervan kunnen we enigszins afleiden wat nog gaat komen. Het zijn evenzeer deze beschrijvingen die de spanning opbouwen: we kunnen voelen dat er iets op het punt staat te gebeuren maar weten niet helemaal wat.

D. Personages

Siddhārta¹ representeert hier de goede, trouwe vriend. Hij vertrouwt zo in Gurprīt dat hij ook maar weigert hun vriendschap in vraag te stellen. In tegenstelling tot Gurprīt is hij van nature goedaardig en zou nooit of te nimmer iemand kwaad berokkenen. Siddhārta is trouwens diegene die alle opofferingen maakt om te zorgen dat beide families het zouden overleven: hij laat zijn vertrouwde wereld in India achter. Niet alleen is hij goedhartig, maar ook goedgelovig. Er is immers niemand anders in zijn omgeving die Gurprīt vertrouwt. Is het tevens niet een teken van koppigheid om andermans waarschuwingen te negeren?

Gurprīt is eerder een opvliegend type. Waarschijnlijk is dit het resultaat van opgegroeid te zijn bij een tirannieke oom. Aanvankelijk lijkt hij echter een toegewijde vriend, maar al gauw wordt duidelijk dat het principe “uit het oog, uit het hart” hem niet onbekend is. Hij laat materieel gewin primeren over vriendschap. Gurprīt is een opportunistische en schaamteloze man. Om zijn eigen hachje te redden, zou hij zelfs in staat zijn het enige bezit van zijn moeder te ontnemen (p.51, § 7, r. 8) en lijkt een moord op zijn geweten hem niet te deren (p. 54, § 5). Kortom het is een oplichter en een egoïst.

Gurprīt's familie symboliseert het prototype van de *nouveau riches* in India. In tegenstelling tot Siddhārta's familie die hun Indiase eigenheid in een Amerikaanse omgeving tracht te behouden, vereert die van Gurprīt in India haast alles wat Amerikaans is.

E. Tijd en Ruimte

De openingsscène vormt het slot van het verhaal. Vervolgens wordt er zo'n zestien à zeventien jaar teruggekeerd in de tijd waarmee het feitelijke verhaal aanvang neemt. De rest wordt ons in een chronologische volgorde aangereikt. De beschrijvingen over de personages werden in een soort van tijdloze ruimte geplaatst.

---

¹ Omdat Siddhārta de voornaam is van de stichter van het boeddhisme is, kan men zich afvragen of deze naam met een zekere bijbetekenis gekozen werd. Bijgevolg ondervroeg ik Bedī hierover: “De namen van de personages in mijn verhalen komen simultaan in me op terwijl ik de personages beschrijf en hebben geen specifieke bijbetekenis.” (~ Manu (eerste man op de aarde volgens de hindoeïstische mythologie) in *Pārk meṃ* cf. II.3.) In *Patjhar kā romāns* is het spelen met de namen dus eerder een artistiek stijlprocédé (cf.II.1.2).

Geregeld worden er grote sprongen in het tijdsverloop gemaakt waardoor we ons abrupt enkele maanden of jaren later bevinden. Gans het relaas neemt ongeveer een periode van 20 jaar in beslag. Deze overgangen zorgen ervoor dat de lezer zich afvraagt wat er ondertussen allemaal gebeurde. Dit proces creëert alsmede het gevoel dat er op het punt staat iets te gebeuren. Ondertussen vraagt de lezer zich alsmaar af hoe het verhaal zal eindigen. De ontknoping vindt dan ook op het allerlaatste moment plaats.

Het slot speelt zich af in een vliegtuig dat opstijgt uit Delhi, terwijl alle overige passages zich allemaal op Indiase bodem afspelen. Over het leven van Siddhārta's familie in Amerika komen we nagenoeg niets te weten. De Amerikaanse omgeving wordt in dit verhaal niet besproken.

Het is Siddhārta's migratie (naar een andere ruimte) die de breuk tussen de twee vrienden veroorzaakt. De afstand en de verschillende omgevingen leiden tot de aftakeling van de vriendschap.

De slotscène (verbonden met de aanhef van het verhaal) heeft een zekere symboliek. Deze symboliek wordt versterkt door de verwijzingen naar de hindoeïstische mythologie. Er wordt niet vermeld waar Siddhārta naar toegaat, maar we kunnen wel een vermoeden hebben. Hij laat India deze keer - in tegenstelling tot de vorige keren - definitief achter zich en keert terug naar Amerika. Hierbij kan ook nog een opmerking gemaakt worden over de titel. Het terugkeren speelt zich dus in twee richtingen af: van Amerika naar India, maar uiteindelijk ook van India naar Amerika. Het opstijgen van het vliegtuig markeert de definitieve breuk met zowel India als Gurprīt; de naakte waarheid wordt ontbloot. Zoals Siddhārta vanuit het vliegtuig naar Delhi kijkt, zo zal hij vanaf nu ook van op afstand naar India kijken.

F. Parallellen met de auteur

In enkele passages van dit kortverhaal wordt uitvoerig het alledaagse leven op de plantages (p. 50) beschreven. Ook Susham Bedī bracht ongeveer twee jaar van haar leven door in “deze jungle” (p. 51, § 1, r. 6) (cf. I.1.). Het gevoel ginder afgesloten te zijn van de wereld maakte haar niet bijzonder gelukkig. Buiten haar pasgeboren zoontje had ze er niets om handen. Net zoals de echtgenotes van Siddhārta en Gurprīt, vertoefde Bedī hoofdzakelijk onder vrouwelijk gezelschap. De mannen werkten immers overdag. Een soort van afgunst over het wereldje waar ze toen in

belandde, lijkt uit de passages naar boven te komen. Bovendien lacht ze met de nutteloze activiteiten waarmee die vrouwen hun dagen vulden: “Het al dan niet succes hebben van die feestjes wekte zo’n rivaliteit op onder de vrouwen dat ze bereid waren ervoor te sterven of te vermoorden” (p.50, § 2, r. 18-19). Er wordt in deze scènes waarlijk een karikatuur van de Indiase middenklasse (op de plantages) afgeschilderd.

Het thema over verwaterde vriendschappen is universeel. In elke hechte vriendschap kan een tijd komen waarop de vrienden uit elkaar groeien. Dat zo’n proces door afstanden alleen maar versnelt, is niet onbegrijpelijk. Mensen veranderen nu eenmaal door voorvallen die ze meemaken en de omgeving waarin ze belanden. De vriendschap in dit verhaal is niet alleen verwaterd, we kunnen ons zelfs afvragen of ze bij Gurprīt ooit oprecht geweest is. Indien ze nooit oprecht was, dan is het van meet af aan een bedrieglijke vriendschap geweest zijn.

II.2.2. Vertaling

Terugkeren

Toen het geratel van de vleugels van het vliegtuig begon, leek het alsof [ergens] in zijn binnenste één of andere onrustige² vogel met zijn vleugels flapperde³. Hij had het gevoel dat hij misschien nooit meer naar dit stukje van deze regio zou terugkeren...ergens was het alsof het weinige⁴ dat overgebleven was, op punt stond het gevoel van niets te zijn nog meer bloot te leggen⁵. [Precies] de woorden die zijn vader vele jaren voordien had uitgesproken⁶, kwamen bovendrijven in zijn geheugen –

“Kijk Siddhārta... Elke terugkeer heeft twee gezichten...Het ene is als een *dīwālī*⁷, het andere als een *Mahābhārata*⁸. De terugkeer van *Rāma*⁹ werd beschouwd als een *dīwālī*¹⁰, die van de *Pāṇḍava*'s als een *Mahābhārata*¹¹. Maar *dīwālī* is een gezicht dat idealistisch of knap

---

² तड़फड़ाना = तड़पाना: to make restless, wheasy, agitated; cause to stumble (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 435a).

³ पर मारना: to flap the wings, to fly (*Id.* p. 602a).

⁴ ले-दे करके = ले-देकर: with much difficulty, somehow or another (*Id.* p. 900b).

⁵ उधेड़ना: laying open, disclose, expose, unravel, unpick, pull to pieces,... (*Id.* p. 125).

⁶ बरसों पहले के पापा के कहें: die vele jaren voordien uitgesproken waren door zijn vader.

⁷ *Dīwālī* of *dīpāvalī* is het festival van de lampjes. Ontelbare rijen van kleine olielampjes verlichten dan de huizen en tempels in de duisternis (KLOSTERMAIER, K.K., 1989, p. 311). De naam is afkomstig van *dīpa* (olielampje) en *āvalī* (rij, serie). Dit nodigt de godin *Lakṣmī*, godin van rijkdom en voorspoed, uit om het huis of de tempel te bezoeken. Het festival wordt beschouwd als een manier om overvloed en rijkdom te verzekeren voor het komende jaar. Het festival wordt gevierd door hindoes, jains en sikhs. Het vindt plaats op de veertiende en vijftiende dag van de maanmaand *Āśvina* (september-oktober). *Dīwālī* maakt -als landbouwfestival- ook deel uit van een vier maand durend ritueel en wordt geassocieerd met de moesson en de graanoogst (MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S., 2003, p. 159-160).

⁸ Het *Mahābhārata* ('De grote strijd van de afstammelingen van Bharata') is een Oudindisch epos, bestaande uit 18 boeken en ongeveer 100000 *śloka*'s (tweeregelige verzen). Het heldendicht verhaalt een grote veldslag en machtsstrijd tussen twee rivaliserende verwante geslachten, namelijk die van de *Pāṇḍava*'s en de *Kaurava*'s, waarbij de *Pāṇḍava*'s de strijd winnen. Het werk werd, volgens de hindoeïstische traditie, gecomponeerd door de mythische schrijver Vyāsa en berust op een eeuwenlang mondeling overgeleverd relaas (WINTERNITZ, M., 1968, p. 264).

⁹ De prins van *Ayodhya*, *Rāma*, is de held in het *Rāmāyaṇa* ('De gangen van Rāma'), naast het *Mahābhārata*, één van de twee grote epen in de Indische literatuur. Hij wordt voorgesteld als de ideale man en de belichaming van alle deugden (BANERJEE, P., 1986, p. 2).

¹⁰ *Rāma* keert, na zijn ontvoerde vrouw *Sītā* bevrijd te hebben uit de klauwen van *Rāvana*, na zijn talloze omzwervingen terug naar *Ayodhya*. Daar wordt hij hartelijk ontvangen door de bevolking van het vorstendom van *Ayodhya*, waar hij de troon bestijgt. (*Id.* p. 144-146) Er wordt hier dus geïmpliceerd dat de terugkeer van *Rāma* heuglijk was zoals *dīwālī* dat ook is.

¹¹ De terugkeer van de *Pāṇḍava*'s wordt beschouwd als een *Mahābhārata*: m.a.w met hun terugkeer brak een grote strijd uit. Het verhaal gaat namelijk als volgt: nadat de vijf broers, de *Pāṇḍava*'s, een dobbelspel dat ze speelden met hun neven, de *Kaurava*'s, verloren, werden ze voor dertien jaar verbannen uit hun vorstendom

is en de waarheid van de terugkeer verkeerd voorstelt,... Het ware gezicht is immers een *Mahābhārata* besmeurd met bloed en as.”

Plots had hij het gevoel alsof in het zachte vlees van zijn hart een gloeiende ijzeren staaf binnendrong. Hij drukte met zijn hand op zijn linkerborst en haalde eens diep adem¹². Zijn vrouw en kinderen begonnen reeds weg te doezelen in hun zetels omdat ze wakker gebleven waren¹³ tot vier uur ‘s ochtends in de drukte om het vliegtuig te nemen. Het gevoel van het binnendringen van de ijzeren staaf nam nog meer toe¹⁴ en hij plaatste ook zijn andere hand op zijn linkerborst.

Vroeger was het echter niet zo geweest...Vooraf toen zijn vader hem deze woorden ongeveer zestien à zeventien¹⁵ jaar geleden op het hart gedrukt had¹⁶. Hij had toen, net zoals de beleefdheid en welsprekendheid die dagelijks door hem herhaald werden, deze kennis overgedragen. Vervolgens had vader herhaaldelijk geprobeerd hem te doen inzien:

“Als je wil werken in het buitenland, denk dan maar niet¹⁷ dat als je hier zou willen terugkomen, alles precies hetzelfde¹⁸ zal gebleven zijn. ...Kijk zoon, tijden veranderen¹⁹ en ook veel [andere zaken] veranderen tegelijkertijd...De mentaliteit²⁰ van de mensen verandert.”

Zelfs toen had Siddhārta het woord van zijn vader als helemaal onnodig²¹ beschouwd.

---

waarvan zij recht op de troon hadden. Wanneer ze na dertien jaar terugkomen en de troon opeisen, laten de *Kaurava*'s zich niet zomaar afzetten waarop er een grote strijd uitbreekt tussen de twee rivaliserende clans, waarbij de *Pāṇḍava*'s winnen (BROCKINGTON, J., 1998, p. 28-31).

राम के लौटने पर दीवाली मनी थी और पांडवों के लौटने पर महाभारत: Bij de terugkeer van *Rāma* werd het beschouwd [als] een *dīwālī* en bij de terugkeer van de *Pāṇḍava*'s [werd het beschouwd als] een *Mahābhārata*.

¹² सांस सीखना: to draw a deep breath, to hold the breath; to feign death (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 1001a).

¹³ जगे रहने की वजह: met als oorzaak [het feit] dat.

¹⁴ सलाख की चुभन और बढ़ती महसूस हुई: hij voelde het binnendringen van de ijzeren staaf nog meer toenemen.

¹⁵ सोलह-सत्रह4: het cijfer 4 is een drukfout van de uitgever (BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003).

¹⁶ जब पापा ने यह बात कही थी: toen vader deze zaak verteld had.

¹⁷ तो भुल जाओ कि: vergeet dan maar.

¹⁸ वैसा का वैसा बरकरार: op dezelfde manier intact.

¹⁹ वक्त बदलता: tijd verandert.

²⁰ मन: geest.

²¹ बड़ी फालतू किसम की: van een volledige onnodige aard.

“Wat zegt u toch allemaal, vader! Gurprīt en ik staan zo dicht bij elkaar, u kan het zelfs niet inschatten²². Hij zou zelfs zijn leven voor mij geven. Kan aan zo’n vriend soms getwijfeld worden...? Toen ik mijn vertrek aankondigde²³, kwamen er tranen in zijn ogen²⁴.”

Weerbarstig had vader gezegd – “Het is al goed, doe wat je goed dunkt. Maar ik vind toch dat je zelf je eigen *company private limited* moet opstarten... Zodat er niet één man beslag op zou kunnen leggen²⁵...En indien dat toch zou gebeuren dan zou je tenminste geen enkele verplichtingen moeten opnemen”

“Dat is precies wat Gurprīt zelf ook zegt, vader! U bent nodeloos zeer pessimistisch. U, vader...! U hangt altijd een zwart en lelijk beeld op.”

De vriendschap van Siddhārta en Gurprīt dateerde niet van hun kindertijd, maar sinds hun legerdienst in hun vroege jongelingsjaren, toen ze hun universiteit afgewerkt hadden, hadden ze een nieuwe start genomen met hun leven in een andere wereld. Ze waren beiden bij hetzelfde bedrijf op de *Jalpāīgurī*²⁶ theeplantages in West-Bengalen, op dezelfde dag beginnen werken. Beiden waren afkomstig uit de Pañjāb, ze waren ongehuwd en het bedrijf had, nadat ze een aandeel opgekocht hadden²⁷, aan beiden een zelfde bungalow gegeven om in te wonen. Beiden waren zo gewoon aan elkaar geworden dat ze samen naar het werk gingen, samen terugkeerden... Tot zover dat ze alleen vrienden maakten die ze samen hadden ontmoet en wie een vijand van de één was, was ook één van de ander. ...Eigenlijk was Siddhārta’s karakter van nature zo lief en zacht dat het niet evident was om zijn vijanden²⁸ te vinden...terwijl het bloed van Gurprīt zomaar begon te koken en hij geregeld wraak en ruzie zocht. Op die manier werden de vijanden van Gurprīt dan ook Siddhārta’s vijanden...maar enigszins scherpzinnige mensen merkten ergens diep vanbinnen het verschil tussen beiden op.

Gurprīt stamde af van één of ander koninklijk familie uit de Pañjāb, maar toen Gurprīt [de leeftijd] van negen jaar zou bereiken, had zijn vader zijn leven beëindigd verdwaasd in een roes van alcohol. Daarna werd hij opgevoed in het huis van zijn oom, een politieofficier.

---

²² उसका आप अंदाज़ा भी नहीं लगा सकते: aan u kan van dat zelfs geen schatting zijn.

²³ मेरे जाने के नाम से: met het vermelden van mijn vertrek.

²⁴ उसकी आंखों में गीलापन आ जाता है: kwam er een traan in zijn ogen.

²⁵ ताकि उस पर एक आदमी का कब्ज़ा न हो: zodat er niet zou zijn het beslag van één man erop.

²⁶ *Jalpāīgurī*: een stad in West-Bengalen (breedtegraad 26°30’, lengtegraad 88°40’) (SCHWARTZBERG, J.E. (ED.), 1978, p. 79/141).

²⁷ शेयर करके: nadat een aandeel te hebben gemaakt.

²⁸ दुश्मन: vijand: In de Hindī-tekst grammaticaal singularis.

Tot op vandaag had hij nooit een piep gegeven ten opzichte van zijn commanderende oom²⁹. De vader van Siddhārta was een gerespecteerde journalist in hun zeer kleine stadje, het was een deugdzame en intelligente man, hij werd ook gesteund door hooggeplaatste mensen. Wel nu, al was het verschil in familiale achtergrond groot, het zou hoegenaamd geen obstakel kunnen vormen voor hun vriendschap³⁰. Zo werd de vriendschap tussen die twee zodanig intens dat toen beiden samen naar één of andere film hadden gekeken over twee vrienden...Gurprīt had gezegd: “Vriend, die vriendschap van ons beiden is ook zo...helemaal puur...Maar kijk, laat meisjes nooit tussen onze vriendschap komen³¹.”

En Siddhārta had dit voorval goed onthouden. Het meisje waarmee Gurprīt al glimlachend een gesprek aanknoopte, daar bleef Siddhārta ver vandaan en ook Gurprīt had precies diezelfde houding.

Zo, op die manier rees er geen enkele discussie tussen hen...toen de tijd rijp was trouwden beiden met pracht en praal³². Hun vrouwen waren ranke Pañjābī vrouwen³³ die net als filmsterren een lichte huidskleur, zachte gelaatstreken³⁴ en een figuurtje³⁵ als Coca Cola flesjes hadden. De belangstelling van beide vrouwen was gelijk, uitgaand van de laatste trends van kapsels tot het telen van groenten en onderling werd serieus wat afgeroddeld³⁶. Nadat de twee vrienden zich comfortabel gevestigd hadden, beschimpten³⁷ ze de bazen van het bedrijf en zaten de toekomstige bedrijfsplanning uit te stippelen.

---

²⁹ अपने रौबदार मामा के सामने आज तक उसकी चू नहीं निकलती थी: tot op vandaag had hij nooit [enig] geluid laten ontsnappen ten opzichte van zijn commanderende oom.

³⁰ दोनों की दोस्ती गाढ़ी होती गयी, यहां तक कि दोनों ने एक साथ कोई फिल्म भी देखी थी दो दोस्तों पर: [ondanks] het verschil in familiale achtergrond tussen beide, was er niet zo'n verschil dat het een obstakel van eender welke aard voor hun vriendschap zou kunnen vormen.

³¹ चक्कर में डालना: to involve in difficulties, to perplex, to mislead (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 297a).

³² धूमधाम: display, ostentation (*Id.* p. 532b).

³³ बीवियां फिल्म-स्टारों जैसी गोरी-चिट्टी बारीक अनिन-नक्शवाली और कोका-कोला की बोतलों जैसे जिस्म के कटाव वाली ऊंची-लंबी पंजाबनें थीं: grote Pañjābī vrouwen voorzien van een lichte huidskleur als die van filmsterren, zachte gelaatstreken en een lijntje van die aard als van coca cola flesjes.

³⁴ नैन-नक्श: facial features or cut (PARIKH, S.S., PLUKKER, D.F., 1996, p. 440).

³⁵ कटाव: cutting, reaping, ...8. tracery (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 156b).

³⁶ Nergens गप्प gefunden maar wel गप्पी: gossip (*Id.* p. 254b).

³⁷ गाली देना: to abuse, to revile (*Id.* p. 264a).

In die dagen vormden zij die werkten op de theeplantages de fantastische opsmuk³⁸ van die managers en assistent-managers. In werkelijkheid waren het de Britten die voor zichzelf pracht en praal verzameld hadden, wiens achtergelaten³⁹ bezittingen de Indiase prominente heren nu geërfd hadden – zeer grote villa’s (die met de tijd door het onophoudelijk regenachtig weer vochtig geworden waren), auto’s (een *Ambassador* of een *Fiat* in de plaats van een *Rolls Royce* en een *Mercedes*) en een kok, een ober, een waterdrager, een schoonmaker, een tuinman en een bewaker om al het werk aan de villa’s uit te voeren (en hiernaast kindermeisjes om de kleine meesters in het oog te houden⁴⁰ of meiden). Al deze luisterrijke pracht en praal was ook van hun beide vrouwen. Zij regeerden over de troepen van bedienden in het huis. Overdag waren zij gewoonlijk aanwezig op *kiṭī-feestjes*⁴¹, ‘s avonds speelden ze meestal *flash*⁴², bridge of bingo in de club. Er was daar ook niet veel anders te doen...de dichtbij gelegen wildernis...de zich ver uitstreckende theeplantages of daarachter de armzalige troosteloze barakken van de arbeiders. Ze apprecieerden de taal van de arbeiders ook niet, er was geen sprake van een link met hun leven... Ja, ook daar was er een classificatie van het onderscheid – van de gedistingeerde mensen...voor wie de vrouwen nog meer hun neus ophaalden⁴³, enkelen onder hen hadden een [opvallend] discriminerend geurtje. Om de tijd te doden⁴⁴ en om de schijn van vorstelikhed hoog te houden werden er dagelijks⁴⁵ feestjes gegeven. Tijdens die dagen⁴⁶ verkeerde het bataljon van bedienden in paniek⁴⁷. De koks moesten zoveel [eten] bereiden – Engels, Chinees of Indiaas – en nadat alles klaargemaakt was, moest van de gastvrouw [ook nog eens] de tafel versierd worden voor

---

³⁸ ठाट: to be harnessed, provided with (*Id.* p. 411b).

³⁹ बचा-खुचा: left over (*Id.* p. 697b).

⁴⁰ देख-रेख: seeing, looking, consideration, observation (*Id.* p. 509a).

⁴¹ किटी पार्टी: een feestje waarbij vrouwen bijeenkomen om te keuvelen over van alles en nog wat waarbij de gastvrouw van iedere vrouw een kleine som geld ontvangt waarmee ze dan voor zichzelf iets mag kopen; het volgende feestje vindt dan plaats bij een andere vrouw en zo gaat dat verder zodanig dat op het einde van het jaar alle vrouwen eens een feestje gegeven hebben en zo ook een som geld ontvingen (BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003).

⁴² तीन पत्ती: een kaartspel met in het Engels de naam *flash* (RAHUL BEDĪ, 10/02/2003).

⁴³ नाक-भैं सिकोड़ना: to turn up the nose and knit the brows, to frown, to express indignation, to cock one’s nose (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 550a).

⁴⁴ वक्त कटना: to spend, kill time (*Id.* p. 906a).

⁴⁵ आये दिन:: dagelijks (*Id.* p.495a).

⁴⁶ पार्टी वाले दिनों में: op die feestdagen.

⁴⁷ शामत आना: misfortune to befall (*Id.* p. 947b).

de gasten⁴⁸...Het al dan niet succes hebben van die feestjes wekte zo'n rivaliteit op onder de vrouwen dat ze bereid waren ervoor te sterven of te vermoorden⁴⁹. De recepten voor verschillende gerechten die bestudeerd werden in binnen- en buitenlandse magazines, werden door de kok klaargemaakt en die recepten die het meest in de smaak vielen⁵⁰ werden bewaard voor het volgende feestje.

Aldus aten ze zoveel⁵¹ en ze raakten dit beu toen ze begonnen te verdikken en gealarmeerd hierdoor begonnen ze kinderen op de wereld te zetten...Precies toen beiden waren bevallen van een tweede kind, veranderde dit luxueuze leventje⁵² plotseling. De *Nakṣalvād*⁵³ nam de macht over, de arbeiders begonnen met stakingen en werkonderbrekingen. Toen de theebedrijven verliezen begonnen te lijden⁵⁴, verkochten de Engelse bazen gezeteld in Engeland de plantages aan de *Mārwarī*⁵⁵. Om welke reden dan ook de Britten hun plantages verkochten aan de *Mārwarī* terwijl ze zelf leefden op *dāl-pāpaṛ*⁵⁶...De *Mārwarī* hielden immers niet van de collaborateurs met de Britten daar zij met hen hadden gelachen waardoor ze de meelopers nu ook bekeken met verachting⁵⁷...En zo raakte Gurprīt zijn management kwijt en

---

⁴⁸ मेहमानों के लिए मेज़ पर सजवा देती: deed de vrouw de tafel versieren voor de gasten.

⁴⁹ पार्टी की सफलता की होड़ मेम साहबों में ऐसी थी कि मरने-मारने पर उतार होने में बस थोड़ी-सी ही कमी थी: de rivaliteit met betrekking tot het succes van deze feestjes onder de vrouwen was zo dat het niet veel minder was dat ze bereid waren om ervoor te sterven of te vermoorden.

⁵⁰ मन्पसंद पकवान: lievelingseten.

⁵¹ तरह-तरह के दिन में पांच बार पकने वाले पकवान खाकर: nadat er dan vijf keer gekookt voedsel op verschillende dagen gegeten was.

⁵² ठाट-बाट के वे हालात: deze omstandigheden van pracht en praal.

⁵³ De naam is afgeleid van *Nakṣalbārī*, een heuvelachtige streek in het noorden van Bengalen waar boeren met geweld stukken land bezetten in de anti-landheerbeweging van 1967. Hierna werd de term Naxaliet gebruikt om de radicale Indiase communisten geleid door *Charu Mazumdar* (1918-1972), aan te duiden. (MANSINGH, S., 1998, p. 283) *Mazumdar* had de boeren opgeroepen tot een gewapende strijd om de landen te bezetten en leidde de *Naxalieten*-beweging in Noord-Bengalen (*Id.* p.254).

⁵⁴ घाटा पड़ना: a loss to befall, to be suffered (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 287a)

⁵⁵ De *Mārwarī* is een rijke gemeenschap van handelslui die afkomstig zijn uit de stad Jodhpur in Rājasthān, waarvan de populaire naam *Mārwar* is (BHATTACHARYA, S., 1967, p. 497).

⁵⁶ दाल-पापड़: a thin crisp cake which is made of several kinds of pulse, sago and potato (PATHAK, R.C., 1976, p. 676b).

⁵⁷ न ही उसे अंग्रेज़ी के मुंह-लगे साहबों का मुंह भाता था जो यूँ भी उसे मस्का लगी हिकारत से देखते थे: ze hielden immers niet van de meelopers met de Britten die met hen hadden gelachen [waardoor] ook zij nu [naar hen] keken met verachting: Wat hier bedoeld wordt is dat het onbegrijpelijk was voor de collaborateurs waarom de Britten de plantages niet aan hen verkochten. De *Mārwarī* stond erom bekend rijk te zijn maar tegelijkertijd ook zeer gierig (vandaar de verwijzing naar het goedkope eten waarvan ze leefden: de *dāl-pāpaṛ*), m.a.w een volk dat zuinig omgaat met zijn geld. De collaborateurs hadden steeds (in de tijd dat de plantages goed draaiden) met deze eigenschap van de *Mārwarī* gelachen en ook neergekeken op hun zuinige levenswijze. Nu de *Mārwarī* de

moest hij terugkeren naar zijn stad. Het bedrijf had Siddhārta overgeplaatst naar een andere branche maar waarop moest hij zich nu concentreren in deze jungle! En ook hij, na ontslag genomen te hebben, keerde terug naar de Pañjāb.

Nu, beiden hadden een vrouw, twee kinderen...maar geen werk!...Er was een soort van afdankingspremie...Eigenlijk waren beiden nu ook nog jong...Ze waren juist de dertig gepasseerd...Ze hadden ambitie...Ze hadden dromen⁵⁸...Zo dachten beiden, nadat ze elkaar ontmoet hadden (dus vooraleer ze grote plannen gemaakt hadden) dat ze hun beroep nog wel zouden kunnen⁵⁹ uitvoeren. Gurprīt had gezegd:

“Kijk Siddhārta, jij hebt verstand en ik ambitie. Jij werkt de ideeën uit, ik zal het harde werk blijven doen...Nadat we genoeg verdiend hebben, zullen we dergelijk werk verrichten waardoor we steenrijk zullen worden.”

Siddhārta toonde zijn gezond verstand: “Kijk vriend! Echter om steenrijk te zijn moeten we eerst net voldoende rijkdom bekomen...We moeten⁶⁰ nu toch niet één of andere winkel openen...We zullen fabrieken en dergelijke opstarten...Hiervoor hebben we echter kapitaal nodig.”

“Wat is het probleem...We gebruiken het geld van onze afdankingspremie.”

“En eerbare man, wie zal het brood op de plank brengen⁶¹!...Een fabriek zal niet zomaar van de ene op de andere dag beginnen opbrengen...Momenteel is er niets, zelfs geen grond...Daarna een lening, een gouvernementele vergunning...Ik heb er geen idee van...hoeveel obstakels er zich precies zullen voordoen.”

“Maar daarna...” Het gezond verstand van Siddhārta deed Gurprīt verlammen door angst. Siddhārta sprak vervolgens, hem een schouderklopje gevend, met een krachtige stem: “Panikeer niet⁶², vriend...Wij kunnen alles overdenken. Maar we moeten iets oprichten

---

plantages overnamen werden de collaborateurs minder betaald dan onder Brits bewind en ook velen werden simpelweg op straat gezet (BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003).

⁵⁸ [उन्हें] दम था...[उन्हें] ख्वाब थे

⁵⁹ कि अपना कोई धंधा शुरू किया जाये: dat hun beroep nog wel zou kunnen begonnen worden

⁶⁰ हमने खोलनी नहींः Ik stelde hier het gebruik van een ने-constructie zonder een perfectieve werkwoordsvorm vast, een constructie die meerdere malen gebruikt wordt door het personage Gurprīt. Deze constructie bestaat echter niet in het Hindī maar komt wel voor in het Pañjābī. (BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003)

⁶¹ घर का रोटी-पानी कौन चलायेगा: wie zal het brood en het water voor het huis doen komen

⁶² घबरा नहीं: verkeerde negatie van een stamimperatief: moet met मत geconstrueerd worden

samen met andere mensen ...Op die manier zullen de mensen geld binnenbrengen en zolang de fabriek niet opbrengt, zullen we wel overleven⁶³.”

“Maar Siddhārta...Dan zal ook een deel van de fabriek van die mensen worden?”

“Zo is het...Maar zij zullen *sleeping partners* zijn...We zullen hen wel degelijk een procentje geven...als we veel winst maken dan zal het voor ons zijn.”

“Maar dit is toch verkeerd...wij werken...en zij krijgen zomaar geld, voor niets⁶⁴!”

“Zij zullen dan ook geld investeren...en wij hebben dat geld nodig.” Gurprīt bleef gedurende lange tijd zoeken naar een oplossing voor het probleem, tenslotte zei hij:

“Ik zou de juwelen van mijn moeder kunnen vragen!”

“Schaam je, vriend...Je hebt nu een vrouw en kinderen⁶⁵. En ook nu nog gaat je blik uit naar de juwelen van je moeder⁶⁶. Jij helpt zelfs je moeder, die weduwe is, niet; in tegendeel je neemt. Zelfs als mijn vader zijn dagelijkse klusjes opknapt, dan nog vind ik het belasten van de huisgenoten⁶⁷ ongepast.”

“Al goed...Vermaan me niet teveel...Zeg eens, wat moet ik dan doen?”

“De andere werknemers⁶⁸ van ons bedrijf die afgevloeid werden, van hen moeten we het krijgen.”

“ Ik ken echter niemand goed, ik heb er geen vertrouwen in...Jij bent niet het rijkeluiszoontje van ergens...doe jij dit werk”

“Ik weet dat ik dit werk moet doen...Goed, Iqbal en Samīr hebben vertrouwen in me...Als er minstens drie mensen geld zouden investeren dan zal er succes geboekt worden⁶⁹.”

Nog drie andere mensen van hun bedrijf werkelijk vertrouwend op de geschiktheid en betrouwbaarheid van Siddhārta, waren bereid om geld te investeren. Twee daarvan hadden

---

⁶³ अपने राम का दाना-पानी तो चलता रहेगा: een spreekwoord: दाना-पानी: wijzen op het minimum waarmee men kan overleven (BEDĪ, S., schriftelijke overeenkomst 10/03/2003).

⁶⁴ ...काम हम करें ...और वो मुफ्त का पैसा लें !”: wij zouden werken...en zij zouden gratis geld nemen!”

⁶⁵ बीबी-बच्चोंवाला हो गया: je bent een bezitter van vrouw en kinderen geworden.

⁶⁶ De juwelen die een vrouw op het moment van haar huwelijk krijgt, zijn vaak het enige échte bezit van een vrouw (FULLER, C.J., 1992, p. 20) en kunnen beschouwd worden als haar levensverzekering. Bijvoorbeeld: wanneer een weduwe aan de grond zit, is het verkopen van deze sieraden dikwijls de enige uitweg om geld te bemachtigen. Vandaar dat Gurprīts voorstel verwerpelijk is.

⁶⁷ घरवालों पर बोझ डालना: het werpen van een last op de huisgenoten.

⁶⁸ प्लान्टर्स: (Engels) planters: woord gebruikt voor mensen die op plantages werkten.

⁶⁹ काम बनना: purpose or success or a result to be achieved (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 190b).

ergens in Calcutta werk gevonden, één stond op het punt om naar Nieuw-Guinea te vertrekken⁷⁰.

Zo, begonnen Gurprīt en Siddhārta met zeer veel moeite aan hun avontuur⁷¹. Soms dachten ze eraan om machines die stenen verpletteren te installeren, dan weer aan machines die flessen met fruitsap vullen. De boekhouding werd bijgehouden. Uiteindelijk werd de zaak besloten: ze zouden een fabriek van gereedschap oprichten⁷². Maar het was een zeer groot probleem om grond te vinden...vooral in één of andere speciale industriële zone. De aandacht van beiden ging uit⁷³ naar *Farīdābād*⁷⁴ enzovoort in de buurt van Delhi, aangezien het vinden van grond zo goed als onmogelijk leek zodat er werkelijk geen ander uitzicht meer was. Wanneer één van de twee één of ander werk opgaf, was de ultieme raad van vader gekomen. Hij had gezegd:

“Siddhārta, als je het meent⁷⁵ dan zou ik eens met de minister spreken...zoniet, enerzijds ben je aan het solliciteren⁷⁶ bij werkgevers...anderzijds is er ook die enorme inspanning om een fabriek op te richten...”

“Vader, we zullen toch moeten werken⁷⁷...Moeten we verhongeren⁷⁸ tot de fabriek gereed is! Ik studeer wetenschappen⁷⁹ omdat ik dan gemakkelijk een job zou te pakken krijgen...Maar Gurprīt zou misschien zijn tijd moeten spenderen op de fabriek...In het begin zal er niet meer dan één familie kunnen leven van de opbrengst⁸⁰...Maar vader, indien Gurprīt brood nodig zou hebben dan zou de Gurprīt het krijgen of ik...We zijn immers samen.”

---

⁷⁰ एक न्यूगिनी जाने की तैयारी में था: één was in paraatheid om naar Nieuw-Guinea te vertrekken.

⁷¹ खोजबीन: खोजना: to search for, to search out, to enquire, to investigate to explore (*Id.* p. 245a) + बीनना: to pick, to gather, to select: zoektocht, onderzoek (*Id.* p. 739a).

⁷² आखिरकार हैंड-टूल्स की फैक्टरी लगाने पर बात जमी: uiteindelijk werd besloten met het oprichten van een fabriek van handwerktuigen.

⁷³ दोनों की निगाह लगी थी was de blik van beiden gevestigd op.

⁷⁴ फरीदाबाद: een stad ten zuidoosten van Delhi (breedtegraad 28°20', lengtegraad 77°17') (SCHWARTZBERG, J.E. (ED.), 1978, p. E3 54a/71a).

⁷⁵ तू सीरियस है: als je serieus bent.

⁷⁶ अर्जिया देना: to file a petition (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 56b).

⁷⁷ [हमें] नौकरी तो करनी हि पड़ेगी

⁷⁸ भूखा मरना: to starve, to die of hunger (*Id.* p. 771b).

⁷⁹ मेरि पढ़ाई साइंस की है: er is mijn studie van de wetenschap.

⁸⁰ शुरू में तो एक से ज्यादा परिवार का खर्चा फैक्टरी से निकल भी नहीं पायेगा: in het begin echter zullen de uitgaven aan meer dan één familie niet kunnen gedekt worden door de fabriek.

“Denk eens na, ik zou voor jou wel willen spreken met de minister...Gurprīt lijkt me echter niet zo’n integere figuur...Dan is een boodschap overbrengen aan de minister niet makkelijk...Maar een gunst is een andere zaak.”

“Vader, *Gurprīt is my closest friend*. Wat is het verschil immers tussen hem en mij?”

Dankzij de pogingen van vader hadden ze⁸¹ een fantastisch terrein voor [hun] fabriek te pakken gekregen in het industrieel district van *Farīdābād*. Vader had ook een goed woordje laten doen in verband met de prijs. Beiden waren vervolgens dag en nacht in de weer geweest om de fabriek in orde brengen. Van zodra⁸² het gebouw klaar was, waren de machines aangekomen en was het werk onmiddellijk van start gegaan.

Siddhārta had ondertussen⁸³ in een buitenlands bedrijf werk gevonden en hij moest daarvoor vertrekken naar Amerika. De vraag was wat er nu gedaan zou worden? Gurprīt was droevig geworden en had gezegd –

“Vriend, laat mij⁸⁴ toch niet alleen achter! Hoe ga ik dit alles op mijn eentje bedisselen?”

Maar zowel voor Siddhārta als voor Gurprīt was de echte stand van zaken geen geheim gebleven.

“Kijk, Gurprīt, de mogelijkheden van deze fabriek zullen ons enkel in deze armzalige toestand houden...Na enkele jaartjes in het buitenland geld verdiend te hebben zal de fabriek wat succesvoller worden...Binnen twee à drie jaar, wanneer de productie zal begonnen zijn, zal ook hier het geld binnenstromen, dan zal ik je verwoegen...Neem tot dan voor je eigen nut één of andere assistent of zo in dienst.”

Dit gesprek was vertrouwelijk⁸⁵ – beiden gingen akkoord..

Toen Siddhārta drie jaar later op vakantie naar India kwam, had de fabriek serieuze⁸⁶ winsten geboekt⁸⁷. Gurprīt en Siddhārta waren vergezeld van hun vrouw en kinderen naar de fabriek

---

⁸¹ [उन्हें] मिल गयी थी

⁸² ज्यों ही at the moment when, as soon as; just as if (*Id.* p.385a).

⁸³ उन्हीं दिनों: in die dagen.

⁸⁴ मेरे को: opnieuw een Pañjābī vorm: in het Hindī moet het मुझे zijn (BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003)

⁸⁵ पते की: disclosed, secret or confidential (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 596a/b).

⁸⁶ अच्छा-खासा very good, fine; excellent (*Id.* p. 16b).

⁸⁷ फ़ैक्टरी अच्छा-खासा मुनाफा बनाने लग गयी थी: was de fabriek serieuze winsten beginnen boeken.

gegaan. Gurprīt had tegen Siddhārta's en zijn eigen zoon, terwijl hij ze had samengebracht met zijn armen, gezegd:

“Mijn zonen...jullie twee zullen, als jullie groot zijn⁸⁸, deze fabriek moeten runnen.”

En vervolgens had hij, zich richtend tot Siddhārta's en zijn eigen vrouw, gezegd –

“Tussen die twee moet er precies zo'n vriendschap zijn, zoals er tussen ons tweeën is. Ze moeten ervoor zorgen dat ze met elkaar blijven omgaan, alsof ze sinds de kindertijd al zot waren van elkaar.”

Nadien begon Gurprīt tegen Siddhārta te zeggen –

“Die rotpartners⁸⁹ leggen me het vuur aan de schenen⁹⁰...Ze schrijven me herhaaldelijk ophefmakende brieven – Vanaf wanneer zullen we een uitkering krijgen...Hoe gaat het [dan] verder... Hoeveel winst is er overgebleven...Ze spreken alsof ik de bediende van hun vader ben...Ik had ook gezegd – er is helemaal geen winst gemaakt, er is precies een serieus verlies geleden...Neem zeker jullie investeringen terug!”

“En toen?” Siddhārta was met ingehouden adem⁹¹ aan het luisteren. Eigenlijk hadden die mensen ook brieven geschreven naar Siddhārta in het buitenland en Siddhārta had geantwoord dat hij zelf, zo ver weg, helemaal van niets afwist, en dat ze rechtstreeks met Gurprīt contact moesten opnemen. Hij precies beheert elke zaak.

“Wat dan?”...Toen is die Iqbal hier aangekomen bij mij thuis...Na zijn investering teruggegeven te hebben, heb ik hem afgewimpeld⁹².”

“Maar heeft hij dan een deel van de winst gekregen?”

“Laat zitten, Siddhārta...jij bent veel te goed.” Ik had gezegd dat er geen winst gemaakt was, waarvan zou er dan een deel zijn? Luister⁹³ goed, ik⁹⁴ kocht iedereen één voor één uit, ik kocht hun aandelen op in jouw en mijn naam...Kortom⁹⁵ jij en ik zullen baas worden...Waar hebben wij hun kapitaal nu nog voor nodig.”

---

⁸⁸ बड़े होकर: nadat jullie groot geworden zijn.

⁸⁹ साला: term of abuse (*Id.* p. 1009a).

⁹⁰ नाक में दम करना: to plague, to harass (*Id.* p. 550a).

⁹¹ दम साधना: to hold the breath (*Id.* p. 478b).

⁹² अलग करना: to separate, to unfasten, to set free, to remove, to set apart, to get rid of (*Id.* p. 58a).

⁹³ देखता जा: kijk.

⁹⁴ मैंने एक-एक करके इन सबको निकला देना है: opnieuw een ने-constructie zonder perfectief werkwoord, opnieuw afkomstig uit het Pañjābī (BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003).

⁹⁵ बस: 3. in short (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 723b).

Siddhārta's vitaliteit beefde alsof de hemel doorkruist werd door één of andere bliksemschicht⁹⁶, terwijl hij zijn moed bijeenraapte, sprak hij –

“Maar Gurprīt, dat is echter een zeer onethische daad. Ik vind het verkeerd, nadat ze eerst geld investeerden, toen ze hun werk hadden verloren, ze zomaar buiten te gooien alsof het vliegen zijn...Tenslotte vertrouwen zij op me⁹⁷...”

“Come on, Siddhārta! Jij bent het ware doel uit het oog verloren...Die mensen deden wel hun werk...Wij hebben echter het échte werk uitgevoerd⁹⁸. Ze hebben toch hun geld teruggekregen...Wij zijn niemand ook maar een beetje aan het bedriegen ...Bescherm het verguldsel van het zinloze niet. Kijk, hun geld: of het zou rotten in de banken of het zou uitgegeven worden...Wij hebben het enkel gebruikt, wat is er van hen dan verdwenen!”

Drie jaar later keerde Siddhārta opnieuw terug voor een vakantie. Deze keer was Gurprīt's levensstijl⁹⁹ compleet veranderd. Hij had een prachtig huis met drie verdiepingen laten bouwen in een verkaveling¹⁰⁰. Hij had een clubje van zijn industriële vrienden opgericht. Ze gingen allen eten in vijf sterren hotels en dansen in disco's. Ze hadden allemaal Japanse geïmporteerde auto's (Gurprīt had een *Toyota*). Ze waren allemaal van die mensen zoals de *nouveau riches* die er meer plezier in hadden om hun geld te etaleren dan uit te geven. Ze hadden allemaal weelderige huizen en een prachtige huisraad. Ook de woonst van Gurprīt; de zetel en de kasten waren van een Frans design van Louis XIV.

Er was een verschil ontstaan tussen de families van beide vrienden – de echtgenote van Siddhārta, Punam, had *computer programming* gestudeerd en was beginnen werken op een kantoor. Nu leek de vrouw van Gurprīt, Nitu, hem maar een slons en saai. Waar Punam er op stond een *salvār-kamīz*¹⁰¹ te dragen als ze naar haar Amerikaans kantoor ging, daar was

---

⁹⁶ वर्का: niet gevonden wel बर्क: lightning (CHATURVEDI, M., TIWARI, B.N., 2000, p.503b); सिद्धार्थ का जिगरा हवा में उछाले गये किसी बर्क की तरह: alsof één of andere bliksemschicht doorkruisend de hemel.

⁹⁷ आखिर उन्होंने मेरे भरोसे पर...: tenslotte [rekenen] zij op mijn vertrouwen.

⁹⁸ असली काम तो तुने-मैने किया है: passieve constructie: het echte werk werd echter uitgevoerd door jou en mij.

⁹⁹ रहन-सहन का नैन-नक्श: de uiterlijke kenmerken van de manier van leven >> रहन-सहन: living; ways (CHATURVEDI, M., TIWARI, B.N., 2000, p. 642a) + नैन-नक्श: facial features; cut (PARIKH, S.S., PLUKKER, D.F., 1996, p. 440).

¹⁰⁰ पाश: scattering (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 626b); पाश-सी बस्ती में: een verkavelde buurt.

¹⁰¹ सलवार-कमीज़: सलवार = शलवार loose cotton trousers worn by women (*Id.* p. 945b) + कमीज़: a shirt (*Id.* p. 170a).

Nitu in India, na de sari afgezworen te hebben¹⁰², begonnen met rokjes te dragen. Als de kinderen van Siddhārta Hindī spraken, dan antwoorden Gurprīts kinderen in het Engels. Siddhārta gaf aan zijn kinderen *kurtā-pājāma's*¹⁰³, *lahaṅgā's*¹⁰⁴ en *cūrīdārs*¹⁰⁵, terwijl Gurprīt voor zijn kinderen in Amerika jeans bestelde. De kinderen van Siddhārta hadden gewoonlijk zin om *cāṭ-pakaurī*¹⁰⁶ te eten, Gurprīt nam de zijne mee naar het ijssalon¹⁰⁷.

Op een keer had Gurprīt Siddhārta en zijn familie een spectaculaire rondleiding gegeven... Hij had hen uit eten gevraagd in een vijf sterren hotel, Siddhārta had gezegd –

“Ik zou nu wel willen terugkeren. Nu het blijkt dat de fabriek ons beiden zal kunnen onderhouden.”

Gurprīt had onverschillig overkomend, geantwoord –

“Waarom zo'n haast...Doe het rustig aan...De fabriek gaat helemaal nergens heen...Er is momenteel niet veel werk dus wij zouden jou komen bezoeken in Amerika.”

Gurprīt was, vergezeld van zijn familie, precies acht maanden na het vertrek van Siddhārta naar Amerika, daar aangekomen om een bezoekje te brengen. Hij had zeer veel dollars van Siddhārta geleend met de belofte ze om te wisselen in India tegen roepies¹⁰⁸ en nadat gans de bende samen gaan shoppen was, waren ze teruggekeerd.

Enkele maanden later was een vriend vanonder Gurprīts *nouveau riches* vriendjes, Tejendr genaamd, naar Amerika gekomen. Die had tegen Siddhārta gezegd – “Gurprīt heeft in India aan mij roepies meegegeven, hij had gezegd dat jij die hier voor mij in dollars zou omwisselen en dat ik die precies zou kunnen krijgen aan de oude koers...zoniet is de roepie hier nog meer gezakt...”

---

¹⁰² छोड़ना: 6. renounce (*Id.* p. 349a).

¹⁰³ कुरता:: a collarless shirt (*Id.* p. 206b) + पाजामा: loose cotton trousers (*Id.* p. 619a).

¹⁰⁴ लहंगा: a voluminous skirt (*Id.* p. 888b).

¹⁰⁵ चूड़ीदार: a bangle, bracelet (as of glass, lac, plastic: not of metal) (*Id.* p. 326a).

¹⁰⁶ चाट-पकौड़ा: चाट: an appetiser, savoury; a delicacy (as spiced fruit or vegetable salad) + पकौड़ा = पकोड़ा: a savoury consisting of vegetables cut up, coated in batter of gram flour, and deep-fried (*Id.* p. 588b).

¹⁰⁷ Ik vertaalde bewust de woorden in deze paragraaf niet, juist omdat het stuk voor stuk typisch Indiase symbolen zijn en anders het contrast met de Amerikaanse verloren gegaan zou zijn.

¹⁰⁸ उसने खूब सारे डालर सिद्धार्त से हिन्दुस्तान में रुपयों में चुकाने का वादा कर उधार लिये: na te hebben gemaakt de belofte van het in orde brengen in India, had hij zeer veel dollars geleend van Gurprīt.

Siddhārta zou hoeveel geld hij ook gevraagd zou hebben, gegeven hebben maar hij was geschokeerd over wat voor soort vrienden Gurprīt had. Anderzijds beviel het hem ook niet¹⁰⁹: Waarom had Gurprīt niet eerder gesproken over het geven van geld aan Tejendr?...Hij sprak erover met Punam. Nu had hij de gewoonte Punam te consulteren bij eender welk probleem. Punam vertrouwde Gurprīt simpelweg¹¹⁰ niet...desondanks had ze er nooit iets over gezegd. Maar nu zei ze:

“Hij heeft zoveel geld verdiend – waarom geeft hij jou jouw deel niet?”

“Wat voor een tekort aan geld heb jij hier? Tenslotte is hij precies toch aan het werken...Wat is mijn recht...en dat is precies zijn verdienste.”

“En jij die daar een gans jaar je hart en ziel in gestoken hebt...De grond, dan de lening...Je vader heeft toch voor dit alles gezorgd...En zoniet dan was Gurprīt vandaag al lang op straat beland.”

Punam ging verder:

“En hoe veel langer zullen we deze verbanning hier blijven ondergaan...Het is genoeg geweest, ik wil nu terugkeren naar India...Alle echtgenotes amuseren zich ginder...Hier ben ik me in het zweet¹¹¹ aan het werken¹¹² - werk zowel buitenshuis als binnenshuis...Laten we nu terugkeren!”

Punam had in alle eerlijkheid haar ultimatum aan Siddhārta voorgelegd. Siddhārta was nu diep beginnen nadenken over terugkeren. Hij had Gurprīt een brief geschreven...Hij had geschreven over het nog verder uitbreiden van de fabriek.”

Gurprīt had geantwoord dat hij het overwoog om nog een pletwals¹¹³ te kopen voor de fabriek...maar er was geen geld...Indien Siddhārta 100.000 roepies zou opsturen, dan zou hij hiervoor de mogelijkheden hebben om alsnog een lening te bemachtigen.

Siddhārta had het geld opgestuurd ook al had Punam het verboden¹¹⁴.

Zes maand later had Gurprīt een tweede keer geschreven – “Siddhārta waarom haal je ons ook niet naar Amerika? De toestand hier verslechtert van dag tot dag. India is helemaal geen plaats om te wonen.”

---

¹⁰⁹ दूसरा यह भी बुरा लगा: leek het hem ook slecht ....

¹¹⁰ जैसे ही: just like this: merely, simply; casually (*Id.* p. 936b).

¹¹¹ फालतू: adj; surplus, spare, extra (*Id.* p. 681b) ; मैं फालतू में ही रगड़ी जा रही हूँ यहां: hier ben ik dubbel aan het werken.

¹¹² रगड़ना: 4. to work hard, to work away (*Id.* p. 850b).

¹¹³ हैमर: een hamer.

¹¹⁴ पुनम के लाख मना करने पर भी: ook bij de 100.000 te verbieden van Punam.

Maar Siddhārta was al de voor- en nadelen van hun plan om terug te keren naar India aan het afwegen¹¹⁵. Op zijn kantoor diende hij een aanvraag in voor een lange vakantie die min of meer goedgekeurd werd. Punam had haar ontslagbrief ingediend (zij had geen vakantie gekregen) en er werd ook een regeling getroffen met de scholen van de kinderen. Na teruggekeerd te zijn naar hun vertrouwde wereld, hadden Siddhārta en Punam beiden een zeer aangenaam en romantisch gevoel gehad alsof hun leven opnieuw begon. ...Eigenlijk had Siddhārta zich niet onderworpen om Gurprīt's familie naar Amerika te halen en te sponsoren¹¹⁶...En Siddhārta had de droom behouden dat hij in het ganse land een belangrijk bedrijf zou oprichten, nadat het gemiddelde werk van de fabriek zou uitbreiden. Hij had Gurprīt geschreven dat hij zeker zou terugkomen...een lange vakantie zou nemen en vanuit India zijn ontslagbrief zou opsturen...Van hieruit zou hij volledig zijn eigen vloot kunnen besturen.

En zo keerde Siddhārta terug. Gurprīt was naar de luchthaven gekomen om hem op te halen...maar hij verwelkomde Siddhārta niet met zo'n warm onthaal¹¹⁷ zoals Siddhārta reeds gewoon was. Na zoveel jaren was zijn Japans voertuig afgetakeld¹¹⁸...Eenmaal thuis begon Gurprīt zijn verhaal te vertellen, terwijl hij hem *rotī*¹¹⁹ met ajuin en kikkererwten voorzette—Er waren geen bestellingen meer binnengekomen...Er was verlies geleden ...Ze moesten ook nog de lonen van de arbeiders uitbetalen¹²⁰.”

Verschillende uitdrukkingen van eerlijkheid werden zichtbaar terwijl Gurprīt sommige verhalen vertelde en andere verzweg¹²¹...Gurprīt had de leningen niet terugbetaald aan de

---

¹¹⁵ हिसाब से: properly, proportionately; considering all the pros and cons (CHATURVEDI, M., TIWARI, B.N., 2000, p. 869a).

¹¹⁶ यूँ भी गुरप्रीत के परिवार को स्पोंसर करके अमरीका में बसाना सिद्धार्त के वश की बात नहीं थी: eigenlijk was er niet de zaak van onderwerping van Siddhārta geweest om naar Amerika te halen en te sponsoren van de familie van Gurprīt.

¹¹⁷ पर स्वगत की वैसी चमक उसके चेहरे पर नहीं थी जिसका...: maar op zijn gezicht was niet zo'n schittering van welkom aanwezig zoals....

¹¹⁸ खटारा: dit woord zowel in een Hindī als Urdū-woordenboek niet gevonden, wel een woord gevonden in het Arabisch dat zelfde klanken heeft en ergens in de betekenis van aftakelen kan gebruikt worden: خنثا ر: dregs; scum of the earth, ruffraff, mob (COWAN, J.M.(ED), 1994, p. 265).

¹¹⁹ रोटी: a bread-cake (McGregor, R.S., 1993, p. 872b).

¹²⁰ तनखाह देना: to pay wages to (को) (*Id.* p. 436b).

¹²¹ गुरप्रीत की कही-अनकही बातों में: tijdens de vertelde en verzwegen zaken van Gurprīt.

banken die hen een lening verstrekt hadden op raad van vader¹²² ...de meeste banken van de stad hadden Gurprīt op de *black list* gezet...Er was geen pletwals aangeschaft met de 100.000 roepies die Siddhārta had opgestuurd...Ze hadden er de onkosten aan het huis van Gurprīt en het inschrijvingsgeld van de scholen van de kinderen mee betaald. Gurprīt sprak opnieuw:

“De fabriek verkeert echter in een slechte toestand...Moest jij wat geld investeren dan zou het probleem opgelost zijn.”

Eigenlijk kon Siddhārta zijn overgebleven bezittingen nu niet verkwesten...Hij was immers naar hier gekomen vertrouwend op de inkomsten van de fabriek. Hij zei: “Maar zoveel geld heb ik helemaal niet. Verkoop de fabriek. De waarde van de machines en zo zal wel opbrengen...Daarna zullen we nog een andere zaak opstarten.”

“Dan zullen de schuldeisers deze opbrengst in beslag nemen...Ik ben erover aan het denken om me bankroet te laten verklaren.”

“Zelfs dan zal er weinig in onze handen terecht komen. Luister Gurprīt, ik kan nu nog enkele mensen bereid om de fabriek te kopen, vinden...We zullen het wel redden.”

“Maar dan zullen die kopers de baas zijn”

“Maar op die manier zal de fabriek tenminste gered worden...Toon mij dan de jaarbalans enzovoort...Zodat ik zie wat er over zal blijven...” Gurprīt zweeg. Waarna Siddhārta het onderste uit de kan haalde¹²³:

“Waarom zeg je me niets, na dit alles onthuld te hebben?”

Gurprīt gaf antwoord alsof¹²⁴ hij het gesprek trachtte te beëindigen – “Vriend, al die affaires zijn immers zo ingewikkeld...ik zal het wel eens vertellen als we veel tijd¹²⁵ hebben.”

Maanden waren voorbijgegaan, er was nog steeds geen rustig ogenblik gekomen. Punam sprak:

“Luister, luister naar je hart¹²⁶, vertrouw jij Gurprīt echt? Zelfs na een man gedood te hebben was er nog geen krasje op zijn ziel¹²⁷...weet jij hoe link hij wel kan zijn! Gooi die drie collega's van jou toch onmiddellijk buiten...Zal je aarzelen om hem eruit te gooien? Jij één of andere advocaat...”

---

¹²² जिन बैंकों ने पापा के कहे पर लोन दिये थे गुरप्रित ने वे लोन वापस ही नहीं किये de banken die een lening gegeven hadden op raad van vader, aan hen had Gurprīt de lening niet terugbetaald.

¹²³ तब सिद्धार्त ने उसे कुरेदा: waarna Siddhārta hem grondig onderzocht.

¹²⁴ के अंदाज़ में: op een manier.

¹²⁵ फुरसत से: op het gemak.

¹²⁶ दिल से बताना: spreek met [je] hart.

¹²⁷ खरोच आना: to receive a scratch, to be grazed (*Id.* p. 231b).

Op het moment dat die blik op het Siddhārta's gezicht verschenen was, had Punam angstig gezwegen. Hoe bedrukt en grauw was zijn gezicht wel niet geworden. Siddhārta was gekwetst¹²⁸: waarom was ze dat voorval niet vergeten...? Waarom begon ze er steeds opnieuw over¹²⁹...? Tenslotte had Gurprīt die man niet opzettelijk¹³⁰ gedood...Op een lege straat reden alle voertuigen snel, als een voertuig per ongeluk een man die de straat oversteekt in het donker zou meesleuren en die persoon zou sterven wat had zijn vriend dan misdaan¹³¹? Maar Siddhārta's geest was niet zuiver in verband met deze affaire...Hij had Gurprīt gezegd dat ze de man tenminste naar het hospitaal hadden moeten brengen, misschien zou hij het overleefd hebben. De volgend ochtend had Gurprīt het ganse verhaal aan Siddhārta verteld...In de ogen¹³² van Siddhārta was de eer van Gurprīt niet zo belangrijk geweest, maar tenslotte ging het toch om zijn vriend...en een ontzettend dierbare vriend. En Siddhārta had precies dit geantwoord aan Punam:

“Die drie partners waren geen vrienden van Gurprīt...Ik ken zijn zwakheden... Hij is niet zo oprecht...Tenslotte is hij een *Jāt*¹³³...Hij is van nature wat opvliegend...maar verder is dit een zaak van vriendschap...Een vriend kan je niet bedriegen”

“Maar jij woont al zoveel jaren zo ver, zal zijn liefde zo onveranderd¹³⁴ gebleven zijn?”

“Waarom?...Mijn liefde is zo gebleven, meer nog: ze is zelfs toegenomen.”

“Laat me uitspreken ...Jij hebt last van nostalgie.”

Enkele dagen later schoof Punam de zaak weer naar voren:

“Hij is jou aan het ontwijken en jij beseft niet dat je ijdel aan het wachten bent¹³⁵ op een veelbelovende periode. Als de zaak niet gladjes zou verlopen, vertrouw¹³⁶ dan op de wet.”

---

¹²⁸ चोट लगना: blow or wound to be received, to be hurt, to be wounded, to feel pain (*Id.* p. 330a).

¹²⁹ जिक्र: mention, report (*Id.* p. 371a).

¹³⁰ जानना-बूझना: knowingly, advisedly, intentionally, deliberately (*Id.* p. 368b).

¹³¹ तो क्या यह उसके दोस्त का ही जुर्म हुआ? wat was dan de misdaad van zijn vriend.

¹³² मन में: in de geest.

¹³³ जाट: a subcaste of the Hindu community mostly inhabiting Uttar Pradesh, Pañjāb, Rājasthān en Haryana States of the Indian Union (CHATURVEDI, M., TIWARI, B.N., 2000, p. 239b). Letterlijke vertaling: tenslotte is hij een *Jāt*: deze kaste wordt als ongeschoold, meedogenloos en ongemanierd beschouwd: deze uitspraak heeft een vernederende connotatie (BEDĪ, S., schriftelijke overeenkomst, 10/03/2003).

¹³⁴ बनना: 16. to remain unchanged (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 705a).

¹³⁵ हथ पर हाथ धरे बैठे रहना: to be utterly complacent, to sit idly (CHATURVEDI, M., TIWARI, B.N., 2000, p. 862b).

De wet tussen vrienden laten komen vond Siddhārta zeer laag¹³⁷.

“Jullie vrouwen vormen echt een gevaar voor een vriendschap¹³⁸...Het is beter dan vechten, mannen zouden de rijkdom vergeten.”

“En voor de rechtvaardigheid?”...Siddhārta zweeg.

Goed zo, nu moesten ze toch niet lang meer wachten. De vakantiedagen van Siddhārta stonden immers op het punt te verlopen.

Die avond was er een feestje in het huis van Tejendr, de vriend van Gurprīt. Bij schemering¹³⁹ zei Tejendr in een staat van dronkenschap¹⁴⁰, tegen Siddhārta met een zeer luide stem terwijl hij de strijd aanging met het kabaal van de Westerse popmuziek:

“Je zag de nieuwe pletwals die ik kocht voor de fabriek...Kijk nu goed wat voor een wonderen onze fabriek teweegbrengt¹⁴¹.”

Siddhārta doorzag echter die list van Gurprīt die was aangewend om hem te misleiden, die Tejendr was maar aan het vertellen in zijn roes.

Daarna had Siddhārta hem verbaasd gevraagd of Tejendr ook een aandeel in de fabriek van Gurprīt had!

En Tejendr die helemaal met opwinding vervuld was, had gezegd:

“En of!...Gurprīt en mijn *fifty-fifty* is...Ik kocht de aandelen van al zijn vrienden op!”

En de droge *roṭī* met de donkergroene kikkererwtjes en ajuintjes...het was allemaal schijn!

De bleke kleur die op het gezicht van Siddhārta die avond verschenen was, bleef daar gedurende dagen. Hij kon nog steeds niet geloven dat Gurprīt hem zo had kunnen bedriegen...Maar waar en hoe had hij zich zo kunnen vergissen, dat verstond hij niet. Waren de woorden van zijn vader en Punam waar geweest? Gurprīt had hem inderdaad een aantal documenten nooit getoond...Misschien hadden zij die terugkeerden inderdaad geen enkel recht...Misschien is dit gangbare mening bij de moraal van anderen...Er is geen enkele

---

¹³⁶ सहारा लेना to rely for support or help (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 998b).

¹³⁷ कानून को दोस्तों के बीच में लाने की बात ही सिद्धार्त को बहुत नीच किस्म की लगती थी: De zaak van de wet naar voren brengen tussen de vrienden, beschouwde Siddharta als van een zeer lage aard.

¹³⁸ तुम औरतें सच में दोस्ती की दश्मन हो: vrouwen zijn echt de vijanden van een vriendschap.

¹³⁹ शाम के धुंधलके में: bij de schemering van de nacht.

¹⁴⁰ शराब की मस्ती में: in een dronkenschap van alcohol.

¹⁴¹ रंग लाना: to flush, bloom, accomplish wonder (*Id.* p. 847b).

ethische rechtvaardigheid...echt niet. Siddhārta leek op één of andere *Rāma* die voor een tweede keer verbannen werd¹⁴².

Toen het vliegtuig opsteeg kijkend vanuit de hoogte naar de flikkerende lichtjes¹⁴³ van de stad Delhi, bedacht Siddhārta – hiervoor werd *dīwālī* echter niet herdacht...maar...maar hij had het *Mahābhārata* in ere gehouden. Maar wat...maar moest hij echt het *Mahābhārata* in ere houden...?

---

¹⁴² *Rāma* wordt verbannen ten gevolge van twee gunsten die zijn vader, koning *Daśaratha*, ooit toekende aan zijn tweede vrouw (BROCKINGTON, J., 1984, p.1).

¹⁴³ दीखती टिमटिमाती बत्तियों को: naar de zichtbare flikkerende lichtjes.

II.3. In het park (*Pārḱ mem*)

II.3.1. Bespreking

A. Inhoud

Dit verhaal beschrijft in essentie de frustraties van de Indiase immigrant Manu die reeds 27 jaar in New York City woont. Hij is getrouwd met een Amerikaanse vrouw (Irene) en heeft een dochter die Anjali heet.

Aan de hand van verschillende anekdotes worden Manu's frustraties geportretteerd. Zijn grootste frustratie bestaat eruit dat hij niettegenstaande 27 jaar in Amerika gewoond en gewerkt te hebben, nog steeds het gevoel heeft geen enkel recht in zijn 'nieuwe' omgeving verworven te hebben. Hij wordt te allen tijde met argusogen door zijn omgeving bekeken. Terugblikkend op zijn tijd in India, verwijt hij zichzelf dat hij zijn revolterende persoonlijkheid van weleer in Amerika kwijtgeraakt is. Waarom blijft hij in situaties waar hij vroeger geen blad voor de mond zou genomen hebben, nu stilzwijgend en zich zo klein mogelijk makend langs de kant staan?

Ook zijn Indiase cultuur waar hij vroeger zo trots op was geweest, daar schaamt hij zich heden ten dage voor. Die schaamte wordt ook versterkt door Irene's houding ten opzichte van India: "...Dat land...zo onbeschaafd, zo boers..." (p.65, § 1, r.1). De oneerbare voorstellen die zijn dochter op vakantie in New Delhi aangeboden werden, doen Manu enkel nog dieper in de grond zakken.

Uiteindelijk, wanneer hij dan eens in een discussie met een Amerikaanse kennis over de pas uitgebroken Golfoorlog¹ openlijk zijn mening uit en het Amerikaans bewind ietwat bekritiseert, wordt hij hierom op een gewelddadige wijze afgeranseld. De reactie van de kennis die geen kritiek op zijn maatschappij kan verdragen, versterkt nog meer Manu's gevoel een buitenstaander te zijn. Na 27 jaar heeft hij 'als vreemdeling' zelfs nog niet het recht verworven om zijn eigen mening te uiten.

---

¹ Ter verduidelijking: het gaat hier om de tweede Golfoorlog; nadat Saddam op 2 augustus 1990 Kuwait binnenviel.

B. Titel

In het park verwijst naar de plaats waarin gans het kortverhaal gesitueerd kan worden (indien echter geen rekening gehouden wordt met de flashbacks die over India handelen).

Dit park (ook al wordt er geen naam vernoemd) is zonder enige twijfel Central Park in New York City. Het is de plaats bij uitstek waar Manu komt om enerzijds alleen te zijn en na te denken, anderzijds om te communiceren. Hij lijkt er tot rust te komen. De afloop van het verhaal doet ons echter afvragen of Manu daar in de toekomst ook nog tot in staat zal kunnen zijn.

C. Vertelperspectief

Heel het verhaal wordt verteld door een persoon die zelf niet deelneemt aan de gebeurtenissen. Alles wordt van bovenaf bekeken. Soms worden korte dialogen ingelast, maar dit is louter om functionele redenen. Deze dialogen werden aangewend om bepaalde standpunten kracht bij te zetten. Ook deze gesprekken worden opnieuw door een buitenstaander verteld. Dit auctorieel vertelperspectief lijkt echter geen bepaalde functie te vervullen.

D. Personages

Manu, het mannelijk hoofdpersoon, verkeert in een soort van identiteitscrisis. Zijn hele leven hield hij zich vast aan zijn waardevolle Indiase cultuur. Sinds zijn aankomst in Amerika werd dit droombeeld over zijn geboorteland echter gestadig vernietigd. Daar bovenop botst hij geregeld met de gang van zaken in Amerika. De combinatie van deze twee ontwikkelingen bracht bij hem een culturele val teweeg.

Verbitterd omdat hij zijn sterk karakter verloor, wordt hij verscheurd door het gevoel op geen van beide werelden nog vat te hebben. Dit gevoel in een constante strijd met twee werelden verwickeld te zijn, is meestal hét probleem waar autochtonen van de tweede generatie mee te kampen hebben. Ze groeien immers op in twee verschillende werelden: op school bevinden ze zich in een Amerikaanse omgeving,

thuis in een Indiase. De ambivalentie draait om de vraag welke van de twee culturen nu superieur is².

Manu's dochter, Anjali, lijkt dit probleem niet te hebben. In tegenstelling tot haar ouders, tracht ze de goede elementen uit beide culturen in haar persoonlijkheid te incorporeren. Haar moeder is een Amerikaanse; dus in feite is ze ook niet opgegroeid in een Indiase familie. Toch is ze uitermate geïnteresseerd in haar afkomst en bovendien werd ze in India verliefd op een Indiase jongen. Ze wuift discussies (over de twee culturen) tussen haar ouders weg en heeft voor zichzelf een middenweg uitgestippeld.

Irene, Manu's echtgenote, wordt ook verbitterd (ten opzichte van India) afgeschilderd. De oorzaak hiervoor moet in haar verleden gezocht worden. Aanvankelijk was ze gepassioneerd door de Indiase cultuur, maar na er een tijdje met Manu gewoond te hebben, blijven er nu alleen nog slechte herinneringen over. Ze bekritiseert India dan ook openlijk zonder hierbij rekening te houden met Manu's gevoelens. Haar enggeestigheid wordt bovendien extra in de verf gezet door haar pro-Amerikaanse houding tegenover de Golfoorlog.

Bill, Manu's Amerikaanse kennis, karakteriseert de modale Amerikaan. Door deel te nemen aan vreedzame betogingen tegen de oorlog lijkt hij goedhartigheid te bezitten. Deze karaktereigenschap smelt evenwel als sneeuw voor de zon wanneer een buitenlander ook maar enig woord van kritiek op het Amerikaanse bewind uit.

E. Tijd en Ruimte

Het verhaal werd opgedeeld in drie stukken. De eerste scène opent *in media res* en speelt zich af in het park waar Manu rondwandelt. Ondertussen mijmert hij over alles wat er rondom hem gebeurt én over zijn leven. De vertelde tijd van deze scène moet enkele uren in beslag nemen. Er vinden twee exemplarische *flashbacks* plaats waarvan de ene teruggaat naar Manu's studententijd in India en de andere een incident met een bevriende Indiase familie in Amerika verhaalt.

De tweede scène is qua inhoud verbonden met de eerste, maar bevindt zich in een verder verleden. Opnieuw wordt er gebruik gemaakt van *flashbacks* die deze keer in India gesitueerd worden.

---

² BACON, J., 1996, p. 60

Op inhoudelijk vlak is er geen duidelijke link tussen de tweede en de derde scène, alhoewel de derde elementen uit de tweede incorporeert. Deze episode valt wel in een latere periode dan de twee vorige. Bovendien wordt ons hier een zeer concrete situering in de tijd aangereikt: “Ondertussen was het nieuwe tijdperk van de herrie in de Perzische Golf aangebroken. Nadat Irak de handen op Kuwait had gelegd...” (p.65, § 5, r. 1). Vermits Irak zijn handen op Kuwait legde in augustus 1990, wordt er verondersteld dat het einde van dit verhaal in de daarop volgende weken moet gesitueerd worden.

De ruimte speelt in dit verhaal een belangrijke rol. Het park symboliseert de zogenaamde democratie van Amerika. Volgens Manu “is het park toch van iedereen” (p. 59, § 2, r. 1). “Er is geen discriminatieprobleem...Iedereen heeft er dezelfde rechten” (p. 59, § 2, r. 3-5). Het is dan ook omwille van deze reden dat Manu hier zo graag komt; hier krijgt hij het gevoel juist wel deel uit te maken van die wereld waarin hij niet geboren werd. Dit blijkt echter allemaal schijn te zijn. Net zoals het een grove leugen is dat ieder individu in Amerika recht op spreken heeft.

Er wordt (qua ruimte) een groot contrast gecreëerd tussen de eerste en derde episode van het verhaal. In de eerste loop Manu nog steeds rond in het park met de illusie gelijkwaardig (aan alles en iedereen) te zijn. Ook al beseft hij maar al te goed dat “waar iedereen dezelfde rechten heeft het recht van de sterkste zegeviert” (p. 60, § 1, r. 1). Het voorval in de derde scène neemt deze ijdele illusie weg. Het park voorheen een democratie, is nu een dictatuur geworden.

F. Parallellen met de auteur

Voor zover ik op de hoogte ben van Susham Bedī's levensverhaal is ze nooit op dezelfde openlijke manier als Manu geconfronteerd geworden met racistische aanvallen. De vele anekdotes die in dit verhaal verweven zijn, kunnen natuurlijk altijd uit het leven van haar echtgenoot, kinderen of vrienden gegrepen zijn.

De parallellen bestaan hierin dat dit verhaal zich afspeelt in New York, waar Bedī ondertussen ook al langer dan twintig jaar woont. Desondanks voelt ze zich niet Amerikaans en probeert ze dat ook niet te zijn. Evenmin voelt ze zich nog steeds Indiaas, omdat ze er vast van overtuigd is dat ze nooit meer gewoon zou worden aan de gang van zaken ginder. Ergens geniet ze ervan om India van op een afstand te

kunnen gadeslaan en zich tussen twee werelden in te bevinden. In tegenstelling tot Manu blijft ze zich niet angstvallig vasthouden aan haar zogenaamde Indiase erfgoed.

Het racisme dat “er toch wel altijd op één of andere manier is”³, speelt zich - volgens Bedī - eerder op een verdoken niveau af. Zo beweert ze dat haar dochter Purva ongetwijfeld filmrollen misloopt, juist omwille van haar Indiaas uiterlijk en haar vreemd in de oren klinkende naam. Racisme - of laat ons zeggen het gevoel een buitenstaander te zijn - is echter iets waarmee Bedī in Brussel veel meer mee in aanraking kwam. In die tijd waren Indiërs in ons straatbeeld minder vertegenwoordigd dan vandaag en het gebeurde wel eens dat Bedī op straat verschrikkelijk nagestaard werd. In New York heeft ze daar nooit last van gehad, maar dit valt historisch te verklaren. De golf van Zuid-Aziatische immigranten die na 1965 de Verenigde Staten binnenkwam waren haast allemaal gediplomeerden en daarom kregen ze van de Amerikanen meer respect (in vergelijking met andere Aziatische immigranten) (cf. III). Bedī behoorde immers tot deze golf. Dit terzijde genomen is New York sinds mensenheugenis een multiraciale stad en zal een Indiër op straat wel niet als zo’n ‘exotisch’ element beschouwd worden (zoals dat in Brussel in de jaren ’70 wel geweest moet zijn).

Vermits dit verhaal enigszins politiek geladen is, zou het best wel eens kunnen dat het neerpennen ervan voor Susham Bedī een soort van uitlaatklep vormde. Zoals Manu zich ergert aan het Amerikaans superioriteitsgevoel en imperialisme, geldt dit misschien ook wel voor deze schrijfster.

---

³ BEDĪ, S., ontmoeting, 10/02/2003

II.3.2. Vertaling

In het park

1

Op het moment dat de eekhoorn kwam, verdween de troep duiven die op het gemak graan aan het pikken was, scherend over de eekhoorns hoofd, in een mum van tijd temidden van de takken en de bladeren van de bomen. Ten zeerste verbaasd bleef hij aandachtig staren naar de handelingen van de eekhoorn. Slechts één eekhoorn en zo'n opschudding in het leven van die duiven. Hem leek de eekhoorn op zich een vrij onschuldig beestje. Terwijl hij naar hem keek, moest Manu denken aan *Rāma* die een brug bouwde om naar Lanka te gaan [en ook aan] de eekhoorn die voor de weinige hulp die hij gegeven had, tot op vandaag een kenteken van drie liefdevolle vingers op zijn rug draagt⁴. Maar de ruggen⁵ van deze Amerikaanse eekhoorns zijn daarentegen helemaal effen en ongemarkeerd. Misschien is er dan ook helemaal geen verband met die eekhoorns uit het *Tretāyuga*⁶. Hier is zo'n zoete romance waarin een eekhoorn voorkomt echter niet denkbaar⁷, integendeel mensen beschouwen deze dikke kleine eekhoortjes als afvaleters⁸... Goed⁹ om alles op te kuisen. Terwijl hij ze observeert, doen ze hem plots denken aan ichneumons. Hij zat zo met zijn gedachten¹⁰ bij de eekhoorn dat hij geen oog had voor een puppy die ontsnapt was uit de leiband losjes vastgehouden door zijn baasje¹¹ dat een wandeling maakte en huppelde in de richting van de

---

⁴ Ik ging zowel in WINTERNITZ (1968) als in BROCKINGTON (1984 en 1998) op zoek naar deze gebeurtenis, maar deze zoektocht leverde geen resultaten op.

⁵ पीठ: rug: In de Hindī-tekst grammaticaal singularis.

⁶ Het *Tretāyuga* is één van de vier tijdvakken van de wereld die periodiek steeds opnieuw gecreëerd en vernietigd wordt. Opeenvolgend is er het *Ṛtayuga*, *Tretāyuga*, *Dvāparayuga* en *Kālīyuga*. (KLOSTERMAIER, K.K., 1989 (1994), p. 117) Het *Rāmāyaṇa* speelt zich in het *Tretāyuga* af.

⁷ जुड़ना: to be available (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 377a).

⁸ स्कैवेजर: Engels: scavenger.

⁹ उत्तरु: ready (*Id.* p. 120a).

¹⁰ खयाल में वह इतना रम गया था: hij was zo aan het afdwalen in zijn gedachten.

¹¹ एक पिल्ला अपने सैर करते मालिक की डीली-थमी रस्सी को छुड़ाकर: een puppy na te zijn ontsnapt uit de losjes vastgehouden leiband van zijn baasje.

eekhoorn. Daarop¹² maakte de eekhoorn in één adem een sissend geluid en klauterde in een boom¹³.

Manu glimlachte. Het park is toch van iedereen. Hijzelf komt hier van tijd tot tijd...zonder de noodzaak van iemands uitnodiging, zonder iemands verbod, als je eenmaal kwam dan was er ook geen drang om met iemand te converseren. Er is hier ook geen enkel discriminatieprobleem [op basis] van kleur of klasse...fietsers, joggers, wandelaars, picknickers, of duiven, eekhoorns, puppies of dieven en oplichters, miljonairs en bedelaars of daklozen – hier heeft iedereen dezelfde rechten¹⁴. Toch, waar iedereen dezelfde rechten heeft, daar ergens zegeviert het recht van de sterkste of je zou kunnen zeggen dat de wet van de jungle er geldt¹⁵. Precies om deze reden is het gevaarlijk om hier ‘s avonds te komen omdat bij het insluipen van de duisternis dit park omgetoverd wordt tot een jungle. Steeds opnieuw zijn er enkele gekke joggers of jongeren die hier komen om hun onbevreesdheid te testen, die dan soms het nieuws vormen van de krantenkoppen van de volgende ochtend met een verkrachting, een moord of slagen en verwondingen of op het televisiescherm voor een ogenblik met beelden die angst inboezemen, die dan opnieuw verloren gaan in de duisternis van het geheugen. Hier mag zijn dochter absoluut niet alleen komen. Nochtans telkens ze thuis komt van de universiteit, heeft ze veel zin om te gaan joggen¹⁶. Maar hij had haar een strikt verbod opgelegd om er ‘s avonds te komen. Nog maar juist een maand geleden had er een collectieve verkrachting van een meisje dat in het park aan het joggen was, plaatsgevonden. Ze was vierentwintig, een studente geneeskunde. Ze lag nog steeds in het ziekenhuis. Als Manu hierbij stil staat dan krijgt hij kippenvel¹⁷.

Vanaf het moment dat de eekhoorn verdwenen was, daalden de duiven snel¹⁸ terug neer op het gras. Maar hun rustige speeltijd duurde niet zeer lang. Deze keer omgekeerd, kwamen er eekhoorns in getale van vijf à zes van overal tevoorschijn en begonnen een front te

---

¹² झटपट: this very moment (*Id.* p. 389a).

¹³ फुदकती पेड़ पर चढ़ गयी: klom al springend in een boom

¹⁴ हक: recht: In de Hindi-tekst grammaticaal singularis.

¹⁵ वहां कहीं जंगल का हक या कहिए जंगल का कानून भी हो जाता है: daar ergens is het recht van de jungle of je zou kunnen zeggen dat de wet van de jungle er is. Eigenlijk wordt twee maal hetzelfde gezegd vandaar dat ik een aanpassing maakte in de vertaling.

¹⁶ जांगिंग का शौक उसे भी खूब चर्राया था: klopt ook ten zeerste bij haar het sterk verlangen van het joggen.

¹⁷ मनु का रोयां-रोयां कांप उठता है: komen de haartjes van Manu al trillend recht.

¹⁸ पालों में: in an instant (*Id.* p. 612a).

vormen. Plots sprong Manu recht¹⁹ en begon in de richting van het meer te stappen. Door op te staan leek het alsof hij bij de toestand van de duiven een revolte veroorzaakt had in die oorlog tussen de eekhoorn en de duiven²⁰.

Maar nu revolteerde Manu niet. Na hier gekomen te zijn had hij nooit meer zo'n affiniteit gehad als met zijn huiselijke omgeving waardoor hij iets mocht tegenspreken. Het recht om andermans kinderen te straffen moest eerst verworven worden, niet? Dit was niet zo gelopen. Hij voelde zich alsof hij nooit enig recht [verworven had] in verband met zijn atmosfeer, zijn omstandigheden of zijn omgeving. Als hij echter geen rechten heeft, met welke kracht zou hij dan rebelleren en waarom zou iemand zijn stem horen...maar heeft hij geen recht op de waarheid? Had hij zelfs dat recht niet verworven niettegenstaande hier zevenentwintig jaar gewoond te hebben? Of is er in zijn binnenste één of ander gat waaruit de waarheid naar buiten stroomt als een stroom van zand of is er dan nog geluk voor een buitenstaander²¹...een koninklijk geluk...om te genieten, waarvoor hij vanuit zijn middenklas omgeving duizenden kilometers²² had afgelegd²³ en hier waar hij zichzelf als een nobel persoon beschouwde, kon hij zich onderdompelen in deze prinselijke luxe.

In de nabijheid van het meer waren mensen op hun gemak aan het wandelen alsof ze een pauze namen in de slaapverwekkende²⁴ augustuszon. Aan één kant van het meer had een groepje kinderen hun honden in het water gegooid, misschien om ze te leren zwemmen. Het was zo warm dat Manu eraan dacht om een duik in het water te nemen...maar dit was geen meer om in te baden of te zwemmen...Het was enkel een versiering of [geschikt] voor kinderspel. De kinderen lieten er gewoonlijk elektrische bootjes met een afstandbediening op varen. Hij had er plezier in om de honden te zien zwemmen in het water, hij stopte en begon hun spel te aanschouwen. Plots was er een hond, waarvan het baasje de leiband vasthield in de hand, die in het water sprong zonder een gegeven teken van zijn baasje en begon te

---

¹⁹ मनु सहसा उठकर खड़ा: opspringend recht staan.

²⁰ गिलहरी और कबूतरों के इस युद्ध में उसकी हरकत ऐसी थी मानो कबूतरों के हालात पर वह भी विद्रोह करता उठ खड़ा हुआ हो: zijn beweging was zo alsof hij bij de omstandigheden van de duiven al opstaand een revolte veroorzaakt had in die oorlog tussen de eekhoorn en de duiven.

²¹ बेसरोकारी का: van iemand zonder betrokkenheid.

²² कोस: a distance of two miles (PATHAK, R.C., 1976, p. 240b) >> a mile: 1609 meter (TEN BRUGGENCATE, K., BROERS, A., 1956, p. 464a).

²³ दूर चला आया है: (ver) gekomen was.

²⁴ अलसाना: to be lazy, slack, inert, drowsy (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 59a) + सुस्ताना: to rest, to take a rest or break (CHATURVEDI, M., TIWARI, B.N., 2000, p. 826a).

zwemmen²⁵, de andere honden imiterend²⁶. Het baasje vloekte van zodra hij zijn slecht gedrag waarnam en terwijl hij uit volle macht aan de ketting²⁷ trok, sleurde hij de hond uit het water. Van zodra [de hond] op het droge was²⁸, begon hij hem hardhandig²⁹ te slaan. Manu had het slecht gedrag van de hond echter als zeer onschuldig beschouwd en – vooral wanneer de baasjes van de andere honden hen opzettelijk³⁰ in het water gooiden ... Bovendien was de warmte ook zo beklemmend... Was het niet natuurlijk van hem om de andere honden te imiteren³¹? Maar het baasje was razend als één of ander monster en bleef maar onophoudelijk met de tippen van zijn zware zwarte laarzen in de buik van de hond schoppen en roepen, “*You stay* (jij stop), *you follow me* (begrijp je me?) *You don’t move* (jij beweeg niet!)”

Deze man met een zwarte zonnebril, gekleed in een zwart T-shirt, een zwarte lederen spannende³² broek en een zwart lederen vestje was aan het kijken alsof [hij] één of ander bloeddorstig³³ dier was. Zijn roekeloos wreed slaan hield maar niet op en dat terwijl de kreunende hond halfdood leek. Dit pak slaag, zo’n afgrijpselijke straf³⁴! De geest van Manu begon zich te verzetten. Hij wou deze man tegenhouden. Het verbaasde hem waarom de andere mensen die in zijn buurt stonden, niets zeiden over deze moordneigingen? Manu vreesde dat zijn kritiek misschien niet gepast zou zijn. Tenslotte was de hond toch van die man... Maar waarom hield hij niet op met hem af te rossen? Manu’s rusteloosheid groeide zo

---

²⁵ सहसा एक कुत्ता, जिसके गले की सिरा मालिक के हाथ में ही था, दूसरे कुत्तों की देखा-देखी अपने मालिक के आदेश दिये बिना ही छलांग लगाकर पानी में कूद पड़ा और तैरने लगा: Plots was er een hond waarvan het uiteinde van zijn leiband in de hand van zijn baasje was, die na gesprongen te hebben zonder een gegeven teken van zijn baasje, de andere honden imiterend in het water sprong en begon te zwemmen.

²⁶ देखा-देखी: imitate (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 509b).

²⁷ चेन के सिरे से: aan het uiteinde van de ketting.

²⁸ किनारे लते ही: op de oever gebracht was.

²⁹ आबड़-ताबड़: waarschijnlijk een compositum waarvan de klank herhaald wordt want ik heb slechts ताबड़-तोड़: in quick succession (*Id.* p. 448b) teruggevonden.

³⁰ उन्हें जान-बूझकर: met de geest erop gericht.

³¹ तब दूसरे कुत्तों की देखा-देखी उसका ऐसा करना क्या कुदरती नहीं था?: was dit doen van hem niet natuurlijk, de andere honden imiterend.

³² टांगों से सटी: plakkend aan de benen.

³³ खूंखार: in geen enkel Hindī of Urdū-woordenboek teruggevonden. Het woord keert echter nog twee keer terug: in de vorm van een participium presens (attributief gebruikt) (cf. n° 37 en 43) en als een substantief (cf. voetnoot 42). Het zou de samenstelling van खून (blood, killing, murder) (*Id.* p. 243b) en खार (alkaline) (QURESHI, B.A., 2002, p.505b) kunnen zijn, waardoor het woord zoveel betekent als ‘bloed verziltend’.

³⁴ अनुशासन-भंग की इतनी कड़ी सजा: zo’n verschrikkelijk straf van/met een disciplinaire afranseling.

dat hij vond³⁵ dat hij zijn verbazing aan hem moest duidelijk maken...Maar opnieuw kon hij niet al zijn moed bijeenrapen...

Een Amerikaanse vrouw kwam al schreeuwend aangelopen van aan de andere kant van het meer. Haar geschreeuw³⁶ begon nu heel duidelijk hoorbaar te worden: “Als u nog éénmaal uw hand opheft naar uw hond dan zal ik bij de politie verslag uitbrengen.”

De man volledig gekleed in het zwart [kijkend] van onder zijn zwarte zonnebril sprak met een bloedstollende³⁷ stem: “*Lady, mind your own business.* Dit is mijn hond.”

“Dit mag dan nog jouw hond zijn. Maar je hebt geen enkele moraal in je kop.” Vervolgens [hem] uitdagend, sprak ze een tweede keer: “Als ik u uw hand [opnieuw] zie opheffen, dan roep ik nu meteen de politie.”

De andere mensen en Manu die tot nu toe zwijgzaam en stil waren gebleven, begonnen nu ook te staren met een openlijke³⁸ blik van verachting naar de man in de zwarte outfit. Toen hij bemerkte dat de meningen van de meerderheid³⁹ veranderden, werd hij plots bang, maar toch hield hij het hoofd hoog⁴⁰ en onverschillig⁴¹ verdween hij vlug, terwijl hij de hond achter zich aan sleurde.

Gedurende een tijdje voelde Manu zich slecht⁴². De onderdrukte kreunen van de hond en de barbaarsheid⁴³ van de man bleven maar door Manu's hoofd spoken⁴⁴; meer nog die misselijkheid begon langzaam te veranderen in één of andere razernij...een gevoel van

---

³⁵ उसे लगा जरूर: hij het noodzakelijk achtte.

³⁶ उसकी हांफती आवाज़: haar roepende stem.

³⁷ खूंखारती: (cf. n° 33 en 43) opnieuw dezelfde combinatie waarvan hier dan een werkwoord werd gemaakt door toevoeging van het suffix -ना; vervoegd als participium presens en attributief gebruikt bij het woord आवाज़.

³⁸ खुलेआम: openly, publicly (PARIKH, S.S., PLUKKER, D.F., 1996, p. 182).

³⁹ बहुमत: majority, opinion of the majority (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 716b).

⁴⁰ गरदन ऊंची किये: de nek breed makend.

⁴¹ अवहेलना का रुख दिखाता: een houding van onverschilligheid vertonend.

⁴² मितलाहट < मतलाना: to feel nausea; to be sick at the stomach (HAQ, A., 1993, p.671a): stam + vormingsuffix -आहट om een zelfstandig naamwoord te vormen (MCGREGOR, R.S., 1995, p. 211); मतलाना is evenwel verschillend van मितलाना maar andere beklinking kan voorkomen. >> मनु के जी मितलाहट देर तक बनी रही: gedurende een tijdje werd gemaakt de misselijkheid in de geest van Manu.

⁴³ खूंखारपन: (cf. n° 33 en 37): -पन is een vormingsuffix voor een zelfstandig naamwoord (*Id.* p. 211): ‘bloed verzilting’.

⁴⁴ मनु के चेहरे सामने से हटता ही नहीं था: verdwenen maar niet uit Manu's hoofd.

hulpeloosheid, een gewaarwording van een verstikkende⁴⁵ bitterheid. Uiteindelijk, waarom had hij deze wrede misdaad niet kunnen tegenhouden? Waarom had hij van opzij staan kijken naar dit spektakel alsof hij er geen zaken mee had? Wat was er toch met hem gebeurd? Zo achteloos! Zo'n gebrek aan medeleven⁴⁶!

Hij was echter niet altijd zo geweest. In zijn studententijd⁴⁷ was hij de leider van de studentenbeweging geweest. Eigenlijk was het niet zijn gewoonte geweest om zijn ogen te sluiten voor datgene wat rondom hem [gebeurde] zoals dat nu wel was⁴⁸. Hij herinnerde zich, vele jaren geleden op een keer in Bombay dat een man een kind hardhandig aan het slaan was omdat het een parasol achtergelaten⁴⁹ op trappen meegenomen had; op één manier feitelijk gestolen had. Manu was onmiddellijk [beginnen] discussiëren met deze toch wel robuuste man. Het was toch niet alsof Manu de lokale wetten niet kende⁵⁰ ...Wat voor wetten zouden er gelden voor het afslaan van een dier op zo'n beestachtige wijze! In Amerika konden de ouders hun kinderen geen onrecht aandoen. Toen een vriend van hem uit een jainistische familie helemaal onervaren⁵¹ in New York aangekomen was, had er zich nogal een probleem voorgedaan. Zijn tienjarig kind werd in hechtenis⁵² genomen en hij en zijn vrouw werden gedagvaard. Toen Manu samen met zijn verwarde vriend naar het politiekantoor gegaan was, vernamen ze dat het om een aanklacht van 'child abuse' tegen de ouders⁵³ ging op grond van het feit dat ze het kind verboden hadden vlees te eten. Zijn schoolleraar had een klacht ingediend omdat het kind tijdens de lunchpauze niets gegeten had en ineengedoken blijven zitten was toen [hij gezegd had dat] zijn ouders kwaad zouden worden als hij vlees at⁵⁴. Toen de ouders meegenomen werden in een kamer [van het politiebureau] bij hun kind, zat deze met plezier een varkensrib te verorberen. De leraar had hem wat moed gegeven, na hem

---

⁴⁵ घुटना: to be or feel suffocated (PARIKH, S.S., PLUKKER, D.F., 1996, p. 214).

⁴⁶ संवेदनहीनता = संवेदन: sensation, perception (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 969b) + हीनता: deprivation of (*Id.* p. 1075b).

⁴⁷ कालेज के दिनों: in de dagen van de universiteit.

⁴⁸ कि अब हो गयी है: zoals dat nu wel [zijn gewoonte] geworden was.

⁴⁹ लावरिस: unclaimed, unowned, heirless (CHATURVEDI, M., TIWARI, B.N., 2000, p. 675a).

⁵⁰ ऐसा भी नहीं कि यहां के कनून से वाकफियत न हो: het was nochtans niet zo dat Manu niet bekend was met de wetten van hier.

⁵¹ नया-नया

⁵² पुलिस कस्टडी में: in politie hechtenis.

⁵³ उन पर: tegen hen.

⁵⁴ मीट खाने से: bij het eten van vlees.

overtuigd te hebben, om in de aanwezigheid van zijn ouders op die beentjes te knabbelen. De vrouw van zijn vriend had drie dagen aan een stuk gehuild omdat ze niet wist hoeveel hergeboortes [het zou kosten vooraleer] haar zoon van deze zonde bevrijd zou zijn⁵⁵.

Verder wandelend wist hij niet wanneer hij de uitgang van het park zou bereiken. Daar stonden zeer veel⁵⁶ auto's en motorfietsen [geparkeerd]. Toen een man wegreed met zijn auto deed hij een motorfiets omver vallen door er tegen te botsen uit onachtzaamheid⁵⁷. Er kwam woede op bij Manu omwille van de onachtzaamheid van deze autobestuurder, want zonder dat de bestuurder halt hield, reed hij vlug weer weg. Onmiddellijk belde Manu de politie vanuit een telefooncel en begon te wachten op de politiewagen. Toen de politie na één uur⁵⁸ niet gekomen was, belde hij een tweede keer. Na een half uur daagde de politie op. De politiemann, kijkend naar de platgereden motorfiets, vroeg:

“Bent u de eigenaar van deze motorfiets?”

“Neen.”

“Weet u dan van wie deze motorfiets is?”

“Neen.”

“Wat kunnen wij dan doen!” En de politie vertrok opnieuw.

Eerst dacht hij om hier op de eigenaar van de motorfiets te wachten. Maar het begon reeds donker te worden en hij wist [niet] of de eigenaar van de motorfiets hier in de buurt was en of die [misschien het voertuig] achtergelaten had voor de ganse nacht. Hij schreef de nummerplaat van de auto die de aanrijding veroorzaakt had op een papiertje, stak het tussen de rem [van de motorfiets] en ging verder.

Aan de oostzijde van het park liep een meute mensen langs de straatkant. Deze stroom [van mensen] zich ver uitstrekkend, scandeerde slogans ter ondersteuning van aids patiënten naar de omstanders⁵⁹ en ze zwaaiden⁶⁰ met spandoeken⁶¹ terwijl ze zeer traag voorbijliepen.

---

⁵⁵ तक उसका बेटा यह पाप धोता रहेगा: totdat deze zonde [bij] haar zoon afgewassen zou zijn.

⁵⁶ ढेरों: in overvloed.

⁵⁷ एक आदमी ने अपनी कार निकालते हुए एक मोतसाइकिल को बेपरवाही से टक्कर लगाकर गिरा दिया: een man deed omver vallen een motorfiets al wegrijdende met zijn auto na gebotst te hebben uit onachtzaamheid.

⁵⁸ घंटे से ऊपर बीत जाने के बावजूद: ondanks het voorbijgaan van één uur.

⁵⁹ लोगों को

⁶⁰ चिपकाता [हुआ]: al zwaaiende.

⁶¹ इशतहार: announcement, motification, advertisement, poster, leaflet (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 107b).

Op de vermoeide en bezwete gezichten van de betogers⁶² was er enthousiasme en schittering merkbaar. Plotseling raakte hij de huid van zijn gezicht aan en werd zich bewust [van het feit] dat zijn gezicht misschien wel verschilde van die [andere] gezichten...misschien was zijn gezicht reeds uitgestreken⁶³ en verstoken van passie. De tederheid en de kleur⁶⁴ waren reeds weggetrokken uit zijn gezicht⁶⁵. Plots herinnerde hij het zich: zijn dochter had vermeld dat ze ook zou deelnemen aan deze ‘aids wandeling’ vandaag⁶⁶. Toen hij zijn ogen⁶⁷ over het volk liet gaan, zwaaide zijn dochter met haar goudkleurige haren gekleed in een witte jeans en een rood T-shirt vanuit een veelkleurige meute meisjes naar hem. Een nogal vreemd gevoel kwam in zijn binnenste op. Waarom had ook hij niet deelgenomen aan deze demonstratie? Dit waren toch problemen van het mensdom...Ze waren toch niet gebonden aan de grenzen van één specifiek land. Het zou toch ieder mens kunnen overkomen, op elk moment waar dan ook. Het leek jaren geleden dat hij uit zijn schelp gekropen was en de frisse lucht van de wereld ingeademd had. Hij, enigszins⁶⁸ een onbekende, had het doel onderkend⁶⁹ en nam deel aan die groep van gezichten.

2

Er is zo’n verschil met de wereld van zijn dochter. In haar geest echter ontstaat misschien nooit zo’n conflict...Beide werelden zijn immers de hare. Zo praat ze gewoonlijk over een relatie vormen met de hemel. Ze zegt dan: “Pappie, de rivieren en zeeën verdeelden door op de aarde te vloeien⁷⁰, deze toch in kleine losse stukjes⁷¹, niet? Hierdoor kan elkeen vergroeien

---

⁶² जुलूम में शामिल लोगों के: van de mensen die deelnamen aan de betoging.

⁶³ सपाट: flat, level, smooth, levelled, smoothed, horizontal (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 981b).

⁶⁴ रगत same as रक्त: blood (PATHAK, R.C., 1976, p. 919b).

⁶⁵ त्वचा में मुलायमी और रगत नहीं रही: in zijn huid waren de tederheid en het bloed niet gebleven.

⁶⁶ आज की इस ‘एड्स-वांक’ में उसकी बेटी भी शामिल होने की बात कह रही थी: zijn dochter had gezegd ook deel te nemen aan deze aids wandeling van vandaag.

⁶⁷ खोजती हुई आंखें: zijn zoekende ogen.

⁶⁸ वह किन्हीं अनजान: किन्हीं is de meervoudsvorm van कौन + को + ही: het gebruik van het vragend voornaamwoord is echter niet vragend bedoeld (BEDĪ, S., schriftelijke overeenkomst, 03/04/2003).

⁶⁹ एक मकसद की पहचान लिये: hebbende kennis genomen van het doel.

⁷⁰ बीच में आना: to intervene, to interfere, to negotiate, to be surety (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 738a).

⁷¹ ये जो नदियों और समुद्रों ने बीच में आकर जमीन के टुकड़े-टुकड़े कर दिये हैं न: de rivieren en zeeën maakten kleine losse stukjes van de aarde al tussen komende.

met precies zo'n stukje⁷²...De hemel echter is waarlijk grenzeloos...Ik heb me immers aan de hemel gehecht⁷³ en zo ben ik van gans de wereld geworden...en de wereld is de mijne...Het heeft dus geen zin dat u en mama discussiëren⁷⁴.”

Zijn dochter met haar blonde haren, goudkleurige ogen en met een vergulde zachte huid⁷⁵ leek plots op haar moeder. Manu's echtgenote, Irene, had een sterke intellectuele interesse gehad in India...Deze interesse was nog groter geworden bij Anjali. Het leek alsof haar levensdoel de zoektocht naar en de onderkenning van haar voorouderlijke wortels was. Als hoofdvak van haar studie had ze op de universiteit Zuid-Azië genomen. In verband hiermee was ze een gans jaar in India gaan wonen om onderzoek te verrichten. Aanvankelijk was Irene zeer bezorgd geweest: “Als jij al niet wilt dat ze op haar eentje naar het park gaat, hoe kan je ze dan alleen naar India sturen?”

“Maar eerlijk, waarvoor zou ze bang moeten zijn in India⁷⁶? Daar is mijn huis. Als ze wil, kan ze ergens logeren...misschien bij haar grootouders, misschien bij haar oom of bij haar tante!”

Maar Anjali's impressies over India hadden haar wel gealarmeerd en bang gemaakt...en na deze gevoelens [van haar] aanvaard te hebben, had hij zich zeer geschaamd en afkerig gevoeld. Een afkeer die men zou waarnemen als de ouders een diefstal of moord gepleegd zouden hebben of zo'n schaamte⁷⁷ wanneer men gans het erfgoed, gans de traditie⁷⁸ in vraag zou stellen en dat vervolgens slechts een berispelijk gevoel van minderwaardigheid bij de naam van de eigen familie zou doen ontstaan. En dit alles was gebeurd in zijn oude vertrouwde Delhi. Wat was er gebeurd met zijn Delhi? In de *Defence Colony*⁷⁹ waar de gecultiveerde mensen woonden; wat voor woorden had dit simpele onschuldige meisje te

---

⁷² इससे सभी कोई अपने को एक टुकड़े भर के साथ ही जोड़ पाते: hierdoor kunnen allen zich precies met zo één volledig stukje verbinden.

⁷³ आसमान से जुड़कर: na verbonden te hebben met de hemel.

⁷⁴ आप और ममी तो बेकार ही झगड़ते हैं: u en mama discussiëren over het onnodige.

⁷⁵ सुनहला रूप-रंग लिये मुलायम त्वचा वाली: voorzien van vergulde goudkleurige zachte huid.

⁷⁶ “लेकिन हिन्दुस्तान में भला किस बात का डर है?": “Maar eerlijk, angst voor welke zaak in India?”

⁷⁷ ऐसी शर्म ...ऐसी शर्म: zo'n afkeer...zo'n afkeer.

⁷⁸ अर्जित अपने-आप पर: het doorgegevene op zichzelf.

⁷⁹ *Defence Colony* is één van de betere (m.a.w. duurdere) woonwijken in New Delhi dat ten zuiden van de bestuurswijken aan de Raj Path en Connaught Place, hét centrum van Delhi, ligt (FLOOR, H., 1993, p. 111).

horen gekregen: “*You want a chod*⁸⁰.”, “*You want to fuck me.*” Zo’n verachtelijk woordgebruik!

Wanneer een Amerikaans meisje met een vrijgevochten karakter rondreist om haar werk te doen⁸¹, is ze dan slechts op zoek naar mannen of seks!

En zo was ze naar een boerenoptocht gegaan in verband met haar onderzoek, ondanks het feit dat haar tante het verboden had, met het verlangen om de waarheid, gezien met de eigen ogen, af te schilderen. Per slot van rekening, wat voor gevaar kon ze lopen? Ze was immers gegaan om haar sympathie aan de boeren te betuigen...om deel te nemen aan hun strijd, om hun kracht bij te zetten...En daar had ze haar tas laten vallen in al dat geduw en getrek; ze was voorover gebogen om [de tas] op te rapen. Plots was een zeer krachtige hand tussen haar twee dijen gegleden, een andere hardhandige hand had haar borsten vastgegrepen. Ze was haar evenwicht verloren en was recht op haar aangezicht gevallen⁸²...Daarna wist ze niet meer hoeveel handen haar waar aangeraakt hadden. Een paar tedere handen had haar lichaam dat gehavend was met blauwe plekken, tot aan de rand van de menigte gedragen. Manu’s ganse beschaving, het zuivere van zijn Indiaas zijn, stroomt voor zijn oogappeltje⁸³ van zijn blanke dochttertje weg door de regenbuien als was het een modderstroom.

Maar Anjali had haar ultieme besluit⁸⁴ over India⁸⁵ nog niet geveld. Er waren ook nog andere standaarden om het mee te vergelijken.

“Pappie, niet alles dat mij overkwam⁸⁶ was slecht. Er zijn ook veel goede dingen gebeurd.”

En met een verlegen glimlach haalde ze een foto van een knappe sikh jongen uit haar tas tevoorschijn.

---

⁸⁰ चोदना: have sexual intercourse (with woman); fuck (QURESHI, B.A., 2002, p. 259b): Ik koos er hiervoor om het woord in zijn oorspronkelijke taal te laten staan omdat Bedī er ook voor koos om het zowel in het Engels als het Hindī uit te drukken.

⁸¹ अपना काम करती [हुई]: al doende haar werk.

⁸² गिर पड़ती: stam + पड़ना: benadrukken van de neerwaartse beweging (EVERAERT, C., 2001, p. 62).

⁸³ सहेजा: (dialect) runnet; synonym for जामन (PLATTS, J.J., 1974 (1930), p. 707) > जामन: the tree *eugenia jambolana* or *Syzygium jambolanum* and its fruit (*Ibid.* p. 372) >> *Syzygium*: Evergreen wide tree. Fragrant, greenish white flowers bloom from March to May. The purple fruits ripen from June to August. (HAWKINS, R.E. (ED), 1986, p. 620).

⁸⁴ किसी तरह का अंतिम फैसला: haar ultieme besluit van die aard.

⁸⁵ हिन्दुस्तान को लेकर: India in acht nemend.

⁸⁶ हुआ मेरे साथ: met mij gebeurde.

“Pappie, dit is Karan Bedī. Ik heb hem ontmoet in Bangalore. *He is terrific*. Het is een ongebonden goede jongen. Hij is een officier in het Indiaas leger.”

Irene vroeg uitdrukkelijk⁸⁷: “*Are you serious about him?*”

“Ja. We denken erover om te trouwen.”

Mammie rilde.

“Hoe kun je het zelfs overwegen om naar dat land te gaan...zo onbeschaafd, zo boers...”

[Maar] op het moment dat Irene’s blik kruiste met die van Manu, zweeg ze. Vooraleer Manu iets kon zeggen of zich slecht kon voelen, veranderde ze van onderwerp:

“Zou Karan zijn werk opgeven en naar hier komen?”

“Neen. Hij is zeer vastberaden [in verband] met deze zaak. Ik zal [naar daar] moeten gaan. Volgend jaar kan hij naar hier komen op vakantie. Indien u akkoord zou zijn dan zou er onmiddellijk een huwelijk [plaatsvinden]...Maar mammie, er is geen enkele reden om u zorgen om mij te maken ...Als u hem zou zien, dan... Hij is zo groot en sterk...Precies zes *foot* en acht *inch*⁸⁸. Hij zegt dat hij me altijd zal beschermen...als hij bij mij is dan kan niemand me iets doen⁸⁹.”

Maar mammie’s ogen reflecteerden nog steeds wantrouw en angst⁹⁰...Was Irene niet ergens haar eigen verleden aan het onderzoeken! Irene had ook reeds een gans jaar in India gewoond met Manu. In het prille begin was dat met een fantastisch enthousiasme...een enthousiasme van nieuwsgierigheid ten opzichte van het nieuwe, het splinternieuwe huwelijk en de prille liefde...Maar na enkele maanden was er niets dan klachten...klachten over alles. Gaande van geklaag over het vele stof en over de hitte⁹¹ tot geklaag over een overvloed aan liefde! Anjali wou de zorgen in haar moeders ogen negeren. Ze keek⁹² enkel in haar vaders ogen terwijl ze haar verhaal vertelde.

Manu, de ogen van zijn dochter lezend, beleefde dit precies opnieuw – eender wie op eender welk moment, kan zich eender waar verenigd [voelen] met iemand. Gezeten in het

---

⁸⁷ पूछ डालती है: stam + डालना: drukt uit dat de actie met nadruk gebeurt (EVERAERT, C., 2001, p. 60).

⁸⁸ *foot*: 30,5 cm (TEN BRUGGENCATE, K., BROERS, A., p. 281a).
inch: 2,54 cm (*Id.*p.368a).

⁸⁹ छूना: to touch, to feel (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 347a).

⁹⁰ ममी की आंखों में फिर भी कातरता और अविश्वास है: in de ogen van mammie was nog steeds wantrouw en angst.

⁹¹ धूल और धूप की ज्यादाती से: over overvloed aan stof en warmte.

⁹² आंखों में झांकती [हुई]: in haar vaders ogen kijkend.

park met onbekenden, met de eekhoorns en de duiven⁹³. Buiten is er geen belemmering; die is enkel maar vanbinnen aanwezig. Dit [gevoel] is niet gebonden aan geografische grenzen...men moet zich enkel genoeg openstellen⁹⁴. Als je je openstelt dan gaan de grenzen van de geest open, als je je echter afsluit dan blijf je leven zoals veel insecten in de holte van een schelp.

3

Ondertussen was het nieuwe tijdperk van de herrie in de Perzische Golf aangebroken⁹⁵. Nadat Irak de handen op Kuwait had gelegd, had de Amerikaanse president gedreigd dat ze zich moesten terugtrekken, waarop er een oorlog uitbrak⁹⁶. Manu nam actief deel aan de vreedzame demonstraties van de oppositie⁹⁷. Maar er was iets vreemds gebeurd. Al zijn vrienden die [voorheen] de vrede wensten te behouden, steunden na de inval plots de oorlog⁹⁸.

Zoals altijd kwam hij, ook in het weekend toen de oorlog juist uitgebroken was, in het park wandelen. Het was een eigenschap van het park dat een mens die iets wenste te zijn, individueel of in groep, dat [daar ook] kon zijn. Naar eigen wil⁹⁹ kon je een gesprek aanknopen met een man gezeten op een bankje of je kon, opgaand in jezelf¹⁰⁰, nadenken terwijl je je verborg op je eentje tussen de bomen¹⁰¹. Manu, ten zeerste verontwaardigd om de redenen van de oorlog was uiteindelijk¹⁰² nog meer in een stemming om te spreken; zelfs zijn vrouw ging akkoord met de Amerikaanse president en ze verkondigde dat de macht van Saddam met de grond gelijk moest worden gemaakt omdat anders het gevaar van een oorlog in het Midden Oosten altijd zou blijven [hangen] en dat Irak zich op een keer de kleine

---

⁹³ गिलहरी और कबूतर: met een eekhoorn en een duif.

⁹⁴ बस खोलने की बात है: er is slechts de zaak van het genoeg openstellen.

⁹⁵ फिर दौर शुरू हो गया था पर्शियन गल्फ में हलचल का: ondertussen was een nieuwe fase begonnen, die van de herrie in de Perzische Golf.

⁹⁶ जिसका परिणाम था युद्ध: waarvan een oorlog het gevolg was.

⁹⁷ लड़ाई के खिलाफ होने वाले शांति-प्रदर्शनों: aan de vreedzame demonstraties die zich tegen de oorlog verzetten.

⁹⁸ उनके सारे साथी जो शांति के हक में थे, चढ़ाई के बाद सहसा युद्ध के हक में हो गये: al zijn vrienden die voor het behoud van de vrede waren, waren na de inval plotseling voor de oorlog.

⁹⁹ चाहे तो: als je het wou.

¹⁰⁰ आत्मलीन = आत्म + -लीन: (sufix) immersed, dissolved, vanished, closely, connected with (*Id.* p. 896a).

¹⁰¹ पेड़ों के झुरमुट में: tussen een bosje van bomen.

¹⁰² परिणामतः: परिणाम: final stage or state, conclusion (*Id.* p. 607a) + -तः: suffix (forms adverbs) (*Id.* p. 432a).

Arabische vorstendommen zou toe-eigenen. Maar zijn dochter verzette zich nu ook tegen deze oorlog en ze was woedend om deze gebeurtenis omdat ze haar plan om naar Karan in India¹⁰³ te gaan had moeten uitstellen wegens de oorlog.

Na een tijdje rond gekuierd te hebben, ging hij zitten op zijn geliefd bankje en begon het spel van de eekhoorns en de duiven gade te slaan. Hij keek naar een voorbijganger die zijn hond uitliet¹⁰⁴ en hem bekend voorkwam. Hij had het gezicht van deze man altijd zo verschrikkelijk hard gevonden, de poriën in de huid van zijn gezicht waren zo vreselijk groot alsof gans zijn gezicht bedekt was met kraters. Plots herinnerde hij zich de naam van die man en daarom overwoog hij of hij met hem een praatje zou maken. Heel vaak had hij de neiging om een Amerikaanse naam te vergeten maar toen deze man samen met hem in een vreedzame optocht [gelopen had], hadden ze heel lang met elkaar gebabbeld en hierdoor kende hij zijn naam en gezicht.

“Hello, Bill!” riep Manu uit met een zeer krachtige stem.

“Oh, hi Manu.”

“Zo de oorlog is dan toch begonnen, Bill! [Ondanks] onze inspanningen...”

“Ja, zo is het. Maar het was noodzakelijk. Saddam moest toch gestraft worden omwille van zijn koppigheid¹⁰⁵.”

“Maar is het wel verstandig¹⁰⁶ om aan zo’n grote oorlog te beginnen?”

“Nu, er werd hem een kans gegeven om een overeenkomst te sluiten...Zelfs de *U.N. Secretary General* heeft hulp aangeboden...Die koppigaard nam geenszins deze uitvlucht¹⁰⁷.”

“Dan nog, Bill, ik vind deze inval een vergissing¹⁰⁸ ...”

Bill onderbrak hem.

“Je bedoelt dat iemand met zoveel macht in de wereld [zomaar] de kleine zwakke landen mag inpalmen en dan moge er geen justitie zijn!”

“Dat is precies wat Amerika aan het doen is. Na de val van Rusland¹⁰⁹ heeft Amerika nu superioriteit, het is zo arrogant geworden door hun macht dat ze zich zelfs bemoeien met andermans zaken...”

---

¹⁰³ करन के पास भारत जाने का अपना प्रोग्राम: haar plan van naar India te gaan bij Karan.

¹⁰⁴ एक आदमी को कुत्ता घुमाते उधर से गुजरते: een man die hem passeerde terwijl hij zijn hond uitliet.

¹⁰⁵ सद्दम ने जिस तरह से जिद की, उसे सजा तो मिलनी ही चाहिए: op dewelke manier Saddam koppig was, moest hij toch straf krijgen.

¹⁰⁶ अक्ल की बात: een zaak van gezond verstand.

¹⁰⁷ इस अडियल ने कोई चारा छोड़ ही नहीं: nam echter geen enkele toevlucht.

¹⁰⁸ मुझे तो यह लड़ाई गलत बात: voor mij is deze inval een verkeerde zaak.

Plots ontvlamde die man als een lont van vuurwerk¹¹⁰.

“Daar worden de Kuweitis openlijk uitgemoord en gemarteld en jij durft te spreken¹¹¹ over Amerikaanse suprematie, imperialisme...Als jouw zoon aan het vechten zou zijn, dan zou je je afvragen...”

“Waarom zou mijn zoon vechten in zo’n foute oorlog?”

De man was nu buiten zichzelf aan het geraken.

“Dit echter is precies jouw zelfzuchtigheid en laagheid. Verraders als jij maken dit land weerloos. Ga dan weg van hier...Keer terug naar je eigen land. Jullie vervloekte Indiërs weten er anders wel van te profiteren om hier te wonen. Wat heb jij al gedaan voor dit land? Er wordt veel geld verdiend, je kinderen worden onderwezen. Het bord waaruit je eet, daar maak je dan een gat in. Ga toch terug naar je land. Je verslindt ons, je misbruikt ons!”

En de man sloeg met zijn vuist hard op de kaak van Manu. Hij sloeg zo hard dat zijn tanden¹¹² ervan trilden. Maar ook dan, na zijn hand op zijn mond geplaatst te hebben, kon hij niet over de wonde wrijven omdat er nog eens twee à vier slagen op zijn mond en borst terecht kwamen. Manu begon te spinnen als een tol. Terwijl de man weg stapte, bleef hij hem uitschelden¹¹³. Hij was onophoudelijk aan het herhalen, “Terwijl ze op onze grond komen wonen, bekritisieren ze ons...Schaamtelozen...Grote verrader...Keer terug naar je eigen land.”

Er was niemand onder de voorbijgangers die zich ook maar enigszins bemoeide alsof ze allen Bills mening deelden.

Manu wou zeggen: ‘Het is hier een democratie, men mag de regering hier bekritisieren!’ Maar zijn mond werd verhinderd door de pijnscheuten. Hij was niet in staat zichzelf te ondersteunen en viel met het aangezicht recht op de grond. Zijn tong die uit zijn open pijnlijke mond hing proefde de grond van het park. In zijn mond werd hij een zeer oude vertrouwde smaak van aarde¹¹⁴ gewaar...precies diezelfde bekende geur. Plots moest hij denken aan zijn dochter die recht op haar aangezicht gevallen was op die boerenoptocht. Zelfs in deze staat van onbewust zijn, realiseerde hij zich dat hij geen gevoel van zo’n

---

¹⁰⁹ रुस के कमजोर पड़ जाने के बाद: na het vallen van de zwakte van de Russen.

¹¹⁰ वह आदमी आग का पलीता हो गया: werd die man [als] een lont van vuur[werk].

¹¹¹ बताते हो: je zou spreken.

¹¹² उसकी दाढ़: zijn tand: In de Hindī-tekst grammaticaal singularis.

¹¹³ वह आदमी उसे गलियां देता हुआ वहां से चल दिया: de man ging weg vandaar hem beschimpend.

¹¹⁴ एक बदटा पुरानी पहचान की मिट्टी का स्वाद: een smaak van aarde van herkenning.

schaamte of afkeer had. Maar wat er wel was...Wat was het dan?...Hij was zelfs niet rechtuit geweest...Was dit dan één of andere verdoken vorm¹¹⁵ van diezelfde afkeer en schaamte?

---

¹¹⁵ कोई बदला हुआ चेहरा: één of ander veranderd gezicht.

II.4. Een zoektocht...de hare (*Talās...apnī*)

II.4.1. Bespreking

A. Inhoud

Een zoektocht...de hare beschrijft nauwkeurig de gedachtestroom van een Indiase vrouw, Dhīrā, die samen met haar familie naar New York emigreerde. Dhīrā, ontworteld omdat ze haar Indiase omgeving achterliet, gaat opnieuw op zoek (*talās*) naar haar identiteit en wordt hierbij geconfronteerd met het feit dat haar familiale huishoudelijke leventje haar niet langer kan bevredigen. Weemoedig denkt ze terug aan de tijd waarin ze doceerde aan het *Daultarām College* in New Delhi en vraagt zich af waar de individualistische vrouw van weleer gebleven is. Ze lijkt zichzelf te verwijten dat haar leven nu - in tegenstelling tot vroeger toen ze een carrière had - enkel om haar echtgenoot (Samīr) en twee kinderen draait. Enerzijds wil ze de Indiase familiewaarden nastreven, anderzijds verlangt ze ernaar om de Amerikaanse idealen van individualiteit en emancipatie waar te maken.

Door de omgang met haar Amerikaanse vriendin Ellen, die nogal feministisch afgeschilderd wordt, beseft Dhīrā dat het tijd is dat ze opnieuw de touwtjes van haar leven in handen moet nemen. Aangespoord door Ellen, speelt ze met de gedachte om opnieuw te gaan studeren en komt hierbij tot de bittere vaststelling dat haar vertrouwen in haar eigen bekwaamheden verdwenen is; “Maar welk talent was er in haar overgebleven?” (p.25, § 3, r.1-2). Ondanks het feit dat ze nu meer uit haar leven wil halen dan huismoedertje spelen, komt ze heel onzeker over want “Ergens is ze reeds zo vertrouwd met het luie, trage en comfortabele huiselijke leven dat ze niet de moed zou kunnen bijeenrapen dit zomaar op te geven en het harde, disciplinaire leven van een studie te leiden” (p.25, §3, r. 5-7). Haar gepieker leidt er uiteindelijk toch toe dat ze de volgende dag besluit inlichtingen in te winnen bij de universiteit om haar individualiteit, haar eigen onafhankelijke leven terug te winnen.

B. Titel

Drie mogelijke vertalingen voor *Talās...apnī* kwamen in aanmerking. De eerste mogelijkheid bestond eruit het reflexief voornaamwoord *apnī* te negeren en de

titel te vertalen als ‘Zoektocht’, ‘De zoektocht’ of ‘Een zoektocht’. Ik sloot deze mogelijkheid echter uit omdat indien Bedī dit bedoeld zou hebben, ze slechts zoveel als *Talās* zou geschreven hebben.

Een tweede mogelijke vertaling was ‘Haar zoektocht’ waarbij wel rekening wordt gehouden met het reflexief voornaamwoord. Maar ook deze aanvaardbare mogelijkheid schoof ik opzij precies omwille van de specifieke woordvolgorde. Waarom zou Bedī *Talās...apnī* kiezen als ze hetzelfde kan uitdrukken met *Apnī talās*? *Apnī Talās* zou overigens de aanneembare woordvolgorde zijn, vermits het reflexief voornaamwoord in het Hindī wordt geplaatst vóór het woord waarbij het hoort. Deze woordvolgorde, waarbij het voornaamwoord dus achter het substantief staat en bovendien gescheiden wordt door drie puntjes, moet dus een specifieke betekenis hebben.

Het kortverhaal representeert de geestelijke zoektocht van een vrouw die het gevoel heeft dat ze haar leven (i.e. carrière) opgaf ten koste van haar echtgenoot en kinderen en haar op die manier alle kansen op zelfontplooiing ontnomen werden. Ze beseft dat Indiase vrouwen hun carrière moeten opgeven door in het huwelijksbootje te stappen maar dat dit bij de mannen niet het geval is. Ik denk dat Bedī deze specifieke woordvolgorde hanteerde om te benadrukken dat het nu Dhīrā’s beurt is om *haar* zoektocht in de buitenwereld aan te vangen. De zoektocht vindt zowel plaats in het verleden als het heden waarbij naar aanleidingen en oorzaken voor haar huidige situatie gezocht worden. De zoektocht speelt zich enkel in de geest af maar het uiteindelijke resultaat ervan zal de realiteit echter wel beïnvloeden. De nadruk wordt hierbij dus gelegd op *apnī*, de hare, omdat Samīr reeds de zijne (i.e. zoektocht) volbracht heeft. De drie puntjes en de plaats van het reflexief voornaamwoord benadrukken nog maar eens dat dit verhaal en bijgevolg de zoektocht om de vrouw draait en niet om de man.

C. Vertelperspectief

Het kortverhaal neemt aanvang met een auctorieel vertelperspectief waarin vluchtig een schets van de twee hoofdpersonages, de tijd, de ruimte en algemene situatie gemaakt wordt.

Het vervolg wordt ons aan de hand van Dhīrā’s gedachtestroom aangereikt. Via haar *stream of consciousness* komen we als het ware haar volledige levensverloop

(in een niet-chronologische volgorde) te weten. Dhīrā springt hierbij vaak van de hak op de tak waardoor het gevoel van verscheurdheid, ontworteling en verwarring (in haar geest) alleen maar verstrekt wordt. In deze gedachtestroom blijft het hoofdpersoonage over zichzelf echter wel spreken in de derde persoon waardoor de indruk gewekt wordt dat gans het verhaal met een auctorieel vertelperspectief geschreven werd. Toch moet er vastgesteld worden dat we hier een combinatie van beide krijgen omdat die alinea's die in de derde persoon geschreven werden, nog steeds deel uitmaken van Dhīrā's hersenspinsels.

In het slot wordt dan weer integraal het auctorieel vertelperspectief (met een kort dialogetje) gebruikt. Deze overgang naar het auctorieel vertelperspectief werd misschien wel aangewend om Dhīrā's gepieker en gevoel van twijfel waarmee de gehele tekst doordrenkt is, opzij te schuiven en de vastberadenheid van haar besluit weer te geven.

D. Personages

Dhīrā is het vrouwelijk hoofdpersoonage waarmee we in dit kortverhaal te maken krijgen. Ze is tevens het enige personage dat op de voorgrond treedt en we bijgevolg echt leren kennen. Vermits ons een blik in haar geest gegund is zijn haar frustraties en berouw gemakkelijk te vatten.

Vooraleer ze trouwde, was Dhīrā een ambitieuze jonge vrouw die studeerde, prachtige resultaten behaalde en vervolgens zelf achter de kathedraal kwam te staan. Trouwen had haar nooit aangetrokken tot ze Samīr leerde kennen. Deze veroverde haar hart en zonder meer zette ze haar carrière voor hem en hun toekomstige familie opzij. Na meer dan dertien jaar de verzorgende rol van moeder en echtgenote vervuld te hebben, heeft ze nu het gevoel - de kinderen zijn ondertussen ook al wat ouder - dat ze in al die jaren steeds voor anderen gezorgd heeft en zo zichzelf uit het oog verloren is. Ook al heeft ze geen spijt van de keuze die ze eertijds maakte en blijft ze geluk vinden in die kleine, onbeduidende huishoudelijke klusjes; toch vraagt ze zich gefrustreerd af waarom haar meisjesnaam (*Ms. Dhīrā Bāgcī*), een metafoor voor haar persoonlijkheid, door zich een nieuwe naam (*Mrs. Dhīrā Bainarjī*) aan te meten, helemaal begraven werd (p.25, § 2). En bovenal waarom dit bij Samīr niet zo verlopen was? Ze denkt hierbij terug aan haar moeder die hetzelfde lot toebedeeld werd. Vrouwen in India worden dan ook opgevoed om zichzelf in relatie tot anderen

te verstaan. Een vrouw haar rol in de maatschappij wordt gedefinieerd als een dochter, een schoondochter, een echtgenote en een moeder; ze mag geen individuele behoeftes hebben. Maar nu Dhīrā niet meer in India woont en in aanraking komt met het individualistische gedachtegoed van Amerika, wil ze ‘iets’ meer. Zoals reeds vermeld, besluit Dhīrā uiteindelijk toch een andere weg in te slaan waardoor haar sterk individualistische persoonlijkheid van vroeger weer boven komt drijven.

Samīr leren we slechts via een uiterst subjectieve weg, namelijk Dhīrā’s hersenspinsels, kennen. Hij stelt geen enkele handeling. Wat voor werk hij precies doet wordt niet helmaal duidelijk, maar hij moet één of andere diplomatieke functie vervullen. De familie verhuisde dan ook al verscheidene keren van het ene naar het andere werelddeel. Zijn werk primeert op het gezinsleven. Hij komt ’s avonds laat thuis van zijn vergaderingen om de volgende ochtend vroeg naar zijn werk te vertrekken. Hij schenkt nauwelijks aandacht aan zijn twee kinderen. Ook al heeft hij Dhīrā nooit iets in de weg gelegd, toch gaat hij ervan uit dat de belangrijkste taak van een vrouw de zorg voor het gezin inhoudt. Zo lacht hij met de levensvisie van Ellen, Dhīrā’s Amerikaanse vriendin, en proclameert: “Als een vrouw liefde geeft, dan krijgt ze ook liefde. Als een Amerikaanse vrouw haar individualiteit benadrukt dan doet ze enkel iets voor zichzelf. Waar is haar centrale plaats in de familie gebleven zoals dat traditioneel was als moeder of echtgenote...” (p. 26, § 1, r. 1-4).

E. Tijd en Ruimte

Het verhaal begint *in media res*. Het is twee uur ’s nachts. Dhīrā begint te piekeren, m.a.w haar gedachtestroom neemt aanvang en houdt enkele uren later, wanneer ze in slaap valt, weer op. In de volgende scène is de ochtend aangebroken waarmee het verhaal beëindigd wordt.

We kunnen dus stellen dat de vertelde tijd in het verhaal minder dan twaalf uur in beslag neemt. Aan de hand van *flashbacks* echter komen we gans Dhīrā’s levensverhaal te weten en wordt er soms tot dertien jaar teruggekeerd in de tijd. Deze *flashbacks* zijn noodzakelijk om Dhīrā’s frustraties ten opzichte van haar huidige situatie te begrijpen. Vroeger had ze immers haar eigen leven geleid en had ze iets betekend. Ze had gestudeerd, een grootste onderscheiding behaald en uiteindelijk zelf les gegeven. Nu schiet er van deze onafhankelijke Dhīrā niets meer over en is er enkel

nog het moedertje dat niet weet wat ze zonder haar huishouden en familie zou moeten aanvangen.

De ruimte waarin het verhaal zich afspeelt moet de slaapkamer zijn. Breder bekeken bevindt Dhīrā zich in een vreemde omgeving, namelijk die van het onbekende New York. De ruimte vormt in dit verhaal - net zoals in Bedī's andere verhalen - een belangrijk component. Het is de onbekende, onvertrouwde omgeving van een land waarin men zich niet thuis voelt die alsmede bijdraagt tot het gevoel van ontwrichting. Hierbij komt nog eens dat Dhīrā zichzelf nog nooit de kans gaf kennis te maken met haar nieuwe wereld, juist omdat ze zich zo vastklampt aan haar familie en huishouden.

Er wordt een groot contrast gecreëerd tussen de vertrouwde sfeer van haar appartement en de grote, onbekende buitenwereld. Ondanks het feit dat ze reeds op veel verschillende plaatsen in de wereld woonde, beseft ze maar al te goed dat ze geen van die plaatsen ooit echt verkend heeft. Het is in die verre steden dat ze zich steeds binnen in haar appartement dat ze tot in de puntjes verzorgt, blijft opsluiten. Zo wordt er geschreven: "Dhīrā was trots op haar keizerrijk. Het eten voor haar kinderen op tijd, het wassen, het in slaap zingen, de aandacht voor het ontbijt van haar echtgenoot, het eten en de kleren – al deze klusjes namen elke minuut van haar dag in. Als er temidden van al deze dingen [al iets] binnen- of buitenlands was, dan was dat echter beperkt tot de omsloten ruimte van haar huis. Ze bleef zichzelf maar troosten met het feit dat ze Tokio had gezien, ze drie jaar in Parijs had gewoond en ze nu in New York was, maar wat beleefde ze eigenlijk buitenshuis?" (p.23, §2, r. 18-23).

De ruimte binnenshuis draagt evenzeer mee tot Dhīrā's gevoel van beklemdheid. Het feit dat ze haast nooit buiten komt zorgt ervoor dat ze dol draait in haar dagelijkse routine van kuisen, koken, etc. Een gevoel van bevrijding overvalt haar dan ook wanneer ze met haar besluit om opnieuw te gaan studeren de straat op stapt. "Toen Dhīrā een voet buiten zette, leek het vandaag de eerste keer dat ze buitenshuis kwam." (p. 27, § 1, r. 5).

F. Parallellen met de auteur

Ook al wijkt dit verhaal over Dhīrā in vele opzichten af van Bedī's leven, toch zijn er enkele parallellen. Ten eerste was Susham Bedī een uitstekende student en is ze na het voltooien van haar studie dadelijk beginnen lesgeven (~ Dhīrā). Op het moment dat haar carrière enerzijds als docent en anderzijds als actrice in de lift zat is

ze in het huwelijk getreden met Rahul Bedī. Dit huwelijk was gebaseerd op liefde (~ Dhīrā) en werd niet - zoals bij twee van haar zussen - door haar ouders geregeld. Haar vader had eerder zijn twee oudste dochters uitgehuwelijkt en tegen de tijd dat het Bedī's beurt was had hij de ongunstige gevolgen van dergelijke regelingen ingezien. Tevens had haar vader (~ Dhīrā) haar steeds gestimuleerd om te studeren en goede resultaten te behalen.

Ondanks het feit dat Bedī in 1969 trouwde en in 1970 beviel van haar zoon Varun, is ze blijven verder werken aan de *Delhi University*. Toch heeft ze in 1972 uit vrije wil besloten haar academische carrière opzij te zetten en zich te wijden aan haar man en zoon. Ze reist Rahul achterna - net zoals Dhīrā haar echtgenoot getrouw naar alle uithoeken van de wereld volgt - eerst naar de theeplantages, later naar Brussel en tenslotte naar New York City.

In tegenstelling tot Dhīrā is Bedī zich al die tijd wel blijven bezig houden met haar doctoraat, schrijven en andere werkzaamheden (cf. I.1.), maar voelde zich sporadisch ook wel belemmerd door de zorg voor haar familie. In Brussel was ze heel eenzaam (cf. II.5. *Jamī barf kā kavac*) omdat haar echtgenoot veel werkte. Niettemin prijst ze zich zeer gelukkig dat ze zoveel van de wereld zag en benadrukt ze steeds dat ze nooit zoveel uit haar leven had kunnen halen indien ze in India was gebleven.

Op het moment dat de zorg voor haar kinderen minder tijdrovend werd (omdat Varun reeds 15 en Purva 11 jaar was) is Bedī in 1985 opnieuw beginnen doceren. Dit voorval loopt dan helemaal gelijk met Dhīrā's beslissing aan het einde van het verhaal.

II.4.2. Vertaling

Een zoektocht...de hare

Nog één keer draaide Dhīrā zich om naar de rechterkant van het bed alsof ze in deze houding misschien wel de slaap zou vatten¹, maar opnieuw begon haar geest op volle toeren te razen². Al liggende strekte ze haar hand uit, schoof ze het gordijn opzij van voor het raam en keek in de schijn van de straatverlichting³ naar het horloge rond haar pols⁴ – het was tien voor twee! Geïrriteerd trok ze aan het stuk gordijn in haar hand⁵, terwijl ze kokend tegen zich zelf zei: ‘Om twee uur is zijn⁶ vergadering van de *General assembly* nog niet gedaan.’ En opnieuw deed ze een poging om in te slapen. De voorbije twee weken waren precies zo verlopen; telkens Samīr naar een sessie van de *General assembly* ging, kwam hij pas om middernacht of zelfs later thuis. Zelfs als er geen sessie was, ook dan was er meestal wel het één of het ander te doen. Als Samīr dan eens vroeg thuiskwam, dan nog, na zich opgefrist te hebben, ging hij gewoonlijk zitten lezen – hij zou toch op zijn minst⁷ eens tien à twintig minuutjes met Anuj en Saurabh kunnen spelen...maar nadat zij zich echter gewassen hebben moeten ze gaan slapen⁸.

Dhīrā ging met een ruk rechtop zitten. Ze zocht met haar hand naar het knopje van de lamp, stak het licht aan, haalde de *Newsweek* uit een lade en begon de pagina’s om te slaan. Haar brein bleef maar doorrazen. Wat was er toch gebeurd met haar...als Samīr niet thuis bleef, dan sliep ze niet goed, kookte ze niet lekker, ging ze nergens alleen naar toe⁹. Waarom eigenlijk? Is ze dan geen persoon op zichzelf gebleven die het op haar eentje zou kunnen redden? Ze zou haar leven toch naar eigen wil kunnen beheren? Maar dit was vandaag de

---

¹ कि शायद इस ‘पोज’ में नींद आ जाये: alsof in deze houding de slaap misschien wel zou komen.

² उलझनों में भटकने लगा: begon rond te dolen in haar kronkels.

³ सड़क पर जलती रोशनीयों के प्रकाश में: in het licht van de brandende lampen straat.

⁴ कलाई पर बंधी घड़ी पर वक्त देखा: keek ze naar de tijd op het uurwerk gebonden rond haar pols.

⁵ हथ में लिया परदे का हिस्सा झटकते हुए: trekkende aan het stuk van gordijn genomen in haar hand.

⁶ इनकी: In de Hindī-tekst wordt de respectpluralis gebuikt om naar Dhīrā’s echtgenoot te verwijzen.

⁷ ज्यादा-से-ज्यादा: op zijn meest.

⁸ सोने का वक्त आ जाता है: is de tijd gekomen om te slapen.

⁹ समीर घर नहीं रहते तो न ठीक से सोया जाता है, न सही ढंग से खाना पकता है, न अकेले कहीं आया-जाया है: als Samīr niet thuis blijft dan wordt er niet goed geslapen, is het eten niet op de juiste manier bereid, wordt er nergens alleen naar toe gegaan.

vraag niet, ze voelde zich al een hele tijd¹⁰ benauwd. Toen Samīr drie jaar geleden naar Delhi overgeplaatst was¹¹ en Dhīrā terug in haar oude vertrouwde omgeving aangekomen was, was ze plots¹² onrustig geworden om opnieuw ‘zichzelf’ te worden, ze was herbegonnen met haar ambitie van een eigen ‘carrière’, een ongebonden ‘persoonlijkheid’, na te streven. De kinderen waren toen ook al wat ouder aan het worden. Al sinds haar kindertijd had ze de wens gekoesterd om iets van zichzelf te maken, om iets te bereiken. Toen ze aan de universiteit studeerde, had ze besloten¹³ dat ze professor zou worden. Haar vader had haar zo aangemoedigd! Haar vader wou zijn dochter echter ook op haar eigen benen zien staan¹⁴. Hij was zo gelukkig toen ze voor haar *M.A.* een grootste onderscheiding behaald had. Datzelfde jaar was ze aangesteld als lesgever aan het *Daultarām College*. Op dat moment was ze niet in staat geweest om zichzelf volkomen¹⁵ als een senior docent, een professor en een geïstitutionaliseerd ‘intellectueel’ voor te stellen. Het lesgeven was haar uitstekend afgegaan– de carrière die ze gekozen had voor zichzelf was zo betekenisvol, zo bevredigend!

Aangekomen in Delhi, was Dhīrā plots opnieuw onrustig geworden – voor deze verscheurde ‘Dhīrā’. Ze zou opnieuw lesgeven aan de universiteit. Er was een plaats vrijgekomen op een universiteit. Dhīrā had haar curriculum vitae ingestuurd. Ze was uitgenodigd voor een interview op grond van het feit dat ze grootste onderscheiding behaald had en twee jaar les gegeven had aan het *Daultarām*, maar ze hadden haar zo geschokkeerd op dat interview¹⁶! Hoeveel kennis had ze niet reeds mislopen in deze wereld van de ongelooflijk snel toenemende kennis¹⁷! Was ze in die tien jaar van haar huwelijk [dan niet] verroest? Ze vond juist dat ze ‘gegroeid’ was. Samen met haar echtgenoot, een officier in de vreemdelingendienst¹⁸, had ze al die verre¹⁹ landen bezocht. Het terrein van haar kennis had

---

¹⁰ अर्सा = अरसा: period, duration, interval (PARIKH, S.S., PLUKKER, D.F., 1996, p. 45a).

¹¹ समीर का तबादला दिल्ली हुआ था: de overplaatsing van Samīr naar Delhi had plaatsgevonden.

¹² बेचैन हो उठी थी: stam + उठना: onverwacht karakter van de gebeurtenis wordt benadrukt (EVERAERT, C., 2001, p.56).

¹³ उसने अपने बारे में यह निर्णय लिया था कि: had ze dit besloten in verband met zichzelf dat.

¹⁴ पापा भी तो कि अपनी बेटी को अपने पैरों पर खड़ा देखना चाहते थे: vader wou zijn dochter ook op haar voeten zien staan.

¹⁵ फूली: Engels: fully.

¹⁶ कितना बड़ा शॉक लगा था: wat voor een grote shock had ze gekregen.

¹⁷ कितना कट चुकी थी वह तेज रफ़्तार से बढ़ती ज्ञान की इस दुनिया में !: Hoeveel had ze reeds vermeden, in deze wereld van de met grote snelheid groeiende kennis!

¹⁸ फारिन सर्विस: (Engels) foreign service.

zich uitgebreid. Maar werd ze echt zo bekeken? Was het verschil tussen ‘*Ms. Dhīrā Bāgcī*’ en ‘*Mrs. Dhīrā Bainarjī*’ dan niet zichtbaar²⁰? De *Mrs. Bainarjī* die aandachtig zou kijken naar een schilderij opgehangen aan de wand in een museum en waarvan de ogen dan plots zouden terugkeren naar een wiebelende Saurabh in zijn kinderwagen. Als hij na een tijdje nog meer zou beginnen spartelen, dan zou die Dhīrā Bainarjī [tegen zichzelf] zeggen²¹: ‘Kom, sla er gauw een blik op en ga naar buiten want anders zal Saurabh beginnen huilen.’ Op zo’n moment maken de ogen die schitteren uit leergierigheid, van de professor op het *Daultarām College, Ms. Dhīrā Bāgcī*, reeds deel uit van één of ander vergeten verleden. Ze herinnerde zich dit haast zelf niet²². Nu was ze slechts nog ‘*Mrs. Bainarjī*’ waarvan het appartement blinkt als een spiegel. Alles was er perfect in orde. Ze had het [appartement] met een enorm kunstzinnige smaak ingericht. Elk meubelstuk²³ in de zitkamer reflecteerde haar persoonlijkheid²⁴ door een contrast van kleuren tussen de gordijnen²⁵, de sofa en het tapijt. In de keuken [geurden] de kruiden. De borden waren uitgestald op planken. De witte marmeren²⁶, proper glinsterende tegels. Dhīrā was trots op haar keizerrijk. Het eten voor haar kinderen op tijd, het wassen [en plassen], het in slaap zingen, de aandacht voor het ontbijt van haar echtgenoot, het eten en de kleren – al deze klusjes namen elke minuut van haar dag in²⁷. Als er temidden van al deze dingen²⁸ [al iets] binnen- of buitenlands was, dan was dat echter beperkt tot de omsloten ruimte van haar huis. Ze bleef zichzelf maar troosten²⁹ [met het feit] dat ze Tokio had gezien, ze drie jaar in Parijs had gewoond en ze nu in New York was, maar wat beleefde ze eigenlijk buitenshuis? Waren dit dan de cocktails van de diplomaten waarvan men zelfs de façades van de gezichten niet leerde kennen of waarvan de

¹⁹ नया: strange (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 544b): vreemde landen.

²⁰ क्या फर्क नहीं था ‘मिस धीरा बागची’ और ‘मिसेज धीरा बैनरजी’ के देखने में?: was er geen verschil tussen het kijken naar ‘*Ms. Dhīrā Bāgcī*’ en ‘*Mrs. Dhīrā Bainarjī*’?

²¹ वह कुछ देर में और भी हाथ-पैर मारने लगता और धीरा बैनरजी कहतीं na een tijdje zou hij nog meer beginnen spartelen en Dhīrā Bainarjī zou [dan] zeggen.

²² जिनकी याद उसे खुद भी नहीं रही थी: de herinnering hiervan, deze was niet bij haar gebleven.

²³ उपकरण: instrument, apparatus, protection, equipment, utensils, materials (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 126a).

²⁴ हर उपकरण अपने खास होने का बखान करता हुआ: elk meubelstuk was geëxposeerd naar haar persoonlijk zijn.

²⁵ पर्दे: gordijn: In de Hindī-tekst grammaticaal singularis.

²⁶ संगमरमरी: white and gracious like marble (CHATURVEDI, M., TIWARI, B.N., 2000 758a).

²⁷ ये सब काम उसके वक्त का हर हिस्सा भरा-पूरा रखते थे: al deze klusjes namen elk deel van haar tijd helemaal in.

²⁸ इस सब में: onder dit alles.

²⁹ खुश करना: to please, to amuse; to gratify (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 242a).

nachten werden doorgebracht in ritjes met de auto tussen verschillende Europese steden en in hotels of samen met Indiase vrienden, waarin het overgrote deel van de tijd gespendeerd werd aan het klaarmaken van de melkflesjes voor de kinderen of aan het verversen van hun luiers of met het zich alsmaar omdraaien³⁰ naar de kinderen gezeten op de achterbank waarvan de blik gericht is op de voorbijrazende voertuigen buiten, met een allesoverheersende³¹ angst dat de deuren van het snelrijdende voertuig wel eens zouden kunnen opengaan. Als ze zou vrijgesteld worden van de zorg voor de kinderen, dan zou de wens om liefde en vriendschap met Samīr uit te wisselen³² in vervulling kunnen gaan.

Het was waar dat Dhīrā gelukkig was met dit huishouden³³. Dat kon ze niet ontkennen. Het lesgeven aan het college was ook zo'n routine geworden. Na precies anderhalf jaar werken was ze beginnen dromen van haar 'eigen huis'. Wat had zij niet verwezenlijkt dat Samīr wel had gedaan³⁴! Ze had zelf tegen haar vader gezegd: 'Papa, nu ben ik klaar voor een huwelijk.' Haar moeder was verwonderd geweest. Tot dan toe had ze steeds gezegd dat ze niet moest trouwen...carrière maken: dat was belangrijk. Nu? Ja, toen had ze geen enkele angst of schrik³⁵ meer gehad voor een huwelijk³⁶. Het huwelijk had toen Samīr betekend. In haar verbeelding was bij Samīr [zijn] zo fantastisch! Ze had zelfs niet het minste verdriet gehad³⁷ toen ze haar ontslagbrief had ingediend bij het college. Zowel haar hart als geest waren vervuld geweest met aromatische fantasieën over een rooskleurige³⁸ toekomst. Ze had die geuren³⁹ en kleuren dan ook beleefd! Ze had zo geleefd! Een echtgenoot, een huis, kinderen – dit precies was alles wat ze had⁴⁰. Ze bleef toch zo'n geluk en voldoening halen uit al deze zeer kleine klusjes. Het bereiden van Samīrs lievelingseten⁴¹

---

³⁰ पलट-पलटकर देखना: het kijken zich alsmaar omdraaiende.

³¹ मन से कभी न हटने वाला डर: angst die nooit wegtrekt uit de geest.

³² समीर के साथ खेह-सुख के आदान-प्रदान की चाह: de wens van het geven en nemen van liefde en comfort met Samīr.

³³ कि गृहस्थी का भी धीरा के लिए एक अपना सुख था: in dit huishouden een eigen geluk was voor Dhīrā.

³⁴ समीर को पाकर क्या नहीं पा लिया था उसने?: Wat had ze niet gekund nadat Samīr het had gekund?.

³⁵ हव्वा: bugbear; hobgoblin (HAQ, A., 1993, p. 824b).

³⁶ हां, अब [उसे] शादी [को] कोई खौफ या हव्वा नहीं था। Ja, nu had ze geen enkele angst of schrik voor een huwelijk.

³⁷ उसे जरा भी दुख नहीं था: ze was zelfs geen beetje verdrietig geweest.

³⁸ रंगीन-सुनहरा: goudkleurig.

³⁹ खुशबू: geur: In de Hindī-tekst grammaticaal singularis.

⁴⁰ सर्वस्व: the whole of one's possessions, the whole substance or essence (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 994a).

⁴¹ समीर के लिए उसकी पसंद का खाना अपने हाथों से बनाना या: het bereiden van zijn lievelingseten voor Samīr of.

of het hem voorzetten van verse *capātī's*⁴² die ze met haar eigen handen had klaargemaakt⁴³. De kinderen houden van de schotels van moeders hand⁴⁴. Dhīrā bleef ervan genieten om de lievelingsgerechten van haar man en kinderen klaar te maken; of om het huis op te blinken en te decoreren, of om de knopen aan Samīr hemden te naaien of om de gescheurde zakken aan de vesten te herstellen⁴⁵! Zelfs zo dat ze er niet voor te vinden was geweest om bedienden te houden omdat het werk dat door hen gedaan werd, gewoonlijk niet gebeurde met dezelfde toewijding⁴⁶ als die van Dhīrā.

Precies op die manier waren dertien jaar voorbijgegaan. Maar waarom bleef ze tegenwoordig geen plezier en geluk meer putten uit die zaken die dat voorheen wel verschaft hadden⁴⁷? Waarom wordt ze nu gewoonlijk zo onrustig en wrevelig als ze op Samīr aan het wachten is? Vroeger had ze met veel plezier gewacht. Als ze dan soms haar beklag doet, dan kust Samīr haar, terwijl hij over haar voorhoofd streelt; alsof het wachten beloond wordt⁴⁸! Als ze kwaad wordt, dan blijft hij het verdragen. Omdat het voor Samīr toch geen enkel verschil uitmaakt of er nu op hem gewacht wordt of niet! Dan zegt hij⁴⁹: ‘Als ik dan eens op tijd kom, dan heb jij toch de gewoonte om na het eten te gaan slapen. *Be sensible!*’ Dan heeft Dhīrā het gevoel alsof de klusjes, die zij als zo belangrijk beschouwt, nu totaal nutteloos worden. Als het toch geen verschil uitmaakt voor iemand of je wacht of niet! De kinderen keren terug van school, ze zet hen een snack voor en [vervolgens] gaan ze beneden spelen. Of mama nu thuis is of hen een snackje geeft, dat is totaal onbelangrijk⁵⁰, het is toch ‘routine’. Het is nu eenmaal de keten van de routine van Dhīrā, Samīr, Saurabh en Anuj, het is er,

---

⁴² चपाती: a thin cake of unleavened bread (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 302a).

⁴³ अपने हाथों ताजी चपाती तैयार करके खिलाना: verse *capātī's*, na ze met haar eigen handen te hebben klaargemaakt, te eten geven.

⁴⁴ बच्चों को भी मम्मी के हाथ की बनी डिशेज पसंद हैं: de kinderen houden van de schotels die gemaakt worden met de handen van mama.

⁴⁵ सिलना to be sewn (*Id.* p. 1017b).

⁴⁶ स्तर (Engels) stir: beweging, beroering, opwinding, drukte, sensatie (TEN BRUGGENCATE, K., BROERS, A., 1956, p. 767b).

⁴⁷ लेकिन जिन बातों में वह सुख और खुशी ढंढती-पाती रही, आज वैसा क्यों नहीं?: maar in die zaken waarin ze plezier en geluk gevonden had, waarom [was] dat vandaag zo niet [meer]?

⁴⁸ अर्थमय = अर्थ: purpose, motive, advantage, profit, wealth (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 56b) + -मय (suffix): consisting of (*Id.* p. 791b): मानो इंतज़ार अर्थमय हि जाता: alsof het wachten uit een voordeel bestaat.

⁴⁹ वे तो यही कहते हैं: hij zegt dit: opnieuw respectpluralis.

⁵⁰ मम्मी का घर में होना या उन्हें नाशता देना कोई ‘खास’ बात नहीं: het thuis zijn van mama of het hen geven van een snack is helemaal geen belangrijke zaak.

waardoor de aanwezigheid ervan als vanzelfsprekend aangenomen wordt⁵¹. Maar Dhīrā is zelf ook gewend aan dit ‘systeem’. Als ze zich eruit zou terugtrekken, waar zou ze dan nog staan? Dit huis, deze sofa, die kinderen, de ganse inrichting van de living, precies dit alles geeft betekenis aan haar bestaan. Wat houdt haar bestaan buiten dit nog in?

Dhīrā was verward! Betekende dat indien de met zelfvertrouwen stralende, actieve professor van dertien jaar geleden haar huishouden zou verliezen, zij niets meer zou betekenen⁵²? Hoe zou ze worden, als die onafhankelijke en zelfvertrouwde⁵³ Dhīrā van dertien jaar geleden zou gescheiden worden van haar Samīr? Dat wilde zeggen dat tot op heden haar liefde voor Samīr of de affectie voor haar kinderen niet verwaterd was - ze was ervan doordrenkt! Nu is ze nutteloos en waardeloos geworden. Nu heeft de zwakke afhankelijke Dhīrā niets meer te bieden⁵⁴ aan Samīr of aan haar kinderen. Op de barre grond van haar binnenste was er helemaal niets aan het bloeien.

Het beeld van haar moeder danste plots voor haar ogen. Ze had haar moeder immers nooit als een individu beschouwd⁵⁵. Haar moeder was altijd op de achtergrond gebleven. Terwijl de kinderen opgroeiden en terwijl haar vader gepromoveerd werd⁵⁶, was haar moeder nooit op de voorgrond verschenen⁵⁷...ook zij vormt slechts een achtergrond voor Samīr, Saurabh en Anuj, waarover nu en dan eens een sluier kan getrokken worden! Plotseling rilde Dhīrā. Dhīrā die zich zo vastklampt aan de affectie voor haar echtgenoot en kinderen, was blijkbaar vergeten dat er ook een zekere verplichting ten opzichte van zichzelf bestaat. Er is ook een zekere behoefte aan een eigen⁵⁸ ‘individualiteit’. Wat had Ellen precies gezegd: “Waarom doen jullie Indiase vrouwen zoveel water bij de wijn om een huishouden te runnen⁵⁹? Waarom denken jullie dat een echtgenoot, een huis, kinderen alles is, dat er

---

⁵¹ इसलिए उसका होना ‘ग्राटेड’ है: daarom is het zijn van dat vanzelfsprekend.

⁵² यानी आत्मविश्वास से भरी-पूरी छरहरी तेरह साल पहले वाली लेकर इस घर से काट दी जाये तो वह कुछ भी नहीं: wat betekent dat indien de met zelfvertrouwen stralende, actieve Dhīrā uit het huis gezet zou worden, dan niets meer zou zijn.

⁵³ आत्मविश्वास्त = [आत्मा] विश्वसनीय: confidential, confidant (CHATURVEDI, M., TIWARI, B.N., 2000, p. 717b).

⁵⁴ कुछ दे नहीं सकता: nu kan ze niets [meer] geven aan.

⁵⁵ ‘व्यक्ति’ रूप में लिया ही: in haar ‘individuele’ gedaante genomen.

⁵⁶ पापा ओहदे चढ़ते रहे: opklom [in] zijn positie.

⁵⁷ कभी सामने नहीं आयीं: naar voor gekomen.

⁵⁸ उसके भीतरी

⁵⁹ ‘तुम हिन्दुस्तानी औरतें इतना ‘कंप्रोमाइज’ क्यों करती हो एक ‘घर’ को बनाये रखने के लिए ?’: “Waarom maken jullie Indiase vrouwen zoveel compromissen om een huis in te richten?”

daarnaast niets anders is? Dat een vrouw op jullie weegschaal⁶⁰ niet evenwaardig is⁶¹!” Juist! Is Dhīrā evenwaardig? Als ze een label van *Mrs. Bainarjī* opgeplakt zou krijgen, wat is Dhīrā dan? En waarom zou het Dhīrā overkomen; Rītā, Nītā, Āśimā – al haar vriendinnen – [respectievelijk] omgevormd tot *Mrs. Varmā*, *Mrs. Lūthrā* of *Mrs. Pāl*, waar moesten ze naar toe! Ieder is ook erg vertrouwd met elk hun eigen bestaan. Alles wat ooit waardevol was, wordt tot een haast vergeten geschiedenis gemaakt. Terwijl ze haast geen vertrouwen in een eigen leven⁶² hebben, herhalen ze steeds⁶³: ‘Ik was ook zo en zo, of die was ook...’ Steeds opnieuw ziet ze af van dit allemaal te zeggen; omdat ook dit ‘zeggen’ zeer betekenisloos overkomt alsof ze tegen zichzelf aan het liegen zou zijn.

Ellen had haar gezegd dat ze in New York iets moest ondernemen⁶⁴. Maar welk talent was er in haar overgebleven? Alsof ze er geen vertrouwen in had⁶⁵ dat ze daadwerkelijk iets kon. Ellen had gezegd dat ze een studie kon aanvatten. Het is door een studie dat het zelfvertrouwen ontwaakt⁶⁶. Het is een zeer handig wapen in de strijd van het leven. Ellen zelf is journaliste bij de *U.N.O.*. Luisterend naar Ellens woorden wordt Dhīrā meestal enthousiast maar ergens is ze reeds zo vertrouwd met het luie, trage en comfortabele⁶⁷ huiselijk leven⁶⁸ dat ze niet de moed zou kunnen bijeenrapen dit zomaar op te geven⁶⁹ en het harde, disciplinaire leven van een studie te leiden. Ze is wel geïntrigeerd door Ellens levensvisie. Samīr behandelt haar alsof ze een geschikte leider is voor de Amerikaanse ‘*women’s lib*’ beweging⁷⁰. Samīr neemt Ellens uitspraken dan ook niet serieus⁷¹, hij zegt haar: ‘Als een vrouw liefde geeft, dan krijgt ze ook liefde. Als een Amerikaanse vrouw haar individualiteit

---

⁶⁰ तुला: fem. equality, balance, weight, the seventh sign of the zodiac (Libra), measurement (PATHAK, R.C., 1976, p.477a).

⁶¹ अपने हक में कुछ है ही नहीं: in haar recht immers niets is.

⁶² अपने होने पर विश्वास न करते हुए: haast niet gelovend in een eigen zijn.

⁶³ वे खुद ही मात्र शब्द दुहराती: ze herhalen steeds slechts die woorden tegen zichzelf.

⁶⁴ कुछ करना शुरू कर दे: moest beginnen met iets te doen.

⁶⁵ भीतर जैसे विश्वास ही उठता था: alsof het vertrouwen in [haar] binnenste niet oprees.

⁶⁶ पढ़ाई से आत्मविश्वास जागता: door een studie ontwaakt het zelfvertrouwen.

⁶⁷ आरामदायक: आराम: rest, ease, comfort, leisure (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 92a) + दायक: simplex (*Id.* p. 491b).

⁶⁸ जिस सुस्त धीमे और आरामदायक जीवन की वह आदी हो चुकी: met hetwelke luie, trage en comfortabele leven van het huis ze reeds vertrouwd is.

⁶⁹ उसे सहसा त्यागकर: na dit plots opgegeven te hebben.

⁷⁰ *women’s liberation*

⁷¹ समीर एलेन की बातों को गंभीरता से नहीं लेते: Samīr neemt Ellens uitspraken niet met diepte.

benadrukt dan doet ze enkel iets voor zichzelf. Waar is haar centrale plaats in de familie gebleven zoals dat traditioneel was als moeder of echtgenote ...'

Dhīrā had gewoonlijk Samīrs woorden beaamd⁷², maar nu leken die van Ellen niet verkeerd. Ook al had Dhīrā dan de eer van een moeder en een echtgenote gekregen, dan nog was er zoveel verloren gegaan! Een diep pijnlijk⁷³ gevoel deed Dhīrā beven van kop tot teen⁷⁴. Een naakte pijn van bedrog⁷⁵, een pijn gevuld met berouw om een verkeerde keuze in het leven. Zoveel zaken werden er vermengd in dat gevoel! Maar dat berouw! Waarom dat berouw? Neen, het is geen berouw, ze wil enkel 'nog' iets! De man trouwt toch ook, maar hij moet zijn individualiteit, zijn persoonlijkheid niet verliezen, is zo'n verlies bij de vrouw dan noodzakelijk? Waarom kon zij haar persoonlijkheid niet bewaren? Waarom wordt die uitgeroeid⁷⁶ in de ontmoeting met een man⁷⁷?

Dhīrā had het gevoel alsof er in haar binnenste op het punt stond een aardbeving plaats te vinden. Haar lichaam begon door één of andere hulpeloze machteloosheid zwak aan te voelen. Het was alsof haar handen bewegingloos werden. Ze voelde zich als een klomp vlees die ergens naartoe gerold zou worden. Zo'n hulpeloosheid, zo'n afhankelijkheid. Ze wou haar hand opheffen maar dat lukte niet; het leek wel alsof de connectie tussen haar lichaam en geest reeds verbroken was⁷⁸! Haar binnenste was aan het borrelen en ze liet zich levenloos⁷⁹ vallen op het bed. Ze wist niet wanneer ze de slaap zou vatten.

Toen ze 's ochtends wakker werd⁸⁰, had Dhīrā het gevoel alsof ze ontwaakte uit een zeer diepe slaap. Haar geest was plotseling helder, gepolijst, stralend als de zonnestralen van

---

⁷² धीरा को समीर की बात हमेशा सही लगा करती थी: de woord[en] van Samīr hadden gewoonlijk juist geleken voor Dhīrā.

⁷³ दर्दभरा = दर्द pain, oity, sympathy (*Id.* p. 482a) + भरा: full, flourishing (CHATURVEDI, M., TIWARI, B.N., 2000, p. 546).

⁷⁴ सिर से पांव तक: van kop tot voet.

⁷⁵ सब कुछ लुट जाने की नंगी पीड़ा: een naakte pijn van bedrogen te zijn in alles.

⁷⁶ विलीन = वि-: away, off disconnected (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 917a) + लीन: immersed in, dissolved, vanished, closely connected, elapsed, extinguished (*Id.* p. 896b) / vanished, disappeared, merged, absorbed, engrossed (CHATURVEDI, M., TIWARI, B.N., 2000, p. 714).

⁷⁷ किसी और की पहचान: de ontmoeting met een ander.

⁷⁸ उसे लगा, जैसे वह हाथ उठाना चाहती हो पर उठा न पा रही हो, जैसे शरीर और दिमाग का संबंध टूट चुका हो !: ze voelde zich alsof ze haar hand wou opheffen maar ze kon [hem] niet opheffen, alsof de connectie tussen haar lichaam en geest reeds verbroken was!

⁷⁹ संज्ञाशून्य = संज्ञा sense, consciousness, knowledge, mind,.. (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 964a) + शून्य: empty, void, devoid (*Id.* p. 954a).

⁸⁰ सुबह जब नींद खुली तो धीरा को लगा: toen 's ochtends de slaap openging voor Dhīrā.

die ochtend. Nadat ze opgestaan was, zette ze zeer vlug de melk en cornflakes voor de kinderen op tafel en maakte zichzelf klaar. Toen Samīr kwam ontbijten, was ze reeds klaar.

‘Waar zo vroeg in de morgen?...’ Samīr was ten eerste verbaasd om de beslissende vastberadenheid op het Dhīrā’s gezicht te zien⁸¹. Dhīrā die [de verbazing] in de ogen van Samīr onmiddellijk opmerkte, sprak: ‘Ik ga naar de universiteit om informatie in te winnen in verband met een aanvraag voor een *PhD*!’ Het was een heel kleine zaak. Er zijn zoveel mensen die studeren of die hun *PhD* behalen⁸², maar toen Dhīrā dit zei, voelde ze zich alsof ze een ‘persoonlijkheid’ in haar recht was – vrij, krachtig en ongebonden.

Samīr was van zijn stuk gebracht, maar niet ontevreden. Misschien had hij wel de wens om Dhīrā opnieuw zo⁸³ te zien, Samīr had Dhīrā er dan ook nooit van weerhouden om iets te doen. Maar naar zijn mening was het ‘huis’ belangrijker, misschien zei hij daarom wel⁸⁴: ‘Wanneer zal je terugkeren? De kinderen...’

‘Ik zal terug zijn tegen dat zij terugkomen⁸⁵. Het heeft een tijdje geduurd, ze zijn nu groot genoeg, ze moeten zelf maar voor hun werk zorgen. Als ik het altijd doe dan leren ze helemaal niets.’ Samīr had soms tegen haar gezegd: ‘Dhīrā, je bent de kinderen veel te afhankelijk aan het maken, laat hen hun eigen werk doen.’ Hiertegen had Dhīrā steeds geprotesteerd, maar vandaag...

Samīr zei enkel nog: ‘Kom, ik zal je afzetten.’

‘Neen, Samīr! Ik zal met de metro gaan, op mijn eigen.’

Toen Dhīrā een voet buiten zette, leek het vandaag de eerste keer dat ze buitenshuis kwam.

---

⁸¹ धीरा के चेहरे पर छपी निर्णयात्मक दृढ़ता समीर को बहुत नयी-सी हैरान कर देने वाली लगी: Samīr was ten eerste verbaasd om de beslissende vastberadenheid geplakt op het gezicht van Dhīrā te zien.

⁸² बहुत से लोग पढ़ते हैं, I पी-एच. डी. करते हैं: mensen studeren met velen of doen hun *PhD*.

⁸³ इस रूप में: in die gedaante.

⁸⁴ शायद इसी से कहा: Vermits na शायद een conjunctief moet volgen, zouden we hier कहे verwachten. Bedī benadrukte echter dat deze vorm niet als conjunctief (i.e. ‘zou zeggen’) moet vertaald worden, maar als *simple past perfect*. >> शायद इसी [वजह] से कहा [BEDĪ, S., schriftelijke overeenkomst, 03/04/2003].

⁸⁵ उनके आने तक लौट ही: op het moment van hun terugkomen.

II.5. Een harnas van ijs (*Jamī barf kā kavac*)

II.5.1. Bespreking

A. Inhoud

Dit kortverhaal onderzoekt - net zoals *Talās...apnī* - de rol van de Indiase vrouw in het huwelijk. Toch zijn de culturele gevolgen in dit verhaal complexer, want het draait hier om een huwelijk tussen personen met een verschillende culturele achtergrond.

Tien jaar geleden ontmoette de Indiase vrouw, Anīṣā, in New Delhi de Belg Jean-Mi (afkorting voor Jean-Michel) en werd verliefd op hem. Ondanks het feit dat haar vader haar gewaarschuwd had met de woorden: “Er is een grote discrepantie met onze waarden, ideeën en eeuwenoude manier van leven, als je hierna verdergaat zullen minieme zaken de oorzaak van twistpunten worden, op dit moment verkeer je in een romantische wereld, maar onthoud dat wanneer de romantiek ophoudt pas dan het [échte] leven begint” (p.11, § 1, r. 4-7); had ze de juistheid achter die wijze woorden niet ingezien en liet ze, na met Jean-Mi te trouwen, India achter zich.

In Brussel woont ze nu al langer dan tien jaar, heeft ze twee kinderen maar voelt ze zich eenzamer dan ooit tevoren. Vanaf de eerste maal dat ze voet op Belgische bodem zette, was Anīṣā, van inborst een zeer vrolijk en open meisje, met stomheid geslagen over de geslotenheid van de mensen rondom haar. Niet in staat om zich aan te passen aan het kabaal, de troosteloze omgeving van het appartementenblok en de ijzige bewoners van de stad, wordt ze geplaagd door hinderende pijnen in haar oren en komt ze in een spiraal van depressies terecht. Jean-Mi heeft weinig aandacht voor haar problemen en verwijst haar door naar dokters. Deze schrijven haar steeds opnieuw medicijnen voor waarvan ze alleen lamlendiger wordt.

In tegenstelling tot Dhīrā in het kortverhaal *Talās...apnī*, wint Anīṣā de strijd tegen de vreemde cultuur niet en ervaart ze een spirituele en culturele dood “Het lijkt dat zich binnen in haar gevormd heeft begint een stank af te geven” (p.13, § 1, r. 5-6). Ze geeft zich over aan de onderdrukking van haar koude omgeving.

B. Titel

*Jamī barf kā kavac*¹ betekent letterlijk ‘Een harnas van bevroren ijs/sneeuw’. Nu vermits ijs meestal wel bevroren is of laat ons zeggen dat ijs koud is (want dit is per slot van rekening wat Bedī met *jamī* wilde uitdrukken), vond ik ‘Een harnas van ijs’ beter klinken.

De titel gaat terug op het feit dat Aniṣā zich langzamerhand zoals de ijzige bewoners van Brussel is gaan gedragen. Aniṣā onderkent in hen een zekere angst om zich open te stellen. Ieder leidt zijn eigen leven en laat de anderen met rust. Aniṣā heeft in die tien jaar dan ook nog geen enkele vriendin gemaakt. Ze veracht “Die versteende gezichten met hun geforceerde lachjes” (p.10, § 1, r. 2-3). Ze begrijpt de houding van deze mensen, die zich maar in hun cocon blijven verbergen, niet. Uiteindelijk begint ze net zoals hen te handelen en trekt ze uit zelfbescherming ook een harnas van ijs aan.

C. Vertelperspectief

Het verhaal wordt naar voren gebracht aan de hand van het onpersoonlijke, auctoriële vertelperspectief. Toch lijkt het alsof de verteller die alles van op een zekere afstand beschrijft, zich echter wel kan inleven in Aniṣā’s situatie. De gevoelens van Aniṣā worden op zo’n monotone manier gepresenteerd dat er werkelijk een kilte van de tekst uitgaat. Dit zet het feit dat “Deze koude de warmte in haar binnenste deed bevriezen” (p.10, § 1, r.3-4), extra in de verf. Er gaat ook een zekere onverschilligheid uit van het auctorieel vertelperspectief. Aniṣā is tenslotte ook onverschillig geworden: ze heeft zich de gewoontes van anderen aangemeten omdat ze geen andere keuze leek te hebben.

D. Personages

Aniṣā moet vroeger een vrolijk en open meisje geweest zijn. De omgeving van haar nieuwe wereld waarin ze belandde hebben van haar een ijsklomp gemaakt. Ze

---

¹ Eigenlijk: *jamī [huī] barf kā kavac*

laat de omstandigheden de bovenhand nemen wat een teken is van een vrij zwakke persoonlijkheid. Het lijkt ook alsof ze nooit effectief geprobeerd heeft iets aan haar situatie te veranderen. In tegenstelling met Dhīrā in *Talās...apnī* blijft ze passief door een gebrek aan individualiteit en lukt het haar niet om het heft van haar leven in handen te nemen. Ze laat alles maar over zich heen vloeien. Waarom ze niet doorbijt, dat wordt niet duidelijk gemaakt. De cultuurshock moet te groot geweest zijn om er nog over te geraken.

Ook de teleurstelling in haar man zal een grote oorzaak van haar depressies zijn. Ze beseft dan ook té laat de ernst van haar vaders woorden en beklaagt zichzelf dat ze niet inzag dat “Ergens in het binnenste van Jean-Mi, waarmee ze de warme, veelkleurige avonden van Delhi had doorgebracht, de koude, mistige en grijze avonden van Brussel huisden” (p.10, § 2, r. 18-19). De dagelijkse sleur zorgt er bovendien voor dat ze “Door alsmaar alle huishoudelijke apparaten te bedienen - de wasmachine en de vaatwasmachine - ze het gevoel had dat zijzelf ook in een machine veranderde” (p.10, § 2, r. 25-27).

Haar echtgenoot Jean-Mi begrijpt haar acculturatieproblemen duidelijk niet. Ten gevolge van haar depressief en bovenal passief gedrag, is hij alle respect voor haar verloren en schildert haar kwalen als psychosomatisch af. Het huwelijk is dan ook helemaal verziekt. Buiten hier en daar enkele standaardgesprekjes blijven er enkel nog “gevoelloze, futloze, smakeloze kussen” (p.11, § 2, r. 8) over.

Ondanks het feit dat ze ongelukkig is, is het toch opnieuw de vrouw (~ Dhīrā in *Talās...apnī*) die dankzij haar geduld, verdraagzaamheid en volharding het huwelijk overeind houdt. De methodes waarop ze dit doen verschillen echter wel grondig van elkaar: de ene (Dhīrā) gooit het roer om; de andere (Aniṣā) blijft het ondraaglijke verdragen. Zowel in Dhīrā's als in Aniṣā's geval lijken de mannen half niet zo toegewijd aan hun huwelijk als hun echtgenotes.

E. Tijd en Ruimte

Er zijn geen duidelijke tijdsaanwijzingen in de tekst aanwezig. Alles lijkt zich af te spelen in een soort van vacuüm. Hier en daar wordt aan de hand van flashbacks teruggeblikt op het verleden. Zo komen we te weten dat Aniṣā al ongeveer tien jaar in België woont.

Er gaat ook een soort van traagheid uit van de tekst: Anišā's dagen slepen zich dan ook voort. Door het veelvuldig gebruik van het presens wordt de sleur in de huishoudelijke klusjes die haar dagen vullen, benadrukt. Tevens creëert het een gevoel van onafgewerktheid: alles blijft maar doorgaan...

De ruimte heeft wel een duidelijke functie. Het appartement waarin Anišā met haar familie woont, wordt dan ook tot in de puntjes beschreven. Daarin werden uitgestrekte ramen geïnstalleerd, maar aangezien de gordijnen steeds neergelaten zijn en de ramen wegens het straatlawaai niet geopend kunnen worden, is het appartement een verstikkende, afgesloten ruimte, waar zelfs een briesje niet kan binnendringen. Er wordt dan ook een vergelijking gemaakt met haar voormalige Indiase omgeving waar de huizen zelfs geen ramen hadden, laat staan dat er gordijnen waren. De bouw van de Indiase huizen symboliseert de openhartigheid die Anišā ooit bezat of die van haar voormalige Indiase omgeving. Daar tegenover is de geslotenheid van het appartement een beeldspraak voor de gereserveerde, introverte houding van de Belgen rondom haar.

F. Parallellen met de auteur

Jamī barf kā kavac is één van de twee kortverhalen uit *Ciṛiyā aur cīl* die op Europese bodem geschreven werd.

Toen Bedī² India in maart 1975 verliet, was het niet alleen de eerste keer dat ze naar Europa reisde, het was overigens de eerste maal in haar leven dat ze India verliet. Ze vertelde dat haar eerste maanden in Brussel de eenzaamste waren die ze ooit ervoer. Het beeld dat ze (in India) van Europa had gehad strookte nochtans helemaal met de realiteit; toch was eraan wennen een moeilijke opdracht.

Net zoals Anišā woonde Bedī met haar echtgenoot en twee zeer jonge kinderen in een troosteloos appartementencomplex. In het kortverhaal schrijft ze over de grauwheid en eentonigheid van Brussel; ze miste dan ook enorm haar kleurrijke Indiase omgeving. Ze had het niet alleen moeilijk met de grauwheid, maar ook met het koude weer. Het was in Brussel dat ze voor het eerst in haar leven sneeuw zag en onderuit ging op een ijsvlak op het voetpad (~ titel *Jamī barf kā kavac*).

---

² Ze stond toen op het punt om dertig te worden.

Terwijl Bedī zich ontfermde over de zorg van haar kinderen, was haar echtgenoot meestal aan het werken. Slechts sporadisch schreef ze een verslag over één of andere tentoonstelling voor de *Times of India*. Omdat haar kinderen naar een Franstalige school gingen en om zich toch enigszins verstaanbaar te kunnen maken nam ze lessen Frans. De verveling nam van tijd tot tijd echter wel de overhand.

In tegenstelling tot Aniṣā die geen vrienden kan maken, had de familie Bedī wel enkele bevriende Indiase koppels waarmee ze in de vakanties het Europese continent verkenden. Bedī had niet alleen Indiase vrienden, maar kwam ook zeer goed overeen met een paar werknemers van het Museum voor Schone Kunsten in Brussel (cf. I.1.).

II.5.2. Vertaling

*Een harnas van ijs*³

Er zijn ongeveer honderd appartementen in dat vijftientwintig verdiepingen tellende gebouw⁴. Elk appartement vormt een eenheid op zich waar tussen de muren dikwijls stemmen weerklinken, maar nadat ze gedurende jaren haar oor te luisteren had gelegd tegen de muren uit nieuwsgierigheid om ze te verstaan, sterven die stemmen gewoonlijk weg door eens hard te kloppen. Daarom wordt volgens de gewoontes van thuis het onthullen van geheimen in tegenstelling tot het bestaan ervan als correcter beschouwd. De uitgestrekte glazen ramen werden zowel vooraan als achteraan geïnstalleerd ter bevordering van de luchtcirculatie en de lichtinval⁵, maar door het feit dat de witte nylon gordijnen steeds neergelaten zijn, kan men zich vragen stellen bij de esthetiek van het huis⁶; en dit omwille van de reden⁷ dat u nergens door de ramen heen het huis zou kunnen binnengluuren – tenslotte is een huis toch de private omgeving van een individu en het is ondenkbaar dat iemand daarin zou mogen binnendringen⁸. Bovendien zijn de bewoners van de appartementen meestal ergens te zien in de omgeving van het gebouw – voornamelijk wanneer ze uit de lift komen en er naar toe gaan of terwijl ze erop aan het wachten zijn⁹. En gewoonlijk herkennen de gezichten elkaar omdat ze elkaar al zoveel tegenkwamen¹⁰ en zo nu en dan wanneer die herkenning wat verder gaat dan geven¹¹ ze¹² eens een blijk van hun herkenning door “*Bonjour*” (goedendag), “*Ça va*” (goed), “*Oui, ça va bien*” (ja het gaat goed) tegen elkaar te zeggen. Soms verbetert deze

---

³ जमी [हुई] बर्फ़: bevroren ijs/sneeuw: dit is in het Nederlands echter een tautologie, vandaar dat ik ijs gebruik.

⁴ पच्चीस मंजिली इस इमारत में: in dat gebouw dat vijftientwintig verdiepingen telt.

⁵ हवा और रोशनी के आने-जाने के लिए: voor het komen en gaan van de lucht en [het komen en gaan] van het licht.

⁶ लेकिन सफेद नांयलान के परदों से उनका ढका रहना ही यहां की एस्थेटिक्स की मांग है: maar immers het bedekt blijven van deze met witte gordijnen van nylon is een vraag naar de esthetiek van het huis.

⁷ और एक वजह यह भी है: en de reden is ook dit.

⁸ कोई उसमें दाखिल हो भी कैसे सकता है: als iemand daarin zou binnendringen, hoe kan dat zijn.

⁹ लिफ्ट में आते-जाते या उसका इंतज़ार करते हुए: gaand naar of komend van de lift of erop wachtend.

¹⁰ बार-बार दीखने से वे चेहरे एक-दूसरे को पहचानने भी लगते हैं: beginnen de gezichten elkaar te herkennen door het elkaar herhaaldelijk zien.

¹¹ सबूत = सबूत: proof, demonstration, authenticity (PATHAK, R.C., 1976, p. 1100b), सबूत देना: to give proof (CHATURVEDI, M., TIWARI, B.N., 2000, p. 778b).

¹² पहचानने वाले: zij die herkennen.

toestand, evolueert ze zelfs nog wat verder en beginnen ze onder elkaar het weer te bespreken: ‘Vandaag is het zeer koud’ of ‘Vandaag is de lucht zeer helder’ of ‘Vandaag is het aan het sneeuwen’ of ‘Vandaag kwam de zon erdoor’ – gewoonlijk wordt de ganse conversatie dan na ongeveer zo’n vier à vijf zinloze uitspraken beëindigd. Alsof ze angstig zijn om elkaar te benaderen - ze voelen zich immers ‘goed beschermd’ als ze zichzelf afschermen van de anderen. Als ze hun ziel blootleggen¹³ door zich open te stellen, zou deze wel eens vernietigd kunnen worden. Aniṣā voelt zich een vreemde onder al deze mensen¹⁴. Iedereen heeft zo’n angst om blootgelegd te worden¹⁵ – ze had dit nooit opgemerkt in haar Indiase omgeving¹⁶. Toen de vrolijke, kwebbelende Aniṣā, die opgegroeid was in een grote familie tussen veel broers en zussen, aangekomen was in dé stad van Europa, met name Brussel, was ze, helemaal uit haar lood geslagen¹⁷, maar blijven staren naar die versteende gezichten met hun geforceerde lachjes en ze had het gevoel dat deze koude de warmte in haar binnenste deed bevriezen – zo kan daar immers precies op deze manier geleefd worden – zonder zich met elkanders leven te bemoeien – ongebonden, vrij en in zichzelf gekeerd...

Telkens ze het appartement binnenstapt, drukt een verstikkend gevoel¹⁸ haar neer¹⁹ in deze afgesloten ruimte tussen de muren – telkens wanneer ze de grote ramen²⁰ opent, doet het oorverdovend²¹ lawaai van de claxonnerende trucks, auto’s, politiewagens en ambulances op de straat, de zenuwen in haar hoofd ontploffen en is het alsof het in iedere zenuw van haar oren verschrikkelijk begint te donderen. Verstoord door dit kabaal van de straat dat de ganse

---

¹³ खुल जाने से उनका व्यक्ति निरवरण होकर: al blootleggende hun identiteit door te openen.

¹⁴ इन सबके बीच बहुत अजीब: zeer vreemd onder al dezen.

¹⁵ [सबको] निरावृत्त हो जाने का ऐसा डर भी होता है

¹⁶ उसे अपने हिन्दुस्तानी माहौल में कभी जानने का मौका नहीं मिला था: dit incident van te weten had ze nooit gekregen in haar Indiase omgeving.

¹⁷ हैरान: harassed, plagued, worried, distressed, perplexed, confused, amazed (MCGREGOR, R.S., 1993, p.1080b)

+ परेशान: disordered, troubled, perplexed, embarrassed (*Id.* p.611a).

¹⁸ गुटन: choking, suffocation, sultriness, oppressiveness (*Id.* p. 289a).

¹⁹ धर दबोचना: to seize, to pin down, to overcome (*Id.* p.524b).

²⁰ शीशे की लम्बी-चौड़ी खिड़कियां: de uitgestrekte ruiten van glas.

²¹ कान चीरने वाले हार्ना का शोर: het lawaai van de claxons die het oor verscheuren: grammaticaal gezien hoort कान चीरने वाले bij हार्ना maar in de context past het beter om dit te vertalen bij het woord शोर.

dag aanhoudt, kan ze die ramen dan ook nooit opendoen²² - en bovendien is datgene wat je ziet als de ramen open zijn, hetzelfde wat je ziet als de ramen gesloten zijn. En wat valt er te zien - een huis, of daken van huizen, en televisieantennes, die geplaatst werden op de daken van de huizen die gebouwd werden op verschillende hoge en lagere niveaus en die zo de contouren van de ganse hemel met elkaar verbonden. Alsof de ganse stad onderling in een strijd verwickeld was²³. In haar geest ontstond een vreemde verwarring en terwijl ze kijkt naar de witte gordijnen neergelaten voor de ramen van de huizen in de buurt, die hard blinken maar niet doorzichtig zijn...herinnert ze zich de ramen in haar wijk waar door recht te staan voor de tegenoverliggende ramen, deze de start hadden gevormd van zoveel liefdesverhalen – één van deze [verhalen] was: dat ook zo de affaire van haar vriendin Kṣamā met Anil begonnen was. ...En tussen deze ramen hier kon zelfs geen lucht circuleren. Zelfs als ze haar eigen man temidden van al deze mensen plaatste, dan nog had ze het gevoel dat ze tot op vandaag niet tot zijn binnenste had kunnen doordringen. De eerste keer toen ze hem ontmoet had in Delhi, was de omgeving rondom Jean-Mi in haar droomland ook de oude vertrouwde omgeving van haar Delhi geweest...daarnaast had ze zich ook niet gerealiseerd dat ergens in het binnenste van Jean-Mi, waarmee ze de warme, veelkleurige avonden van Delhi had doorgebracht, de koude, mistige en grijze avonden van Brussel huisden²⁴, precies omdat dat haar persoonlijke omgeving was geweest en dat dit voor hem simpelweg een verandering was geweest met de omgeving van thuis en dat zij zélf ook gewoonweg iets anders was voor hem - na die bekende...blanke meisjes de rug te hebben toegekeerd...nu een vurig, warm kwebbelend meisje. Hij kon gewend geraken²⁵ aan die hartelijkheid en dat geklets maar bij anderen het kan evengoed irritatie opwekken²⁶ – waardoor haar ganse aanwezigheid, die immers als vanzelfsprekend aangenomen wordt, in een nederig hoekje van het huis kan gedropt worden...dit had ze zich nooit kunnen inbeelden²⁷. Door alsmaar alle huishoudelijk apparaten

---

²² चौबस घंटे सड़क पर रहने वाले इस शोर से घबराकर वह कभी भी उन खिड़कियों को खोल नहीं पाती: verstoord door dit lawaai dat vierentwintig uur blijft op de straat, kan ze dan ook nooit die ramen openen.

²³ पूरा शहर जैसे आपस में गुत्थमगुत्था हुआ पड़ा हो: alsof de ganse stad onderling strijdend gevallen was.

²⁴ कि दिल्ली की गुनगुनी सतरंगी शामों में वह जिस जाँमि के साथ बैठी उसके भीतर कहीं ब्रसल्स की ठंडी, कुहरे भरी सलेटी शामों बसी हुई हैं: dat met de welke Jean-Mi ze gezeten had op de warme veelkleurige avonden van Delhi ergens in zijn binnenste woonden de koude, mistige, grijze avonden van Brussel.

²⁵ आदी भी हुआ जा सकता है: er kan ook gewend geraakt worden aan.

²⁶ वही कभी दूसरे की खीझ का कारण भी बन सकती है: het kan ook de oorzaak van irritatie van anderen vormen.

²⁷ इस सबकी कल्पना करने लायक दूरदृशित उसमें कभी थी ही नहीं: daarin was er nooit een gepast vooruitzicht om dit alles in te beelden.

te bedienen²⁸ – de wasmachine of de vaatwasmachine - had ze het gevoel dat zichzelf ook in een machine veranderde - een machine die alle machines in gang steekt – voor Jean-Mi was dit perfect blijven passen.

Toen ze in Brussel was aangekomen, had ze niet gewerkt – eigenlijk was het vinden van een job niet gemakkelijk en tevens verhinderden haar levensfilosofieën er haar van om zo'n nutteloze werkjes te ondernemen en bovendien was het haar vurigste wens geweest om samen met Jean-Mi een huishouden op te starten²⁹. Ze was zo trots geweest op haar Jean-Mi³⁰. Toen ze hem meegenomen had om haar vader te ontmoeten, had hij er zo knap uitgezien, voordien had hij zich immers voor haar vader opgekleed. Hij had evenwel tegen Aniṣā gezegd: “Dochter, er is een grote discrepantie met onze waarden, ideeën en eeuwenoude manier van leven, als je hierna verdergaat zullen minieme zaken de oorzaak van twistpunten worden, op dit moment verkeer je in een romantische wereld, maar onthoud dat wanneer de romantiek ophoudt pas dan het [échte] leven begint³¹ – indien je zou nadenken over een huwelijk, onderneem dan maar pas stappen, nadat je er eens goed over nagedacht hebt.” Hoezeer had ze geluisterd naar vader - daarna had ze zo opgeschept met deze situatie bij de ganse familie dat ze, na de ordinaire wereld achter zich te hebben gelaten, zou trouwen met een *'foreigner'*. Uiteindelijk was deze helemaal zo slecht nog niet, hij was assistent-manager bij een Duits bedrijf en had hier een plaats voor twee jaar in een samenwerking gekregen. Drie maand later moest hij terugkeren naar Brussel, waarna ze tesamen in Brussel zouden wonen.

En daar precies woonde zij nu...sinds de laatste tien jaar. Als Jean-Mi thuiskomt, wast hij zijn handen en mond, neemt een drankje en gaat voor de televisie zitten. Jean-Mi keert dan meestal vermoeid terug van een ganse dag op het kantoor... Aniṣā heeft dan gewoonlijk de behoefte³² om wat met hem te spreken waardoor die vermoeidheid van op het kantoor bij hem echter omslaat in een slecht humeur...bovendien houdt Jean-Mi er niet van om gestoord te worden terwijl hij tv kijkt. Een tijdje later eten ze terwijl ze TV kijken opdat

---

²⁸ घर की तमाम मशीनों को चलाते-चलाते: alsmaar alle huishoudelijke apparaten bedienend;

²⁹ और फिर सबसे बड़ी बात कि वह ज़ामि के साथ घर बसाना चाहती थी: en de grootste zaak dat ze wenste [was] met Jean-Mi een huis oprichten ; घर बसाना: a home to be set up (on marriage) (*Id.* p.285a).

³⁰ कितना गर्व था उसे अपने ज़ामि पर !: Ze had zo'n trots gehad als het op haar Jean-Mi [aankwam].

³¹ रोमांस जहां खत्म होता है वहीं जिन्दगी शुरू होती है: waar de romantiek eindigt daar pas het leven begint.

³² अनीषा को उससे बात करने में भी घबराहट महसूस होती है: Aniṣā wordt een opgewondenheid gewaar om met hem te spreken.

de afwezigheid van een gesprek niet te vervelend zou zijn...daarna gaan de twee samen op het 'twin bed' liggen, meestal hebben ze ook seks – nu, de manier waarop ze eten, op precies diezelfde onveranderlijke manier, worden er ook kussen uitgewisseld – gevoelloze, futloze, smakeloze kussen...alsof het stukjes bevroren vlees zijn die zonder enigszins opgewarmd te worden in de mond worden genomen. En vervolgens, nadat ze zich omgedraaid hebben, vallen ze beiden in slaap langs hun van het bed...indien er ondertussen woorden aan te pas komen dan worden deze zonder al te veel betekenis uitgesproken. Volgens zijn gewoonte vraagt Jean-Mi dan: "Iets belangrijks gebeurd?" waarop zij steeds antwoordt: "Nee, niets belangrijks gebeurd." En als er dan niets belangrijks gebeurde dan spreken ze met elkaar over die zaken van diezelfde dagelijkse sleur of over de kleine probleempjes met de kinderen. Als zij ondertussen zegt: "Vandaag heb ik verschrikkelijke hoofdpijn." of "Vandaag bleef dat verschrikkelijk hard geklop in mijn oor maar aanhouden.", dan antwoordt Jean-Mi gewoonlijk op een onverschillig³³ toontje: "Breng morgenochtend maar eens een bezoekje aan de dokter."³⁴ Geïrriteerd staat ze dan op. Hoeveel keer was ze al niet op consultatie geweest bij de dokter³⁵. De medicijnen die haar voor enkele uren rust verschaffen, maken haar nog zieker³⁶; een vreemde loomheid en vermoeidheid dringen zowel haar lichaam als haar geest binnen en daarna is ze zelfs niet in staat om ook maar iets te doen die dag; als ze dan toch ietwat³⁷ van het huishoudelijk werk verricht heeft, dan gaat ze, zich hierdoor zeer zwak voelend, maar op het bed liggen - ze zou haar hoofd toch bij geen enkel werk kunnen houden. Bovendien verveelt zij zich ook door steeds opnieuw dezelfde huishoudelijke klusjes uit te voeren³⁸. Dag na dag het eten klaarmaken of stofzuigen, of de wasmachine en de vaatwasmachine vullen en aanzetten en vervolgens wachten tot de kinderen thuiskomen van school en haar echtgenoot van zijn kantoor³⁹...Van zodra de twee kinderen thuiskomen gaan ze ook, net zoals Jean-Mi, voor de televisie zitten. Om zeven uur doet ze hen met harde hand

---

³³ निरुद्धिग्नः unexcited, sedate, calm (MONIER-WILLIAMS, 1936, p. 540c).

³⁴ कल सुबह डाक्टर को दिखा देना: ga morgenochtend bij de dokter kijken.

³⁵ कितनी बार तो दिखा चुकी है डाक्टर को !: Hoeveel keer was ze reeds gaan zien bij de dokter.

³⁶ दवाइयां जिनका बाद का असर उसे और भी बीमार बना देता: de medicijnen van dewelke het effect van nadien haar nog zieker maken.

³⁷ थोड़ा-बहुत

³⁸ यूँ भी घर के काम करते-करते जब गई है वोह इस सबसे: bovendien steeds opnieuw huishoudelijke klusjes uitvoerend geraakt zij verveeld door dit alles.

³⁹ स्कूल से आने वाले बच्चों और दफ्तर से आने वाले पति का इन्तज़ार: het wachten op de kinderen die van school komen en een echtgenoot die van zijn kantoor komt.

opstaan van voor de TV⁴⁰ en nadat ze gewassen zijn en gegeten hebben, gaan ze slapen – tenslotte moet ze hen de volgende ochtend zeer vroeg naar school sturen en na hen moet Jean-Mi...tegen negen uur is het huis leeg, twee à drie uur is ze dan bezig met door het huishoudelijk werk te geraken en daarna begint meestal de hoofdpijn of het gedonder in de zenuwen van haar oren⁴¹ ...die pijnen waren er vroeger niet. Precies een jaar na de geboorte van het tweede kleintje was deze scherpe pijn in haar oren begonnen, telkens opnieuw kwam de pijn op, ze hoorde ook niet goed meer en nadat de dokter in haar oren had geroepen met een apparaat dat een angstaanjagend lawaai produceerde, had hij geprobeerd haar oren te genezen. Sindsdien was dat kabaal dat binnengedrongen was in de zenuwen van haar oren, afgenomen, maar meestal blijft het oorverdovende⁴² lawaai ergens in de verte weerklinken en voelt ze zich zeer ongemakkelijk en rusteloos. Jean-Mi zegt dat het allemaal psychologisch is. Nadat ze al die verschillende medicijnen en inspuitingen⁴³ die haar verlammen, genomen heeft, zoals de dokter het voorschrijft, wordt ze meestal wel rustig maar het is alsof dat lawaai zich in elke vezel van haar zenuwen wortelde, telkens opnieuw zwelt het op. Ze was beetje bij beetje behoorlijk onverdraagzaam⁴⁴ geworden ten opzichte van dat scherpe geluid. De stad ligt echter ver, wanneer ze op straat komt, geraakt ze in de war, daarom doet Jean-Mi de boodschappen grotendeels zelf. De voertuigen op straat blijven immers onophoudelijk voorbijrazen en als ze dan al een keer de straat op gaat dan lijkt het alsof dat kabaal haar zenuwen zal doorboren, verstijft ze en vlucht naar huis⁴⁵ ...het huis dat altijd gesloten blijft. Wat voor lawaai daar ook maar zou zijn, zelfs een zeer lichte luchtstoot kan er niet binnenwaaien en nadat ze haar medicijnen ingenomen heeft, gaat ze liggen in dat verstikkende⁴⁶ appartement. Ze blijft dan eventjes liggen en na herhaaldelijk te zijn opgestaan, gaat ze telkens weer liggen, in haar lichaam blijft zich zo'n lamlendigheid verspreiden waardoor er geen enkel klusje meer opgeknapt wordt. Gewoonlijk neemt ze dan iets om te eten om zich gezond te voelen of om zichzelf bezig te houden en zo begint er

---

⁴⁰ सात बजते ही जबरदस्ती उन्हें वहां से उठाती है: om zeven uur doet ze hen met harde hand vandaar opstaan.

⁴¹ Zowel कान als नस zijn in de Hindī-tekst grammaticaal enkelvoudig.

⁴² कान के पीछे की नस से ढक-ढक-सी आवाज़: het lawaai dat als het ware alsmaar bedekt de zenuw achter haar oren.

⁴³ अलग-अलग नामों की दवाइयां: die medicijnen of inspuitingen met verschillende namen.

⁴⁴ असहनशील: असहन: impatient, intolerant, unbearable (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 68b) + -शील: tending naturally to, disposed to (*Id.* p. 952b).

⁴⁵ भाग खड़ा होना: to halt after fleeing; to escape successfully (*Id.* p.227a).

⁴⁶ घुटैला: afleiding van het werkwoord घुटना: to be constricted (*Id.* p.289b): met het suffix -ईला waardoor een adjectief gevormd wordt (MCGREGOR, R.S., 1995, p. 212).

gewicht bij te komen. Door alsmat te eten begint ze ook te verdikken⁴⁷. De laatste vier jaar is ze twintig kilo bijgekomen⁴⁸, de dokter maant haar steeds aan te vermageren⁴⁹, Jean-Mi herinnert er haar dan ook aan, maar hoe zou ze kunnen vermageren? De lamlendigheid, de verveling, de hoofdpijn, het gebulder in de zenuwen van haar oren, de ganse dag door – eten is haar enige ontsnapping⁵⁰. Als ze niet zou eten dan zou ze het gevoel hebben dat er helemaal geen kracht in haar overblijft en zou ze nog zwakker worden. Hoeveel jaren woonde ze nu al niet in dit appartement⁵¹ – maar tot nog toe had ze niet één vriendin kunnen maken. Meestal sluit ze zich thuis op en bovendien heeft ze het gevoel dat de meeste mensen zich hier opsluiten in hun huizen - zelfs terwijl ze buiten op straat wandelen zijn ze gesloten. Toen ze op een keer eens heel voorzichtig dichterbij gekomen was, had ze hun conversaties over hun eeuwenoude manier van leven aanhoord⁵² en vervolgens was ze zich ook beginnen afsluiten...uiteindelijk voelen die mensen zich om één of andere reden zo superieur...soms denkt ze eraan om terug te keren naar haar Delhi, maar is ze reeds zo ver gekomen?...Naar welk huis zou ze moeten terugkeren⁵³?...Het is ieder voor zich⁵⁴...Wat voor een last zou ze niet worden voor de schoonzusters...Nu heeft ze het gevoel dat haar leven zich in twee richtingen voortsleept, enerzijds in die van het lawaai en anderzijds in die van de eenzaamheid. De wereld waarin men zich openstelt of waarin gekletst wordt, bevindt zich buiten haar, het lijkt dat zich binnen in haar gevormd heeft begint een stank af te geven en nadat ze zich ook op haar gezicht een verwrongen glimlach aangemeten heeft, blijft ze tegen de bekende gezichten zeggen: “*Bonjour*” en “*Ça va*” en zo blijft ook zij stil, na antwoord gegeven te hebben op de gestelde vragen – ze heeft zich een harnas van ijs⁵⁵

---

⁴⁷ मुटियाना: dit word nergens teruggevonden, echter wel मोटाना: to grow fat (PATHAK, R.C., 1976, p. 902a). De context geeft aan dat het zoveel als ‘verdikken’ moet betekenen.

⁴⁸ पिछले चार सालों में वह पचास सत्तर किलो पर पहुंच गयी है: de laatste vier jaar is ze gegaan van vijftig naar zeventig kilo.

⁴⁹ डाक्टर बार-बार वजन घटाने के लिए कहता है: de dokter zegt herhaaldelijk om gewicht te verliezen.

⁵⁰ सिर्फ खाना ही उसका इस्केप हो जाता है: precies eten is enkel haar ontsnapping geworden.

⁵¹ इतने बरस हो गए इस अपार्टमेंट में रहते: er waren al zoveel jaren gepasseerd wonende in dit appartement.

⁵² तो अपने रहन-सहन पर भीषण ही सुनने को मिले हैं: waren er conversaties voor handen om te luisteren naar hun eeuwenoude manier van leven.

⁵³ और लौट जाने को घर भी कहाँ है: en waar is het huis om naar terug te keren.

⁵⁴ सब अपने-अपने में: alles in zichzelf.

⁵⁵ ठंडी, जमी बर्फ का कवच: een harnas van koude bevroren ijs/sneeuw.

aangetrokken...en daarin voelt ze zich goed beschermd...de angst van het naakt zijn ten opzichte van anderen is nu ook haar angst geworden.

III.1. Wereldwijd

De schattingen over het aantal Indiërs dat buiten het Indisch subcontinent leeft, komen neer op zo'n 20 miljoen¹. Een lange geschiedenis van migratie tekent het Indisch subcontinent. In de 19de eeuw waren het vooral arbeiders, hoofdzakelijk contractkoelies die de overtocht naar een overzees gebied waagden. In 1833 zorgde de afschaffing van de slavernij in het Britse Rijk ervoor dat de plantages door de exodus van de Afrikaanse slaven universeel leegliepen. Bijgevolg ontstond er een arbeidstekort. Een nieuw experiment waarbij Indiase contractarbeiders voor enkele jaren naar een overzeese kolonie werden gezonden ging van start. Mauritius werd in 1834 het eerste gebied waarnaar Indiase arbeiders verscheept werden. De Caraïben volgden in 1844, de Franse kolonies in 1860, St. Vincent en Natal (Zuid-Afrika) in 1860, de Seychellen in 1862 en Fiji als laatste in 1878². Hoewel de twee-, vijf- of tienjarige contracten recht op een gratis terugtocht garandeerden, kwam daar in praktijk weinig van in huis. Velen bleven aan het einde van hun contract waar ze beland waren³. De arbeiders kwamen in de kolonies vaak in menonwaardige omstandigheden terecht. Het contractstelsel werd door TINKER (1977) dan ook beschreven als '*a new system of slavery*'. Het stelsel werd officieel in 1914 afgeschaft maar schepen bleven doorgaan met het transporteren van hun menselijke ladingen tot diep in de jaren '20⁴.

Na India's onafhankelijkheid in 1947 vond hoofdzakelijk de emigratie van industriearbeiders naar het Verenigd Koninkrijk plaats. De hedendaagse emigranten (vanaf ongeveer 1965) kunnen in twee categorieën opgedeeld worden: enerzijds zijn er de hoog gediplomeerde Indiërs die uitwijken naar Engelstalige gebieden zoals de Verenigde Staten, Canada en het Verenigd Koninkrijk; anderzijds de ongeschoolde arbeiders en handarbeiders naar de Golfstaten, Saoedi-Arabië en het Verre Oosten⁵. Deze ongeschoolden zijn de nieuwe contractkoelies van de 21ste eeuw aan wie door ronselaars in India een fortuin beloofd wordt in het land van aankomst⁶.

Snelle vormen van transport en nieuwe communicatiemiddelen zorgen ervoor dat de verschillende diasporagemeenschappen die voorheen geïsoleerde leefden, tegenwoordig

---

¹ CHENGAPPA, R., 2003, p. 13 ; COHEN, S.P., 2001, p. 117

² CARTER, M., 1996, p. 20-34

³ SPEERSTRA, U., 2001, p. 7

⁴ CARTER, M., 1996, p. 34

⁵ Sinds de stijging van de olieprijs in 1974 lanceerden vele Arabische landen zoals Dubai, Oman, Saoedi-Arabië en Irak grote constructieprojecten waarvoor goedkope arbeid vereist was. Deze werd gevonden in India. Net zoals in de periode van de contractarbeid werd met deze arbeiders een contract van enkele jaren afgesloten. (TATLA, D.S., 1999, p. 57)

⁶ SHURMER-SMITH, P., 2000, p. 172-173

intensieve contacten met elkaar en met hun land van herkomst kunnen onderhouden. Ondanks transnationale kenmerken van deze diasporagemeenschappen zijn er toch grote historische, religieuze, sociale, culturele en lokale verschillen⁷.

India staat geen dubbele nationaliteit toe aan zijn burgers. Dat betekent dat Indiërs die het burgerschap van het land van hun verblijf wensen te verwerven, afstand moeten doen van hun Indiaas burgerschap. Zij die hun Indiaas burgerschap behouden wordt echter wel een speciale legale status van *non-resident Indian (NRI)* toegekend. Deze mensen hebben recht op gunstige interesten bij banken, het recht om deze interesten mee te nemen naar het buitenland,... Omdat in diasporagemeenschappen overzee nu ook tweede en derde generatie Indiërs geboren worden, werd recent de status van *person of Indian origin (PIO)* ingevoerd. Deze mensen krijgen een Indiase identiteitskaart als ze hiervoor \$1000 neertellen. Hiermee hebben ze het recht op dezelfde financiële privileges van de *NRI's*, recht om langer dan 180 dagen zonder visum in India te verblijven en om huizen te kopen⁸.

III.1.1. De Indische Oceaan

In het begin van de 19de eeuw vestigden Zuid-Aziaten zich op enkele eilanden in de Indische Oceaan. Deze immigranten brachten hun traditionele cultuur met zich mee.

Reeds in 1636 waren welvarende handelaars uit Gujarāt vertegenwoordigd op de Comoren. Op Mauritius maakten de Indiase slaven tegen 1770 een tiende van gans de bevolking uit en ook op La Réunion belandde een groot aantal Indiase slaven. De afschaffing van de slavernij eerst op Mauritius in 1835 en later op La Réunion in 1848 had tot gevolg dat er nieuwe arbeidskrachten nodig waren. Het Britse Rijk voerde het systeem van contractkoelies in om de suikerplantages te bevolken⁹. Onder de eilanden in de Indische Oceaan werd de inheemse cultuur van Mauritius het meest beïnvloed door de Indiase immigranten¹⁰.

---

⁷ SPEERSTRA, U., 2001, p. 8

⁸ SHURMER-SMITH, P., 2000, p. 178

⁹ MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p. 156b-157a

¹⁰ TINKER, H., 1977, p. 51

Mauritius

Mauritius werd vanaf 1834 de plaats bij uitstek waar de Britten hun nieuw project lanceerden. Het zou later model staan voor andere Britse suikerkolonies¹¹. De immigratie van Indiase arbeiders kan in twee periodes opgedeeld worden. De eerste fase loopt van 1834 tot 1857 en de tweede van 1860 tot 1900¹².

Aanvankelijk haalden de rekruteringsofficieren¹³ werkkrachten in de buurt van Varanasi, Calcutta en in de bergregio van Chota Nagpur¹⁴. Tussen 1840 en 1850 vonden de ronselaars vooral bij de inheemse stammenbevolking van Chota Nagpur veel kandidaten om de *kālā pānī* ‘de zwarte wateren’ over te steken en op *Mirich Des*¹⁵ te gaan werken¹⁶. Calcutta was de havenstad waaruit allen vertrokken. Later toen in de tweede fase ook in Zuid-India rekruteringsofficieren te werk gingen, werden ook vanuit Madras en Bombay arbeiders verscheept. Toch was de meerderheid Indiase immigranten op Mauritius afkomstig uit Noord-India. Daarvan was ongeveer 16% moslim, terwijl de Zuid-Indiërs allemaal hindoes waren. In 1871 waren er op het eiland 216.258 Indiërs. De oorspronkelijk Afrikaanse creoolse bevolking telde toen slechts 99.784 man meer. Deze verhouding is voor de bevolking van Mauritius sindsdien een constante gebleven¹⁷. Heden ten dage domineert de Zuid-Aziatische bevolking dan ook op Mauritius¹⁸.

Indiërs op Mauritius behielden in grote mate hun Indiase identiteit. De *Ārya Samāj*¹⁹ zond in de loop van de geschiedenis missionarissen vanuit India waardoor Indiase tradities en festivals herleefden²⁰. De folkloristische Indiase tradities werden in vergelijking met andere overzeese Indiase kolonies, hier het best bewaard²¹. Ook op linguïstisch vlak overleefden

---

¹¹ CARTER, M., 1996, p. 20

¹² RAMYEAD, L.P., 1988, p. 23

¹³ Deze rekruteringsofficieren werden aanvankelijk op pad gestuurd door het Britse Rijk; later zonden ook privé-bedrijven hun persoonlijke agenten uit.

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ Zo werd Mauritius door de allereerste contractkoelies genoemd. (Mills, M.A., Claus, P.J., Diamond, S. (EDS), 2003, p. 157b)

¹⁶ TINKER, H., 1977, p. 4

¹⁷ RAMYEAD, L.P., 1988, p. 23

¹⁸ MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p. 157a

¹⁹ *Ārya Samāj*: een sociaal reformistische beweging gesticht door *Swāmi Dāyānanda Saraswatī* in 1875 in Bombay. Hij legde een nadruk om terug te keren naar de strikt orthodoxe religie van de *Veda*'s en zich af te wenden van de *Purāṇa*'s, de *Samhitā*'s en de *Āgama*'s die als corrupt werden beschouwd. De Vedische religie wordt omschreven als de *sanātana dharma*, de eeuwige religie. Deze nieuwe vorm van hindoeïsme stichtte later ook *gurukula*'s, scholen waar kinderen vanaf de leeftijd van 4 jaar worden opgevoed volgens strikt Vedische principes. (KLOSTERMAIER, K.K., 1994, p. 435-436)

²⁰ TINKER, H., 1977, p. 54-55

²¹ MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p. 157b

veel Indische talen. De *lingua franca*²² op Mauritius was het creools gebaseerd op het Frans met invloeden vanuit Oost-Afrika en Madagaskar. Verschillende Indische talen zoals het Bhojpurī, Hindī, Marathī en Tamil deden hun intrede. In de loop van de tijd groeide het Bhojpurī dialect uit tot de taal van de Indiase gemeenschap²³. Dit Bhojpurī werd evenwel beïnvloed door het creools. Buiten de Indiase gemeenschap wordt tegenwoordig wel gebruik gemaakt van het creools. Zowel de hindoes als moslims behielden de traditie om oude volkslegenden in het Bhojpurī voor te dragen. Toch ontstond er door het contact met andere cultuurvormen op Mauritius een uniek amalgaam van folkloristische tradities²⁴. De reden waarom de Indische talen zo intact bleven is omdat de Indiërs geen toegang tot onderwijs kregen en ook niet aan het stadsleven werden blootgesteld²⁵.

Tegen de Tweede Wereldoorlog was er een enorme politieke stratificatie ontstaan. De macht was in handen van de blanken; de creolen van Afrikaanse afkomst vormden de middenklasse en de Indiërs hadden geen enkele politieke stem. Dit was het gevolg van een wet die in 1885 was doorgevoerd en stemrecht alleen toekende aan planters en handelslui. Ze werd pas in 1947 afgeschaft²⁶.

Na de onafhankelijkheid van Mauritius in 1968 ontstond een zekere verbetering in de situatie van de Indiase gemeenschap. Zo werd hun onderwijsniveau opgevoerd. Sinds de jaren '70 kozen sommige Indiërs voor een nieuwe emigratie en trokken naar Groot-Brittannië²⁷.

Seychellen

In 1778 arriveerden op de Seychellen welgeteld vijf Indiërs; een eeuw later kwam daar nog eens een groep handelaars uit Gujarāt bij. Vandaag echter zijn de sporen van een Zuid-Aziatische aanwezigheid op deze eilanden haast helemaal uitgewist²⁸ en de meeste Indiase immigranten bekeerden zich in de loop van de geschiedenis tot het katholicisme²⁹.

---

²² *lingua franca*: taal die door sprekers van verschillende taalgemeenschappen is aangenomen als hun gemeenschappelijk communicatiemiddel (VAN STERKENBURG, P.G.J., 1988, p. 573b)

²³ RAMYEAD, L.P., 1988, p. 25

²⁴ MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p. 157b

²⁵ TINKER, H., 1977, p. 54-55

²⁶ *Ibid.*

²⁷ *Ibid.*

²⁸ MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p.157a

²⁹ *The World Guide 1997/98*, p.496

Madagaskar & La Réunion

Het waren hoofdzakelijk moslims uit Gujarāt die op Madagaskar en La Réunion belandden tussen 1881-1900. Op Madagaskar werden de oorspronkelijke Indiase tradities vrij goed bewaard. In Tamatave, een havenstadje aan de oostkust van Madagaskar, woont ook nu nog een aanzienlijke sunnietische moslingemeenschap die het creools van Mauritius spreekt³⁰.

La Réunion werd in 1946 een overzees departement van Frankrijk³¹. Bijgevolg voltrokken er zich op dit eiland - in vergelijking met de andere eilanden - andere culturele ontwikkelingen. Dit komt omdat de Franse regering de lokale bevolking tracht te bekeren tot het katholicisme en ook omdat een standaardisering van het Frans doorgevoerd werd. Het onderzoek naar deze nieuwe cultuurvormen staat echter nog in zijn kinderschoenen³².

III.1.2. Caraïben

Ten gevolge van de Britse *Abolition of Slavery Act* in 1833 werd in de Caraïben en de West-Indische gebieden³³ ook het systeem van contractarbeid ingevoerd³⁴. In 1844 werden de eerste contractkoelies naar West-Indië gezonden. Later in 1860 volgden de Franse kolonies zoals Martinique, Guadeloupe en Frans Guyana³⁵. Al gauw was het systeem helemaal geïnstitutionaliseerd en tegen 1917³⁶ wanneer het officieel afgeschaft werd, waren meer dan 400.000 immigranten uit India overgekomen. De contractkoelies werden vooral naar Guyana (238.909), Trinidad (143.939) en Jamaica (36.412) gezonden, maar er belandden er ook in Suriname (34.000), Martinique (25.509), Grenada (3.200), St. Lucia (4.354), St. Vincent (2.472) en St. Kitts (337)³⁷. Slechts een kwart van de Indo-Caraïbische bewoners is naar India teruggekeerd³⁸.

Brits Guyana en Trinidad kunnen eigenlijk niet tot de Caraïben gerekend worden want beide gebieden liggen in Zuid-Amerika. De geschiedenis van de Indiase contractkoelies in

---

³⁰ MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p. 157a

³¹ *The World Guide 1997/98*, p. 468

³² MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p. 158a

³³ West-Indië zijnde het eilandengebied in de Caraïbische Zee en niet het westen van India

³⁴ MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p.150a

³⁵ CARTER, M., 1996, p. 20

³⁶ Het systeem van contractarbeid werd in de verschillende uithoeken van het Britse rijk op verschillende tijdstippen afgeschaft.

³⁷ MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p.150a

³⁸ COHEN, R., 1998, p. 23

deze gebieden loopt echter grotendeels gelijk met die van de Caraïbische gebieden waardoor al deze landen in de literatuur als één groep besproken worden³⁹.

De uittocht van de Afrikaanse slaven op de suikerplantages en de alsmaar uitbreidende suikerindustrie zorgden ervoor dat de vraag naar arbeiders steeg. Deze plaatsen werden ingevuld door de Indiase contractkoelies. De gerekruteerde arbeiders waren allen tussen de 10 en 30 jaar oud. Er was een ongelijkheid tussen het aantal mannen en vrouwen: voor iedere vrouw die uit India vertrok, vertrokken er twee mannen⁴⁰.

Van meet af aan ontstond tussen de creools Afrikaanse en de Indiase bevolking een rivaliteit. Dit was vooral een belangenconflict: de Indiërs palmde de jobs op de plantages in waar voorheen de Afrikaanse slaven gewerkt hadden. De Afrikanen bekeken hen met een scheef oog omdat zij wel bereid waren de onmenselijke omstandigheden van het plantageleven te verdragen⁴¹. Interetnische huwelijken komen haast niet voor tussen deze twee bevolkingsgroepen. Als ze dan al voorkomen, worden ze door beide gemeenschappen als minderwaardig beschouwd. De kinderen die uit deze huwelijken voorkomen, worden als *dougla's* of bastaarden bestempeld⁴².

Op religieus vlak bestaat er een grote verscheidenheid. De hindoe immigranten zijn volgelingen de *Ārya Samāj*⁴³. Deze religieuze strekking werd rond 1910 naar de Caraïben overgebracht⁴⁴. De moslims zijn hoofdzakelijk aanhangers van de sunnietische *Hanafi* school⁴⁵. Het merendeel van de Indo-Caraïbische bevolking is hindoe⁴⁶.

De oorspronkelijk Indiase tradities werden beïnvloed door de Afrikaanse, Europese en Chinese gebruiken (van de respectieve gemeenschappen reeds aanwezig in deze gebieden). Er ontstond een wederzijdse beïnvloeding tussen de verschillende cultuurgroepen. De hedendaagse cultuur van de Indo-Caraïbische bevolking reflecteert slechts gedeeltelijk de 19de-eeuwse tradities van het Indisch subcontinent⁴⁷.

---

³⁹ CROSS, M., 1982, p. 3

⁴⁰ *Id.* p. 4

⁴¹ *Id.* p. 4

⁴² TINKER, H., 1977, p. 93-94

⁴³ MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p.150b

⁴⁴ NARAYANAN, R., SHRIVASTAVA, A., 2001, p. 179

⁴⁵ *Hanafi* of *Hanafiyya*: één van de vier officiële religieuze rechtsscholen van de islām. De *Hanifi* school werd genoemd naar zijn stichter *Abū Hanīfa*. (EI, Deel III, p.162b)

⁴⁶ MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p.150b

⁴⁷ *Ibid.*

Guyana

In totaal kwamen ongeveer 239.000 contractkoelies in Brits Guyana aan. De gerekruteerde arbeiders waren hoofdzakelijk afkomstig uit Uttar Pradeś, Bihar en de Gangesvlakte. Het merendeel was hindoe en slechts 20% was islamitisch. Het contract hield in dat minstens vijf jaar op de plantages gewerkt moest worden. Na afloop keerde slechts 32% (76.000) terug naar India⁴⁸.

Onder de Indiase bevolkingsgroepen ontwikkelde zich uit de verschillende Indische dialecten die de contractkoelies met zich meebrachten, het Guyanese Bhojpurī als *lingua franca*⁴⁹.

Indiërs in Guyana waren aanvankelijk alleen in de landbouwsectoren terug te vinden. Ze domineerden de suiker en rijstindustrie. Geleidelijk aan begonnen ze de trek naar de steden vooral bevolkt door de creoolse Afrikanen, te maken. Hier belandden ze in een ondergeschikte positie. Ook al was de Indiase bevolkingsgroep sinds 1917 groter geworden dan de Afrikaanse, toch was in 1943 slechts 10% van de werknemers in de openbare diensten van Indiase afkomst. Dit oneerlijk kansenbeleid ten opzichte van Indiërs lokte rellen uit tussen de Indiase en Afrikaanse gemeenschap in het begin van de jaren '60. Sindsdien is een zekere verbetering in hun situatie op gang gekomen. Ook hun onderwijsniveau werd opgevoerd. Waar slechts 9% van de geneesheren in 1926 Indiaas was, was dat in 1965 al 52%⁵⁰. Sinds Guyana's onafhankelijk in 1966 braken tussen de Afro-Caraïbische en Indo-Caraïbische bevolking reeds verscheidene malen rellen uit⁵¹.

Trinidad

Het eerste schip met Indiase immigranten kwam hier aan in 1845. Tegen 1917 waren in Trinidad meer dan 143.000 Indiase immigranten terechtgekomen. Voor de komst van deze contractarbeiders bestond de bevolking van Trinidad uit een merendeel van Afrikaanse slaven en een kleine maar zeer machtige groep Europeanen⁵². Tussen 1845 en 1862 was één vierde van de immigranten afkomstig uit Zuid-India. Het waren hoofdzakelijk shivaïeten. Andere

---

⁴⁸ RAMSOEDH, H., BLOEMBERG, L., 2001, p. 124-125

⁴⁹ GAMBHIR, S.K., 1988, p. 69

⁵⁰ CROSS, M., 1982, p. 5-10

⁵¹ *Id.* p. 11

⁵² BHATIA, T.K., 1988, p. 181

hindoes waren vishnuïtisch en afkomstig uit het noordwesten van India. Ook hier maakte slechts 22% (nog minder dan in Guyana) de terugreis naar India⁵³.

De reis van India naar Trinidad duurde drie maanden en eiste vele slachtoffers. Op de schepen waren tropische infecties en ziektes schering en inslag. In het jaar 1856 verloor niet minder dan 17,3% van de koelies het leven tijdens de overtocht⁵⁴.

In tegenstelling tot Guyana is de Indiase bevolkingsgroep steeds een minderheid gebleven⁵⁵. Ze vormt één derde van de totale bevolking⁵⁶. Zoals reeds vermeld, keerden velen nooit naar India terug. Dit was deels te wijten aan een nieuwe regel die de *Colonial Government* in 1865 invoerde. In plaats van de gratis terugtocht (inbegrepen in het contract) werd de immigranten 10 are land aangeboden. Ook al was deze regel tegen 1890 helemaal in onbruik geraakt, toch verwierf een klein percentage een stuk land⁵⁷. Daar de grond het niet toeliet rijst te kweken, verbouwden ze op deze stukken land suiker⁵⁸.

Ook hier (zoals in Guyana) was er een ondervertegenwoordiging van Indiërs in overheidsdiensten, maar in tegenstelling tot Guyana veroorzaakte dit niet zulke raciale spanningen. Sinds de onafhankelijkheid in 1962 is de politieke macht echter steeds in Afro-Caraïbische handen gebleven⁵⁹. Een handvol gediplomeerde Indiërs migreerden in de jaren '70 voor een tweede keer naar de Verenigde Staten of Canada⁶⁰.

Net zoals in de andere kolonies werd ook hier uit een amalgaam van Indische dialecten een nieuwe taal grotendeels gebaseerd op het Bhojpurī, gesmeed. Onder de hindoes wordt het theologische raamwerk gevormd door de moraal aanwezig in verhalen zoals het *Ramāyāṇa* en het *Mahābhārata*⁶¹. De oorspronkelijke Indiase muziek, kunst en orale tradities transformeerden zich tot specifieke Indo-Caraïbische kunstvormen. Bijzonder populair is de Indo-Caraïbische muziek, een expressievorm die deel uitmaakt uit van het religieuze leven⁶². MYERS (1998) analyseerde deze muziek waarin verhalen uit het *Ramāyāṇa* een uitgangspunt voor de inhoud vormen.

---

⁵³ NARAYANAN, R., SHRIVASTAVA, A., 2001, p. 169

⁵⁴ MYERS, H., 1998, p. 7- 9

⁵⁵ CROSS, M., 1982, p. 11

⁵⁶ MYERS, H., 1998, p. 27

⁵⁷ *Id.* p. 14

⁵⁸ CROSS, M., 1982, p. 11

⁵⁹ *Id.* p. 12

⁶⁰ TINKER, H., 1977, p. 90

⁶¹ NARAYANAN, R., SHRIVASTAVA, A., 2001, p. 184

⁶² MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p. 152b

Jamaica

Deze voormalige Britse kolonie importeerde tussen 1845 en 1916 ongeveer 37.000 contractarbeiders uit India. Het waren voornamelijk hindoes die uit verschillende streken van India kwamen. Het gebied van rekrutering wisselde jaarlijks afhankelijk van de sociale en economische situatie in India alsook naargelang de vraag van de plantage-eigenaars. Net zoals in de andere kolonies waren de emigranten afkomstig uit verschillende kasten (zowel hoog als laag), schommelde hun leeftijd tussen de 10 en 30 jaar en was 88% van het mannelijk geslacht. Ze werden veelal op de suiker- en bananenplantages tewerk gesteld. Tussen 1850 en 1930 keerde 38% van hen terug naar India. Velen onder de overblijvende Indiërs op Jamaica emigreerden later opnieuw, vooral naar Cuba en Centraal-Amerika⁶³.

Suriname

Suriname, een Nederlandse kolonie, schafte de slavernij in 1863 af. Om de plantages van werkkrachten te voorzien werd een pact afgesloten met Engeland waardoor Indiase contractkoelies nu ook naar Suriname verscheept werden. Van 1873 tot 1916 kwamen ongeveer 34.000 Indiërs hier aan. Slechts 32% (ca. 12.000) zou ooit nog naar India terugkeren⁶⁴.

Er is echter zeer weinig geweten over de Indiase bevolkingsgroep van Suriname. Net zoals in Guyana werd het merendeel uit Uttar Pradeś, Bihar en de Gangesvlakte gerekruteerd. En ook hier bestond de stroom contractkoelies voor meer dan 80% uit hindoes⁶⁵.

Sarnāmī is de taal die door de Indiërs op Suriname gesproken wordt. De naam is afkomstig van het woord *Sarnām*. Dit was de benaming die de contractkoelies voor het eiland gebruikten. De taal is ontstaan uit een mengeling van verschillende maar verwante Hindī-dialecten meegebracht door de immigranten⁶⁶.

De census van 1971 deelde mee dat zo'n 37% van de totale bevolking afstamde van de Indiase contractkoelies, terwijl de oorspronkelijke creoolse bevolking slechts 31% uitmaakte. Na 1973 emigreerden veel van deze Indiase afstammelingen naar Nederland⁶⁷.

---

⁶³ SHEPHERD, V.A., 1998, p. 165-171

⁶⁴ RAMSOEDH, H., BLOEMBERG, L., 2001, p. 123-125

⁶⁵ *Ibid.*

⁶⁶ DAMSTEEGT, T., 1988, p. 95

⁶⁷ *Ibid.*

III.1.3. Afrika

Een verslag uit 1987 schatte de Zuid-Aziatische aanwezigheid in Afrika op ongeveer 1,5 miljoen. De voornaamste gemeenschappen bevinden zich in de Oost-Afrikaanse landen Kenia, Tanzania en Oeganda, in Zuid-Afrika en op Mauritius⁶⁸.

De Zuid-Aziatische aanwezigheid in Afrika gaat terug op handelsrelaties uit de eerste eeuwen na Christus⁶⁹. Zo werden in het hart van Ethiopië een handvol Indische munten uit de 3de eeuw terug gevonden⁷⁰. Indische en Arabische handelaars zouden al zeer vroeg handelscontacten met de locale Afrikaanse bevolking gehad hebben. Er is echter zeer weinig geweten over deze mensen. Dat er effectief een aanwezigheid was van Indische handelaars kan worden gelezen in de geschriften van Vasco da Gama (15de eeuw). Hij schreef over Arabische en Indische handelaars die zich met Afrikaanse vrouwen aan de Oostkust vestigden⁷¹. Ook Europese ontdekkingsreizigers die in de 19de eeuw het hart van Afrika wensten binnen te dringen, werden hierbij gegidst door Indische handelaars⁷². Handel met Oost-Afrika zorgden dus voor de eerste permanente Zuid-Aziatische immigranten in Afrika⁷³.

In de 19de eeuw vertolkte de Sultan van Oman een prominente rol in de handel met Zuid-Azië. Hij verplaatste zijn hoofdkwartier naar Zanzibar en stelde een Indische familie tewerk in zijn overheidsdiensten⁷⁴. Ook andere Zuid-Aziaten werden aangemaand om zich in Zanzibar te vestigen⁷⁵. Vanuit het westen van India trokken Indische handelaars, behorend tot kleine handelsgemeenschappen, naar Zanzibar voor de kweek en de handel in kruidnagel⁷⁶.

Tegen het midden van de 19de eeuw was er zowel in Oost - als Zuid-Afrika een aanzienlijke Zuid-Aziatische aanwezigheid die voornamelijk uit handelaars, ondernemers en avonturiers bestond⁷⁷.

---

⁶⁸ MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p.149a

⁶⁹ *Ibid.*

⁷⁰ TINKER, H., 1977, p. 2-3

⁷¹ YOUNGER, P., 2001, p. 367

⁷² TINKER, H., 1977, p. 2-3

⁷³ *Ibid.*

⁷⁴ YOUNGER, P., 2001, p. 367

⁷⁵ MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p.149a

⁷⁶ TINKER, H., 1977, p. 2-3

⁷⁷ MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p.149a

Oost-Afrika

De *Scramble for Africa*⁷⁸ had als resultaat dat de Britten Oeganda en Kenia en de Duitsers Tanzania inpalmden. Families uit verschillende West-Indiase gemeenschappen bleven maar toestromen⁷⁹. Zuid-Aziatische contractkoelies waren reeds vanaf 1934 naar alle uithoeken van de wereld gezonden⁸⁰, maar vanaf 1895 werden er ook naar Oost-Afrika gezonden⁸¹.

De *Imperial British East Africa Company* had in samenspraak met de *Government of India* besloten om de Oeganda-Kenya spoorlijn⁸² die de kust met *Lake Victoria* moest verbinden⁸³, door Indiase werkkrachten te laten aanleggen. De aanleg van deze spoorlijn zou slechts betaalbaar zijn en vlot verlopen als ze door Indiase arbeiders werd aangelegd⁸⁴. Het merendeel van deze arbeiders werd gerekruteerd uit de Pañjāb omdat daar reeds heel wat spoorwegen aangelegd waren en die Indiërs bewezen hadden dat ze dat op een zeer efficiënte manier konden⁸⁵. De rekruteringspolitiek die de koloniale Britse regering aan de dag legde was trouwens vrij strikt en alleen arbeiders met specifieke technische vaardigheden werden toegelaten. Een vreemdeling werd Oost-Afrika de toegang geweigerd indien hij geen post kon invullen waarbij iedereen baat zou hebben⁸⁶.

Zo arriveerden de eerste groep contractkoelies in 1896 in Mombasa. Het contract schreef een werktermijn van maximum drie jaar voor. Na afloop had de arbeider recht op een gratis terugreis; wenste hij echter te blijven dan ging dat ook. Het minimumloon van zo'n arbeider bedroeg 15 roepies per maand⁸⁷.

Tussen 1897 en 1901 werden 32.000 arbeiders gerekruteerd. De arbeiders werden voor hetzelfde werk beter betaald in Oost-Afrika dan in India waardoor de ronselaars een grote aantrekkingskracht op hen uitoefenden. Na de aanleg van de spoorweg besloot 21% van de contractkoelies in Oost-Afrika te blijven, waarvan 6% bij de spoorwegen tewerk gesteld bleef. De rest keerde naar Zuid-Azië terug. Een deel was arbeidsongeschikt geworden door

---

⁷⁸ De *Scramble for Africa* is de competitie die in 1885 tussen de Europese grootmachten ontstond om die gebieden in Oost-Afrika die nog niet gekoloniseerd waren, te bemachtigen.

⁷⁹ YOUNGER, P., 2001, p. 368

⁸⁰ MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p.149a

⁸¹ BHACHU, P., 1985, p. 21

⁸² *Ibid.*

⁸³ YOUNGER, P., 2001, p. 368

⁸⁴ BHACHU, P., 1985, p. 21

⁸⁵ YOUNGER, P., 2001, p. 368

⁸⁶ BHACHU, P., 1985, p. 7

⁸⁷ *Id.* p. 21

de zware werkomstandigheden en een vrij groot percentage was gestorven tengevolge van ziektes en epidemieën⁸⁸.

De eerste decennia van de 20ste eeuw werden Indiërs tewerkgesteld ten dienste van deze spoorweg als bediende, stationmeester, opzichter,... Velen vonden een job bij overheidsdiensten zoals de *Post Office*, de *Police Force* of het *Public Works Departement*⁸⁹ (*PWD*). Ook Europeanen begonnen zich nu in Oost-Afrika te vestigen. Privé-bedrijven bleven echter arbeiders uit India rekruteren. Ook gediplomeerde Indiërs zoals dokters en advocaten maakten op eigen houtje de overtocht naar Oost-Afrika⁹⁰.

In de jaren '20 ontstond er bij de Europeanen een afgunst ten aanzien van de Indiase gemeenschap. Er braken conflicten uit en dit had enkele restricties tot gevolg. Indiërs werden beperkt tot handel en handwerk. Ontwikkelingen op het vlak van de landbouw en het bestuur waren voorbehouden aan de Europeanen⁹¹. Het gevolg hiervan was dat de Zuid-Aziatische immigranten zich vooral in stedelijke gebieden vestigden⁹².

Na de Tweede Wereldoorlog verbeterde de sociale en economische situatie van de Zuid-Aziatische immigranten. De mythe van ooit nog terug te keren naar India ging verloren en velen oriënteerden zich op een definitief verblijf in Oost-Afrika. Ook de band met India die initieel zeer sterk was geweest, zwakte nu af. De Indiase bevolking werd een distinctieve raciale en culturele minderheid. Er werd hen nog steeds verboden land te bezitten waardoor de urbanisatie van deze bevolkingsgroep alleen maar toenam. De diaspora in Oost-Afrika verschilt op dit vlak in zeer grote mate met andere Indiase gemeenschappen ter wereld. De contractkoelies in Mauritius, Fiji, Zuid-Afrika en Guyana kwamen vooral in de landbouwsector terecht⁹³.

Nadat de drie Afrikaanse kolonies in de jaren '60 onafhankelijk werden verslechterde de situatie van de Zuid-Aziatische bevolkingsgroep. De politiek van afrikanisering die de nieuwe regimes aanwendden, ontzegde hun tewerkstelling in openbare diensten. Zij die hun job verloren, geraakten elders niet gemakkelijk aan een nieuwe. Dit had tot gevolg dat vele van deze Indiërs opnieuw emigreerden. Landen als Canada, de Verenigde Staten en Groot-Brittannië werden de drie hoofdbestemmingen⁹⁴.

---

⁸⁸ *Id.* p. 21-22

⁸⁹ Dit was het administratief hoofdkwartier van Brits Oost-Afrika in Nairobi. (BHACHU, P., 1985, p. 22)

⁹⁰ *Ibid.*

⁹¹ *Id.* p. 23

⁹² *Id.* p. 6

⁹³ *Id.* p. 23-25

⁹⁴ *Id.* p. 26

Oeganda vormt hier in zekere zin een uitzondering. Daar werden in 1972 alle Zuid-Aziatische immigranten onder het regime van generaal Idi Amin Dada die hen beschuldigde van economische sabotage, uitgedreven. Ze kregen welgeteld 90 dagen om het land te verlaten⁹⁵. Deze situatie wordt geschetst in de film *Mississippi Masala* van Mira Nair.

Ondanks het feit dat de Zuid-Aziatische gemeenschappen vrij geïsoleerd waren, ontstonden er in de loop van de tijd toch talloze gebruiken die overlappen met de Afrikaanse. Zo beschouwen de meeste Afrikanen een *samosa*⁹⁶ als Afrikaans, terwijl de Indiërs het als Indiaas bestempelen. Op linguïstisch vlak is er reeds waargenomen dat elementen van het *Kiswahili* overgenomen werden in het Gujarātī en het Hindī en omgekeerd. Tevens zijn de *Bollywood*-films in Afrika extreem populair⁹⁷.

Zuid-Afrika

De Zuid-Aziatische aanwezigheid in Zuid-Afrika dateert uit het midden van de 17de eeuw. Aanvankelijk waren de immigranten handelaars⁹⁸. De meeste hadden hun vrouw en kinderen achtergelaten in India en leidden een afgezonderd leven⁹⁹.

Contractarbeid werd hier in 1860 ingevoerd. Tussen 1860 en 1911 kwamen 152.184 contractkoelies in Durban, Natal aan. Het overgrote deel was - in tegenstelling tot de contractkoelies in Oost-Afrika - afkomstig uit Zuid-India. De Noord-Indiase immigranten kwamen hoofdzakelijk uit het oosten van Uttar Pradesh¹⁰⁰.

Vanaf 1875 kwamen buiten deze contractkoelies ook andere Zuid-Aziatische immigranten in Zuid-Afrika aan. Het waren handelaars afkomstig uit Maharashtra en Gujarāt¹⁰¹. Ze bleven India echter als hun thuisland beschouwen. Deze handelaars werden *passenger Indians* genoemd omdat ze op eigen initiatief naar Afrika trokken. Deze benaming impliceerde echter ook dat ze niet als immigranten werden beschouwd maar eerder als reizigers¹⁰².

---

⁹⁵ TINKER, H., 1977, p. 159

⁹⁶ samosa: a triangular-shaped savoury fried in *ghī* or oil, containing spiced vegetables or meat (MCGREGOR, R.S., 1993, p. 988b)

⁹⁷ MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p.150a

⁹⁸ MESTHRIE, R., 1988, p. 151

⁹⁹ TINKER, H., 1977, p. 3

¹⁰⁰ MESTHRIE, R., 1988, p. 151

¹⁰¹ *Ibid.*

¹⁰² TINKER, H., 1977, p. 3

In 1988 werd geschat dat het aantal Indiase Zuid-Afrikanen ongeveer op 1 miljoen neerkwam¹⁰³. Hiervan woont 80% in Natal (hoofdzakelijk in Durban)¹⁰⁴.

III.1.4. Fiji

Fiji werd in 1878 de laatste in de reeks van kolonies waarnaar Indiase contractkoelies verscheept werden¹⁰⁵. Europese missionarissen waren hier rond 1830 toegestroomd. De oorspronkelijke bevolking van Melanesische afkomst woonde er toen al enkele eeuwen. De toevloed van Westerse machten spoorde de bevolking van Fiji ertoe aan de Britten in 1850 om bescherming te verzoeken. De Britse regering ging in 1874 op dit aanbod in¹⁰⁶.

De zich uitbreidende suikerindustrie zorgde ervoor dat besloten werd ook Indiase contractkoelies naar Fiji te zenden. Het eerste schip kwam er in 1879 aan. De periode van contractarbeid op Fiji wordt in de Indiase folklore herinnerd als *narak* (de hel)¹⁰⁷. Indiërs bevonden zich op de onderste trede van de sociale ladder en het werd hen verboden om land te kopen¹⁰⁸.

Aanvankelijk werden de arbeiders gerekruteerd uit Zuid-Indische gebieden maar na 1880 kwam twee derde ervan uit het noordwesten en de Gangesvlakte¹⁰⁹. Er is ook een kleine Gujarati gemeenschap, afstammend van Gujarati handelaars¹¹⁰.

Tegenwoordig bestaat ongeveer 50% van de bevolking op Fiji uit personen van Indiase afkomst¹¹¹. Hiervan is 11% islamitisch. Er is een zeer klein percentage christen maar het gros is hindoeïstisch. De hindoes zijn - net zoals in de Caraïben - aanhangers van de *Ārya Samāj*¹¹².

Nadat Fiji in 1970 onafhankelijk werd, is onder de Indiase gediplomeerden aldaar een trend ontstaan om te emigreren naar Australië of Nieuw Zeeland¹¹³. De overblijvende Indiërs identificeren zichzelf nog steeds aan de hand van hun streek van afkomst. Ook hier ontstond een gemeenschappelijke taal, het Fiji Hindī dat aansluit bij het Bhojpurī dialect¹¹⁴. Het Fiji

---

¹⁰³ MESTHRIE, R., 1988, p. 152

¹⁰⁴ TINKER, H., 1977, p. 21

¹⁰⁵ CARTER, M., 1996, p. 24

¹⁰⁶ TINKER, H., 1987, p. 3

¹⁰⁷ *Ibid.*

¹⁰⁸ CARTER, M., 1996, p. 50

¹⁰⁹ TATLA, D.S., 1999, p. 46

¹¹⁰ MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p. 154a

¹¹¹ TINKER, H., 1987, p. 3

¹¹² MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p. 154a

¹¹³ TINKER, H., 1987, p. 4

¹¹⁴ *Id.* p. 3

Hindī is bovendien de meest verspreide taal¹¹⁵. De Indiërs op Fiji domineren de handel terwijl de oorspronkelijke bevolking nog steeds het land in zijn bezit heeft¹¹⁶.

III.1.5. Het Verenigd Koninkrijk

De migratiebewegingen vanuit India naar het Verenigd Koninkrijk zijn enigszins verschillend van die naar de andere kolonies van het voormalig Britse imperium. Het bestuur van India werd in 1858 aan de Engelse Kroon overgedragen waardoor alle Indiërs (nu onder het gezag van de Kroon vallend) het recht hadden zonder beperkingen naar Engeland te reizen en er zo lang te blijven als ze wensten¹¹⁷.

Vanaf 1860 kwamen Indiase studenten naar de Britse universiteiten om (hoofdzakelijk geneeskunde en rechten) te studeren, een diploma te behalen en vervolgens naar huis terug te keren¹¹⁸. Gedurende lange tijd was een Engelse opleiding voor Indiërs de enige trekpleister om de overtocht te maken¹¹⁹.

Aan het einde van de 19de en het begin van de 20ste eeuw waren het Indiase *lascars* of zeelui die zich in armoede in de Engelse havensteden vestigden¹²⁰. Later, na de Eerste Wereldoorlog, voegden zich ook Indiase soldaten bij de kleine Zuid-Aziatische gemeenschap in het Verenigd Koninkrijk¹²¹. Deze soldaten hadden de Britten in hun strijd hulp verleend en besloten nadien permanent in Engeland te blijven¹²². In deze periode kwam ook een zeer kleine groep uit de Indiase middenklasse over. Het waren grotendeels dokters¹²³.

Na de Tweede Wereldoorlog vestigden zich nog meer ex-soldaten uit India in Engeland. De meeste onder hen hadden gediend in het medische korps en kwamen nu de posten bij de *National Health Service* invullen¹²⁴. Er wordt geschat dat op dat moment ongeveer 7000 Indiërs in Engeland woonden¹²⁵.

Tengevolge van de Tweede Wereldoorlog was een tekort aan jonge mannen ontstaan. Om de schaarste aan mankrachten in de industrie op te heffen werden arbeiders vanuit andere delen van het Britse Rijk overgehaald; aanvankelijk vanuit de Caraïben, later ook vanuit India

---

¹¹⁵ MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), 2003, p. 154a

¹¹⁶ TINKER, H., 1987, p. 3

¹¹⁷ STASIK, D., 1994, p. 16

¹¹⁸ HINNELS, J.R., 2000, p. 78

¹¹⁹ STASIK, D., 1994, p. 16

¹²⁰ HINNELS, J.R., 2000, p. 78

¹²¹ STASIK, D., 1994, p. 16

¹²² HINNELS, J.R., 2000, p. 78

¹²³ STASIK, D., 1994, p. 16

¹²⁴ HINNELS, J.R., 2000, p. 79

¹²⁵ TINKER, H., 1977, p. 167

en Pakistan. Deze jonge mannen kwamen vooral uit de Pañjāb, Bengalen en Gujarāt¹²⁶. Eind jaren '50 vervoegden ook de families van deze jonge mannen hen¹²⁷.

Ondertussen was in de jaren '60 de verschraling van de Britse economie begonnen. De alsmaar toestromende immigranten lokten vijandige gevoelens bij de Engelse bevolking uit. Ze verweten de immigranten de banen van de Engelsen in te pikken. Bijgevolg besloot de Britse regering maatregelen te treffen en vaardigde in 1962 de *Commonwealth Immigrants Act* uit. Deze bepaling beperkte de vrije toegang en vereiste dat nieuwe immigranten een bewijs van tewerkstelling moesten voorleggen¹²⁸. Zoals eerder beschreven (cf. III.1.3), werd Engeland later, in de jaren '70, overspoeld door een stroom van 30.000 Indiase vluchtelingen uit Oost-Afrika¹²⁹.

Na 1980 kwam de immigratie vanuit het Indisch subcontinent praktisch tot stilstand. Enkel naaste familieleden van de vorige generatie immigranten werd nog toegang verleend. Tegenwoordig kan slechts een handvol personen die specifieke kwalificaties bezitten nog een visum bemachtigen¹³⁰.

De census van 1991 schatte dat ongeveer 1,5 miljoen inwoners van Zuid-Aziatische origine in het Verenigd Koninkrijk verblijven. Volgens een onderzoek uitgevoerd in 1994 is 45% onder hen moslim, 24% sikh, 23% hindoe en 6% christen¹³¹.

De Britse Zuid-Aziatische diaspora is uitermate heterogeen zowel op linguïstisch als religieus vlak. De immigranten behoren allen tot zeer verschillende kasten en klassen en zijn afkomstig uit zowat alle gebieden van het Indisch subcontinent. Zowel hun familiale, sociale als religieuze structuren werden in grote mate aangepast aan de Britse omgeving¹³².

---

¹²⁶ HINNELS, J.R., 2000, p. 79

¹²⁷ TINKER, H., 1977, p. 167

¹²⁸ STASIK, D., 1994, p. 18

¹²⁹ BHACHU, P., 1985, p. 6

¹³⁰ HINNELS, J.R., 2000, p. 80

¹³¹ MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (Eds), 2003, p. 158b

¹³² *Ibid.*

III. 2. Noord-Amerika

III.2.1. De Verenigde Staten

A. De eerste golf

Na de Amerikaanse burgeroorlog (1861-1865) moedigde de Amerikaanse regering immigratie aan. Rekruteringscampagnes werden georganiseerd in overzeese gebieden. Op zoek naar goedkope arbeid voor de industrie en de landbouw werden rekruteringsagenten door bedrijven eerst naar Europa, China en Japan en later naar andere Aziatische gebieden zoals India, gezonden¹³³.

In 1907 arriveerden de eerste Indiase werkkrachten aan de Westkust van de Verenigde Staten. Deze periode van Indiase immigratie was echter zeer kortstondig want reeds in 1909 begonnen de immigratiediensten restricties op te leggen en in 1917 verbood het Amerikaanse *Congress* immigratie vanuit India. Op dat moment hadden zich slechts 6400 Indiase migranten in de Verenigde Staten gevestigd. Hiervan was minder dan één procent van het vrouwelijk geslacht. De mannen waren over het algemeen tussen de zestien en vijfendertig jaar oud. Er wordt verondersteld dat de meeste onder hen getrouwd waren en hun families in India hadden achtergelaten. Ze waren hoofdzakelijk boeren en ongeschoolde arbeiders waarvan ongeveer 47% analfabeet zou geweest zijn¹³⁴.

Al deze Indiase immigranten waren afkomstig uit de Pañjāb en waren voornamelijk aanhangers van het sikhisme. Het waren namelijk de sikhs die er het minst problemen mee hadden hun thuisland te verlaten. Ze maakten zich geen zorgen om kastenrestricties en hadden de eigenschap eender welk beroep eender waar goed uit te voeren. Ze waren uitstekende soldaten en 20 procent van het Indiaas leger bestond uit sikhs. Hun dienst in het leger nam hen al zeer vroeg overzee¹³⁵. Er was een grote vraag naar sikhs, geëerd om hun krijgskunsten en lichaamskrachten, uitgaande van de Britse administratoren in de kolonies om te werken bij de lokale politie en het leger in Afrika en Azië¹³⁶. Ook in India konden sikhs

---

¹³³ FEAGIN, J.R., 1997, p. 20

¹³⁴ Al deze informatie is afkomstig uit één krantenartikel in de *Pacific Monthly Magazine* uit 1907 van een zekere Fred Lockley die zich bezig hield met het interviewen van deze Indiase immigranten, maar ze is verre van volledig. (TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 63)

¹³⁵ In deze context ontstond onder de vrouwen van deze sikhs, achtergebleven in de Pañjāb, een corpus van liederen die de afwezigheid van hun echtgenoot betreuren. (TATLA, D.S., 1999, p.45)

¹³⁶ TINKER, H., 1977, p. 7

zowat in elke plaats waar een Britse militaire post was teruggevonden worden¹³⁷. De sikhs zelf namen graag deze jobs in het leger aan. Door dienst te nemen in het leger kregen ze de kans om wat van de wereld te zien en na hun dienst te emigreren. Bovendien ontvingen ze - eenmaal hun dienst erop zat - een aardig pensioen en heel wat aanzien in de gemeenschap¹³⁸. Deze sikh immigranten waren herkenbaar aan hun tulbanden. Dit uiterlijke kenmerk zorgde ervoor dat de eerste immigratiegolf van Indiërs naar het Amerikaanse vasteland vaak bestempeld wordt als *'The tide of the turbans'*¹³⁹.

De emigratie vanuit India was een rechtstreeks gevolg van de Britse kolonialistische politiek in India. Met de hoop een kapitalistische landbouw uit te bouwen had de Britse regering veranderingen op het vlak van het eigendomsrecht van land doorgevoerd waardoor een heleboel kleine landeigenaars in een zeer kwetsbare situatie belandden. Om hun schulden te kunnen afbetalen namen deze kleine landeigenaars vervolgens hypotheek op hun land bij woekeraars die soms tot 36 procent interesten aanrekenden. Een hongersnood die drie jaar duurde (van 1899 tot 1902) had tot gevolg dat massa's vee stierven waardoor de boeren nog dieper in de schulden zakten. Het is in deze context dat duizenden Indiërs het land ontvluchtten om als contractkoelies te gaan werken in de Caraïben, Oeganda, Mauritius en Brits Guyana. Een aantal duizenden kwam ook terecht in Canada en de Verenigde Staten¹⁴⁰.

De Pañjābī sikhs in Noord-Amerika kwamen allemaal uit districten van Jullundhur, Hoshiarpur, Gurdaspur, Ludhiana, Fīrozpur en Amritsar. Er is nog geen aanvaardbare hypothese waarom allen afkomstig waren uit deze gebieden maar men kan wel aannemen dat de verbetering van de transportmogelijkheden een aandeel hebben in deze emigratiebeweging. Rond de eeuwwisseling was er een goede verbinding tot stand gekomen die de Pañjābī sikhs gemakkelijk naar de haven van Calcutta bracht. Een spoorweg die de Britten hadden aangelegd verbond Amritsar met New Delhi en deed de steden Jullundhur en Ludhiana aan. Mensen uit Gurdaspur, Hoshiarpur en Fīrozpur konden deze steden gemakkelijk bereiken. Vanuit New Delhi konden de emigranten een trein nemen naar Calcutta waar stoomboten hen naar Hongkong voeren. Vanuit deze Britse kolonie konden ze op veilige manier naar Manilla, Singapore, Sjanghai, Vancouver, San Francisco, Australië, Nieuw Zeeland en Fiji vertrekken¹⁴¹. Hongkong was overigens een belangrijke tussenstop voor de sikhs want de sikhs die hier het Britse leger dienden, hadden er een tempel (*gurudwāra*) opgericht die sikhs

---

¹³⁷ CHAN, S., 1991, p. 22

¹³⁸ TATLA, D.S., 1999, p. 44-45

¹³⁹ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 63

¹⁴⁰ *Ibid.*

¹⁴¹ CHAN, S., 1991, p. 20

zowel op religieus als sociaal vlak tegemoet kwam. Zo mocht elke sikh op doorreis hier tijdelijk logeren¹⁴².

Volgens een verslag dat in 1908 in Canada gepubliceerd werd waren er drie soorten mensen die de Indiërs aanspoorden te emigreren. Er waren de tussenpersonen die werkten voor de stoombootbedrijven die hun boten zo vol mogelijk wilden stouwen met passagiers. Ronselaars voor de spoorwegbedrijven deelden pamfletten uit in India. Indiase pioniers die hun kans hadden gewaagd in Noord-Amerika geld te verdienen en er baat in zagen hun landgenoten over te brengen en werk te geven, schreven brieven naar huis om anderen te overhalen ook over te komen¹⁴³.

De eerste groep Indiërs die in 1907 de Verenigde Staten binnen kwam, had eerst een poosje verbleven in British Columbia, Canada. In 1897 merkte een divisie van sikh soldaten¹⁴⁴ op de terugweg (via Canada) van Engeland, waar ze Queen Victoria's jubileum (1887¹⁴⁵) hadden gevierd, dat er veel vraag was naar arbeidskrachten in British Columbia en keerden later terug waar ze tewerk gesteld werden om bomen te vellen¹⁴⁶. Anderen waren daar aangekomen in het begin van de 20ste eeuw aangetrokken door de Canadese ronselaars op zoek naar goedkope werkkkrachten om de *Canadian Pacific Railway*¹⁴⁷ uit te bouwen¹⁴⁸. Deze spoorwegbedrijven hadden zich aanvankelijk gewend tot de Chinezen als goedkope arbeidskrachten, maar toen de Canadese regering in 1904 een inkomsttaks van \$500 hief op iedere Chinees die het land binnenkwam, werd het aantal Chinese immigranten sterk gereduceerd. Bijgevolg hadden de werkgevers hun oog laten vallen op Japanners en Indiërs¹⁴⁹. De meeste Indiase immigranten arriveerden in Canada na 1905: zo kwamen er in 1907 en 1908 respectievelijk 2.124 en 2.628 Indiërs het land binnen¹⁵⁰. Het oorspronkelijke plan van deze Indiërs (onder hen bevond zich ook een klein percentage Pañjābī moslims en hindoes¹⁵¹) bestond er niet in om zich permanent in Noord-Amerika te vestigen maar om later terug te keren naar India¹⁵².

---

¹⁴² *Id.* p. 22

¹⁴³ *Ibid.*

¹⁴⁴ STASIK, D., 1994, p. 20

¹⁴⁵ Het jubileum vond plaats in 1887 in Londen (TATLA, D.S., 1999, p. 51), de terugreis van het sikh regiment in 1889 (STASIK, D., 1994, p. 20).

¹⁴⁶ TINKER, H., 1977, p. 7

¹⁴⁷ *Ibid.*

¹⁴⁸ MAIRA, S.M., 2002, p. 5-6

¹⁴⁹ CHAN, S., 1991, p. 23

¹⁵⁰ STASIK, D., 1994, p. 20

¹⁵¹ TATLA, D.S., 1999, p. 51

¹⁵² TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 63

Indiase immigratie in Canada was echter een kort leven beschoren. De 258 Indiërs die het land in 1904 waren binnengekomen, waren er in 1906 al meer dan 2000 geworden¹⁵³. Een anti-Aziatisch stemming in het publiek was door wat een toevloed genoemd werd en eveneens door een tijdelijke economische depressie ontstaan en de blanke Canadese bevolking oefende een aanzienlijke druk uit op de regering¹⁵⁴. De Canadese regering zocht vervolgens naar uitwegen om de immigratie een halt toe te roepen. Dit vormde een probleem vermits India en Canada beide deel uitmaakten van het Britse rijk en het de bevolking dus toegelaten was om ongehinderd van het ene deel naar het andere te reizen. Twee wetten werden uitgevaardigd in 1908: de ene eiste dat de immigrant \$200 bezat (in plaats van voorheen \$25), de andere verbood toegang aan de Indiërs die niet rechtsreeks vanuit India naar Canada waren gekomen. Deze laatste wet was uitermate doeltreffend vermits er geen rechtstreekse stoomboten vaarden tussen Canada en India (men moest via Hongkong)¹⁵⁵.

Gedurende vijftig jaar (tot na de Tweede Wereldoorlog) hield de Canadese regering er een racistische en etnisch discriminerende immigratiepolitiek op na. Deze politiek kan mooi geïllustreerd worden met een verslag voorgelegd in de *House of Commons* in 1908 door een zekere Mackenzie King, een Canadees ambtenaar: *“That Canada should desire to restrict immigration from the Orient is regarded as natural, that Canada should remain a white man’s country is believed not to be only desirable for social and economic reasons, but highly necessary on political and national grounds.”*¹⁵⁶

In september 1907 deed zich een incident voor in Bellingham¹⁵⁷ waarbij blanken op een gewelddadige wijze groepen Indiase immigranten afranselden¹⁵⁸. Dit was het begin van een reeks racistische rellen rechtstreeks gericht tegen Indiase immigranten¹⁵⁹. De angst dat immigranten de economie en het politieke systeem zouden aantasten lag aan de basis van dergelijke racistische aanvallen¹⁶⁰. De blanken beschouwden de Indiase immigranten als de oorzaak van hun lage lonen. Tengevolge van deze vijandigheid werden ongeveer 700 sikhs

---

¹⁵³ CHAN, S., 1991, p. 23

¹⁵⁴ STASIK, D., 1994, p. 20

¹⁵⁵ CHAN, S., 1991, p. 23

¹⁵⁶ STASIK, D., 1994, p. 20

¹⁵⁷ Bellingham gelegen in de deelstaat Washington in de Verenigde Staten, aan de Canadese grens (cf. kaart Volume II)

¹⁵⁸ Ongeveer 400 Indiërs werden uit hun slaaphutten gesleurd, opgesloten in de gevangenis, later vrijgelaten en verplicht de stad te verlaten (SHAH, H., 1999, p. 256)

¹⁵⁹ Dergelijke liederen werden gezongen: *“To orient grasp and greed. We’ll surrender, no ever. Our watchword the ‘God save the King’. White Canada for ever.”* (TATLA, D.S., 1999, p. 52)

¹⁶⁰ FEAGIN, J.R., 1997, p. 21

naar het noorden van California gedreven. Na de legislatieve beperkingen van 1908 sippelden ook de overige Indiërs vanuit Canada California binnen¹⁶¹.

De meeste Indiase immigranten in de Verenigde Staten waren landarbeiders en kleine ondernemers (aan de Westkust), maar er was ook een zeer kleine groep van Indiase studenten die zich vanaf 1901 hoofdzakelijk aan de Oostkust vestigde¹⁶². Over deze studenten is er heel weinig informatie beschikbaar. Ze kwamen naar de Verenigde Staten om geneeskunde, bouwkunde en landbouwkunde te studeren. Zo studeerde Tagore's zoon aan de University of Illinois en de zoon van de *maharaja* van Baroda ging naar Harvard¹⁶³. Het was trouwens aan de Oostkust dat de allereerste Indiër in 1750 voet aan wal zette. Het zou een man uit Madras geweest zijn die ontscheept was in New York. Nadien vestigden enkele honderden zich in de loop van de 19de en 20ste eeuw in de grote steden aan de Oostkust. Ze waren hoofdzakelijk zakenlui en handelaars en trouwden met blanke vrouwen¹⁶⁴.

De Indiase immigranten (aan de Westkust) waren meestal de jongste zonen. Ze werden door hun vader gestuurd om geld te verdienen zodat schulden en hypotheek in het thuisland zouden kunnen afbetaald worden. Het was dus geen individuele beslissing van deze jongemannen want ze verlieten hun land om hun families te kunnen bijstaan. Dikwijls hypothekeerden ze één of twee are land om de overtocht naar Vancouver of San Francisco te bekostigen¹⁶⁵. Het denkbeeld dat men in het beloofde land veel geld zou verdienen, stond hen niet in de weg om in hun eigen land schuldenaars te worden¹⁶⁶.

In tegenstelling tot andere immigranten uit Aziatische gebieden zoals Koreanen of Chinezen ontwikkelden de Indiërs geen distinctieve etnische gemeenschap met welomlijnde grenzen. Ze vormden een kleine, ietwat verspreide groep die zich niet vestigde in één of andere 'Indiatown'. Deze Indiase immigranten vertegenwoordigden dan ook een soort van nieuwe diversiteit onder de Aziatische immigranten en dit omdat ze - in tegenstelling tot de andere Aziaten in Amerika - een Indo-Europese afkomst hadden¹⁶⁷.

Ook al was slechts een zeer klein percentage onder de Indiase immigranten aanhanger van het hindoeïsme werden ze allen door de Amerikanen als hindoes bestempeld. Een derde

---

¹⁶¹ MAIRA, S.M., 2002, p. 5-6

¹⁶² STASIK, D., 1994, p. 24

¹⁶³ Tenstoonstelling 16/07/2001-30/09/2001: *Echoes of Freedom: South Asian pioneers in California, 1899-1965*, University of California, Berkeley: <http://www.lib.berkeley.edu/SSEAL/echoes/chapter6/chapter6.html> [04/3/2003]

¹⁶⁴ SHAH, H., 1999, p. 264

¹⁶⁵ Een kaartje van Calcutta naar Hongkong en verder naar Vancouver kostte ongeveer 200 roepies en kwam overeen met de prijs van twee are land. (TATLA, D.S., 1999, p. 44)

¹⁶⁶ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 65

¹⁶⁷ *Id.* p. 294-295

was moslim en de meerderheid was - zoals reeds vermeld - sikh. Als aanhangers van het sikhisme waren ze verplicht om de *vijf k's* te dragen: *kes* (ongeschoren baard en haar), *kacch* (broek tot op de knieën), *kara* (een ijzeren armband), *kirpān* (een dolk of zwaard) en *khangā* (een kam). Hun specifieke kledij en donkere huiskleur lokten racistische reacties bij de blanken uit. De Indiërs werden gevreesd door de blanken omdat ze goedkope werkkrachten waren. Naast het incident in Bellingham in 1907 deed zich ook in Everett (Washington) een gelijksoortig incident voor. In San Francisco waarschuwde de *Asiatic Exclusion League* voor 'de dreiging uit India'¹⁶⁸. Al die nieuwelingen uit vreemde gebieden werden gezien als een gevaar voor de Angelsaksische cultuur en instellingen¹⁶⁹. Deze beweging was in 1905 ontstaan in San Francisco en oefende druk uit op de immigratiediensten om de toegang van Indiërs (en Aziaten in het algemeen) tot de Verenigde Staten te verbieden. Ze beschreven de hindoes als "*enslaved, effeminate, caste-ridden and degraded*"¹⁷⁰.

Als reactie hierop werd tussen 1908 en 1920 ongeveer 3400 Indiërs de toegang tot de Verenigde Staten geweigerd. In 1917 werd door het Congress een wet uitgevaardigd die immigranten vanuit India in de '*barred zone*' plaatste¹⁷¹. Deze '*barred zone*'¹⁷², was een nogal vreemd criterium dat aangewend was om de Indiase immigrantentoevloed een halt toe te roepen. Antropologen hadden Indiërs als Ariërs geclassificeerd, maar niemand bleek zeker te zijn of Ariërs nu Indo-Europees waren en dus als blanken moesten beschouwd worden. Hierdoor kon het argument van afkomst niet aangewend worden om de Indiërs uit te sluiten zoals dat wel gebeurde bij de Chinezen en Japanners. Om dit knelpunt uit de weg te ruimen trok men een denkbeeldige grens van aan de Rode tot aan Middellandse, Egeïsche en Zwarte zee die door de Kaukasus en de Kaspische zee langs de Oeral en door het Oeral gebergte liep¹⁷³. Al de mensen die ten oosten van deze grens woonden, i.e. de '*barred zone*', werd toegang tot de Verenigde Staten geweigerd. Zo trof deze regeling ook de Indiërs¹⁷⁴. Tussen 1911 en 1920 wees de Verenigde Staten zowat 700 Indiërs uit terwijl er ongeveer 1400 vrijwillig het land verlieten¹⁷⁵.

---

¹⁶⁸ *Id.* p. 297

¹⁶⁹ FEAGIN, J.R., 1997, p. 17

¹⁷⁰ MAIRA, S.M., 2002, p. 6

¹⁷¹ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 297

¹⁷² Letterlijk: 'doorstreept/verboden gebied'.

¹⁷³ De landen die in deze '*barred zone*' lagen waren India, Birma, Thailand, Maleisië, Indonesië, Afghanistan, een deel van Rusland, de Polynesische eilanden en enkele delen van het Arabisch schiereiland. (ANCHETA, A.N., 1998, p. 26)

¹⁷⁴ CHAN, S., 1991, p. 55

¹⁷⁵ MAIRA, S.M., 2002, p. 6

Na de bepaling van 1917 stelde men zich vervolgens vragen bij de politieke status van de Indiërs die reeds in Amerika aanwezig waren. Een naturalisatiewet uit 1790¹⁷⁶ had bepaald dat naturalisatie enkel was weggelegd voor vrije blanken met een ‘goed moreel karakter’ die reeds twee jaar in het land verbleven waardoor Chinezen, Japanners en Koreanen dit recht ontzegd werd¹⁷⁷. Er ontstond onenigheid over de term ‘blank’. De huidskleur van de Indiase immigranten uit Noord-India was donker, maar etnologisch bekeken waren het Indo-Europeanen. Indiërs waren dus Indo-Europeanen. Hadden ze nu recht op Amerikaans burgerschap of niet¹⁷⁸?

Zoals FEAGIN (1997) beschrijft, ontwikkelden de geleerden, theologen en politici alsmaar theorieën om de superioriteit van het witte ras en de inferioriteit van andere rassen aan te tonen¹⁷⁹. Zo zocht ook de *Asiatic Exclusion League* hopeloos naar een onderscheid tussen de blanke Amerikanen en de bruine Indiërs. Antropologiestudenten hadden beredeneerd dat de Indiërs door hun Indo-Europese afkomst tot dezelfde familie als de Amerikanen behoorden. Maar - zo argumenteerde de *League* - waren de Amerikanen neven van de Indiërs die westwaarts getrokken waren en een superieure beschaving hadden opgebouwd. Terwijl de voorvaderen van de Indiërs oostwaarts getrokken waren en daar een gedemoraliseerde beschaving hadden gevestigd. En nu werd verwacht van de Amerikanen dat ze de leden van een verlaagd ras evenwaardig zouden behandelen¹⁸⁰? Ideeën om een bepaald volk uit te sluiten zijn vaak gebaseerd op denkbeelden van raciale inferioriteit en superioriteit¹⁸¹.

De kwestie werd behandeld in het Hoogerechtshof. Voor het eerst in 1910 in de zaak *U.S. vs. Balsara*. Bhicaji Balsara was de eerste genaturaliseerde Indiër in de Verenigde Staten. Balsara was dan ook zoals in de *New York Times* vermeld werd: “*a pure descent of the Persian sect who, during their twelve centuries of residence in India, have religiously abstained from intermarriage with any other people*”. Drie jaar later werd Ajkoy Kumar Mazumdar ook de toestemming gegeven te naturaliseren omdat hij “*a Yogi philosopher and a hindu of high caste*” was¹⁸².

---

¹⁷⁶ Deze wet werd in 1870 aangepast. Ook vreemdelingen en personen van Afrikaanse afkomst kwamen nu in aanmerking voor naturalisatie. Er werd in deze wet echter niets gespecificeerd over de huidskleur waardoor sommige Aziaten in de daaropvolgende jaren wel Amerikaans burger mochten worden. (BARRINGER, H.R., GARDNER, R.W., LEVIN, M.J., 1993, P; 20)

¹⁷⁷ BARRINGER, H.R., GARDNER, R.W., LEVIN, M.J., 1993, p. 20

¹⁷⁸ SHAH, H., 1999, p. 250

¹⁷⁹ FEAGIN, J.R., 1997, p. 16

¹⁸⁰ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 298

¹⁸¹ SHAH, H., 1999, p. 251

¹⁸² *Id.* p. 256

Met deze beide beslissingen werd besloten dat Indiërs wel degelijk Indo-Europeanen waren en recht hadden op Amerikaans burgerschap. In 1923 werd in de zaak *U.S. vs. Bhagat Singh Thind* echter het tegenovergestelde besloten¹⁸³. Bhagat Singh Thind woonde reeds sinds 1913 in de Verenigde Staten en had tijdens de Eerste Wereldoorlog gediend in het Amerikaans leger. In 1920 had hij in Oregon zijn naturalisatiepapieren verkregen, maar Thind stond bekend als iemand die streed voor een onafhankelijk India. Omdat de Verenigde Staten, die goede banden onderhield met het Britse Rijk, deze nationalistische activiteiten beschamend vond, zochten de immigratiediensten naar een manier om Thind te denaturaliseren en te deporteren¹⁸⁴. De volgende beslissing werd getroffen in de rechtbank: *“It is a matter of familiar observation and knowledge that the group characteristics of the Hindus renders them readily distinguishable from the various groups of persons commonly recognized as white. The children of English, French, German, Italian, Scandinavian, and other European parentage quickly merge into the mass of our population and lose the distinctive hallmarks of their European origin. On the other hand, it cannot be doubted that the children born in this country of Hindu parents would retain indefinitely clear evidence of their ancestry. It is very far from our thought to suggest the slightest question of racial superiority or inferiority. What we suggest is merely racial difference, and it is of such character and extent that the great body of our people instinctively recognize it and reject the thought of assimilation.”* Bijgevolg werd assimilatie aangewend als een basis voor raciale uitsluiting¹⁸⁵. Ook al waren Indiërs Indo-Europeanen, ze hadden toch geen recht op Amerikaans burgerschap. De term ras werd gedefinieerd als *“the understanding of the common man”* en de term blank was dus enkel van toepassing op immigranten afkomstig uit Noord - en West-Europa¹⁸⁶.

Eén jaar na de *Thind*-beslissing voerde het *Congress* de *Johnson Reed Immigration Act*¹⁸⁷ door. Deze verbood het vastleggen van een immigrantenquota voor mensen die niet in aanmerking kwamen voor een Amerikaans burgerschap¹⁸⁸. De bepaling bande op een zeer doeltreffende wijze elke vorm van Aziatische immigratie¹⁸⁹. Deze wet legde echter wel een immigrantenquota vast voor hen die wel in aanmerking kwamen voor het Amerikaans burgerschap (zoals de West - en Noord-Europeanen). Deze quota (per land) werden bepaald

---

¹⁸³ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 299

¹⁸⁴ CHAN, S., 1991, p. 94

¹⁸⁵ ANCHETA, A.N., 1998, p. 68

¹⁸⁶ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 299

¹⁸⁷ HESS, G., 1971, p.7

¹⁸⁸ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 300

¹⁸⁹ BACON, J., 1996, p. 7

op basis van het aantal immigranten dat sinds 1890 de Verenigde Staten was binnengekomen¹⁹⁰. De discriminerende quota's werden verdedigd als “*maintaining the racial balance*”. Een balans, zo werd geopperd, die in 1890 nog in evenwicht was geweest¹⁹¹. Deze *National Origins Act* was de strengste die in de geschiedenis van de Verenigde Staten werd uitgevaardigd en had gedurende decennia een serieuze impact op het vlak van de samenstelling van de Amerikaanse bevolking¹⁹².

De *Thind*-beslissing had ook tot gevolg dat de Indiërs nu onder de de *Alien Land Laws* en de *Wet van antirassenvermenging*vielen¹⁹³. De *California Alien Land Law* (1913) verbood het bezitten van land aan Aziatische immigranten en was opgesteld om Japanse boeren te treffen. Deze wet werd in 1920 nog eens uitgebreid om te verhinderen dat minderjarige kinderen van Aziatische immigranten geboren in de Verenigde Staten, land onder hun naam zouden registreren¹⁹⁴. De *Wet van antirassenvermenging* opgesteld in 1880, verbood het huwelijk van een “neger, mulat of Mongool” met een blank persoon¹⁹⁵. De Amerikaanse wetgever was geobsedeerd door rassenvermenging. Ze vreesden dat inferieure rassen hun superieur ras zouden vernietigen¹⁹⁶.

Het gevolg hiervan was dat tussen 1920 en 1940 ongeveer 3000 Indiërs de Verenigde Staten verlieten en terugkeerden naar India¹⁹⁷. Ook in India had deze *Thind*-beslissing zijn gevolgen: in 1926 werd in New Delhi de *Indian Naturalization Act* uitgevaardigd dat Indiaas burgerschap ontzegde aan inwoners van landen die hetzelfde privilege ontzegden aan Indiërs¹⁹⁸.

In de context van de verstrakking van de immigratiepolitiek in de Verenigde Staten kan het voorbeeld van Rabindranath Tagore aangehaald worden. Hij kwam in 1929 vanuit Canada naar de Verenigde Staten om er enkele lezingen te geven. Na een vernederende ontvangst bij zijn aankomst, laste hij zijn rondreis echter onmiddellijk af en keerde naar huis terug¹⁹⁹.

Tegen 1940 was de Indiase bevolkingsgroep gekrompen tot ongeveer 2400 man waarvan 60% in California woonde. Hiervan was 56% ouder dan 40 jaar en 32% ouder dan

---

¹⁹⁰ ANCHETA, A.N., 1998, p. 26

¹⁹¹ FEAGIN, J.R., 1997, p. 24

¹⁹² PORTES, A., RUMBAUT, R.G., 1996, p. 164

¹⁹³ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 300

¹⁹⁴ ANCHETA, A.N., 1998, p. 29

¹⁹⁵ LOWE, L., 1996, p. 14

¹⁹⁶ FEAGIN, J.R., 1997, p. 26

¹⁹⁷ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 300

¹⁹⁸ HESS, G., 1971, p.7

¹⁹⁹ TINKER, H., 1977, p. 194

50 jaar. 65% was tewerkgesteld in de landbouw en slechts 4% was geschoold waarmee het analfabetisme onder de Indiase immigranten het hoogst was van alle immigrantengemeenschappen in de Verenigde Staten²⁰⁰.

De sociale organisatie van de Indiase gemeenschap

De nieuwe gemeenschappen die de Indiërs in Noord-Amerika opbouwden waren nogal verschillend van degene die ze achter zich gelaten hadden. Demografisch gezien waren deze gemeenschappen niet ‘normaal’ en dit op twee vlakken. Ten eerste omdat ze hoofdzakelijk uit mannen bestonden. Door de afwezigheid van kinderen, vrouwen en ouderen steunden de jonge mannelijke immigranten op een netwerk van organisaties om de sociale cohesie te onderhouden. Ten tweede: tengevolge van de noodzaak om in een nieuwe omgeving te overleven hadden individuen leren omgaan met een gastland dat een andere cultuur en ook een andere taal had en dit vereiste - meer dan in het thuisland - leiderschap²⁰¹.

Zo ontstonden organisaties die de Indiërs in staat stelden hun eigen niche uit te kerven in een gastland dat hen niet met open armen ontving. Er werden organisaties opgericht waar Indiase immigranten om steun konden vragen en waar ze wat warmte ontvingen. Tegelijkertijd functioneerden ze als een orgaan dat op een zeker manier controle had over de massa immigranten. De immigranten verenigden zich op twee manieren: op basis van oorspronkelijke banden zoals zelfde plaats van afkomst, religie en taal en op basis van hun pragmatische interesses zoals het verlangen om hun economische stabiliteit te verzekeren en bepaalde politieke doeleinden te verwezenlijken²⁰².

Weinig is geweten over de sociale structuur van deze Indiase immigrantengemeenschap. Aangezien een groot percentage sikhs was, was het vooral hun religie die hen samenhiield. Zo werd de eerste tempel van de sikhs (*gurudwāra*) reeds in 1912 in Stockton (California) gebouwd. Gedurende jaren diende deze tempel als spiritueel en sociaal centrum waarvoor gelovigen honderden kilometers aflegden om er hun geloof te beleven²⁰³.

Een ander belangrijk instituut van de Pañjābī sikhs aan de Westkust was de *Khalsa Diwan*. Deze werd in het jaar 1912 opgericht in Holt. Het doel was accommodatie en hulp te verlenen aan nieuwelingen, vooral aan arbeiders en studenten. Gaandeweg werd het ook een

---

²⁰⁰ TAKAKI, R., 1989 (1998), p.314

²⁰¹ CHAN, S., 1991, p. 63

²⁰² *Ibid.*

²⁰³ *Id.* p.74

plaats waar politiek geëngageerde sikhs samenkwamen om te discussiëren, kranten te lezen en geld te verzamelen voor de Indiase onafhankelijkheidsbeweging²⁰⁴.

In 1913 werd de *Gadar*-beweging opgericht door een aantal Indiase intellectuelen van de *Hindustan Association of the Pacific Coast*²⁰⁵ dat zich in San Francisco verzameld had. *Gadar* betekent revolutie²⁰⁶ en inspiratie werd gezocht in de muerij die in 1857 op het Indisch subcontinent was uitgebroken. Ze gaven wekelijks de krant *Gadar* (in het Pañjābī) uit en verspreidden zo hun revolutionaire boodschap. Het doel van de beweging werd in het eerste nummer als volgt uitgedrukt: “*Today in a foreign country, but in the language of our own country, we start a war against the British Raj*”²⁰⁷.

De beweging bracht eveneens bezoeken aan de Indiase gemeenschappen waarbij ze hun landgenoten aanspoorden de nationalistische zaak te steunen. Ze hadden verzetsliederen die de Britse imperialistische dominantie bekritiseerden²⁰⁸. De boodschap van *Gadar* had veel succes bij de Indiërs in de Verenigde Staten omdat ze een verband zagen tussen de ontaarding van hun thuisland en de slechte behandeling die ze ontvingen in de Verenigde Staten²⁰⁹.

De eerste redacteur van *Gadar* was Har Dayal, een hindoe uit Delhi die een beurs voor de Oxford University geweigerd had om zich te verzetten tegen het Britse onderwijsbeleid in India²¹⁰. Hij was in 1911 aangekomen in de Verenigde Staten en had tijdelijk gedoceerd aan de Stanford University. In 1914 trokken de revolutionaire activiteiten van *Gadar* de aandacht van de Britse autoriteiten en Dayal vluchtte naar Duitsland. Hier zocht hij naar financiële middelen om zijn Amerikaanse acties verder te zetten²¹¹. Na zijn vlucht uit de Verenigde Staten had Ram Chandra Chakravarty de organisatie van *Gadar* overgenomen. Ondanks het feit dat de krant die in het Pañjābī, het Urdū en verscheidene andere talen uitgegeven werd en over gans de wereld (Verenigde Staten, Canada, Hongkong, Filippijnen, Singapore, Trinidad, Brits Guyana, Zuid-Afrika en India) verspreid werd, ontstond nooit een goede organisatie van de partij²¹².

---

²⁰⁴ *Id.* p.75

²⁰⁵ *Id.* p. 97

²⁰⁶ CHAN, S., 1991, p.75; TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 300; PRASHAD, V., 2000, p. 127; AXEL, B.K., 2001, p. 66

²⁰⁷ PRASHAD, V., 1996, p. 231; PRASHAD, V., 2000, p. 127

²⁰⁸ CHAN, S., 1991, p.75

²⁰⁹ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 301

²¹⁰ CHAN, S., 1991, p.98

²¹¹ HESS, G., 1971, p. 9

²¹² CHAN, S., 1991, p.98

Gadar bereikte zijn hoogtepunt na een incident dat zich voordeed in 1914 in de haven van Vancouver. Hier waren 376²¹³ Indiërs met een gecharterd²¹⁴ Japans schip, de *Komagata Maru*, aangekomen in de hoop om de wet van 'rechtstreekse reis vanuit India' (nodig voor een succesvolle immigratie in Canada) te omzeilen. Het werd de Indiërs echter verboden voet aan wal te zetten. Naarmate de voorraad water en voedsel op het schip slonk, stuurden de sikhs in Vancouver telegrammen naar de Britse koning en andere prominente leiders vragend om hulp. Twee maanden nadat het schip aangemeerd had moest het onverrichter zake rechtsomkeer maken. De arme immigranten hadden meer dan \$70.000 verloren door dit voorval. Hun lot wekte de sympathie van alle Indiërs in de Verenigde Staten op²¹⁵.

In de maanden volgend op dit incident keerden groepjes *Gadarieten* vanuit de ganse wereld terug naar India om de revolutie voor te bereiden. Ondertussen was de Eerste Wereldoorlog uitgebroken en net zoals Dayal zochten enkele Indiase nationalisten de steun van de Duitsers op in de strijd tegen het Britse Rijk. Ze ontvingen van de Duitsers wapens maar de Britse geheime dienst was hen voor en de meeste werden gearresteerd²¹⁶. Aan de Amerikaanse tak van *Gadar* kwam een einde toen Chakravarty in 1917 werd vermoord en zijn handlangers werden opgepakt op grond van het schenden van de Amerikaanse neutraliteit²¹⁷. Dit incident werd in de Amerikaanse pers afgeschilderd als de '*Hindu conspiracy*' en had een grote invloed op de imago van alle Indiërs in de Verenigde Staten. Waar voorheen een onderscheid was gemaakt tussen Indiërs van hoge (cf. Balsara en Mazumdar) en lage afkomst (zoals de arbeiders), werden alle Indiërs nu over dezelfde kam geschoren²¹⁸. Het feit dat de rechtbank besloten had Bhagat Singh Thind uit Amerika te deporteren is aan twee zaken toe te schrijven: enerzijds aan het slechte beeld dat toen van Indiërs circuleerde²¹⁹, anderzijds omdat hij in verband gebracht werd met één van de veroordeelden in de Indiase samenzwering. Thinds deportatie omwille van zijn nationalistische activiteiten onderstreept tegelijkertijd het belang van deze onafhankelijkheidsbeweging die door de Indiërs in de Verenigde Staten gestuurd werd²²⁰. De Thind-beslissing kreeg veel kritiek in de Indiase nationalistische pers²²¹.

---

²¹³ TATLA, D.S., 1999, p. 53

²¹⁴ Het schip was gecharterd door Gurdit Singh, een sikh zakenman. (*Ibid.*)

²¹⁵ CHAN, S., 1991, p.98

²¹⁶ *Ibid.*

²¹⁷ HESS, G., 1971, p. 9

²¹⁸ SHAH, H., 1999, p. 255

²¹⁹ *Id.* p. 260

²²⁰ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 301

²²¹ HESS, G., 1971, p.7

Er had zich ook een klein aantal moslims en hindoes²²² in de Verenigde Staten gevestigd. Voor de Amerikanen maakte dit allemaal geen verschil uit daar ze alle Indiërs - onafhankelijk van hun religie - als hindoes bestempelden. Om deze religieuze verschillen te overstijgen richtten enkel Indiërs in 1918 de *Hindustani Welfare Reform Society* op²²³.

De meeste Indiase immigranten waren boeren of landarbeiders afkomstig uit de Pañjāb. Ongeveer 80 procent kwam uit de *jāt*-kaste, een kaste van boeren. Aanvankelijk waren ze in Canada tewerk gesteld in het aanleggen van spoorwegen en de houtindustrie. Zoals reeds beschreven, werden ze naar California gedreven waar ze werk vonden in de landbouw. Veel boeren uit California waren gretig om Indiase immigranten in te huren²²⁴. De Amerikaanse regering had in 1864 de *Contract Labor Law* doorgevoerd. Hiermee werd het rekruteren van arbeiders in gebieden zoals Europa en Azië goedgekeurd²²⁵. De *Chinese Exclusion Act* (1882) had echter een stop gezet op de immigratie van Chinese arbeiders²²⁶. Later werden ook Japanse arbeiders niet meer binnengelaten in de Verenigde Staten. Werkgevers moesten dus op zoek gaan naar andere goedkope werkkrachten en die vonden ze bij de Indiase immigranten. De boeren betaalden de Indiase immigranten 25 tot 50 cent minder dan de Japanners en ze gebruikten hen eveneens om de lonen laag te houden²²⁷.

In Noord-California werkten rond 1908 zowat 500 Pañjābī's in de fruitregio van Newcastle en 300 waren er fruitplukkers in Vaca Valley nabij. De Indiase boeren verspreidden zich vlug over de hele Sacramento Valley waar ze werkten op rijstvelden en in boomgaarden nabij Marysville, Tudor, Willows en Chico. Ze verplaatsten zich naar de San Joaquin Valley waar ze in wijngaarden en op selderijplantages werkten en eveneens ongebruikte stukken land blootlegden om te bewerken. Ze verzamelden meloenen en plukten katoen in de Imperial Valley²²⁸. De vraag moet gesteld worden waarom Indiase immigranten in tegenstelling tot Chinese en Japanse immigranten geen handelaars werden. Een mogelijke reden is juist omdat ze afkomstig waren uit een kaste van boeren. Het Indiase kastensysteem schreef nauwkeurig voor wat voor soort beroep men moest uitvoeren wat tot gevolg had dat men haast nooit een ander beroep opnam dan wat de gewoonte was geweest bij de voorouders. Ook al behoorden de sikhs niet tot het hindoeïsme en dus - in principe - buiten

---

²²² 85 tot 90% zouden sikh geweest zijn, 8 tot 10% moslim en een zeer klein percentage hindoe. (MOHAMMED-ARIF, A., 2000, p. 49)

²²³ CHAN, S., 1991, p.75

²²⁴ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 302

²²⁵ PRASHAD, V., 2000, p. 71

²²⁶ LOWE, L., 1996, p. 180

²²⁷ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 302

²²⁸ *Id.* p. 303

het kastensysteem vielen, hielden ze niettemin vast aan oude culturele normen en gewoontes²²⁹.

Indiase landarbeiders organiseerden zich in groepen van ongeveer 3 tot 50 arbeiders. Degene die het best het Engels beheerde was de groepsleider. Hij ontving zowel van de werkgever als van de groep een loon. In ruil hiervoor zocht hij werk, onderhandelde over het aantal werkuren, regelde onderdak voor de groepsleden en deed dienst als algemeen opzichter. De groepen trokken van boerderij tot boerderij en werkten soms 10 tot 14 uur per dag afhankelijk van het seizoen en het soort gewas²³⁰.

Om toch wat meer geld te verdienen hielden de Indiase immigranten er trucjes op na. Eén hiervan was een hoger loon los te krijgen door de boekhouding te manipuleren die door de groepsleider bijgehouden werd. Deze registreerde bijvoorbeeld de namen van zestig arbeiders terwijl er feitelijk maar vijftig gewerkt hadden. De werkgever betaalde hem dan de lonen voor zestig man uit, die onder de vijftig verdeeld werden. Soms sprak men ook in groep af wat trager dan gewoonlijk te werken zodat het werk enkele dagen langer in beslag zou nemen en men ook zo een centje meer kon verdienen²³¹.

De groepen waren kleine democratieën op zich waarvan de leden dezelfde religie, taal, sociale achtergrond, morele waarden en doelstellingen deelden. Traditionele patronen van leiderschap, samenwerking en sociale groepering in de Pañjāb werden opnieuw gecreëerd in de Amerikaanse omgeving. De groep vormde tegelijkertijd een substituut voor de achtergelaten familie. De groepsleden werkten, reisden, aten en woonden samen. Ze deelden hun zorgen en uitgaven met elkaar. Wanneer een lid van de gemeenschap stierf, betaalden ze collectief de begrafenis of crematie, zonden ze foto's van het lijk naar India en stuurden ze geld naar de weduwe²³².

Ze kampeerden meestal in tenten, schuren of barakken of in de open lucht in de buurt van de velden. Hun religie bepaalde hun eetgewoontes. Sikhs leefden hoofdzakelijk van fruit, groeten, melk en *roṭī's*. De moslims was het niet toegelaten varkensvlees te eten of vlees te kopen dat door anderen geslacht was waardoor ze voornamelijk zelf gevogelte en lammeren slachtten. De hindoes waren vegetariërs en hadden hun eigen koks²³³.

Rond 1920 waren enkele ondernemende Indiërs reeds zelf eigenaars van boerderijen geworden. Deze Indiase boeren waren aanvankelijk groepsleiders geweest. Dankzij hun

---

²²⁹ CHAN, S., 1991, p. 41

²³⁰ *Id.* p. 303

²³¹ *Id.* p. 304-305

²³² TAKAKI, R., 1989 (1998), p.305-306

²³³ *Ibid.*

kennis van het Engels en hun hoger inkomen hadden ze de mogelijkheden verworven om land te huren of te kopen. Zo hadden in 1919 de Indiërs in California totaliter 86.315 are gehuurd en bezaten er 2.077 are. Deze stukken land waren vooral gelegen in Sacramento Valley en Imperial Valley waar ze gewassen kweekten die ze in India ook hadden verbouwd (zoals rijst en katoen). Anderen groeiden ook noten, fruit en aardappelen²³⁴.

Zoals reeds uitgelegd had de *Thind*-beslissing tot gevolg dat Indiërs vanaf 1923 het recht ontzegd werden land te bezitten. Zo werden sommigen boeren verplicht opnieuw landarbeiders te worden. Maar opnieuw omzeilden ze deze wet doordat Amerikaanse vrienden op hun naam voor hen land kochten. Zo werd de *Holtville National Bank* bekend als de '*Hindu Bank*' omdat de directeur van deze bank zoveel land hield voor zijn Pañjābī cliënteel. De Pañjābī's richtten eveneens corporaties op in samenwerking met Amerikanen waardoor ze nog steeds hun eigen land konden beheren. De Pañjābī's waren grotendeels analfabeten waardoor ze de steun van Amerikanen nodig hadden om hun zaken te beheren²³⁵.

Het feit dat Indiërs nu effectief land gingen bezitten had tot gevolg dat ze zich permanent op Amerikaanse bodem gingen vestigen, ook al was het oorspronkelijke plan geweest om geld te verdienen en vervolgens naar India terug te keren. De ongelijke verhouding tussen Indiase mannen en vrouwen in de Verenigde Staten was echter een probleem. Dit had tot gevolg dat er zich geen families vormden. Aanvankelijk hadden de mannen het plan opgevat slechts tijdelijk in Amerika te verblijven. Velen hadden hun landerijen in India gehypothekeerd om de overtocht te betalen en hadden zich te diep in de schulden gewerkt om ook nog eens hun vrouw en kinderen te laten overkomen. Er wordt geschat dat de man-vrouw verhouding 75-1 was²³⁶.

De Indiaas-Mexicaanse families

Na zich permanent gesetteld te hebben hoopten deze mannen ook hun families over te brengen, maar slechts een handvol Indiase vrouwen kwam naar Amerika. Vooral na de instelling van de '*barred zone*' (1917) werd dit probleem nog groter: mannen met vrouwen in India konden ze niet meer overbrengen. Bovendien zorgde de Amerikaanse *Wet van antirassenvermenging* (1880) er voor dat Indiase mannen niet mochten trouwen met blanke vrouwen. Zo ontstond een nieuw verschijnsel: huwelijken tussen Indiase mannen en

---

²³⁴ *Id.* p.306

²³⁵ *Id.* p.307

²³⁶ *Id.* p.308

Mexicaanse vrouwen. Deze huwelijken werden over het algemeen door de families in India niet goedgekeurd²³⁷.

Zo was in Noord-California tussen 1913 en 1946 47 procent van hun echtgenotes Mexicaans. Deze Mexicaanse echtgenotes waren zelf ook immigranten. Ze waren vaak stukken jonger dan hun Indiase mannen, soms 12 tot 20 jaar. Net zoals hun echtgenoten waren ze landarbeiders²³⁸.

Veel van deze Indiaas-Mexicaanse huwelijken liepen echter op de klippen. Zowel mannen als vrouwen vroegen geregeld scheidingen aan. Klachten van de Pañjābī's waren dat hun vrouwen geweigerd hadden te koken, met hen gediscussieerd hadden, naar eigen wil hun moeders en zusters bezochten, vloekten en gingen winkelen in de steden. De vrouwen, van hun kant, klaagden dat hun mannen te veel dronken, hen aftuigden, overspel pleegden en hen teveel huiselijke taken oplegden²³⁹. Een ander probleem was dat de cultuur van de moeder, de Mexicaanse dus, domineerde in het huishouden. Deze Mexicaanse vrouwen eisten te veel vrijheid naar Indiase normen. Zo bijvoorbeeld gingen ze uit met andere Mexicaanse mannen en verdedigden de vrouwen ook dochters wanneer deze wensten uit te gaan²⁴⁰.

De culturele tradities van beide zijden versmolten in deze families met elkaar. Op het gebied van voedsel bijvoorbeeld was het verschil tussen een *roṭī* of een *chapātī* en een *tortilla* niet zo groot. Het verschil in taal zorgde ook voor weinig problemen: de Mexicaanse vrouwen verstonden hier en daar wel een woordje Pañjābī en de mannen leerden Spaans. Beiden behielden ook de eigen religie²⁴¹.

De kinderen die uit deze huwelijken voortkwamen, 'Mexican-Hindus' genoemd²⁴², spraken Engels en in de huiselijke omgeving Spaans²⁴³. Ze gingen naar scholen speciaal opgericht voor Mexicaanse kinderen²⁴⁴. Ze werden gedoopt bij de katholieke kerk en werden opgevoed volgens het *compadrazgo*²⁴⁵-systeem van de Spaanse cultuur en de katholieke kerk. Deze peetvaders waren dikwijls andere Indiaas-Mexicaanse koppels. Zo stond de meter in voor het religieus onderhoud van het kind en de peter gaf de kinderen raad en cadeautjes. Naast deze *compadrazgos* hielden de kinderen er meestal ook ooms op na. Deze ooms waren mannelijke ongetrouwde vrienden van de Indiase vader. Ze waren dikwijls medewerkers van

---

²³⁷ *Id.* p.308-310

²³⁸ *Id.* p. 310

²³⁹ *Id.* p.311

²⁴⁰ CHAN, S., 1991, p. 116

²⁴¹ TAKAKI, R., 1989 (1998), p.311

²⁴² CHAN, S., 1991, p. 109

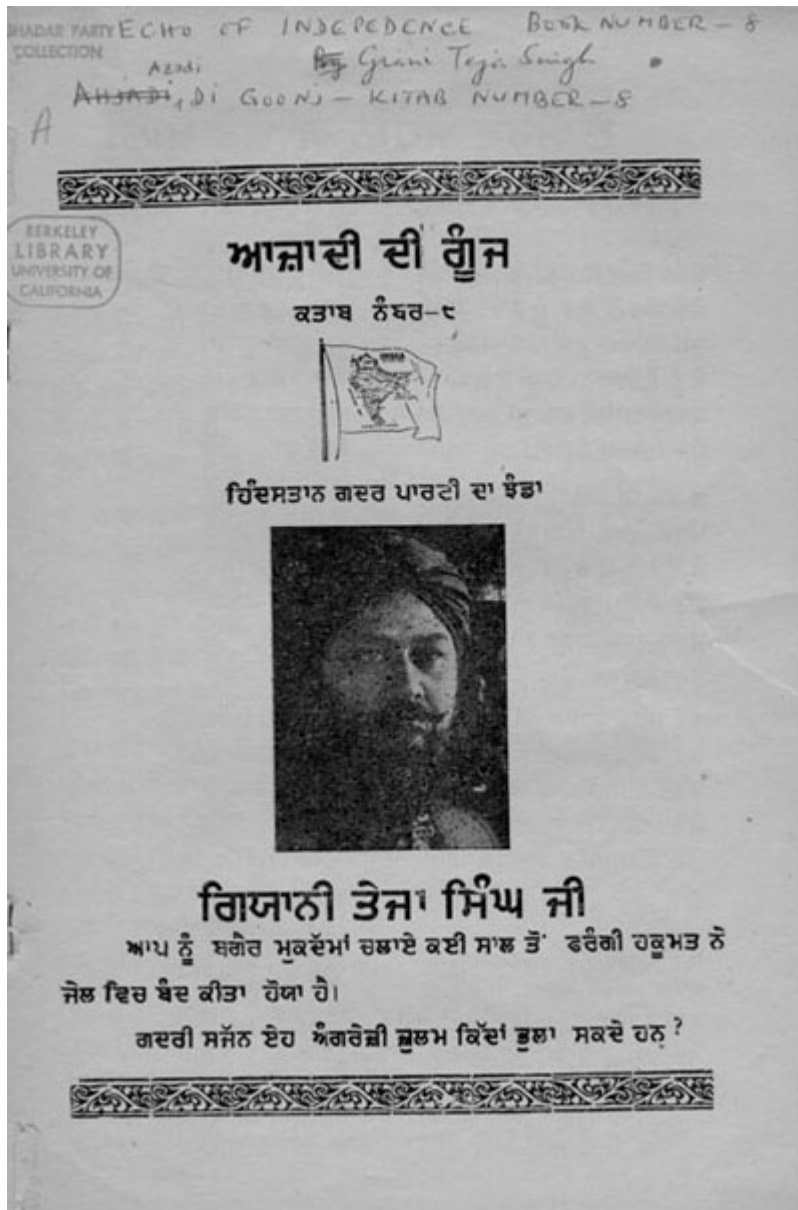
²⁴³ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 311

²⁴⁴ CHAN, S., 1991, p. 59

²⁴⁵ *compadrazgo*: relatie tussen vader en peetvader (VOSTERS, S.A., 1997, p. 105b)

de vader en leefden in hetzelfde huis. Ze namen de taak op zich de kinderen iets te leren over de Pañjāb; bijvoorbeeld door verhaaltjes te vertellen²⁴⁶.

De Indiase mannen die niet trouwden zochten geregeld het gezelschap van prostituees op; ook alcoholisme was een wijdverspreid probleem onder deze mannen. Syfilis en chronisch alcoholisme waren één van de voornaamste doodsoorzaken onder deze immigranten²⁴⁷.

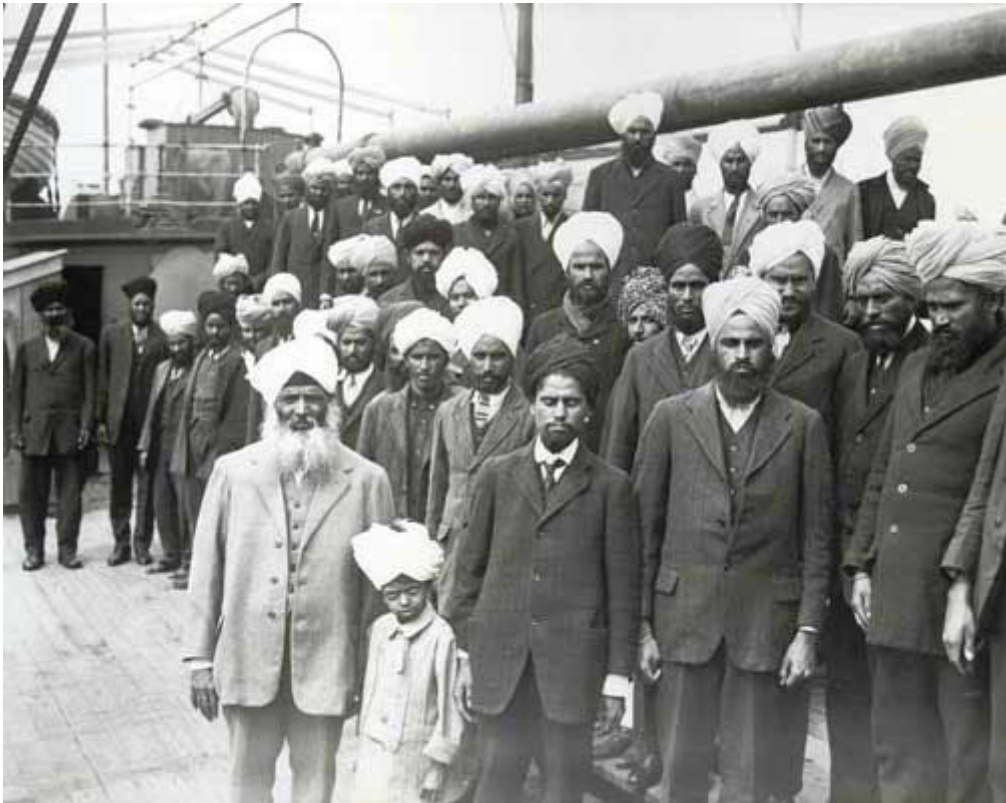

Een collectie van patriottische liederen uitgegeven door de *Gadar*²⁴⁸

²⁴⁶ TAKAKI, R., 1989 (1998), p.311-312

²⁴⁷ *Ibid.*

²⁴⁸ *Ibid.*: http://www.lib.berkeley.edu/SSEAL/echoes/chapter7/chapter7_2.html [04/03/2003]

Passagiers op het dek van de *Komagata Maru*, Vancouver, 1914
Gurdit Singh, de zakenman die het Japans schip charterde staat links in het lichtgekleurd maatpak²⁴⁹.

De *gurudwāra* in Stockton, California, 1915²⁵⁰

²⁴⁹ Tentoonstelling 16/07/2001-30/09/2001: *Echoes of Freedom: South Asian pioneers in California, 1899-1965*, University of California, Berkeley: http://www.lib.berkeley.edu/SSEAL/echoes/chapter5/chapter5_2.html [04/03/2003]

²⁵⁰ *Ibid*: http://www.lib.berkeley.edu/SSEAL/echoes/chapter8/chapter8_1.html

[04/03/2003]

Familieportret van twee
Indiaas-Mexicaanse families, 1935

Familie links: Bishan and Herminia Lozano Singh
met hun kinderen Lucy and Billy

Familie rechts: Karm and Francesca Singh
met hun baby²⁵¹

---

²⁵¹ *Ibid.*: http://www.lib.berkeley.edu/SSEAL/echoes/chapter9/chapter9_2.html

Bhagat Singh Thind,
circa 1918²⁵²

---

²⁵² *Ibid.*: http://www.lib.berkeley.edu/SSEAL/echoes/chapter10/chapter10_1.html

B. De tweede golf

Aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog waren Indiase immigranten in Amerika aan het vechten om het recht op Amerikaans burgerschap. In 1939 werd door de *India Welfare League*²⁵³ een wetsontwerp dat het Amerikaans burgerschap eiste voor alle Indiase immigranten die sinds 1924 in de Verenigde Staten waren, ingediend bij het *Congress*²⁵⁴.

In augustus 1941 publiceerden Franklin Roosevelt, toenmalig president van de Verenigde Staten en Winston Churchill, de eerste minister van Groot-Brittannië, het *Atlantisch Handvest*²⁵⁵. Dit was een uitgebreide bepaling waarin onder meer stond dat een bevolking het recht had om zijn eigen regeringsvorm te kiezen. Dit *Atlantisch Handvest* was dan ook de aanleiding voor de Indiase immigrantenorganisaties om een druk uit te oefenen op de regering in verband met zowel hun naturalisatierechten in de Verenigde Staten als onafhankelijkheid van India²⁵⁶.

De Tweede Wereldoorlog bracht gunstige veranderingen met zich mee inzake de Indiase immigrantengemeenschap. De Verenigde Staten beseftte maar al te goed dat een Indiase samenwerking noodzakelijk was om Japan te bestrijden. India lag strategisch op een cruciale plaats. Japan kon immers gemakkelijk het Indiase misnoegen ten opzichte van het Brits imperialisme uitbuiten en zo het land als doorgang naar het Midden Oosten gebruiken. Bijgevolg zette deze mogelijkheid het *Congress* ertoe aan aandacht te geven aan de eisen van de Indiase immigranten. In 1944 overwoog de wetgevende macht een wetsontwerp dat een immigrantenquota én naturalisatierechten voor Indiërs zou vastleggen. Chandrasekhar die werkte aan de University of Pennsylvania, drukte de doelstellingen van de Amerikaanse regering in een passage in de *Far Eastern Survey* goed uit: “*Today, more than ever, the United States is vitally interested in attitudes of Asiatic peoples towards its country. Hitler’s*

---

²⁵³ Deze organisatie werd opgericht in 1937 met het doel Indiase immigranten in de Verenigde Staten recht op Amerikaans burgerschap te bezorgen. Aan het hoofd ervan stond Mubarak Ali Khan. (HESS, G., 1971, p. 16)

²⁵⁴ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 368

²⁵⁵ Het *Atlantisch Handvest* of de *Atlantic Charter* omvatte acht punten: 1) de Verenigde Staten en Engeland streven niet naar gebiedsuitbreiding; 2) zij wensen geen territoriale veranderingen die niet in overeenstemming zijn met de vrije wil van de betrokken volkeren; 3) ze herkennen het recht van alle volken om hun regeringsvorm te kiezen; zij wensen soevereiniteit en zelfbestuur hersteld te zien waar deze ontnomen zijn; 4) zij streven ernaar alle staten onder gelijke voorwaarden in de wereldhandel en de grondstoffen te laten delen; 5) zij wensen economische samenwerking tussen alle landen teneinde verbetering van arbeidersomstandigheden, economische vooruitgang en sociale zekerheid voor allen te waarborgen. ; 6) zij hopen dat na een vernietiging van de Nazi-heerschappij een vrede tot stand komt die alle volken het recht op eigen veiligheid waarborgt en alle mensen in staat zal stellen bevrijd van vrees en gebrek te leven; 7) deze vrede moet de vrije vaart ter zee verzekeren; 8) alle landen moeten het gebruik van geweld opgeven; volken die met agressie dreigen moeten ontwapend worden. (NORTON, P.B., ESPOSITO, J.J. (EDS), 1995, Vol. 1, p. 672c)

²⁵⁶ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 368

*justification of Nazi oppression in Europe is supposedly based on the right of the mythically superior Nordic to superimpose his Kultur on the other so-called inferior peoples of Europe. If the United States is successfully to combat such dangerous ideas, it can ill afford to practice racial discrimination in its relation with Asiatic countries. The immigration policy of this country now excludes nearly a quarter of the human race. America can not afford to say that she wants the people of India to fight on her side and at the same time maintain that she will not have them among her immigrant groups.*²⁵⁷”

Het duurde echter tot 2 juli 1946, één jaar na het einde van de oorlog, vooraleer president Truman²⁵⁸ de *Luce-Celler*²⁵⁹ wet die een klein immigrantenquota (100 man) toekende en het Amerikaans burgerschap garandeerde aan de Indiase immigranten, ondertekende²⁶⁰. Vanaf dat moment tot aan 1964 arriveerden ongeveer 12.000 Indiërs in de Verenigde Staten en verkregen 1.772 Indiase immigranten het Amerikaans burgerschap²⁶¹. Onder hen was ook Dalip Singh Saund, een student van de Pañjāb University die in 1920 naar de Verenigde Staten gekomen was en hier zijn doctoraat in de wiskunde behaald had. Hij had in de Imperial Valley op naam van zijn Tsjechische vrouw een stuk land gehuurd en was daar sla beginnen kweken²⁶². Hij werd een succesvolle boer en wenste reeds gedurende twee decennia een Amerikaans burger te worden want hij had een Amerikaanse vrouw en drie Amerikaanse kinderen²⁶³. Dankzij de uitvoering van de *Luce-Celler* wet kon Saund een Amerikaans burger worden. Vervolgens solliciteerde hij voor een plaats als rechter in het stadje Westmoreland (Imperial Valley) en kreeg die toegewezen. Later in 1956 werd hij een afgevaardigde in de senaat. Zo was hij één van de eerste Indiase immigranten voor wie deze wet heel wat deuren opende²⁶⁴.

Ook op andere vlakken bracht de Tweede Wereldoorlog positieve ontwikkelingen met zich mee. Doordat meer immigranten zichtbaar waren geworden in academische milieus verbeterde ook de publieke opinie van de Amerikanen ten opzichte van Aziatische immigranten²⁶⁵.

---

²⁵⁷ *Id.* p.369

²⁵⁸ Roosevelt was ondertussen reeds gestorven.

²⁵⁹ Deze wet heeft haar naam te danken aan Mrs. Luce en Emanuel Celler die het wetsvoorstel indienden. (HESS, G., 1971, p. 150)

²⁶⁰ HESS, G., 1971, p. 159

²⁶¹ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 369

²⁶² CHAN, S., 1991, p. 172

²⁶³ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 369

²⁶⁴ CHAN, S., 1991, p. 173

²⁶⁵ *Id.* p. 121

De *McCarran-Walter Act* was een nieuwe en ook uitgebreidere immigratie- en naturalisatiewet (van toepassing op alle Aziaten) die door het *Congress* in 1952 werd doorgevoerd. Deze wet maakte komaf met de bepaling dat sommige immigranten niet geschikt waren voor Amerikaans burgerschap waardoor nu iedere immigrant het recht had om zo'n aanvraag in te dienen; ook zij die reeds verschillende decennia in de Verenigde Staten verbleven. Toch zorgde deze wet slechts voor een graduele stijging op het vlak van Zuid-Aziatische immigratie²⁶⁶. Zo wordt er geschat dat het aantal Zuid-Aziaten in de Verenigde Staten rond de jaren zestig slechts op zo'n 13.600 man neerkwam²⁶⁷. Het was de *Hart-Celler Act* in 1965 die een ware explosie veroorzaakte²⁶⁸.

C. De derde golf

De *Immigration Act* van 1965 is waarlijk een grenspaal in de Aziatisch-Amerikaanse geschiedenis. De wet markeert zowel het einde van een lange periode van discriminatie (in de wetgeving) ten opzichte van Aziaten als het begin van een nieuw tijdperk van immigratie en bevolkingsgroei²⁶⁹.

De *Immigration Act* van 1965 zorgde ervoor dat de Aziatische gemeenschap in de Verenigde Staten meer gediversifieerd werd. Naast het groot aantal Chinezen, Japanners en Filippijnen stroomden nu vooral immigranten uit Zuid-Viëtnam, Zuid-Korea, Cambodja, Laos, India en Pakistan binnen. Deze wet schafte het immigrantenquota dat volgens afkomst was vastgelegd (1924) af en bepaalde dat er jaarlijks 170.000 en 120.000 immigranten respectievelijk afkomstig van het oostelijk halfrond en het westelijk halfrond het land zouden binnen mogen²⁷⁰. Er werden tevens zeven voorkeuren voor de quota-immigranten van het oostelijk halfrond gespecificeerd: toegang tot de Verenigde Staten ging eerder uit naar (1) ongehuwde meerderjarige zonen of dochters van burgers; (2) echtgenoten/echtgenotes en ongehuwde zonen en dochters van permanente inwoners; (3) artiesten, wetenschappers en vakmensen voorzien van een 'speciale vaardigheid'; (4) gehuwde meerderjarige zonen en dochters van Amerikaanse burgers; (5) broers en zussen van meerderjarige burgers; (6) arbeiders, geschoold of ongeschoold, geschikt voor die beroepen waarvoor een tekort aan werkkrachten in de Verenigde Staten was; en (7) vluchtelingen uit communistische landen of

---

²⁶⁶ BARRINGER, H.R., GARDNER, R.W., LEVIN, M.J., 1993, p. 30

²⁶⁷ WILLIAMS, R.B., 2000, p. 214

²⁶⁸ BARRINGER, H.R., GARDNER, R.W., LEVIN, M.J., 1993, p. 30

²⁶⁹ ANCHETA, A.N., 1998, p. 19

²⁷⁰ LOWE, L., 1996, p. 102

uit landen ontworteld door een natuurramp²⁷¹. Echtgenoten/echtgenotes, minderjarige kinderen en ouders van Amerikaanse burgers werden hierbij echter niet tot de quota-immigranten gerekend²⁷².

Om de opposanten in de Amerikaanse politiek te overhalen deze wet door te voeren werden een paar interessante argumenten aangehaald. Zo beweerden de voorstanders dat de uitvaardiging van deze wet vooral emigratie vanuit Europa zou aanwakkeren (wat niet het geval was). Bovendien, indien de Verenigde Staten zich wenste voor te doen als ‘een vrij land’ (in gedachten houdend dat deze ontwikkelingen zich afspeelden ten tijde van de Koude Oorlog) dan was het aan de Amerikaanse regering om alle racistische discriminatie inzake immigratie te elimineren²⁷³.

Dit ter zijde genomen zouden de hoogopgeleide immigranten te werk kunnen gesteld worden in sectoren van de economie die sinds kort merkbare vooruitgang boekten en een tekort aan werknemers hadden. Het *Departement voor Arbeid* kreeg immers volledige controle over de arbeidsattestatie. Dat betekende dat quota-immigranten die onder voorkeur n°3 en n°6 vielen geen toegang tot de Verenigde Staten verleend zou worden als in de desbetreffende beroepssector reeds voldoende Amerikaanse werknemers voorhanden waren. Met deze regeling werd het argument van de opposanten dat Aziatische immigranten de jobs van Amerikanen wegkaapten en de lonen laag hielden, ontkracht²⁷⁴. Temidden van de Koude Oorlog (en dus van de rivaliteit met de U.S.S.R.) was ook de nood ontstaan om de ruimtevaart en wapenindustrie verder te ontwikkelen en hiervoor waren mensen met technische vaardigheden vereist²⁷⁵. Het resultaat hiervan was een braindrain vanuit Zuid-Azië. Deze Indiërs worden vandaag teruggevonden in sectoren zoals de informatica, de machinebouw voor de luchtvaart en hoogtechnologische laboratoria. Meer dan 40% van de nieuwe bedrijven die in Silicon Valley²⁷⁶ worden opgestart, worden door Indiase Amerikanen beheerd²⁷⁷.

Het verschil met de immigranten van de 1ste en 2de golf was groot. In tegenstelling tot de vorige immigrantenstroom die voornamelijk bestond uit boeren afkomstig uit landelijke gebieden, bestond de instroom nu uit gediplomeerden afkomstig uit stedelijke gebieden. Ze

---

²⁷¹ *Id.* p. 182

²⁷² CHAN, S., 1991, p. 146

²⁷³ CHAN, S., 1991, p. 145

²⁷⁴ *Id.* p. 146

²⁷⁵ PRASHAD, V., 2000, p. 74

²⁷⁶ Silicon Valley wordt door PRASHAD (2000, p. 81) als ‘*The industrial hothouse of America*’ bestempeld.

²⁷⁷ COHEN, S.P., 2001, p. 117

kwamen doorgaans in hoogtechnologische sectoren terecht²⁷⁸. Ook waar de immigrantengolf in het begin van de 20ste eeuw voor het merendeel uit jonge ongetrouwde mannen had bestaan, werd de toevloed immigranten nu uitgemaakt door ganse families die zich vestigden in de Verenigde Staten met het doel er permanent te blijven en Amerikaans burgerschap te verwerven²⁷⁹.

Migratiebewegingen die over grenzen heen reiken zijn niet zomaar het gevolg van beslissingen van enkele individuen op zoek naar een beter leven maar van politieke en economische condities²⁸⁰. De emigratieoorzaken na India's onafhankelijkheid hebben vooral te maken met de fenomenale explosie van studenten op het vlak van hoger onderwijs in India. Het aantal studenten op universitair niveau steeg er in exponentiële mate. Ook al was er op de arbeidsmarkt een groeiende vraag naar hooggeschoolden, deze was niet groot genoeg om het aantal afgestudeerden in India een job te bezorgen²⁸¹. Er heerste een toenemende werkeloosheid onder de pas afgestudeerden en dit creëerde een gevoel van onzekerheid. Hiermee ging eveneens een gevoel van economische onmacht gepaard. Niet alleen de binnenlandse socio-economische situatie bracht een emigratiegolf teweeg maar ook de politieke malaise gecreëerd door de *Partition* (1947). Zo waren het conflict met China in 1962 en later de vijandigheden met Pakistan voor vele individuen een aanleiding om te emigreren. Een populair, maar simplistisch model om emigratieoorzaken te onderzoeken is het '*push & pull model*' waarbij de *push* en de *pull* respectievelijk aanleidingen (voor emigratie) uitgaande van het thuisland van de emigrant en uitgaande van het gastland, inhouden²⁸². Het is enigszins simplistisch omdat het niet in staat is voorspellingen in verband met migratie te maken en het zich enkel baseert op *post hoc* argumenten die wel bijdragen tot migratie maar niet voldoende zijn om de migratie te verklaren²⁸³. Dit model kan in zekere zin wel toegepast worden op de post-1965 immigranten in de Verenigde Staten: de *push* van de ontoereikende mogelijkheden in Zuid-Azië en de *pull* van betere vooruitzichten in het Westen²⁸⁴.

De post-1965 immigranten vanuit het Indisch subcontinent waren voornamelijk hooggeschoolde mensen die zich al gauw opwerkten tot de hogere klassen. Een belangrijke factor was dat deze Indiase immigranten allen vloeiend Engels spraken, het gevolg van een

---

²⁷⁸ TAKAKI, R., 1989 (1998), p. 420

²⁷⁹ CHAN, S., 1991, p. 151

²⁸⁰ FEAGIN, J.R., 1997, p. 14

²⁸¹ STASIK, D., 1994, p. 26-27; COHEN, S.P., 2001, p. 117; PRASHAD, V., 2000, p. 75

²⁸² STASIK, D., 1994, p. 26-27

²⁸³ PORTES, A., RUMBAUT, R.G., 1996, p. 272

²⁸⁴ TINKER, H., 1977, p. 10

opleiding in een postkoloniale staat waar een Engelstalig onderwijs voorhanden is²⁸⁵. Indiase immigranten in de Verenigde Staten vormden een elitegroep: het waren vooral geneesheren, wetenschappers, ingenieurs en zakenlui die zich aan de Oostkust (New York) positioneerden. Tussen 1965 en 1991 kwamen totaliter vanuit Zuid-Azië reeds 360.000 quota-immigranten en 70.000 non-quota-immigranten in de het land aan²⁸⁶.

Ondertussen werden reeds verschillende belangrijke amendementen op de *1965-Immigration Act* uitgevaardigd. In 1976 besloot het *Congress* de toevloed aan arbeiders en gediplomeerden in te perken omdat het tekort aan arbeiders in de Amerikaanse economie ondertussen opgeheven was en de economie het tevens niet zo goed meer deed. Het resultaat hiervan was dat de quota-immigranten die onder voorkeur n°3 en n°6 vielen, nu effectief een werkaanbieding moesten voorleggen aan het *Departement van Arbeid* vooral ze een visum konden verwerven. Ook voorkeur n°5 werd verstrakt in die zin dat Amerikaanse burgers die een broer of zus uit het Oosten wensten over te brengen, nu 21 jaar moesten zijn²⁸⁷.

Ook de *Health Professions Educational Assistance Act* plaatste in 1976 een rem op de stroom aan geneesheren uit het Oosten. Het *Departement van Arbeid* had die beroepen inzake gezondheidszorg op de lijst van beroepen waarvoor een gebrek aan beoefenaars was, geschrapt. Geneesheren en chirurgen konden nog steeds een aanvraag voor een visum indienen, maar ze moesten wel slagen voor het *National Board of Medical Examiners Examination* en het *Visa Qualifying Examination*. Bovendien moesten ze hun bekwaamheid voor zowel het gesproken als geschreven Engels demonstreren. Deze bepaling reduceerde de toevloed aan Aziatische immigranten omdat voor 1976 velen onder hen enkel op basis van hun kwalificatie in de gezondheidssector een visum hadden bemachtigd²⁸⁸.

In 1977 beperkte de *Eigelberg Act* nog meer de immigratie van geschoolden. Waar het *Departement van Arbeid* vroeger de arbeidsattestatie uitschreef, moesten de werkgevers zelf nu een aanvraag voor een *Alien Employment Certification* indienen voor elke immigrant die ze wensten aan te nemen. Een bewijs moest hierbij worden voorgelegd dat men effectief geprobeerd had Amerikaanse burgers aan te werven. Er moest ook bewezen worden dat ze de immigranten niet minder zouden betalen dan de Amerikaanse burgers. Het was vooral deze wet die de zogenaamde braindrain uit Azië stopzette²⁸⁹. Sinds de jaren '80 is het percentage van gediplomeerden onder de Zuid-Aziatische immigranten dan ook beduidend gedaald en

---

²⁸⁵ MAIRA, S.M., 2002, p. 7

²⁸⁶ CHAN, S., 1991, p. 151

²⁸⁷ CHAN, S., 1991, p. 147; PRASHAD, V., 2000, p. 78

²⁸⁸ CHAN, S., 1991, p. 147

²⁸⁹ *Id.* p. 148

zijn steeds meer immigranten gebruik beginnen maken van het concept van familiehereniging²⁹⁰.

Vanaf de jaren '80 is de Amerikaanse regering zich vooral beginnen toespitsten op de illegale migranten d.w.z. deze zonder papieren. De Indiase immigratie werd hierdoor haast niet aangetast²⁹¹. In 1986 werd de *1965-Immigration Act* opnieuw herzien. De *Immigration reform and Control Act (IRCA)* bepaalde dat werkgevers die illegale vreemdelingen bewust werk bezorgden zware straffen zouden opgelegd krijgen. De wet beloofde ook dat de vreemdelingen die een tijdelijke verblijfsvergunning hadden en reeds voor 1 januari 1982 in de Verenigde Staten aangekomen waren, een permanente zouden krijgen²⁹². In datzelfde jaar werd eveneens een bepaling opgesteld die het huwelijk tussen vreemdelingen en Amerikaanse burgers reguleerde. Omdat heel wat schijnhuwelijken voorkwamen werd nu een wachtperiode van twee jaar (ingående na de binnentrede van de vreemdeling) ingesteld. Werd het huwelijk na twee jaar eerlijk bevonden, dan werd de vreemdeling een permanente verblijfsvergunning toegekend²⁹³.

De recentste immigratiewetten in verband met legale immigratie werden doorgevoerd in 1990, maar de gevolgen hiervan werden nog niet grondig onderzocht. Een schets van de *1990 Immigration Act* werd opgemaakt door BARRINGER, GARDNER & LEVIN (1993) (cf. volume II). Er werd hierbij een compromis gesloten tussen de voorstanders van het concept van familiehereniging en zij die ervan uitgaan dat de professionele kwalificaties van de immigranten primeren. Het is hoogst onwaarschijnlijk dat deze wetten de immigratie vanuit Zuid-Azië zullen verminderen²⁹⁴.

Al deze modificaties van de *1965-Immigrant Act* zorgden ervoor dat de Indiase immigranten nu bestaan uit zowel arbeiders, mensen uit de middenklasse en lagere klassen als familieleden van vroegere immigranten. Zo werd 85% van de Indiase immigranten in 1989 toegang verleend dankzij het concept van familiehereniging²⁹⁵.

Deze immigrantengroep bouwde een uitgebreide Indiase zakengemeenschap op²⁹⁶. De Indiërs zijn voornamelijk specialisten en ondernemers. Men kan ze opdelen in drie groepen. Het merendeel van de immigranten uit de jaren '60 bezit een diploma en kwamen naar de Verenigde Staten omwille van de mogelijkheid tot professionele ontplooiing. Zoals

---

²⁹⁰ PRASHAD, V., 2000, p. 78; WILLIAMS, R.B., 2000, p. 215

²⁹¹ BARRINGER, H.R., GARDNER, R.W., LEVIN, M.J., 1993, p. 35

²⁹² CHAN, S., 1991, p. 148

²⁹³ BARRINGER, H.R., GARDNER, R.W., LEVIN, M.J., 1993, p. 35

²⁹⁴ *Ibid.*

²⁹⁵ MAIRA, S.M., 2002, p. 10

²⁹⁶ *Ibid.*

reeds vermeld, waren het dokters, wetenschappers, academici en specialisten. De vrouwen van deze hooggeschoolden echter genoten vaak geen opleiding en werken niet buitenshuis. De tweede groep wordt gevormd door immigranten uit de jaren '70. In deze groep zijn zowel de mannen als de vrouwen gediplomeerd. Deze vrouwen werken bijgevolg wel buitenshuis. De derde groep bestaat uit familieleden van vroegere immigranten die dankzij het concept van familiehereniging in de Verenigde Staten werden binnengelaten. Deze immigranten zijn vaak minder goed opgeleid en zijn uitbaters van motels, kleine kruidenierszaken en tankstations²⁹⁷. Ze zijn werkzaam in familiebedrijven en diensten zoals taximaatschappijen. Meer dan 40 procent van de taxichauffeurs (*Yellow Cab drivers*) in New York City is afkomstig uit India, Pakistan of Bangladesh. Ze beschouwen dit beroep echter maar als tijdelijk tot ze genoeg geld verzameld hebben om een eigen bedrijfje op te richten. Het overgrote deel is zelfstandig. Zo domineren de Indiërs bepaalde handelstakken zoals krantenkiosken²⁹⁸. In 1995 werden volgens het *Department of Consumer Affairs* 300 van de 330 krantenkiosken in New York City uitgbaat door Zuid-Aziatische immigranten. Ook uitbaters van tankstations zijn in New York hoofdzakelijk sikhs. Omdat er veel overvallen op tankstations plaatsvinden blijken sikhs dankzij hun strijderkwaliteiten (i.e. dolk die ze steeds dragen) in hoge mate gekwalificeerd voor dit soort werk²⁹⁹. De reden waarom de Zuid-Aziatische immigrantengemeenschap zo succesvol is in bepaalde takken van de kleinhandel kan verklaard worden door het feit dat ze de competitie uitschakelen door hun krachten te bundelen en associaties op te richten. De associaties kopen dan goederen in grote hoeveelheden aan waardoor ze tegen lagere prijzen aangeboden kunnen worden³⁰⁰.

De Indiase immigranten streven allen naar financiële zekerheid en hechten ook zeer veel belang aan de opleiding van hun kinderen. Ze zullen er dan ook veel voor over hebben om hun kinderen een degelijke opleiding te bezorgen. Een belangrijk aspect van de Indiase cultuur in Amerika is bijgevolg het sparen van geld voor de opleiding van hun kinderen en hun pensionering³⁰¹.

Ook op linguïstisch vlak doen Zuid-Aziatische immigranten het beduidend beter dan andere. Samen met de Filippijnen vormen ze de best Engelssprekende immigrantengemeenschap onder alle Aziaten. Beide groepen zijn over het algemeen ook vloeiend tweetalig. Dit is waarschijnlijk een gevolg van het feit dat er zowel in de Filippijnen

---

²⁹⁷ MOGELONSKY, M., 1995, p. 34; KURIEN, P., 2001, p. 266

²⁹⁸ MOGELONSKY, M., 1995, p. 33

²⁹⁹ FOREMAN, J., 1997, p. 19-21

³⁰⁰ MOGELONSKY, M., 1995, p. 34

³⁰¹ *Id.* 34-35

als op het Indisch subcontinent een uitgebreid Engelstalig onderwijs voorhanden is en het Engels een officiële taal is.³⁰² Toch moet er nog vermeld worden dat de Zuid-Aziaten een lager inkomen hebben dan zou verwacht worden op basis van hun opleiding en beroepsprestaties³⁰³.

Opvallend is dat de Indiërs zich op ruimtelijk vlak - in vergelijking met andere Aziatische immigrantengemeenschappen - meer verspreiden. Ze vestigen zich ook minder in het Westen van de Verenigde Staten dan andere Aziatische immigranten. Ze zijn voornamelijk terug te vinden in stedelijke gebieden³⁰⁴. De Indiërs zijn geconcentreerd in gebieden zoals California en New York (cf. Volume II *Indian-American population map*). In New York vormen de Indiërs daarmee naast de Chinezen de tweede grootste Aziatische bevolkingsgroep. Het hoogtepunt van de Indiase immigratie vond plaats in 1996.³⁰⁵

Racisme en 'model minority'

Verschillende argumenten werden in de loop van de Amerikaanse geschiedenis aangehaald om immigranten buiten te houden. Een veel voorkomend excuus was dat bepaalde rassen zowel intellectueel als cultureel inferieur waren en daarom uit het land geweerd moesten worden. Een argument dat hier nauw mee samenhangt is de idee dat deze inferieure rassen niet in staat zijn zich helemaal aan te passen aan de dominante Angelsaksische (i.e Amerikaanse) cultuur. Een derde populaire rechtvaardiging, vooral in tijden van economische crisissen, was dat deze immigranten de banen van de Amerikanen wegkaapten. Bovendien zouden ze ernstige regeringscrisissen veroorzaken door misbruik te maken van sociale diensten³⁰⁶.

Tegenwoordig is de Aziatische bevolkingsgroep in de Verenigde Staten niet langer het slachtoffer van racistische wetten zoals dat voor 1965 wel het geval was. Ze kregen een politieke stem en haalden voordeel uit de bescherming van hun burgerrechten die ingaan tegen rassendiscriminatie³⁰⁷. De verbetering van hun socio-economische status, hun deelname in de politiek en hun academische verwezenlijkingen hadden tot gevolg dat ze in het midden van de jaren '60 in de Amerikaanse media als *'model minority'* werden

---

³⁰² PORTES, A., RUMBAUT, R.G., 1996, p. 211

³⁰³ LIEBERSON, S., WATERS, M.C., 1988, p. 152

³⁰⁴ PORTES, A., RUMBAUT, R.G., 1996, p. 40

³⁰⁵ MAIRA, S.M., 2002, p. 16-17

³⁰⁶ FEAGIN, J.R., 1997, p. 13

³⁰⁷ TAKAKI, R., 1989 (1998), p.473

afgeschilderd³⁰⁸. Dit concept waarbij de nadruk alsmaar op hun financiële en academische successen werd gelegd, bracht evenwel nadelen met zich mee. Economische frustraties onder werkloze Amerikanen werden hierdoor aangewakkerd en sinds de jaren '80 tekenen raciale aanvallen opnieuw de Indiaas-Amerikaanse geschiedenis³⁰⁹.

In New Jersey, waar meer dan 150.000 Indiërs wonen, werd in 1987 een dreigbrief in een locale krant gepubliceerd die de Indiërs waarschuwde met volgende woorden: “*We will go to any extreme to get Indians to move out of Jersey City. If I'm walking down the street and I see a Hindu and the setting is right, I will hit him or her.*”³¹⁰ Net zoals voor de allereerste immigranten de benaming hindoe werd gebruikt om alle Indiase immigranten (onafhankelijk van hun religie) te omschrijven, gebeurt dit nu opnieuw.

Dat zelfde jaar vernielden blanke studenten de huizen van Indiërs op Staten Island (New York). Ze gooiden ramen in, bekladden de huizen met verf en lieten het opschrift “*Indians go home. Leave or die*” achter op de muren³¹¹. Beide acties werden later opgeëist door de ‘*dotbusters*’ die de strijd zouden aanbinden tegen de ‘*dotheads*’, een vernederende term gebruikt voor Indiërs alluderend op de *bindi* op het voorhoofd van sommige Indiase vrouwen³¹².

Het bleef echter niet bij verbale en vandalistische aanvallen. Zo werd een dertigjarige bankier, Navroze Mody, doodgeslagen door een bende van 11 jongeren in Jersey City. Mody's blanke vriend die op dat moment bij hem was, werd niet aangeraakt. Indiërs waren toen de snelst groeiende gemeenschap in New Jersey. De toename van deze bevolkingsgroep en tegelijkertijd de transformatie van Jersey City deed enkel de vijandige gevoelens toenemen³¹³.

De Indiërs en Aziaten worden als ‘*model minority*’ geprezen omwille van hun hard werk. Het gevolg hiervan is dat het andere raciale minderheden en arme blanken verweten wordt niet te zijn zoals de Aziaten. Bovendien lokt ‘*model minority*’ negatieve reacties uit: ze zijn met teveel³¹⁴. Op die manier wordt aan leden van minderheidsgroepen niet de kans gegeven om te assimileren in de maatschappij van het gastland. Indiërs worden als een bedreiging gezien. Het zijn en blijven vreemdelingen, onachtzaam hoelang ze reeds in Amerika zijn. Zo blijkt het schering en inslag te zijn dat nog steeds aan Aziaten de vraag

---

³⁰⁸ CHAN, S., 1991, p. 167

³⁰⁹ MAIRA, S.M., 2002, p. 8

³¹⁰ PRASHAD, V., 2000, p. 88

³¹¹ FEAGIN, J.R., 1997, p. 13

³¹² MAIRA, S.M., 2002, p. 8 ; PRASHAD, V., 2000, p. 88 ; CHANG, R.S., 1997, p. 250

³¹³ CHANG, R.S., 1997, p. 250; TAKAKI, R., 1989 (1998), p.481; PRASHAD, V., 2000, p. 88

³¹⁴ CHANG, R.S., 1997, p. 248

wordt gesteld door blanke Amerikanen waar ze vandaan komen terwijl velen van hen (net zoals Amerikanen) in Amerika geboren werden³¹⁵. De Amerikaans-Aziatische gemeenschap verwijt het Amerikaans onderwijssysteem dan ook dat hun geschiedenis niet in de curricula is opgenomen. De geschiedenis van het multiraciale en -culturele land gaat verloren in de eurocentrische Amerikaanse geschiedenisboeken³¹⁶.

De geweldplegingen bleven echter niet bij het ene geval van Mody maar in de loop van het laatste decennia deden zich alsmaar agressievere aanvallen voor. Ze werden in 1998 in Maryland twee Indiase werknemers in een *fastfood*-restaurant vermoord nadat de winkel als nabootsing van een brandstapel in brand werd gestoken³¹⁷. En dergelijke incidenten kunnen we blijven opsommen.

De *desi*³¹⁸ in de Verenigde Staten tracht volgens PRASHAD zijn leven dan ook in twee werelden op te delen: de buitenwereld of de werkplaats waar zoveel mogelijk geld moet verdiend worden en de huiselijke kring waar de eigen cultuur bewaard en geëerd wordt³¹⁹. Het probleem niet helemaal aanvaard te worden door de Angelsaksische bevolking omwille van hun vreemd Engels accent en soms door een gebrekkige kennis van het Engels draagt ertoe bij dat communicatie tussen beide bevolkingsgroepen stroef kan verlopen. Hun specifiek Indiase kledij, huidskleur en fysieke voorkomen wordt nogal eens als vreemd beschouwd. Zulke percepties van de Amerikaan beïnvloeden de Amerikaanse denkwijzen en verhinderen het assimilatieproces van de *desi*. Bijgevolg worden gevoelens van uitsluiting en stereotype voorstellingen van Indiërs een grote bron van stress voor vele immigranten³²⁰.

Het concept van '*model minority*' creëerde in zekere zin een soort mythe. Het doet uitschijnen dat Amerikaanse Indiërs vrij zijn van problemen zoals armoede, werkeloosheid en misdadigers. Niets is natuurlijk minder waar. Ook deze bevolkingsgroep heeft met dergelijke problemen te kampen: zo leeft 20% van de Amerikaanse Indiërs onder de armoedegrens. Tegelijkertijd plaatse het concept ook een druk op de Indiërs die nu alsmaar meer het gevoel krijgen aan de verwachtingen van deze stereotype te moeten voldoen³²¹.

---

³¹⁵ JOHNSON, K.R., 1997, p. 180

³¹⁶ TAKAKI, R., 1989 (1998), p.485

³¹⁷ PRASHAD, V., 2000, p. 89

³¹⁸ benaming gebruikt voor immigranten van Zuid-Aziatische afkomst

³¹⁹ PRASHAD, V., 2000, p. 104

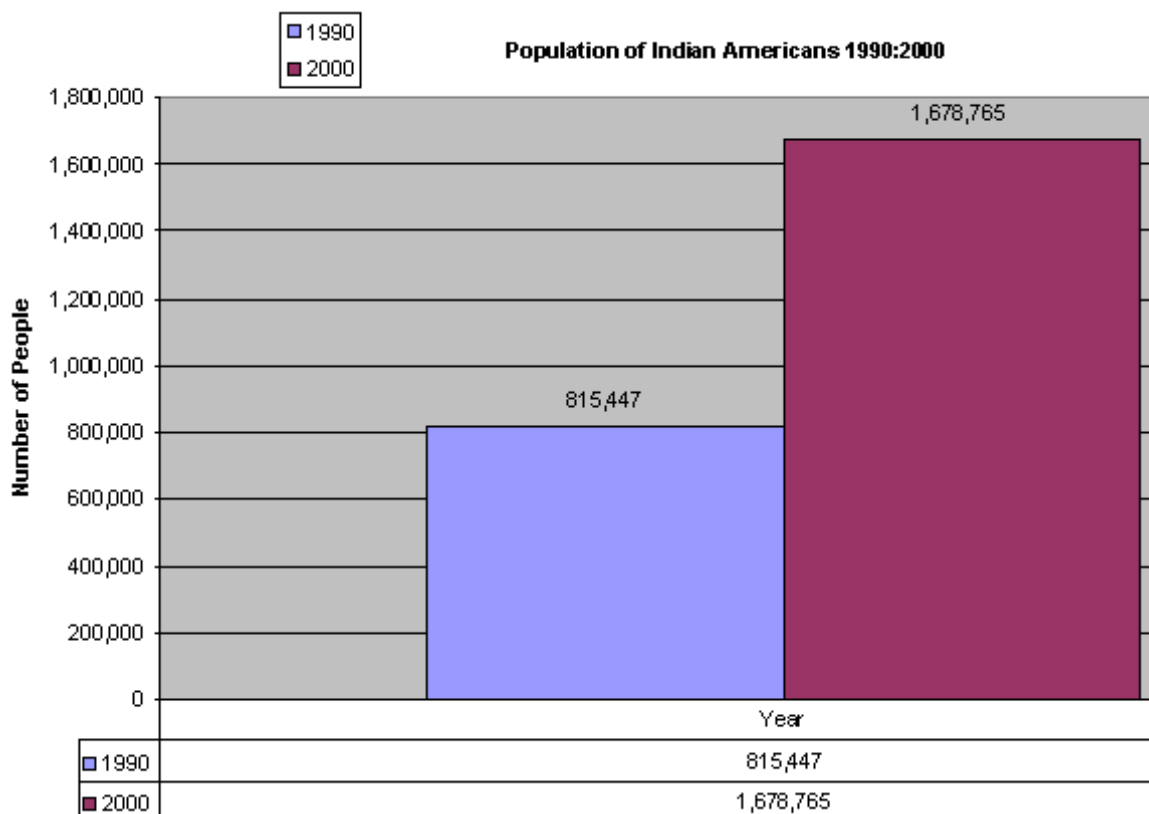
³²⁰ RAMISETTY-MIKLER, S., 1993, p. 41

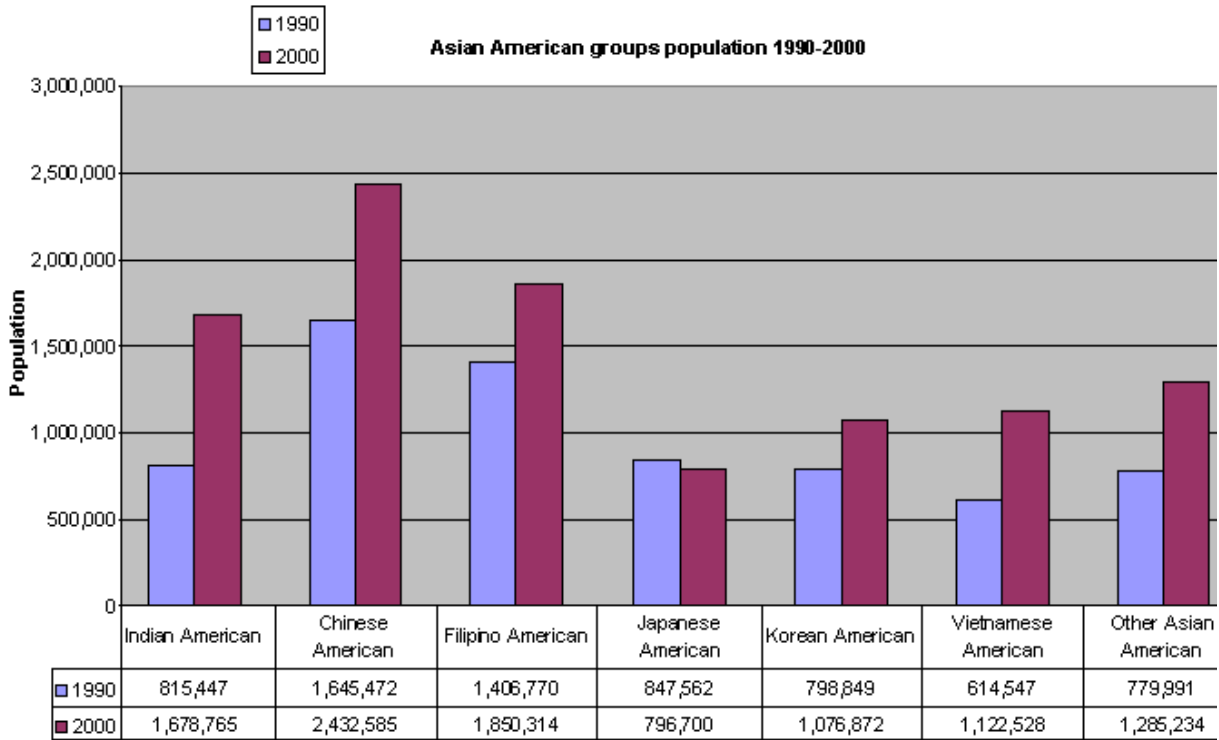
³²¹ DASGUPTA, S., DAS DASGUPTA, S., 1996, p. 383

Enkele cijfers

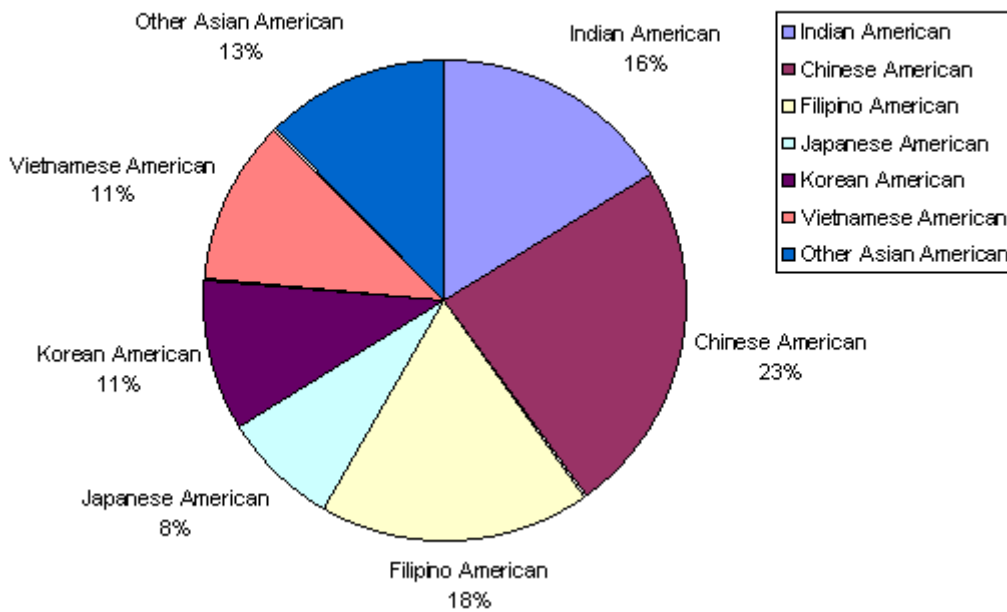
Volgende statistieken en informatie vond ik op de website van het *Indian American Center for Political Awareness* (IACPA) (www.iacpa.org) en de informatie die ze bevatten loopt helemaal gelijk met wat in de literatuur over de Indiase bevolkingsgroepen geschreven wordt. Ze omvatten de resultaten van een census uitgevoerd in het jaar 2000. De statistieken in verband met de economische status zijn echter gebaseerd op cijfers uit 1990.

Ook op de website van het *United States Census Bureau* (www.census.org) en die van het *Central Intelligence Agency* (CIA) (www.odci.gov/index.html) zijn heel wat statistieken in verband met de Indiase populatie in de Verenigde Staten terug te vinden. Tevens kan men op die van de *Asian American Foundation* (www.aafny.org) kaarten opvragen waarop het aandeel van de Indiase bevolking per staat afzonderlijk uitgetekend is.

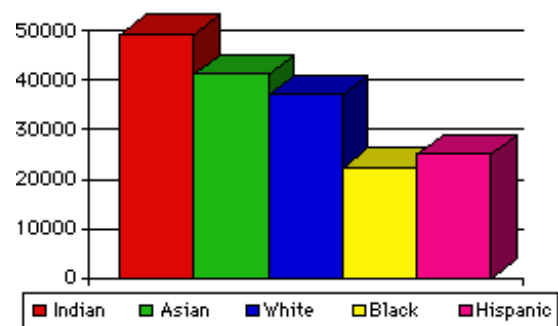
Asian American percentages in United States:2000

Inkomen (1990)

De Indiaas Amerikaanse gemeenschap behoort tot de rijkste en eveneens best onderwezen gemeenschappen in de Verenigde Staten. Het mediane huishoudelijk inkomen bedraagt \$60.093.

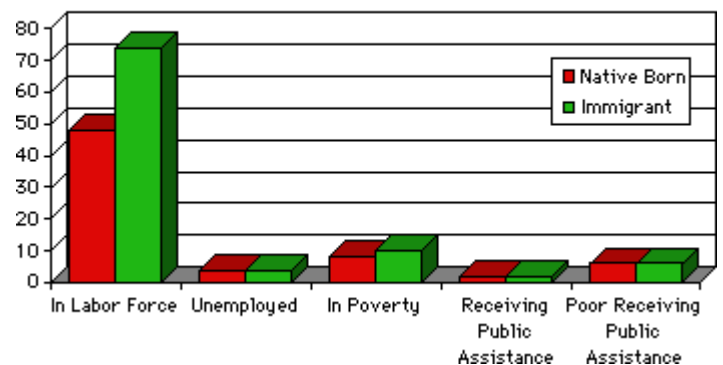
Median Family Income

Sociaal-economische status (1990)

Het is belangrijk vast te stellen dat niet alle Indiase Amerikanen het goed stellen op sociaal-economisch vlak. Er is een stijgende armoede aanwezig, voornamelijk onder de oudere bevolking.

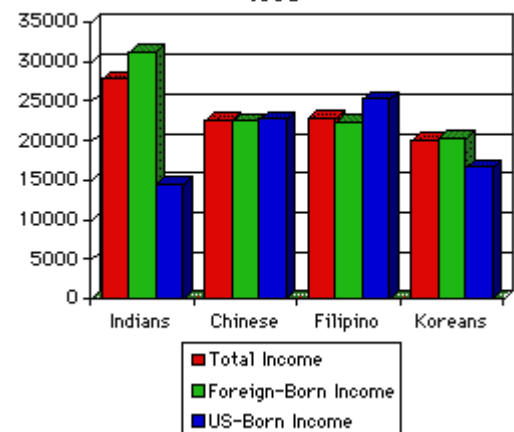
Economic Status of Indian Americans

Gemiddeld loon en salaris (1990)

De discrepantie tussen het gemiddeld inkomen en het gemiddelde inkomen van een familie kan verklaard worden door het feit dat er in een familie vaak meer dan één inkomen is³²². In ongeveer 20 procent van de Indiaas Amerikaanse huishoudens zijn er drie of meer inkomens voorhanden.

Mean Wage & Salary Income Indian Americans Between Ages of 18 and 64 1990

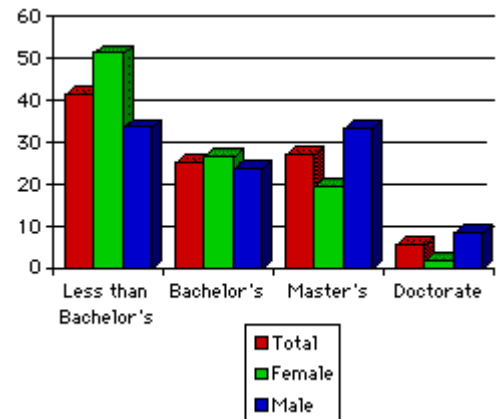
³²² FEAGIN, J.R., 1997, p. 33

Onderwijs (1990)

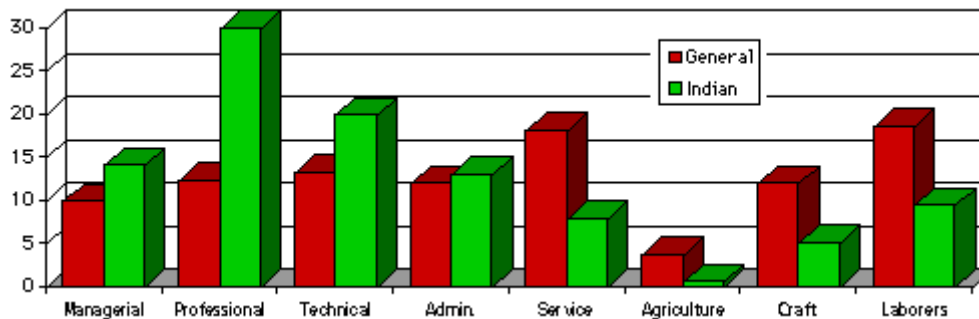
Meer dan 67 procent van de Indiase Amerikanen die in India geboren werden, genoten een universitaire opleiding. Van zij die in de Verenigde Staten geboren werden heeft 21 procent op de leeftijd van 25 jaar een *post-B.A.* diploma³²³.

Een ander belangrijk aspect in verband met het onderwijsniveau van de Indiase immigranten is dat Indiase vrouwen ten opzichte van blanke Amerikaanse hogere diploma's bezitten³²⁴.

De Indiase gemeenschap heeft bovendien het hoogste percentage van universitaire afgestudeerden van alle immigrantengemeenschappen in de Verenigde Staten³²⁵.

Beroepsverdeling (1990)

³²³ MOGELONSKY, M., 1995, p. 33

³²⁴ BARRINGER, H.R., GARDNER, R.W., LEVIN, M.J., 1993, p. 189

³²⁵ PORTES, A., RUMBAUT, R.G., 1996, p. 60

III.2.2. Canada

Zoals reeds beschreven, werden Indiase immigranten aan het begin van de 20ste eeuw in Canada tewerkgesteld om de *Canadian Pacific Railway* aan te leggen³²⁶. Het enige doel van deze immigranten was geld te verdienen om in India land te kunnen kopen en hierna naar huis terug te keren³²⁷. Haast allen waren afkomstig uit een landbouwerskaste uit de Pañjāb, meer dan 80% was sikh en van het mannelijk geslacht³²⁸. Tussen 1900 en 1908 kwamen ongeveer 5000 Indiërs Canada binnen. Dit lokte vijandige gevoelens uit bij de blanke bevolking. Bijgevolg werden in 1908 twee maatregelen getroffen om Indiase immigratie te bannen³²⁹. (cf. III.2.1.)

De allereerste Indiërs hadden zonder problemen het recht gehad op Canadees burgerschap en stemrecht. Reeds in 1907 werd dit stemrecht hen ontnomen. Vanaf 1908 mochten ze ook geen jobs bij openbare diensten meer invullen alsook beroepen in de advocatuur. Elf jaar later (1919), nadat alle immigratie vanuit Azië stopgezet was, besloot de regering dat vrouwen en kinderen van Indiërs die al in Canada woonden, zich bij hen mochten voegen. Er was echter wel een voorwaarde aan verbonden: ze moesten in het bezit zijn van een wettelijke huwelijks- en geboorteakte. Vermits de Indiase regering pas in 1924 zulke akten is beginnen uitschrijven, lukte het maar een handvol Indiërs deze wettelijkheid aan te tonen. Immigratie nam door deze regeling nagenoeg niet toe³³⁰. Slechts enkele honderden kwamen in de jaren '40 vanuit India toe³³¹.

Pas na de Tweede Wereldoorlog werd een minder streng beleid doorgevoerd. In 1951 werd een quota voor 150 immigranten van Indiase afkomst vastgelegd. Zes jaar later werd dit quota tot 300 opgevoerd. De Canadese regering besloot datzelfde jaar de immigratie van echtgenotes, ongehuwde kinderen en ouders van Indiase inwoners in Canada toe te laten³³².

Op het moment dat Engeland zijn deuren voor immigranten sloot, gooide Canada zijn deuren open. In de jaren '60 begon zowel de Canadese economie als het onderwijssysteem zich uit te breiden. Gediplomeerden en technici uit India werden zeer gewaardeerd. Gediplomeerde Indiërs verwierven banen als lesgevers in scholen en universiteiten³³³. Deze

---

³²⁶ TINKER, H., 1977, p. 7

³²⁷ COWARD, H., BOTTING, H., 2001, p. 36

³²⁸ AXEL, B.K., 2001, p. 64

³²⁹ COWARD, H., BOTTING, H., 2001, p. 36

³³⁰ *Id.* p. 37

³³¹ TATLA, D.S., 1999, p. 57

³³² STASIK, D., 1994, p. 20

³³³ TINKER, H., 1977, p. 192; COWARD, H., BOTTING, H., 2001, p. 35

immigranten kwamen hoofdzakelijk uit Hindī-talige gebieden in Noord-India en behoorden tot de middenklasse³³⁴.

Eind jaren '60 en begin jaren '70 kwamen Indiërs niet alleen rechtstreeks uit India toegestroomd, maar ook uit de voormalige Britse kolonies in Oost-Afrika, de Caraïben, Fiji en Mauritius. Indiërs uit Oost-Afrika waren hoofdzakelijk gediplomeerden en handelslui, terwijl die uit de andere regio's landarbeiders³³⁵. In 1971 verbleven ongeveer zo'n 67.900 *PIO's* (*persons of Indian origin*) in Canada waarvan 95% rechtstreeks uit India kwam³³⁶.

In 1974 ondervond de Canadese economie de gevolgen van de oliecrisis en nam de werkeloosheid toe. Plots werden de Aziaten opnieuw als rivalen (inzake werkgelegenheid) beschouwd. In 1975 werden aanvallen uitgevoerd op sikhs en hun huizen in Vancouver waar zich een grote populatie sikhs bevindt. Ze werden uitgescholden voor 'ragheads' (schooiers) en ervan beschuldigd ontrouw te zijn ten opzichte van de Canadese staat³³⁷.

De wet werd bijgevolg aangepast en Indiërs moesten nu reeds een job geregeld hebben vooraleer ze het land binnenkwamen. Ondanks deze bepaling verdubbelde het aantal Indiase immigranten in Canada tussen 1971 en 1980. Er werd in 1980 op een totaal van 150.000 tot 200.000 geschat³³⁸.

In 1986 werden opnieuw aanpassingen in de wetgeving aangebracht. De voorkeur ging nu uit naar twee soorten immigranten: (1) politieke vluchtelingen en (2) rijke ondernemers uit het Midden Oosten en Zuid-Azië. De census van 1991 telde ongeveer 420.000 man van Zuid-Aziatische afkomst; dit is 14% van de totale bevolking. Hiervan zouden er 135.000 sikh, 120.000 hindoe, 90.000 moslim, 55.000 christen en 3.000 boeddhist zijn; de overige zijn aanhangers van minderheidsreligies. De grootste concentraties bevinden zich in Ontario en British Columbia³³⁹.

De meningen van de Canadese bevolking in verband met deze immigranten uit Zuid-Azië zijn sterk verdeeld. Sommigen heten de rijke investeerders welkom, anderen benijden hun economische successen. Toch is het hen gelukt om een reputatie van een hardwerkende immigrantengemeenschap te zijn, op te bouwen³⁴⁰.

---

³³⁴ COWARD, H., BOTTING, H., 2001, p. 37

³³⁵ *Id.* p. 38

³³⁶ STASIK, D., 1994, p. 22

³³⁷ TINKER, H., 1977, p. 193; STASIK, D., 1994, p. 23; meer over racisme in Canada: TATLA, D.S., 1999, p. 101

³³⁸ STASIK, D., 1994, p. 23

³³⁹ COWARD, H., 2000, p. 148-149

³⁴⁰ *Id.* p. 149

Besluit

De situatie van de Indiase diaspora is niet simpel. De Indiase immigrantengemeenschap wordt doorgaans beschouwd als een monolithische groep. Men spreekt van ‘de Indiërs’ of ‘de Zuid-Aziaten’, zoals ik dat ook deed. In werkelijkheid vormen ze enkel een solide gemeenschap in de perceptie van de overheersende bevolkingsgroep. Onderling zijn ze daarentegen zeer gefragmenteerd. De veelvuldige versplintering van de bevolking op het Indische subcontinent resulteert logischer wijze in een grote diversiteit wanneer inwoners ervan immigranten worden. Dit veroorzaakt moeilijkheden voor de onderzoekers die deze diaspora wensen te analyseren of na te gaan. Men kan de groepen indeling volgens hun taal, religie, klasse, kaste, afkomst...maar op deze manier zal geen algemeen overzicht geschreven worden. Deze thesis is dus een simplificatie van de reële situatie van de aanzienlijke Indiase immigrantengemeenschappen verspreid over de wereld.

De emigratie vanuit het Indisch subcontinent vindt reeds enkele eeuwen plaats. De Indiërs verblijven als permanente of tijdelijke inwoners in een ander land waardoor ze nieuwe minderheidsgroepen vormen, elk met een specifiek karakter te wijten aan de verschillende politieke, sociale en economische invloeden zowel van het thuisland als het gastland. Derhalve trachtte ik aspecten zoals *de push & the pull* van Indiase migratie en hun politieke, economische en sociale status in het gastland in het daglicht te plaatsen. Zo’n studie leert ons niet alleen veel over de Indiërs maar ook over de immigratiepolitiek van de gebieden waarin ze terechtkomen of -kwamen. Zo lijkt racisme op alle plaatsen zijn hoogtepunt te bereiken wanneer de plaatselijke economie zich in een laagconjunctuur bevindt.

De Indiase immigranten zijn niettemin ook belangrijk voor het Indisch subcontinent zelf. Zoals PRASHAD (1996) beschrijft werd de *NRI (non-resident Indian)* de laatste decennia een belangrijke figuur in de Indiase maatschappij. De Indiase regering biedt deze mensen gunstige interesten aan bij Indiase banken zodat hun geld in India zou blijven. De Indiase economie heeft dit kapitaal broodnodig.

De Indiase regering is ook zeer trots op hun migrantengemeenschappen. Dit kan afgeleid worden uit een speciale editie van *India Today* die zojuist op 13 januari 2003 verscheen. *The global Indian doing us proud* was de titel van een 70 pagina’s tellende editie waarin de succesvolste Indiase immigranten aan het woord gelaten werden om hun succesverhaal te vertellen. Dergelijke edities creëren een bepaald beeld bij de Indiase bevolking en zullen emigratie in de toekomst alsmear stimuleren. Meer en meer Indiase jongelingen (zij die het kunnen veroorloven althans) vangen een studie aan met het oog op

een carrière in het Westen. Ook de literatuur van Susham Bedī moet in zekere zin een beeld creëren bij haar Indiase lezerspubliek over een leven in diaspora. Het zou hierbij interessant zijn om na te gaan wie haar werken precies leest en wat voor invloed ze uitoefenen. Dergelijke onderzoeken zijn uiteraard niet evident.

Indiase migratie werd reeds op alle mogelijke sociaal-wetenschappelijke manieren onderzocht; een analyse van de Indiase migrantenliteratuur kan dergelijke onderzoeken alleen maar verrijken. Onpersoonlijke statistieken of etnografische studies kunnen de essentie van hoe het *is* om een Indiase immigrant te zijn onmogelijk vatten. Ze kunnen de acculturatie, nostalgie, rusteloosheid en ontworteldheid niet portretteren. Dit heb ik door middel van mijn vertalingen nu deels wel kunnen doen.

Het resultaat van de analyse van migrantenliteratuur kan echter niet leiden tot een homogeen beeld. Wat de migrant van een niet-migrant volgens SPEERSTRA (2001) onderscheidt is de levensgeschiedenis. De levensgeschiedenis is het verhaal over het eigen leven dat de identiteit van een persoon vormt. Die van een migrant is gebroken of verbroken juist door zich te vestigen in een ander land en dit vormt in grote mate de identiteit. Voor iedere immigrant is het noodzakelijk om zijn of haar identiteit te formuleren om zich in de nieuwe omgeving te kunnen handhaven. Hieruit kan besloten worden dat hun literatuur, net zoals die van Bedī, in zeer hoge mate subjectief is. Het zijn de persoonlijke ervaringen die het beeld vormen en deze verschillen van persoon tot persoon. Bedī's verhalen zijn hierbij niet alleen subjectief maar ook fictief. Delen zijn gebaseerd op de eigen belevenissen maar tegelijkertijd werden fantasie en creativiteit niet achterwege gelaten. De Indiase migrantenliteratuur zal dus al even gefragmenteerd zijn als de Indiase migrantengemeenschap.

Het onderzoek naar de Indiase emigratie en migrantenliteratuur is een domein dat de laatste 10 jaar een trage doch gestage groei heeft gekend, maar verre van afgesloten is. Een belangrijke opmerking hierbij is dat het onderzoek veelal door de immigranten zelf wordt geleid. In de Verenigde Staten bijvoorbeeld eist de Aziatische gemeenschap alsmear meer een stem op door in universiteiten vakken zoals Aziatisch-Amerikaanse geschiedenis aan de curricula toe te voegen. Net zoals vrouwen lange tijd geen plaats in de geschiedenisboeken en de literaire canon verwierven, werd hetzelfde lot aan immigranten toebedeeld. Aan deze situatie begint langzaam een verandering te komen. Ik hoop dat ik met deze thesis daartoe een steentje bijgedragen heb.

Index

A

Abolition of Slavery Act, 112
Afrika, 117; 120; 124
Ajkoj Kumar Mazumdar, 130
Alien Employment Certification, 149
Alien Land Laws (1913), 132
All India Competition, 2
All India Radio, 2
American Council on the Teaching of
Foreign Languages (ACTFL), 4
Amerikaanse burgeroorlog (1861-1865),
124
Amritsar, 125
Ārya Samāj, 7; 110; 113; 121
Asian American Foundation, 155
Asiatic Exclusion League, 129; 130
Atlantisch Handvest, 144
Australië, 121; 125

B

Bangalore, 75
barred zone (1917), 129; 138
Bedī, Purva, 3; 5; 11; 64; 85
Bedī, Rahul, 2; 11; 85
Bedī, Varun, 2; 85
Bellingham, 127; 129
Bengalen, 36; 43; 123
Bhagat Singh Thind, 131; 135; 143
Bhārtīy Sāhitya, 3
Bhojpurī, 111; 114; 115; 121
Bihar, 114; 116
boeddhisme, 160
Bombay, 70; 110
British Columbia, 121; 160
Brussel, 3; 64; 85; 95; 96; 97; 98; 99; 101;
102; 103

C

Calcutta, 49; 110; 125
California, 128; 132; 133; 136; 138; 139;
141; 152
Cambodja, 146
Canada, 108; 115; 119; 125; 126; 127;
128; 132; 134; 135; 136; 159; 160

Canadian Pacific Railway, 126; 159
Caraïben, 108; 112; 113; 121; 122; 125;
160
Centraal-Amerika, 116
Central Intelligence Agency (CIA), 155
Chandīgarh, 2; 3; 10
China, 124; 148
Chinese Exclusion Act (1882), 136
christendom, 111; 112; 121; 123; 139; 160
Churchill, Winston, 144
Cīriyā aur cīl, 5; 9; 98
Commonwealth Immigrants Act (1962),
123
Comoren, 109
Contract Labor Law (1864), 136
Cuba, 116

D

Dalip Singh Saund, 145
Delhi, 2; 5; 30; 33; 36; 37; 49; 59; 60; 73;
80; 85; 87; 96; 99; 102; 106; 125; 134;
Departement van Arbeid, 149
Dera Ismāīl Khān, 1
Desai, Anita, 8
Dharmayug, 3
dīwālī, 41; 59
dotbusters, 153
Durban, 120; 121; 125

E

Eerste Wereldoorlog, 122; 131; 135
Eigelberg Act (1977), 149
Ethiopië, 117
Everett, 134

F

familiehereniging, 150; 151
Fiji, 108; 119; 121; 125; 160
Fiji Hindī, 121
Filippijnen, 134; 146; 151
Fīrozpur, 1; 125
Frankrijk, 112
Frans Guyana, 112

G

Gadar, 134; 135; 140
Gandhi, 1
Gangesvlakte, 114; 116; 124
Gatha Amarbel kī, 6
Golfstaten, 108
Grenada, 112
Guadeloupe, 112
Gujarāt, 109; 111; 112; 120; 121; 123
Gurdaspur, 125
Guyana, 112; 114; 115; 116; 119; 125; 134

H

Hams, 3
Har Dayal, 134
Haridwār, 1
Havan, 5; 6; 7
Health Professions Educational Assistance Act (1976), 155
Hindī, 1; 2; 3; 4; 5; 7; 8; 9; 10; 12; 13; 17; 26; 53; 81; 111; 116; 120; 121; 122; 160
hindoeïsme, 1; 24; 39; 110; 111; 113; 114; 115; 116; 121; 123; 126; 128; 129; 131; 134; 136; 137; 160
Hindustan Association of the Pacific Coast, 134
Hindustani Welfare Reform Society, 136
Holt, 133
Hongkong, 125; 127; 134
Hoshiarpur, 125

I

Idi Amin Dada, 120
Immigration Act (1965), 146; 149
Immigration Act (1990), 150
Immigration reform and Control Act (IRCA) (1986), 150
Imperial Valley, 139; 138; 145
India Welfare League, 144
Indiaas-Mexicaanse families, 138; 139; 142
Indian American Center for Political Awareness (IACPA), 155
Indian Naturalization Act (1926), 132
Indische Oseaan, 109
Irak, 63; 76

islam, 1; 24; 110; 111; 112; 113; 114; 121; 123; 126; 129; 136; 137; 160
Itar, 5

J

jainisme, 70
Jamaica, 112; 116
Japan, 52; 55; 124; 126; 128; 130; 132; 135; 141; 144; 146; 153
Jersey City, 153
Johnson Reed Immigration Act (1924), 131
Jullundhur, 125

K

Kahānī, 3
Katra dar Katra, 5
Kenia, 117; 118
Khalsa Diwan, 133
Kiswahili, 120
Komagata Maru, 135; 141
Kuweit, 63; 76; 78

L

La Réunion, 109; 112
Lake Victoria, 118
Laos, 146
lascars, 122
Lauṭnā (roman), 5; 8
Letters From Abroad, 3
Luce-Celler Act (1946), 145
Lucknow, 2
Ludhiana, 125

M

Madagaskar, 111; 112
Madhya Pradeś, 1
Madras, 110; 128
Mahābhārata, 41; 42; 59; 115
Maharashtra, 120
Mairīne nātā torā, 6
Manilla, 125
Martinique, 112
Mārwārī, 36; 46
Maryland, 154

Mauritius, 108; 109; 110; 112; 117; 119;
125; 160

McCarran-Walter Act (1952), 146

Midden Oosten, 76; 144; 160

Mira Nair, 120

Mirich Deś, 110

model minority, 151; 152; 154

Mody, Navroze, 153; 154

Mombasa, 118

Morce, 6

Museum voor Schone Kunsten, 3; 99

N

Nakṣalvād, 46

Natal, 108; 120; 121

National Origins Act (1924), 132

Navābhūm kī ras kathā, 6

nāyaka, 14; 15; 17; 19

nāyikā, 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19; 20;

21; 22; 23; 24; 25; 26; 27; 28; 29; 30;

31; 32; 33; 34; 35

Nehru, 1

New Jersey, 153

New York, 3; 5; 6; 60; 61; 63; 64; 70; 80;
84; 85; 88; 92; 128; 130; 147; 151; 152;
153

Newcastle, 136

Nieuw Zeeland, 121; 125

non-resident Indian (NRI), 109 ; 161

O

Oeganda, 117; 118; 120; 125

Ontario, 160

Oost-Afrika, 111; 117; 118; 119; 120; 123;
160

Oregon, 131

P

Pāṇḍava's, 41

Pañjāb, 1; 36; 43; 44; 47; 118; 123; 124;
125; 126; 133; 134; 136; 137; 138; 139;
140; 145; 159

Parijs, 84; 88

Partition (1947), 1; 148

passenger Indians, 120

person of Indian origin (PIO), 109; 160

Q

Queen Victoria, 126

R

Rabindranath Tagore, 132

Ram Chandra Chakravarty, 134; 135

Rāma, 15; 41; 59; 65

Rāmāyaṇa, 115

Roosevelt, Franklin, 144

Rubin, David, 5; 7

S

Sacramento Valley, 136; 138

Saddam, 76; 77

San Francisco, 125; 128; 129; 134

San Joaquin Valley, 136

Sanskrit drama, 14

Saoudi-Arabië, 108

Sarnāmī, 116

Seychellen, 108; 111

sikhisme, 74; 123; 124; 125; 126; 127;
129; 133; 134; 135; 136; 151 ; 159; 160

Silicon Valley, 147

Singapore, 125; 134

Sjanghai, 125

Spaans, 139

St. Kitts, 112

St. Lucia, 112

St. Vincent, 112

Staten Island, 153

Stockton, 133; 141

Suriname, 112; 116

T

Tamatave, 112

Tamil, 111

Tanzania, 117; 118

Tea Board of India, 2

The Fire Sacrifice, 5

The tide of the turbans, 125

Times of India, 3

Tokio, 84; 88

Tretāyuga, 65

Trinidad, 112; 114; 115; 134

Tweede Wereldoorlog, 111; 119; 122; 127;
144; 145; 159

- U
139; 140; 141; 142; 143; 145; 146; 147;
148; 149; 150; 151; 152; 153; 154; 155;
156; 162
- U.S. vs. Balsara, 130
U.S. vs. Bhagat Singh Thind, 131
United States Census Bureau, 155
Uttar Pradeś, 1; 114; 116; 120
- V
Vaca Valley, 136
Vancouver, 125; 128; 135; 141; 160
Vasco da Gama, 117
Verenigd Koninkrijk, 46; 108; 111; 116;
119; 122; 123; 126; 144; 159
Verenigde Staten, 3; 4; 6; 7; 8; 16; 64; 108;
115; 119; 124; 125; 126; 127; 128; 129;
130; 131; 132; 134; 135; 136; 137; 138;
- W
West-Indië, 112
Wet van antirassenvermenging (1880),
132; 128
- Z
Zanzibar, 117
Zuid-Afrika, 108; 117; 119; 120; 134
Zuid-Amerika, 112
Zuid-Korea, 146
Zuid-Viëtnam, 146

Bibliografie

ALI, A., *The Golden tradition, An anthology of Urdu poetry*, Columbia University Press, New York, 1973

ANCHETA, A.N., *Race, Rights, and the Asian American Experience*, Rutgers University Press, New Brunswick (New Jersey), 1998

AXEL, B.K., *The nation's Tortured Body: Violence, representation and the formation of a Sikh Diaspora*, Duke University Press, Durham-London, 2001,

BACON, J., *Life lines: community, family, and assimilation among Asian Indian immigrants*, Oxford University Press, New York, 1996

BANERJEE, P., *Rāma in Indian literature, art and thought*, Volume 1, Sundeep Prakashan, Delhi, 1986

BARRINGER, H.R., GARDNER, R.W., LEVIN, M.J., *Asians and Pacific Islanders in the United States*, A Census Monograph Series, Russel Sage Foundation, New York, 1993

BHACHU, P., *Twice migrants: East African Sikh Settlers in Britain*, Tavistock Publications, New York-London, 1985

Bedi: Profilic Writer and Academic [krantenartikel] (cf. Volume II)

BEDĪ, S., *Cīṛiyā aur cīl*, Abhiruci prakāśan, Delhi, 1995

BEDĪ, S., *Grappling with the literary diaspora in the self* in: VAJPEYI, A. (ED), *Hindi Language Discourse Writing*, Volume 1 n°2, 2000, pp. 277-284

BEDĪ, S., *Growing up with India these fifty years* in: *Asian Pacific American Journal* (APA), Volume 6 n°2, 1997, pp. 45-49

BEDĪ, S., *Lauṭnā*, Parag Prakāśan, Delhi, 1992

BEDI, S., *Le rythme de la rue* in: *Revue Archipel: Voyage littéraire dans une Inde méconnue*, n°20, décembre 2001, pp. 103-122

BEDĪ, S., *Navābhūm kī ras kathā*, National Publishing House, New Delhi, 2002

BHATTACHARYA, N.N., *History of Indian Erotic Literature*, Munshiram Manoharlal Publishers Pvt. Ltd., New Delhi, 1975

BHATTACHARYA, S., *A dictionary of Indian history*, University of Calcutta Press, Calcutta, 1967

BHATIA, T.K., *Trinidad Hindi: Its Genesis and Generational Profile* in: BARZ, R.K., SIEGEL, J., *Language Transplanted: The development of Overseas Hindi*, Otto Harrassowitz, Wiesbaden, 1988, pp. 95-120

BROCKINGTON, J., *Righteous Rāma: The evolution of an epic*, Oxford University Press, New York, 1984

BROCKINGTON, J., *The Sanskrit Epics*, Koninklijke Brill NV, Leiden, 1998

CARTER, M., *Voices from indenture: Experiences of Indian Migrants in the British Empire*, Leicester University Press, London, 1996

CHAN, S., *Asian Americans: an interpretive history*, Twayne Publishers, New York, 1991

CHANG, R.S., *A meditation on borders* in: PEREA, J.F. (ED), *Immigrants Out! The New Nativism and the Anti-Immigrant Impulse in the United States*, New York University Press, New York, 1997, pp. 244-251

CHATURVEDI, M., TIWARI, B.N., *A practical Hindi-English Dictionary*, National Publishing House, New Delhi, 2000 (26th edition)

CHENGAPPA, R., *The new ambassadors* in: *India Today International*, Volume 2 n°2, 2003, pp. 12-13

COHEN, R., *Cultural Diaspora: The Caribbean Case* in: CHAMBERLAIN, M. (ED), *Caribbean Migration: Globalised Identities*, Routledge, London, 1998, pp. 21-35

COHEN, S.P., *India: emerging power*, Brookings Institution Press, Washington D.C., 2001

COWAN, J.M., *The Hans Wehr Dictionary of Modern Written Arabic*, Otto Harrassowitz, Wiesbaden, 1994

COWARD, H., BOTTING, H., *The Hindu Diaspora in Western Canada* in: RUKMANI, T.S. (ED), *Hindu Diaspora: Global perspectives*, Munshiram Manoharlal Publishers Pvt. Ltd., New Delhi, 2001, pp. 35-58

COWARD, H., *South Asians in Canada* in: COWARD, H., HINNELS, J.R., WILLIAMS, R.B. (EDS), *The South Asian Religious Diaspora in Britain, Canada and the United States*, State University of New York Press, Albany, 2000, pp. 147-150

CROSS, M., *The East Indians of Guyana and Trinidad*, Minority Rights Group, London, Volume 13, 1982

D'AMORE, A., *Susham Bedi (1945-)* in: HUANG, G. (ED), *Asian American Short Story Writers, An A-to-Z guide*, Greenwood Press, Westport, Connecticut, 2003 [geen paginanummers]

DAMSTEEGT, T., *Sarnāmī: A living language* in: BARZ, R.K., SIEGEL, J., *Language Transplanted: The development of Overseas Hindi*, Otto Harrassowitz, Wiesbaden, 1988, pp. 95-120

DASGUPTA, S., DAS DASGUPTA, S., *Women in exile: gender relations in the Asian Indian community in the U.S.* in: MAIRA, S., SRIKANTH, R. (EDS), *Contours of the heart: South Asians Map North America*, The Asian American Writers' Workshop, New York, 1996, pp. 381-397

EVERAERT, C., *Basisgrammatica van het Hindī*, Vakgroep Talen en Culturen van Zuid- en Oost-Azië, Universiteit Gent, 2001

FEAGIN, J.R., *Old Poison in New Bottles: The Deep Roots of Modern Nativism* in: PEREA, J.F. (ED), *Immigrants Out! The New Nativism and the Anti-Immigrant Impulse in the United States*, New York University Press, New York, 1997, pp. 13-43

FLOOR, H., *India: Handboek voor reizigers*, De Geus-Libertas, Breda, 1993

FOREMAN, J., *Bombay on the Hudson* in: *City Journal*, New York, Volume 7 n°3, 1997, pp. 14-28

FULLER, C.J., *The camphor flame: Popular Hinduism and society in India*, Princeton University Press, New Jersey, 1992

GAMBHIR, S.K., *Structural development of Guyanese Bhojpuri* in: BARZ, R.K., SIEGEL, J., 1988, *Language Transplanted: The development of Overseas Hindi*, Otto Harrassowitz, Wiesbaden, pp. 69-94

HAQ, A., *The Standard Urdu-English Dictionary*, Sūd Lethal Press, Delhi, 1993

HAWKINS, R.E. (ED), *Encyclopedia of Indian Natural History*, Oxford University Press, Delhi, 1986

HESS, G., *America encounters India 1941-1947*, The John Hopkins Press Ltd., Baltimore-London, 1971

HINNELS, J.R., *South Asians in Britain* in: COWARD, H., HINNELS, J.R., WILLIAMS, R.B. (EDS), *The South Asian Religious Diaspora in Britain, Canada and the United States*, State University of New York Press, Albany, 2000, pp. 77-87

JOHNSON, K.R., *The new nativism* in: PEREA, J.F. (ED), *Immigrants Out! The New Nativism and the Anti-Immigrant Impulse in the United States*, New York University Press, New York, 1997, pp. 160-181

KURIEN, P., *Creating a Hindu Indian identity in the United States* in: *American Behavioural Scientist*, Volume 42 n° 4, 1999, pp. 648-671

KURIEN, P., *Religion, ethnicity and politics: Hindu and Muslim Indian immigrants in the United States* in: *Ethnic & Racial Studies*, Volume 24 n° 2, 2001, pp. 263-293

KEITH, A.B., *The Sankrit drama in its origin, development, theory and practice*, Oxford University Press, London, 1954

KING, R., CONNELL, J., WHITE, P. (EDS), *Writing across worlds, Literature and Migration*, Routledge, London, 1995

KLOSTERMAIER, K.K., *A survey of hinduism*, State University of New York Press, Albany, 1989 (1994)

KONOW, S., *Das Indische drama, Grundriss der indo-arischen Philologie und Altertumskunde*, Band 2 Heft D, Vereinigung Wissenschaftlicher Verleger, Berlin-Leipzig, 1920

LEWIS, B., MÉNAGE, V.L., PELLAT, CH., SCHACHT J. (EDS), *Encyclopaedia of Islam (EI), New Edition*, E.J. Brill, Leiden, 1971,

LIEBERSON, S., WATERS, M.C., *From many strands: Ethnic and Racial Groups in Contemporary America*, A Census Monograph Series, Russel Sage Foundation, New York, 1988

LOWE, L., *Immigrant Acts, On Asian American Cultural Politics*, Duke University Press, Durham-London, 1996

MAIRA, S.M., *Desis in the house: Indian American youth culture in New York City*, Temple University Press, Philadelphia, 2002

MANSINGH, S., *A historical dictionary of India*, Vision Books Pvt. Ltd., New Delhi, 1998

MATHUR, D. (ED), *Odyssey: Stories by Indian women writers settled abroad*, Star Publications Ltd., New Delhi, 1998

MATSUMOTO, J., *Immigrants Characters Rare, but Themes are Universal, Review of ABCD* in: *Los Angeles Times*, 29 November 2001 [geen paginanummers]

MCGREGOR, R.S., *Outline of Hindi Grammar, Third edition*, Oxford University Press, Oxford, 1995

MCGREGOR, R.S., *The Oxford Hindi-English Dictionary*, Oxford University Press, Oxford, 1993

MESTHRIE, R., *Lexical change in a transplanted language: The case of Bhojpuri in South-Africa* in: BARZ, R.K., SIEGEL, J., *Language Transplanted: The development of Overseas Hindi*, Otto Harrassowitz, Wiesbaden, 1988, pp. 151-177

MILLS, M.A., CLAUS, P.J., DIAMOND, S. (EDS), *South Asian folklore: an encyclopedia*, Routledge, New York, 2003

MOGELONSKY, M., *Asian-Indian Americans* in: *American Demographics*, Volume 17 n° 8, 1995, pp. 32-39

MOHAMMED-ARIF, A., *Salam America: L'islam indien en diaspora*, CNRS Éditions, Paris, 2000

MONIER-WILLIAMS, SIR M., *Sanskrit-English Dictionary*, Motilal Banarsidass Publishers, Delhi, 1936

MYERS, H., *Music of Hindu Trinidad: Songs from the India Diaspora*, The University of Chicago Press, Chicago, 1998

NARAYANAN, R., SHRIVASTAVA, A., *Diasporic Hindus of the Caribbean with special reference to Trinidad* in: RUKMANI, T.S. (ED), *Hindu Diaspora: Global perspectives*, Munshiram Manoharlal Publishers Pvt. Ltd., New Delhi, 2001, pp. 165- 190

NELSON, E.S. (ED), *Writers of the Indian Diaspora: A bio-biographical critical sourcebook*, Greenwood Press, Westport, 1993

NORTON, P.B., ESPOSITO, J.J. (EDS), *The new encyclopaedia Britannica*, Encyclopaedia Britannica Inc., Chicago, 1995,

PATHAK, R.C., *Bhargava's Standard Illustrated Dictionary of the Hindi language (Hindi-English edition)*, Bhargava Bushan Press, Varanasi, 1976

PARIKH, S.S., PLUKKER, D.F., *Hindi-Transliterated Hindi-English Dictionary*, Allied Publishers Limited, New Delhi, 1996

PLATTS, J.J., *A Dictionary of Urdū, Classical Hindī and English*, Oxford University Press, London, 1974 (1930)

PORTES, A., RUMBAUT, R.G., *Immigrant America: a portrait*, University of California Press, Berkeley-Los Angeles, 1996

PRASHAD, V., *Desh: The contradictions of homeland* in: MAIRA, S., SRIKANTH, R. (EDS), *Contours of the heart: South Asians Map North America*, The Asian American Writers' Workshop, New York, 1996, pp. 225-235

PRASHAD, V., *The karma of brown folk*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 2000

QURESHI, B.A., *Standard Twentieth Century Dictionary Urdu into English*, Educational Publishing House, Delhi, 2002

RAMISETTY-MIKLER, S., *Asian Indian immigrants in America and sociocultural issues in counselling* in: *Journal of Multicultural Counselling & Development*, Volume 21 n° 1, 1993, pp. 36-50

RAMSOEDH, H., BLOEMBERG, L., *The Institutionalization of Hinduism in Suriname and Guyana* in: RUKMANI, T.S. (ED), *Hindu Diaspora: Global perspectives*, Munshiram Manoharlal Publishers Pvt. Ltd., New Delhi, 2001, pp. 123-161

RAMYEAD, L.P., *Hindi in Mauritius: a perspective* in: BARZ, R.K., SIEGEL, J., *Language Transplanted: The development of Overseas Hindi*, Otto Harrassowitz, Wiesbaden, 1988, pp. 23-41

RAO, S., *World literature in review: India* in: *World Literature Today*, Volume 68 n° 2, 1994, p. 429

RUSSEL, R., ISLAM, K., *Ghalib: Life and letters*, Oxford University Press, New Delhi, 1994

SCHWARTZBERG, J.E. (ED.), *A Historical Atlas of South Asia*, University of Chicago Press Ltd., Chicago-London, 1978,

SHAH, H., *Race, Nation and Citizenship: Asian Indians and the idea of Whiteness in the U.S. Press, 1906-1923* in: *Howard Journal of Communications*, Volume 10 n° 4, 1999, pp. 249-267

SHARMA, B., *In alien land, Review of The Fire Sacrifice* in: *Indian Express*, 24 April 1994, p.7

SHEPHERD, V.A., *Indians, Jamaica and the emergence of a modern migration culture* in: CHAMBERLAIN, M. (ED), *Caribbean Migration: Globalised Identities*, Routledge, London, 1998, pp.165-176

SHURMER-SMITH, P., *India, Globalization and Change*, Oxford University Press, New York, 2000

STASIK, D., *Out of India: Image of the West in Hindi literature*, Manohar Publishers & Distributors, New Delhi, 1994

SPEERSTRA, U., *Representaties van culturele identiteit in migrantenliteratuur: de Indiase diaspora als case studie*, Leiden, 2001

TABIOS, E., *Susham Bedi: A reconciliation with translation* in *Asian Pacific American Journal* (APA), Volume 5 n°2, 1996, pp. 81-93

TAKAKI, R., *Strangers from a different shore: a history of Asian Americans*, Little, Brown and Company, Boston-New York-London, 1989 (1998)

TATLA, D.S., *The Sikh Diaspora: The search for statehood*, University College London Press, London, 1999

TEN BRUGGENCATE, K., BROERS, A., *Engels woordenboek, Engels-Nederlands, Deel 1*, J.B. Wolters, Groningen, 1956

The World Guide 1997/98, Instituto del Tercer Mundo, New Internationalist Publications Ltd., Oxford, p. 628

TINKER, H., *The banyan tree: overseas emigrants from India, Pakistan and Bangladesh*, Oxford University Press, Oxford, 1977

TINKER, H., *Fiji*, Minority Rights Group, London, Volume 75, 1987

VAN STERKENBURG, P.G.J., *van Dale Handwoordenboek Hedendaags Nederlands*, Van Dale Lexicografie bv., Utrecht-Antwerpen, 1988

VOSTERS, S.A., *Prisma woordenboek Spaans-Nederlands*, Het Spectrum B.V., Utrecht, 1997,

WILLIAMS, R.B., *South Asians in the United States* in: COWARD, H., HINNELS, J.R., WILLIAMS, R.B. (EDS), *The South Asian Religious Diaspora in Britain, Canada and the United States*, State University of New York Press, Albany, 2000, pp. 213-217

WINTERNITZ, M., *Geschichte der Indischen Literatur*, Band 1: Einleitung, Der Veda, Die volkstümlichen epen und die Purāṇas, K.F. Koehler Verlag, Stuttgart, 1968

YOUNGER, P., *Behind closed doors: The practice of Hinduism in East Africa* in: RUKMANI, T.S. (ED), *Hindu Diaspora: Global perspectives*, Munshiram Manoharlal Publishers Pvt. Ltd., New Delhi, 2001, pp. 367-385

Websites

http://www.umiacs.umd.edu/users/sawweb/sawnet/books/susham_bedi.html

<http://www.hindinest.com/lekhak/sushambedi.htm>

<http://www.columbia.edu/cu/mealac/faculty/bedi>

<http://www.purvabedi.com>

<http://www.dishatheatre.org>

<http://www.iacfpa.org>

<http://www.aafny.org>

Tentoonstelling 16/07/2001-30/09/2001: *Echoes of Freedom: South Asian pioneers in California, 1899-1965*, University of California, Berkeley

<http://www.lib.berkeley.edu/SSEAL/echoes.html>